ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

ΤΗΣ

ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΑΧΙΛΛΕΩΣ Α. ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1967

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΦΘΟΓΓΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄

ΦΘΟΓΓΟΙ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

§ 1. Τὰ γράμματα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης εἶναι 24, τὰ ἴδια μὲ τὰ 24 γράμματα τῆς νέας Ἑλληνικῆς. Ἀλλὰ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων δὲν ἐπροφέροντο πάντα τὰ γράμματα ταῦτα ἀκριβῶς ὅπως τὰ προφέρομεν ἡμεῖς οἱ νέοι Ἕλληνες. Διὰ τοῦτο πολλάκις ὁ ἴδιος φθόγγος τῆς νέας γλώσσης (π. χ. ὁ φθόγγος **ι**) φαίνεται παριστανόμενος εἰς διαφόρους λέξεις ἢ εἰς διαφόρους συλλαβὰς τῆς ἰδίας λέξεως μὲ διάφορα γράμματα (π. χ. καὶ μὲ τὸ **η** **ἢ** τὸ **υ**): ῥίς, μῦς, μυστήριον.

Σημείωσις. Τὸ ἀρχαιότατον Ἑλληνικὸν ἀλφάβητον περιελάμβανεν ἓν ἀκόμη γράμμα, τὸ F, τὸ ὁποῖον διὰ μὲν τὸ σχῆμά του λέγεται *δίγαμμα*, διὰ δὲ τὴν προφοράν του *βαῦ*. Ἐπροφέρετο περίπου, ὅπως προφέρεται νῦν τὸ β ἢ ὅπως τὸ υ εἰς λέξεις, ὁποία π.χ. ἡ λέξις αὔριον.

Εἰς δὲ τὴν ἀρχαιοτάτην Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ὅπως θὰ ἴδωμεν εἰς τὰ ἑπόμενα, ὑπῆρχε καὶ εἷς ἰδιαίτερος φθόγγος, τὸ j (γιώτ), τοῦ ὁποίου ὅμως δέν παρεδόθη γράμμα (ἤτοι γραπτὸν σημεῖον).

Ἐπροφέρετο δὲ τὸ **j**, ὅπως προφέρεται τώρα τὸ γι εἰς τὴν λέξιν π.χ. Πανάγιω (Πανάγ-ω) ἢ ὅπως τὸ ἁπλοῦν **ι** εἰς τὰς λέξεις π.χ. *παιδιά*, *καθάριος*.

α΄) Φωνήεντα

§ 2. Ἀπὸ τὰ ἑπτὰ φωνήεντα α, ε, η, ι, ο, υ, ω :

α) τὸ ε καὶ τὸ ο λέγονται **βραχέα** (ἤτοι σύντομα εἰς τὴν προφοράν)˙

β) τὸ η καὶ τὸ ω λέγονται **μακρὰ** (ἤτοι παρατεταμένα εἰς τὴν προφοράν), διότι ἀρχῆθεν τὸ μὲν η ἐπροφέρετο ὑπὸ τῶν παλαιῶν ὡςπαρατεταμένον ε (ἤτοι περίπου ὡς εε),˙τὸ δὲ ω ὡς παρατεταμένον ο (ἤτοι περίπου ὡς οο)˙

γ) τὸ α, ι, υ λέγονται **δίχρονα**, διότι ταῦτα ἀρχῆθεν εἰς ἄλλας μὲν συλλαβὰς ἐπροφέροντο βραχέα, εἰς ἄλλας δὲ μακρά.

Σημείωσις. Ἵνα δηλωθῇ, ὅτι τὸ δίχρονον φωνῆεν μιᾶς συλλαβῆς εἶναι βραχύ, γράφεται ὑπεράνω αὐτοῦ τὸ σημεῖον ˘, ἵνα δὲ δηλωθῇ, ὅτι εἶναι μακρόν, γράφεται ὑπεράνω αὐτοῦ τὸ σημεῖον - , ὡς π.χ. *κτῆμᾰ, κτῆσῐς, πῆχῠς - ὥρᾱ, τῑμή, θῡμός.*

β΄) Σύμφωνα

§ 3. Ἀπὸ τὰ 17 σύμφωνα :

1) ἐννέα, ἤτοι τὰ σύμφωνα κ, γ, χ - π, β, φ - τ, δ, θ, λέγονται **ἄφωνα**˙

2) πέντε, ἤτοι τὰ σύμφωνα μ, ν - λ, ρ - σ (ς), λέγονται **ἡμιφωνα** καὶ

3) τρία, ἤτοι τὰ σύμφωνα ζ, ξ, ψ, λέγονται **διπλᾶ**.

Σημείωσις. Εἰς τὰ ημίφωνα συγκαταλέγονται προσέτι τὸ δίγαμμα (F) καὶ τὸ γιωτ (j) (βλ. § 1, Σημ.).

§ 4. Τὰ ἄφωνα διαιροῦνται :

1) κατὰ τὸ φωνητικὸν ὄργανον, μὲ τὸ ὁποῖον κυρίως προφέρονται, εἰς τὰ **οὐρανικὰ** κ, γ, χ, εἰς τὰ **χειλικὰ** π, β, φ καὶ εἰς τὰ **ὀδοντικὰ** τ, δ, θ·

2) κατὰ τὸ ποιὸν τῆς πνοῆς, ἡ ὁποία τὰ συνοδεύει κατὰ τὴν προφοράν των, εἰς τὰ **ψιλὰ** (ἤτοι λεπτὰ) κ, π, τ, εἰς τὰ **μέσα** γ β δ καὶ εἰς τὰ **δασέα** (ἤτοι παχέα) χ, φ, θ.

§ 5. Τὰ ἡμίφωνα διαιροῦνται εἰς τὰ **ἔνρινα** μ, ν, εἰς τὰ **ὑγρὰ** λ, ρ, καὶ εἰς τὸ **συριστικὸν** σ (ς).

Σημείωσις 1. Ἔνρινον εἶναι καὶ τὸ γ, ὅταν εὑρίσκεται πρὸ τῶν οὐρανικῶν κ, γ,

χ, ἢ πρὸ τοῦ ξ : *ἄγκυρα, ἀγγεῖον, ἄγχω, ἄγξω.*

Σημείωσις 2. Τὰ σύμφωνα ζ, ξ, ψ λέγονται **διπλᾶ**, διότι πλειστάκις προέρχονται ἀπὸ ἕνωσιν δύο συμφώνων, ἤτοι τὸ μέν ξ ἀπὸ τὸ κ + σ ἢ γ + σ ἢ χ + σ, τὸ δὲ ψ ἀπὸ τὸ π + σ ἢ ϐ + σ ἢ φ + σ καὶ τὸ ζ ἀπὸ τὸ σ + δ ἢ ἀπὸ σύμπλεγμα ἄλλων συμφώνων : *κόραξ* (κόρακς), *Ἄραψ* (Ἄραϐς), *Θήϐαζε* (Θήϐασδε), *ζάπλουτος* (διάπλουτος).

Πίναξ τῶν συμφώνων

	Οὐρανικὰ	Χειλικὰ	Ὀδοντικὰ
ἄφωνα	κ γ χ	π ϐ φ	τ δ ϑ
ἡμίφωνα	ἔνρινα	μ	ν
	ὑγρὰ	λ	ρ
	συριστικὰ		σ(ς)
διπλᾶ	ζ	ξ	ψ

γ΄) Δίφθογγοι

§ 6. Αἱ δίφθογγοι τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι ἕνδεκα, αἱ ἑξῆς : **αι, ει, οι, υι, αυ, ευ, ηυ, ου, ᾳ ῃ ῳ**. Ἐκ τούτων αἱ ὀκτὼ **αι, οι, οι, υι, αυ, ευ, ηυ, ου** λέγονται **κύριαι**, αἱ δὲ λοιπαὶ τρεῖς **ᾳ, ῃ, ῳ** λέγονται **καταχρηστικαί**.

Σημείωσις 1. Ἡμεῖς τὴν δίφθογγον **αι** τὴν προφέρομεν ὅπως τὸ **ε**, τὰς δὲ διφθόγγους **ει, οι, υι** καὶ **ῃ** ὅπως τὸ **ι**, τὴν δίφθογγον **ᾳ** ὅπως καὶ τὸ ἁπλοῦν α καὶ τὴν δίφθογγον **ῳ** ὅπως καὶ τὸ ἁπλοῦν **ω**, τὰς δὲ διφθόγγους **αυ, ευ, ηυ** τὰς προφέρομεν πρὸ φωνήεντος μὲν καὶ πρὸ τῶν συμφώνων ϐ, γ, δ, ζ, λ, μ, ν καὶ ρ ὡς αϐ, εϐ, ηϐ, εἰς πᾶσαν δὲ ἄλλην περίπτωσιν ὡς αφ, εφ, ηφ. Ἀρχῆθεν ὅμως ὑπὸ τῶν παλαιῶν ἑκάστη δίφθογγος ἐπροφέρετο οὕτως, ὥστε διεκρίνοντο κατὰ τὴν προφορὰν οἱ δύο φθόγγοι, ἤτοι τὰ δύο φωνήεντα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα αὕτη ἀποτελεῖται (πρϐλ. νῦν : *Νεράϊδα, αὐγολέϊμονο, ρόϊδο*).

Σημείωσις 2. Τὸ **ι**, τὸ ὁποῖον ὑπάρχει εἰς τὰς **καταχρηστικὰς** διφθόγγους ὑπὸ τὸ **α, η, ω,** λέγεται **ὑπογεγραμμένον ἰῶτα**. Τοῦτο ὅμως, ὅταν αἱ δίφθογγοι αὗται γράφωνται διὰ κεφαλαίων γραμμάτων, γράφεται κανονικῶς οὐχὶ ὑποκάτω τῶν κεφαλαίων φωνηέντων Α, Η, Ω, ἀλλὰ πρὸς τὰ δεξιὰ αὐτῶν (Αι, Ηι, Ωι) καὶ τότε λέγεται **προσγεγραμμένον ἰῶτα** : *ἍιΔΗΣ* (πρόφ. ᾅδης), *ΤΗι ΘΕΩι* (πρόφ, τῇ θεῷ).

§ 7. Αἱ δίφθογγοι γενικῶς εἶναι μακραί. Μόνον ἡ **αι** καὶ ἡ **οι** λαμβάνονται ὡς βραχεῖαι, ὅταν εὑρίσκωνται ἐντελῶς εἰς τὸ τέλος λέξεως κλιτῆς, ἐκτὸς ῥήματος εὐκτικῆς ἐγκλίσεως : *μοῦσαι, πῶλοι, βούλομαι, παιδεῦσαι-μούσαις, πώλοις, παιδεύσαι ἄν, οἴκοι.*

δ΄) Συλλαβαί, συλλαβισμὸς

§ 8. Συλλαβὴ λέγεται τεμάχιον λέξεως ἀποτελούμενον ἀπὸ ἓν ἢ περισσότερα σύμφωνα μὲ ἕν φωνῆεν ἢ δίφθογγον : *τε-τρά-δρα-χμον, στρα-τεύ-μα-τα.*

Συλλαβὴ λέξεως δύναται νὰ ἀποτελῆται καὶ ἀπὸ ἕν μόνον φωνῆεν ἢ μίαν δίφθογγον : *ἴ-α, οἴ-ει* (= νομίζεις).

§ 9. 1) Κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν συλλαβῶν της, μία λέξις, ἐὰν ἔχῃ μίαν μόνον συλλαβήν, λέγεται **μονοσύλλαβος** (π.χ. *μῦς*), ἐὰν ἔχῃ δύο συλλαβάς, λέγεται **δισύλλαβος** (π.χ. *οἶκος*), ἐὰν ἔχῃ τρεῖς συλλαβάς, λέγεται **τρισύλλαβος** (π.χ. *παιδίον*) καὶ ἐὰν ἔχῃ περισσοτέρας τῶν τριῶν συλλαβῶν, λέγεται **πολυσύλλαβος** (π.χ. *φιλάνθρωπος*).

2) Ἡ τελευταία συλλαβὴ λέξεως, ἡ ὁποία ἔχει συλλαβὰς περισσοτέρας τῆς μιᾶς, λέγεται **λήγουσα**, ἡ πρὸ τῆς ληγούσης λέγεται **παραλήγουσα**, καὶ ἡ πρὸ τῆς παραληγούσης λέγεται **προπαραλήγουσα**, ἡ δὲ πρώτη συλλαβὴ αὐτῆς λέγεται **ἀρκτική**.

§ 10. Ὁ χωρισμὸς λέξεως εἰς τὰς συλλαβὰς αὐτῆς λέγεται **συλλαβισμός**. Γίνεται δὲ ὁ συλλαβισμὸς εἰς τὰς λέξεις τῆς ἀρχαίας γλώσσης κατὰ τοὺς ἑξῆς κανόνας :

α) Ἕν σύμφωνον εὑρισκόμενον μεταξὺ δύο φωνηέντων (ἢ διφθόγγων) συλλαβίζεται μὲ τὸ ἑπόμενόν του φωνῆεν (ἢ δίφθογγον): *λέ-γο-μεν, ἄ-πει-ροι.*

β) Δύο σύμφωνα εὑρισκόμενα μεταξὺ δύο φωνηέντων (ἢ διφθόγγων) συλλαβίζονται μὲ τὸ ἑπόμενόν των φωνῆεν (ἢ δίφθογγον), ἐὰν δὲν εἶναι τὰ αὐτὰ καὶ ἐὰν εἶναι ἀρκτικὰ λέξεως τῆς (ἀρχαίας) Ἑλληνικῆς γλώσσης· ἄλλως χωρίζονται καὶ συλλαβίζονται τὸ μὲν πρῶτον μὲ τὸ προηγούμενον, τὸ δὲ δεύτερον μὲ τὸ ἑπόμενον φωνῆεν (ἢ δίφθογγον) : *πέ-τρα* (τρόπος), *βά-θρον* (θρόνος), *ἔ-στω* (σταυρός)· ἀλλά : *βάλ-λω, ἐν-νέα, ἕλ-κω, ἅρ-μα, ἔν-τερον.*

Σημείωσις. Καὶ τὰ συμπλέγματα γμ ἢ χμ, θμ, τν, φν, ἐπειδὴ ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὰ συμπλέγματα κμ, τμ, θν, πν, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀρχίζουν λέξεις τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης, συλλαβίζονται καὶ αὐτὰ μὲ τὸ ἑπόμενον φωνῆεν : *πρᾶ-γμα, δρα-χμὴ* (κμητός), *ἀρι-θμὸς* (τμῆμα), *φά-τνη* (θνητός), *δά-φνη* (πνέω).

γ) Τρία σύμφωνα εὑρισκόμενα μεταξὺ δύο φωνηέντων συλλαβίζονται μετὰ τοῦ ἀκολούθου φωνήεντος ὅταν καὶ τὰ τρία ταῦτα σύμφωνα ἢ τουλάχιστον τὰ δύο πρῶτα ἐξ αὐτῶν εἶναι ἀρκτικὰ λέξεως Ἑλληνικῆς : *ἐ-στράτευσε* (στρατός), *ἐ-χθρὸς* (χθές), *βά-κτρον* (κτῆμα), *ἰ-σχνὸς* (σχῆμα). Ἄλλως χωρίζονται, καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐκ τῶν τριῶν συμφώνων συλλαβίζεται μὲ τὸ προηγούμενο φωνῆεν, τὰ δὲ δύο ἄλλα μὲ τὸ ἑπόμενον : *ἄρ-κτος, ἄν-δρες, Ἀμ-βρακία.*

δ) Αἱ σύνθετοι λέξεις κατὰ τὸν συλλαβισμὸν χωρίζονται εἰς τὰ συνθετικά των μέρη, ἐκτὸς ἐὰν κατὰ τὴν σύνθεσιν ἔχῃ συμβῆ ἔκθλιψις, ὁπότε καὶ αὗται συλλαβίζονται ὡς ἁπλαῖ λέξεις : *προσ-έχω, συν-άγω, νουν-εχής, Ἑλλήσ-ποντος,* ἀλλὰ : *πα-ρέχω, ὑ-πάγω, φί-λιππος, ἄ-γρυ-πνος, πρω-ταγωνιστής.*

§ 11. Ποσότης συλλαβῶν. Ὡρισμένη συλλαβὴ μιᾶς λέξεως λέγεται:

1) **φύσει μακρά,** ἐὰν ἔχῃ μακρὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγον : *κοί-τη, κρού-ω.*

2) **θέσει μακρά,** ἐὰν,ἔχῃ μὲν βραχὺ φωνῆεν, ἀλλὰ κατόπιν αὐτοῦ ἀκολουθοῦν δύο ἢ περισσότερα σύμφωνα ἢ ἓν διπλοῦν : *ἀ-στός, ἄ-λλος, ἐ-χθρός, τό-ξον·*

3) **βραχεῖα,** ἐὰν ἔχῃ βραχὺ φωνῆεν, κατόπιν δὲ αὐτοῦ ἄλλο φωνῆεν ἢ ἓν μόνον ἁπλοῦν σύμφωνον ἢ τίποτε : *ἀ-έ-ρες, φύ-γε-τε.*

ε΄) Πνεύματα καὶ τόνοι

1. Τὰ πνεύματα

§ 12. Εἰς πᾶσαν λέξιν, ἡ ὁποία ἀρχίζει ἀπὸ φωνῆεν ἢ ἀπὸ **ρ**, σημειοῦται ἐπὶ τοῦ ἀρκτικοῦ φωνήεντος ἢ τοῦ ρ σημεῖον πνεύματος ἢ **πνεῦμα**.

Τὰ πνεύματα εἶναι δύο, ἡ **ψιλὴ** (**᾿**), ἤτοι σημεῖον λεπτῆς πνοῆς, καὶ ἡ δασεῖα (**῾**), ἤτοι σημεῖον παχείας πνοῆς : *ἀρετή, ὥρα, ῥόδον.*

Σημείωσις. Τὸ δασὺ πνεῦμα, ἤτοι ἡ δασεῖα, ἐπροφέρετο ἀρχῆθεν περίπου ὅπως νῦν τὸ σύμφωνον **χ**· π. χ. ἵππος (πρόφ. χίππος).

§ 13. *Δασύνονται* (ἤτοι λαμβάνουν πνεῦμα τὴν δασεῖαν) κανονικῶς πᾶσαι αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι ἀρχίζουν ἀπὸ υ ἢ ἀπὸ ρ : *ὕπνος, ῥήτωρ.*

Ἐκ τῶν λοιπῶν λέξεων ἄλλαι μέν, αἱ πλεῖσται, *ψιλοῦνται* (ἤτοι λαμβάνουν πνεῦμα τὴν ψιλήν), ἄλλαι δὲ *δασύνονται.*

2. Οἱ τόνοι

§ 14. Πάσης λέξεως, ἡ ὁποία ἔχει δύο ἢ περισσοτέρας συλλαβάς, μία συλλαβὴ *τονίζεται*, ἤτοι προφέρεται ἰσχυρότερον ἀπὸ τὰς ἄλλας συλλαβὰς αὐτῆς Ἐπὶ τοῦ φωνήεντος (ἢ τῆς διφθόγγου) τῆς τονιζομένης συλλαβῆς γράφεται ἓν σημεῖον, τὸ ὁποῖον καλεῖται *τόνος* : *κόρη, κῆπος, παίζομεν, ἀγαθός, μαθητής.*

Σημείωσις. Σημεῖον τόνου κανονικῶς σημειοῦται καὶ ἐπὶ τοῦ φωνήεντος ἡ τῆς διφθόγγου τῶν μονοσυλλάβων λέξεων : μήν, φῶς, παῖς.

§ 15. Οἱ τόνοι εἶναι τρεῖς, ἤτοι ἡ **ὀξεῖα** (΄), ἡ βαρεῖα (`) καὶ ἡ **περισπωμένη** (῀).

Σημείωσις. Ἡ διαφορὰ τοῦ τόνου δέν παρέχει αἰσθητὴν διαφορὰν τῆς προφορᾶς τῶν φωνηέντων ἢ τῶν διφθόγγων εἰς ἡμᾶς τοὺς νέους Ἕλληνας, ὅπως οὐδὲ ἡ μακρότης καὶ ἡ βραχύτης αὐτῶν. Πρβλ. (ὁ) *ἐλαιών*- (τῶν) *ἐλαιῶν*, (τὸν) *κῆπον* - (τῶν) *κήπων.*

3. Κανόνες τοῦ τονισμοῦ

§ 16. Ὁ τονισμὸς τῶν λέξεων τῆς ἀρχαίας γλώσσης γίνεται κατὰ

τοὺς ἑξῆς κανόνας :

1) Οὐδέποτε μία πολυσύλλαβος λέξις τονίζεται ὑπεράνω τῆς προπαραληγούσης : (ἄνθρωπος) *φιλάνθρωπος, φιλανθρωπότατος.*

2) Ὅταν ἡ λήγουσα εἶναι μακρά, ἡ προπαραλήγουσα δὲν τονίζεται: (Ὅμηρος) *Ὁμήρου*, (διδάσκαλον) *διδασκάλων.*

3) Ἡ προπαραλήγουσα καὶ πᾶσα βραχεῖα συλλαβὴ τονιζομένη ὀξύνεται : *πείθομαι, λόγος, ἐλθέ.*

4) Μακρὰ παραλήγουσα πρὸ μακρᾶς ληγούσης τονιζομένη ὀξύνεται : *μήτηρ, παύω.*

5) Μακρὰ παραλήγουσα πρὸ βραχείας ληγούσης τονιζομένη περισπᾶται : *μῆτερ, παῦε.*

6) Ἡ ἀσυναίρετος ὀνομαστική, αἰτιατικὴ καὶ κλητικὴ τῶν ὀνομάτων, τονιζομένη ἐπὶ τῆς ληγούσης, ὀξύνεται : *ἡ τιμή, τὴν τιμήν, ὦ τιμὴ - οἱ θεοί, τοὺς θεούς, ὦ θεοὶ - ἡ ἐσθής, ὁ ποιμήν, ὁ ἱμάς.*

7) Ἡ μακροκατάληκτος γενικὴ καὶ δοτικὴ τῶν ὀνομάτων ἐν γένει, τονιζομένη ἐπὶ τῆς ληγούσης, περισπᾶται : *κριτοῦ, κριτῇ, κριτῶν, κριταῖς - θεοῦ, θεῷ, θεῶν, θεοῖς.*

8) Τῶν ὀνομάτων, ὅπου τονίζεται ἡ ἑνικὴ ὀνομαστική, ἐκεῖ τονίζονται καὶ αἱ ἄλλαι πτώσεις, ἐκτὸς ἂν ἐμποδίζῃ ἡ λήγουσα: *γέρων, γέροντος, γέροντες·* ἀλλά : *γερόντων.*

9) Ἡ ἐκ συναιρέσεως προερχομένη λήγουσα μιᾶς λέξεως, ὅταν τονίζεται, περισπᾶται : (τιμάω) *τιμῶ*, (ἠχόος) *ἠχοῦς*, ἐκτὸς ἐὰν πρὸ τῆς συναιρέσεως ἡ δευτέρα ἐκ τῶν συναιρουμένων συλλαβῶν ὠξύνετο : (ἑσταὼς) *ἑστώς*, (κληὶς - κλῄς) *κλείς.*

10) Ἡ θέσει μακρὰ συλλαβὴ κατὰ τὸν τονισμὸν λαμβάνεται ὡς βραχεῖα : *χειρῶναξ, αὖλαξ* (βλ. § 11, 2).

11) Κατὰ τὴν σύνθεσιν ὁ τόνος συνήθως ἀναβιβάζεται ὅσον τὸ δυνατὸν ἀνωτέρω τῆς ληγούσης, ἀλλ' ὄχι καὶ ἀνωτέρω τῆς τελευταίας συλλαβῆς τοῦ πρώτου συνθετικοῦ : (καιρὸς) *εὔκαιρος*, (δὸς) *ἀπόδος*, (φρὴν) *μεγαλό-φρων, μεγαλόφρον.*

12) *Βαρεῖα* τίθεται μόνον ἐπὶ τῆς ληγούσης μιᾶς λέξεως ἀντὶ τῆς ὀξείας, ὅταν κατόπιν τῆς λέξεως ταύτης δὲν ὑπάρχῃ σημεῖον στίξεως : *ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ τιμᾷ τοὺς σοφοὺς ἄνδρας.*

§ 17. Κατὰ τὸν τόνον αὐτῆς μία λέξις λέγεται :

1) **ὀξύτονος**, ἐὰν ἔχῃ ὀξεῖαν ἐπὶ τῆς ληγούσης : *ἀνήρ·*

2) **παροξύτονος**, ἐὰν ἔχῃ ὀξεῖαν ἐπὶ τῆς παραληγούσης : *κώμη·*

3) **προπαροξύτονος**, ἐὰν ἔχῃ ὀξεῖαν ἐπὶ τῆς προπαραληγούσης :

ἄνθρωπος·

4) **περισπωμένη**, ἐὰν ἔχῃ περισπωμένην ἐπὶ τῆς ληγούσης : *τοῦ κριτοῦ, τιμῶ·*

5) **προπερισπωμένη**, ἐὰν ἔχῃ περισπωμένην ἐπὶ τῆς παραληγούσης : *κῆπος·*

6) **βαρύτονος**, ἐὰν ἔχῃ βαρεῖαν ἀντὶ ὀξείας ἐπὶ τῆς ληγούσης καὶ ἐν γένει ἐὰν τονίζεται οὐχὶ ἐπὶ τῆς ληγούσης : *χειμὼν βαρὺς ἐπῆλθε- πείθω, παιδεύω.*

Σημείωσις. **Θέσις τοῦ τόνου καὶ τοῦ πνεύματος.** Ὁ τόνος ἢ τὸ πνεῦμα :

α) Ἐπὶ τῶν ἁπλῶν φωνηέντων καὶ τῶν καταχρηστικῶν διφθόγγων σημειοῦται ὑπεράνω μέν αὐτῶν, ὅταν ταῦτα γράφωνται μὲ μικρὰ γράμματα, ἔμπροσθεν δὲ αὐτῶν καὶ πρὸς τὰ ἄνω, ὅταν ταῦτα γράφωνται μὲ κεφαλαῖα : *ἠώς, ὁδὸς, Ἠώς, Ὁράτιος· τῇ θεᾷ, ᾠδὴ - Ὠιδεῖον ἢ (ᾨδεῖον)* (βλ., § 6, Σημ. 2).

β) Ἐπὶ τῶν κυρίων διφθόγγων σημειοῦται πάντοτε ὑπεράνω τοῦ δευτέρου ἐκ τῶν φωνηέντων, ἀπὸ τὰ ὁποῖα αὗται ἀποτελοῦνται: *Αἰγεύς, αἱρετός, αὐλός, οὐρανός, σφαῖραι, τὰς σφαίρας, Οἰδίπους.*

γ) Ὅταν τὸ πνεῦμα καὶ ὁ τόνος συμπίπτουν ἐπὶ τῆς αὐτῆς συλλαβῆς, τότε ἡ μὲν ὀξεῖα (ἢ ἡ βαρεῖα) σημειοῦται μετὰ τὸ πνεῦμα ἡ δὲ περισπωμένη ὑπεράνω αὐτοῦ : *Ἄρτεμις, Ἥρα, Ὅμηρος, αὖρα, Αἴας, εὖρος, αἷμα.*

ϛ΄) Ἄτονοι καὶ ἐγκλιτικαὶ λὲξεις

1. Πρόκλισις

§ 18. Δέκα μονοσύλλαβοι λέξεις, ἤτοι οἱ τέσσαρες τύποι τοῦ ἄρθρου **ὁ, ἡ, οἱ, αἱ,** αἱ τρεῖς προθέσεις **εἰς, ἐν, ἐξ** ἢ **ἐκ** καὶ τὰ τρία μόρια **ὡς, εἰ, οὐ,** ἐπειδὴ πάντοτε προφέρονται λίαν στενῶς μὲ τὴν ἑκάστοτε ἑπομένην λέξιν, δὲν τονίζονται, καὶ δι' αὐτὸ λέγονται **ἄτονοι λέξεις** ἢ **προκλιτικαί**.

Σημείωσις. Τὸ μόριον **οὐ** τονίζεται (μὲ ὀξεῖαν), ὅταν εὐθὺς μετ' αὐτὸ ὑπἀρχῃ στίξις : *ἐτόξευον μέν, ἐξικνοῦντο δ' οὔ. φὴς ἢ οὔ; πῶς γὰρ οὔ ;*

2. Ἔγκλισις

§ 19. Μερικαὶ μονοσύλλαβοι ἢ δισύλλαβοι λέξεις προφέρονται πάντοτε λίαν στενῶς μὲ τὴν ἑκάστοτε προηγουμένην λέξιν καὶ διὰ τοῦτο ὁ τόνος αὐτῶν κανονικῶς μεταβιβάζεται εἰς τὴν λήγουσαν τῆς προηγουμένης λέξεως (ὡς ὀξεῖα) ἢ ὅλως ἀποβάλλεται·ἄνθρωπός τις ταὐτά φησι τῷ πατρί μου.

Αἱ τοιαῦται λέξεις λέγονται **ἐγκλιτικαὶ λέξεις** ἢ ἁπλῶς **ἐγκλιτικὰ** (πρβλ. τῆς νέας γλώσσης π.χ. *φώναξέ με, μίλησέ μου- ὁ φίλος του, λέγε μας).*

§ 20. Ἐγκλιτικαὶ λέξεις τῆς ἀρχαίας γλώσσης συνήθεις εἶναι :

1) οἱ τύποι τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν μοῦ, μοί, μὲ - σοῦ, σοί, σὲ - οὗ, οἵ, ἕ·

2) οἱ τύποι τῆς ἀορίστου ἀντωνυμίας τίς, τί, πλὴν τοῦ τύπου αὐτῆς ἄττα (= τινά)·

3) οἱ τύποι τῆς ὁριστικῆς τοῦ ἐνεστῶτος τῶν ῥημάτων εἰμὶ (= εἶμαι) καὶ φημὶ (= λέγω), πλὴν τῶν τύπων αὐτῶν εἶ καὶ φῄς·

4) τὰ ἐπιρρήματα πού, ποί, ποθὲν - πώς, πὴ ἢ πῄ ποτέ·

5) τὰ μόρια γέ, τέ, τοί, πέρ, πώ, νύν·

6) τὸ πρόσφυμα δὲ (ἄσχετον πρὸς τὸν σύνδεσμον δέ) : *τοιός-δε, Μεγαρά-δε* (= εἰς τὰ Μέγαρα).

§ 21. Τῶν ἐγκλιτικῶν ὁ τόνος :

1) μεταβιβάζεται εἰς τὴν λήγουσαν τῆς προηγουμένης λέξεως (ὡς ὀξεῖα), ὅταν ἡ προηγουμένη λέξις εἶναι προπαροξύτονος (*ἄνθρωπός τις, κήρυκές τινες*) ἢ προπερισπωμένη (*σφαῖρά τις, στρατιῶταί τινες*) ἢ ἄτονος ἢ ἐγκλιτικὴ *(εἴ τίς φησί μοι ταῦτα)*·

2) ἀποβάλλεται πάντων μὲν τῶν ἐγκλιτικῶν, ὅταν ἡ προηγουμένη λέξις εἶναι ὀξύτονος ἢ περισπωμένη (*θεός τις, θεοί τινες - ὁρῶ σε, καλῶ τινα*), μόνον δὲ τῶν μονοσυλλάβων ἐγκλιτικῶν, ὅταν ἡ προηγουμένη λέξις εἶναι παροξύτονος (*γέρων τις, λέγει τι*)·

3) διατηρεῖται, ὅταν ἡ προηγουμένη λέξις εἶναι παροξύτονος καὶ τὸ ἐγκλιτικὸν δισύλλαβον *(φίλοι τινές, ὀλίγοι εἰσίν*), ἢ ὅταν ἡ προηγουμένη λέξις ἔχῃ πάθει ἔκθλιψιν (*πολλοὶ δ' εἰσὶν ἀγαθοί*), ἢ ὅταν προηγῆται τοῦ ἐγκλιτικοῦ στίξις (*Ὅμηρος, φασί, τυφλὸς ἦν*).

Σημείωσις. Μερικὰ ἐγκλιτικὰ μὲ ὡρισμένας πρὸ αὐτῶν λέξεις ἑνώνονται καὶ γράφονται μαζὶ μέ αὐτὰς ὡς μία λέξις : *ὅδε, ἥδε, τόδε, ὅσπερ, ἥπερ, ὅπερ - τοιόσδε, τοιάδε, τοιόνδε - οὔτε, ὥσπερ, ὥστε* κλπ. Αἱ λέξεις, αἱ προερχόμεναι ἐκ τοιαύτης ἑνώσεως, διατηροῦν τὸν ἀρχικόν των τονισμόν : *ἥδε, ἥπερ, τοιάδε, οὔτε, ὥσπερ* κλπ.

ζ΄) Ἄλλα σημεῖα ἐν τῷ γραπτῷ λόγῳ

§ 22. Ἐκτὸς τῶν σημείων τῶν τόνων καὶ τῶν πνευμάτων, ἐν τῷ γραπτῷ λόγῳ χρησιμοποιοῦνται προσέτι τὰ ἑξῆς σημεῖα :

1) **ἡ ὑποδιαστολή (,)**· αὕτη γράφεται εἰς τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν **ὅ,τι** πρὸς διάκρισιν αὐτῆς ἀπὸ τοῦ συνδέσμου **ὅτι**·

2) **τὰ διαλυτικά (¨)**· ταῦτα γράφονται ὑπεράνω τοῦ **ι** ἢ τοῦ **υ**, ὅταν ζητῆται νὰ δηλωθῇ, ὅτι τὸ **ι** ἢ τὸ **υ** δὲν ἀποτελεῖ δίφθογγον μὲ τὸ ἀμέσως προηγούμενον φωνῆεν τῆς ἰδίας λέξεως : *ἀϋπνία, τοῦ Γαΐου*·

Σημείωσις. Τὰ διαλυτικὰ δύνανται νὰ παραλείπωνται, ὅταν ὁ χωρισμὸς τῶν δύο φωνηέντων ὑποσημαίνεται ἐκ τῆς θέσεως τῶν σημείων τῶν τόνων ἢ τῶν πνευμάτων : *ἄυλος, ἀύλου, Γάιος.*

3) **ἡ ἀπόστροφος** (’), σημεῖον τῆς ἐκθλίψεως (βλ. § 28)·

4) **ἡ κορωνὶς** (’), σημεῖον τῆς κράσεως (βλ. § 26)·

5) **τὰ σημεῖα τῆς στίξεως**, ἤτοι :

α΄) **ἡ τελεία στιγμὴ** (.)· διὰ ταύτης χωρίζονται ἀπ’ ἀλλήλων *περίοδοι*, ἤτοι μέρη τοῦ γραπτοῦ λόγου, τὰ ὁποῖα περιέχουν ἓν ὁπωσδήποτε πλῆρες νόημα·

β΄) **ἡ μέση στιγμὴ** ἢ **ἄνω στιγμὴ** (·)· διὰ ταύτης χωρίζονται ἀπ’ ἀλλήλων κῶλα περιόδου, ἤτοι μέρη αὐτῆς, τὰ ὁποῖα περιέχουν ἓν νόημα ὁπωσδήποτε αὐτοτελές·

γ΄) **ἡ ὑποδιαστολὴ** ἢ **τὸ κόμμα (,)**· διὰ τούτου κανονικῶς χωρίζονται ἀπ’ ἀλλήλων αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις ἀπὸ τὰς κυρίας καὶ πᾶν ὄνομα κλητικῆς πτώσεως ἀπὸ τὰς ἄλλας λέξεις τῆς προτάσεως·

δ΄) **τὸ ἐρωτηματικὸν (;)**· τοῦτο γράφεται κατόπιν λέξεως ἢ εἰς τὸ τέλος προτάσεως ἢ περιόδου, ἡ ὁποία ἐκφέρεται ἐρωτηματικῶς·

ε΄) **τὸ θαυμαστικὸν** ἢ **ἐπιφωνηματικὸν (!)**· τοῦτο γράφεται εἰς τὸ τέλος προτάσεώς τινος ἢ περιόδου ἢ κατόπιν μιᾶς λέξεως ἢ ἁπλῆς φράσεως, ἵνα δηλωθῇ ὅτι ταῦτα ἐκφράζουν θαυμασμὸν τοῦ λέγοντος, ἀναφώνησιν, ἔκπληξιν κ.τ.τ.·

ς΄) **τὰ ἀποσιωπητικὰ (...)**· διὰ τούτων δηλοῦται ὅτι ἀποσιωπᾶται, ἤτοι παραλείπεται νὰ ἐκφρασθῇ μία λέξις ἢ φράσις ἐκ φόβου, ἐντροπῆς κ.τ.τ.

ζ΄) **ἡ παρένθεσις** [**()**]· ἐντὸς ταύτης περικλείεται μία λέξις ἢ φράσις ὁλόκληρος, ἡ ὁποία παρεμβάλλεται μεταξὺ τῶν λέξεων τῆς προτάσεως ἢ τῆς περιόδου πρὸς ἐπεξήγησιν ἢ συμπλήρωσιν ἐν γένει τῶν λεγομένων·

η΄) **τὰ εἰσαγωγικὰ (« »)**· ἐντὸς τούτων περικλείονται λόγοι τινὸς ἀποδιδόμενοι αὐτολεξεί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄

ΦΘΟΓΓΙΚΑ ΠΑΘΗ

§ 23. Σπανίως αἱ λέξεις διαμένουν ἀπαθεῖς καὶ ἀκέραιαι, ὅπως ἐπλάσθησαν ἐξ ἀρχῆς. Συνήθως συμβαίνουν εἰς αὐτὰς διάφορα πάθη τῶν φθόγγων (ἤτοι τῶν φωνηέντων καὶ τῶν συμφώνων), ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦνται· (πρβλ, νῦν : *λέγει-λέει, κάθισε-κάτσε*). Τὰ πάθη ταῦτα καλοῦνται **φθογγικὰ πάθη**,τὰ δὲ συνηθέστερα ἐξ αὐτῶν εἶναι τὰ ἑπόμενα.

α΄) Πάθη φωνηὲντων καὶ διφθόγγων. Εὐφωνικά σύμφωνα

1. Συναίρεσις

§ 24. **Συναίρεσις** λέγεται ἡ συγχώνευσις ἐντὸς μιᾶς λέξεως δύο ἐπαλλήλων φωνηέντων ἢ φωνήεντος καὶ διφθόγγου εἰς ἕν μακρὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγον : (Ἀθηνάα) *Ἀθηνᾶ*, (νόος) *νοῦς*, (ἀγαπάει) *ἀγαπᾷ*.

§ 25. Ἡ συλλαβή, ἡ ὁποία προέρχεται ἐκ συναιρέσεως, κανονικῶς τονίζεται, ἐὰν πρὸ τῆς συναιρέσεως ἐτονίζετο ἡ μία ἐκ τῶν δύο συλλαβῶν, αἱ ὁποῖαι συνηρέθησαν : *τιμῶμεν* (τιμάομεν)· ἀλλὰ : *ἔθνη* (ἔθνεα), *γέλα* (γέλαε)· (βλ. καὶ § 16, 9).

2. Κρᾶσις

§ 26. **Κρᾶσις** λέγεται ἡ συναίρεσις τοῦ τελικοῦ φωνήεντος ἢ διφθόγγου μιᾶς λέξεως μὲ τὸ ἀρκτικὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγον τῆς ἀμέσως ἑπομένης λέξεως καὶ ἡ οὕτω προκύπτουσα συγχώνευσις τῶν δύο λέξεων εἰς μίαν : (τὰ ἄλλα) *τἆλλα*, (τὸ ὄνομα) *τοὔνομα*, (καὶ εἶτα) *κᾆτα*· (πρβλ, θὰ ἀγαπῶ, *θἀγαπῶ* - τὸ ἐλάχιστον, *τοὐλάχιστον*).

Ὑπεράνω τοῦ φωνήεντος ἢ τῆς διφθόγγου, ἡ ὁποία προκύπτει ἐκ τῆς κράσεως, γράφεται ἡ κορωνὶς (βλ. § 22, 4). Ὅταν ὅμως ἡ πρώτη ἀπὸ τὰς πασχούσας κρᾶσιν λέξεις εἶναι κάποιος ἐκ τῶν δασυνομένων τύπων

τοῦ ἄρθρου (ὁ, ἡ, οἱ, αἱ) ἢ τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας (ὅς, ἥ, ὅ), τότε δὲν σημειοῦται ἡ κορωνίς, ἀλλὰ ἡ δασεῖα : (ὁ ἀνὴρ) *ἁνήρ*, (ἃ ἂν) *ἅν*.

§ 27. Κρᾶσιν μὲ ἄλλας λέξεις συνήθως πάσχουν :

1) τύποι τοῦ ἄρθρου ἢ τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας **(ὅς, ἥ, ὅ)**, οἱ ὁποῖοι λήγουν εἰς φωνῆεν ἢ δίφθογγον, καὶ τὸ κλητικὸν ἐπιφώνημα **ὦ** : (ὁ ἄνθρωπος) *ἅνθρωπος*, (τοῦ ἀνδρὸς) *τἀνδρός*, (τὸ ἱμάτιον) *θοἰμάτιον*, (τὰ αὐτὰ) *ταὐτά*, - (ἃ ἐγὼ) *ἁγώ*, (ὃ ἐφόρει) *οὑφόρει*, (οὗ ἕνεκα) *οὕνεκα*, - (ὦ ἀγαθὲ) *ὠγαθέ*·

2) ἡ λέξις **ἐγὼ** μὲ τὴν λέξιν **οἶδα** (= γνωρίζω) καὶ μὲ τὴν λέξιν **οἶμαι** (= νομίζω) : *ἐγᾦδα, ἐγᾦμαι*·

3) ὁ σύνδεσμος **καὶ** καὶ ἡ πρόθεσις **πρὸ** : (καὶ ἐγὼ) *κἀγώ*, (καὶ ὅπως) *χὤπως*, (πρὸ ἔργου) *προὔργου*·

4) ὁ σύνδεσμος **μέντοι** μὲ τὸ μόριον **ἄν** : *μεντἄν*.

Σημείωσις 1. Μετὰ τὴν κρᾶσιν ὁ τόνος τῆς πρώτης ἐκ τῶν δύο συγχωνευομένων λέξεων ἀποβάλλεται. Ὑπάρχει δὲ **ι** εἰς τὸ φθόγγον, ὁ ὁποῖος προέρχεται ἐκ τῆς κράσεως, ἐὰν τοῦτο ὑπάρχῃ εἰς τὴν δευτέραν ἐκ τῶν συναιρουμένων συλλαβῶν: *κᾆτα* (= καὶ εἶτα), *ἐγᾦδα* (= ἐγὼ οἶδα)· ἀλλὰ *κἄπειτα* (= καὶ ἔπειτα).

Σημείωσις 2. Τῆς ἀορίστου ἀντωνυμίας **ἕτερος** κατὰ τὴν κρᾶσιν αὐτῆς μὲ τὸ προηγούμενον ἄρθρον λαμβάνεται ὁ (ἀρχαιότερος) τύπος **ἅτερος** : (τοῦ ἁτέρου) *θἀτέρου*, (τὸ ἅτερον) *θἄτερον*.

3. Ἔκθλιψις

§ 28. Ὅταν μία λέξις λήγῃ εἰς βραχὺ φωνῆεν, πλὴν τοῦ **υ**, ἡ δὲ ἀμέσως ἑπομένη λέξις ἀρχίζῃ ὡσαύτως ἀπὸ φωνῆεν ἢ δίφθογγον, συμβαίνει συνήθως **ἔκθλιψις**, ἤτοι ἀποβάλλεται τὸ τελικὸν βραχὺ φωνῆεν τῆς προηγουμένης λέξεως πρὸ τοῦ ἀρκτικοῦ φωνήεντος (ἢ διφθόγγου) τῆς ἀμέσως ἑπομένης : (ἀλλὰ ἐγὼ) *ἀλλ' ἐγώ*, (οὔτε εἶδον) *οὔτ' εἶδον*, (ἐπὶ αὐτὸν) *ἐπ' αὐτόν*, (ἀπὸ ἐκείνου) *ἀπ' ἐκείνου*.

Ὑπεράνω τῆς θέσεως τοῦ ἐκθλιβέντος φωνήεντος σημειοῦται ἡ ἀπόστροφος (§ 22, 3), οὐχὶ ὅμως καὶ ὅταν ἡ ἔκθλιψις συμβαίνῃ κατὰ τὴν σύνθεσιν λέξεων : (παρὰ ἐμοῦ) *παρ' ἐμοῦ*, (παρὰ ἔχω) *παρέχω*.

§ 29. Ἐὰν τὸ ἐκθλιβὲν φωνῆεν ἐτονίζετο, ὁ τόνος αὐτοῦ μετὰ τὴν ἔκθλιψιν :

1) ἐὰν μὲν ἡ ἐκθλιβομένη λέξις εἶναι ἄκλιτος, συναποβάλλεται : (ἐπὶ αὐτοῦ) *ἐπ' αὐτοῦ*·

2) ἐὰν δὲ ἡ ἐκθλιβομένη λέξις εἶναι κλιτὴ ἢ τὸ ἀριθμητικὸν **ἑπτά**, ἀναβιβάζεται εἰς τὴν παραλήγουσαν αὐτῆς : (δεινὰ ἔπαθον) *δείν' ἔπαθον*, (ἑπτὰ ἦσαν) *ἕπτ' ἦσαν*.

§ 30. Ἐὰν μετὰ τὴν ἔκθλιψιν μένῃ εἰς τὸ τέλος τῆς λέξεως ψιλὸν ἢ δύο ἑτερόφωνα ψιλά, ἡ δὲ ἑπομένη λέξις δασύνεται, τότε τὸ ψιλὸν ἢ τὰ ψιλὰ τρέπονται εἰς δασέα : (ὑπὸ ἡμῶν) *ὑφ' ἡμῶν*, (κατὰ ἑαυτὸν) *καθ' ἑαυτόν*, (νύκτα ὅλην) *νύχθ' ὅλην*, (ἑπτὰ ἡμέραι) *ἑφθήμερος*· ἀλλά : (σάκκος ὑφάντης) *σακχυφάντης*.

Σημείωσις. Ἐκτὸς τοῦ **υ** δὲν ἐκθλίβονται προσέτι :

α) τὸ τελικὸν **α** καὶ **ο** μονοσυλλάβων λέξεων, οἷον **τά, τό, πρὸ** κλπ.

β) τὸ τελικὸν **ι** τῶν προθέσεων **ἄχρι, μέχρι, περί,** τῶν ἀντωνυμικῶν τύπων **τί, τὶ** καὶ **ὅ,τι** καὶ τοῦ εἰδικοῦ συνδέσμου **ὅτι**.

4. Προσθετὰ ἢ εὐφωνικὰ σύμφωνα

§ 31. Μερικαὶ λέξεις, αἱ ὁποῖαι λήγουν εἰς φωνῆεν, ὅταν ἡ ἀμέσως ἑπομένη μετ' αὐτᾶς λέξις ἀρχίζῃ ὡσαύτως ἀπὸ φωνῆεν, προσλαμβάνουν εἰς τὸ τέλος αὐτῶν ἓν ἐκ τῶν συμφώνων **ν** ἢ **ς** ἢ **κ**, τὰ ὁποῖα τότε καλοῦνται **προσθετὰ** ἢ **εὐφωνικὰ** σύμφωνα.

1) Τὸ εὐφωνικὸν **ν** προσλαμβάνουν :

α΄) οἱ τύποι ὀνομάτων, ῥημάτων καὶ ἐπιρρημάτων, οἱ ὁποῖοι λήγουν εἰς **-σι**, καὶ ὁ ῥηματικὸς τύπος **ἐστί** : *ἀνδράσιν ἀγαθοῖς· εἴκοσιν ἄνδρες· λέγουσιν ἡμῖν παντάπασιν ἀνόμοιός ἐστιν ἐκείνῳ*·

β΄) οἱ τύποι τοῦ γ' ἑνικοῦ προσώπου τῶν ῥημάτων, οἱ ὁποῖοι λήγουν εἰς **ε** : *εἶπεν ἡμῖν.*

2) Τὸ προσθετὸν ἢ εὐφωνικὸν **ς** προσλαμβάνει τὸ ἐπίρρημα **οὕτω** : (οὕτω λέγουσιν) *οὕτως ἔλεγον.*

Σημείωσις. Τὸ προσθετὸν **ν** καὶ τὸ προσθετὸν **ς** δύνανται νὰ ὑπάρχουν καὶ πρὸ συμφώνου.

3) Τὸ εὐφωνικὸν **κ** προσλαμβάνει τὸ ἀρνητικὸν μόριον **οὐ** : (οὐ λέγω) *οὐκ ἔλεγον.*

Ὅταν ὅμως ἡ ἑπομένη λέξις δασύνεται, τὸ εὐφωνικὸν **κ** τρέπεται εἰς

χ : (οὐκ ἔρχομαι) *οὐχ ἕπομαι·* (πρβλ, § 30).

Σημείωσις. Κατὰ τὸ *οὐκέτι* (=οὐκ ἔτι) ἐσχηματίσθη καὶ ἡ λέξις *μηκέτι* (= μὴ ἔτι). Χωρὶς δὲ τὸ εὐφωνικὸν **κ** λέγεται **οὐ** καὶ πρὸ φωνήεντος, ὅταν μετὰ τὸ **οὐ** ὑπάρχῃ στίξις : *ἐξικνοῦντο γὰρ οὔ, οὐδ' ἔβλαπτον οὐδὲν* (§ 18, Σημ.).

5. Πάθη φωνηέντων

§ 32. Ἓν φωνῆεν ἐντὸς τοῦ θέματος μιᾶς λέξεως ἢ διαφόρων λέξεων, συγγενῶν ἐτυμολογικῶς, πολλάκις :

1) πάσχει **συγκοπήν**, ἤτοι ἀποβάλλεται : *πατέρα - πατρὸς* (πατερός), *σκόρδον* (σκόροδον), *γίγνομαι* (γίγνομαι), *ἔ-σχον* (ἔ-σεχ-ον)· (πρβλ. νῦν : *σιτάρι - στάρι*)·

2) πάσχει **μετάθεσιν**, ἤτοι ἀλλάσσει θέσιν ἐντὸς τῆς λέξεως : *Μυτιλήνη - Μιτυλήνη, Δανούβιος - Δούναβις·* (πρβλ. νῦν : *ὄνειρο - εἴνορο, ὑλακτῶ - ὑλαχτῶ - ἀλυχτῶ)·*

3) πάσχει **ἀφομοίωσιν**, ἤτοι γίνεται ὅμοιον μὲ τὸ φωνῆεν τῆς, ἀμέσως ἑπομένης ἢ τῆς ἀμέσως προηγουμένης συλλαβῆς τῆς λέξεως : *ἅτερος-ἕτερος, μολάχη-μαλάχη, ὀβελὸς-ὀβολός·* (πρβλ. νῦν : *τέσσαρα - τέσσερα)·*

4) πάσχει **ἀντιμεταχώρησιν**, ἤτοι ἐναλλάσσει τὸν χρόνον του μὲ τὸν χρόνον τοῦ ἀμέσως ἑπομένου φωνήεντος καὶ γίνεται αὐτὸ μὲν ἀπὸ μακροῦ βραχύ, τὸ δὲ ἀμέσως μετ' αὐτὸ ἑπόμενον φωνῆεν ἀπὸ βραχέος μακρόν : (νᾱός, νηὸς) *νεώς*, (βασιλῆος) *βασιλέως*, (βασιλῆᾰ) *βασιλέᾱ*, (ἠοίκειν) *ἐῴκειν·*

5) μεταβάλλεται **ποιοτικῶς**, ἤτοι τρέπεται εἰς ἄλλο φωνῆεν τοῦ αὐτοῦ χρόνου : *νέμω-νομή, ῥήγνυμι-ῥωγμή·* ὁμοίως : *ἀμείβω-ἀμοιβή, λείπω-λέλοιπα·*

6) μεταβάλλεται **ποσοτικῶς**,ἤτοι ἀπὸ βραχέος γίνεται μακρὸν **(ἐκτείνεται)** ἢ ἀπὸ μακροῦ γίνεται βραχὺ **(συστέλλεται)**, : *ποιέω-ποιητής, ἵστημι - ἵστᾰμεν, χιὼν - χιόνος.*

Συστολὴν εἰς ἁπλοῦν βραχὺ φωνῆεν πάσχουν καὶ δίφθογγοι: *φεύγω - ἔφῠγον, λείπω-ἔλῐπον.*

Ἡ ἔκτασις βραχέος φωνήεντος εἰς μακρὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγον μετὰ τὴν ἀποβολὴν συμφώνου ἢ συμφώνων, κατόπιν αὐτοῦ εὑρισκομένων, καλεῖται **ἀντέκτασις** ἢ **ἀναπληρωτικὴ ἔκτασις** : (μέλᾰν-ς) *μέλᾱς*, (ἕν-ς) *εἷς*, (ὀδόντ-ς) *ὀδούς*, (τιθέντ-ς) *τιθείς*, (φθέρ-jω, φθέρρω) *φθείρω.*

Σημείωσις. Εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ θέμα, ἐκ τοῦ ὁποίου γίνονται πολλαὶ συγγενεῖς λέξεις, δύνανται νὰ παρουσιάζωνται πολλαὶ ὁμοῦ παθήσεις τοῦ φωνήεντος τοῦ θέματος π. χ. *φρήν, φρενός, φρονῶ, σώφρων - λείπω, λοιπός, ἔλιπον - φέρω, φόρος, φώρ, δί-φρ-ος* **(Μετάπτωσις).**

β΄) Πάθη συμφωνων

1. Ἀποβολαὶ συμφώνων

§ 33. 1) Ἐκ τῶν συμφώνων (ληκτικά, ἤτοι) τελικὰ λέξεων τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης εἶναι μόνον τὸ **ν**, τὸ **ρ**, τὸ **ς**, τὸ **ξ** (= **κς**) καὶ τὸ **ψ** (= **πς**)· (βλ. § 5, Σημ. 2) : *Ἕλλην, ῥήτωρ, θεός, κόραξ, Ἄραψ.* Πᾶν ἄλλο σύμφωνον, ὅταν εὑρεθῇ εἰς τὸ τέλος μιᾶς λέξεως, ἀποβάλλεται : (τοῦ γέροντ-ος) *ὦ γέρον* (ἀντὶ ὦ γέροντ), (τοῦ γάλακτ-ος) *τὸ γάλα* (ἀντὶ τὸ γάλακτ).

Σημείωσις. Ἡ πρόθεσις **ἐκ** καὶ τὸ μόριον **οὐκ** (ἢ **οὐχ**) προφέρονται μὲ τὴν ἑκάστοτε ἑπομένην λέξιν ὡς μία λέξις καὶ ἑπομένως εἰς αὐτὰ τὸ **κ** (ἢ τὸ **χ**) δὲν εἶναι κυρίως τελικόν· (πρβλ. § 31, 3).

2) Τὸ **σ** εὑρισκόμενον μεταξὺ δύο συμφώνων ἀποβάλλεται : (γέγραφ-σ-θε) *γέγραφθε*, (ἐσπάρ - σ - θαι) *ἐσπάρθαι.*

Σημείωσις. Οὕτως ἀπὸ τὴν πρόθεσιν **ἐξ** (= ἐκς) προῆλθε κατόπιν ὁ ἕτερος τύπος αὐτῆς **ἐκ** πρὸ συμφώνου : (ἐξ Κορίνθου, ἤτοι ἐκς Κορίνθου) *ἐκ Κορίνθου.*

3) Τὸ **σ**, τὸ **j** καὶ τὸ **F** (§ 1, Σημ.) εἰς ἀρχαιοτέρους χρόνους, ὅταν εὑρίσκοντο εἰς τὴν ἀρχὴν λέξεως πρὸ φωνήεντος ἢ ἐντὸς λέξεως μεταξὺ δύο φωνηέντων, ἀπεβάλλοντο. Ἀπὸ τὸ **σ** καὶ τὸ **j** κατὰ τὴν πρώτην περίπτωσιν προέκυψε κανονικῶς δασὺ πνεῦμα (§ 12, Σημ.)· π.χ. (**σ**έρπω) *ἕρπω*, (**σ**έπομαι) *ἕπομαι*, (**σ**ίστημι) *ἵστημι*, (**σ**έχω, ἕχω) καὶ ἔπειτα *ἔχω*, (jῆπαρ) *ἧπαρ*, (Fοῖνος) *οἶνος* - (λέγοι-**σο**) *λέγοι-ο*, (τέλε**σ**-ος, τέλεος) *τέλους* (πρβλ. τελε**σ**-φόρος) - (τιμάjω) *τιμάω-ῶ*, (καλέ-jω) καλέω-ῶ - (πνεύω, πνέ**F**-ω) *πνέω* (πρβλ. πνεῦμα).

Σημείωσις. Τύποι ὡς οἱ **κρέασι, γένεσι, ἐτέλεσα** κ.τ.ὅ. προῆλθον ἀπὸ τοὺς ἀρχικοὺς τύπους **κρέασ-σι γένεσ-σι, ἐτέλεσ-σα** δι' ἁπλοποιήσεως τοῦ (διπλοῦ) **σσ εἰς ἓν σ**.

4) Ὀδοντικὸν εὑρισκόμενον πρὸ τοῦ **σ** ἀποβάλλεται : (τάπητ-ς) τάπης, (ἐπίεδ-σα) *ἐπίεσα.* Οὕτω καὶ (ἐκ τοῦ νὺκτ-ς) νύξ, κ.ἄ.τ.

5) Ὀδοντικὸν μὲ **ν** πρὸ αὐτοῦ (ἤτοι **ντ, νδ, νθ**), εὑρισκόμενον πρὸ τοῦ **σ**, ἀποβάλλεται, ἀλλὰ μὲ ἀντέκτασιν τοῦ προηγουμένου βραχέος φωνήεντος· (ἱμᾰ́ντ-σι) *ἱμᾶσι,* (ὀδὸντ-ς) *ὀδούς,* (λυθὲντ-ς) *λυθείς,* (σπένδ-ω, σπένδ-σω) *σπείσω,* (πάσχω, πένθ-σομαι) *πείσομαι* (= θὰ πάθω)· (βλ. § 32, 6).

6) Τὸ **ν** εὑρισκόμενον πρὸ τοῦ **σ** κανονικῶς ἀποβάλλεται ἢ μὲ ἀντέκτασιν τοῦ προηγουμένου βραχέος φωνήεντος (συνήθως εἰς τὴν ἑνικὴν ὀνομαστικὴν τῶν ὀνομάτων) ἢ χωρὶς ἀντέκτασιν (συνήθως εἰς τὴν δοτ. πληθυντικὴν τῶν ὀνομάτων) : (τάλᾰν-ς) *τάλᾱς,* (κτὲν-ς) *κτείς·* ἀλλὰ (κτεν-σὶ) *κτεσί,* (γείτον-σι) *γείτοσι* (ἰδ. καὶ τὸ προη-γούμενον).

Σημείωσις. Τῆς προθέσεως **ἐν** τὸ **ν** εἰς συνθέτους μὲ αὐτὴν λέξεις διατηρεῖται πρὸ τοῦ **σ** καθὼς καὶ πρὸ τοῦ **ζ** ἢ τοῦ **ρ** : *ἐνσημαίνω, ἐνσκήπτω, ἐνζεύγνυμι, ἐνράπτω, ἔνρινος* (ἀλλὰ καὶ *ἔρρινος*).

Τῆς δὲ προθέσεως **σὺν** τὸ **ν** εἰς συνθέτους μὲ αὐτὴν λέξεις, ἐὰν μὲν ἀκολουθῇ ἁπλοῦν **σ**, ἀφομοιοῦται πρὸς αὐτό : (σύν-σιτος) *σύσ-σιτος·* ἐὰν δὲ ἀκολουθῇ **ζ** ἢ **σ** μὲ ἄλλο σύμφωνον μαζί, ἀποβάλλεται : (σύν-ζυγος) *σύζυγος,* (συν-σκευάζω) *συ-σκευάζω,* (συν-στρέφω) *συ-στρέφω.*

7) Πᾶν σύμφωνον ἐν γένει, ὅταν ὑπάρχῃ εἰς δύο ἀλλεπαλλήλους συλλαβὰς μιᾶς λέξεως, δύναται νὰ ἀποβάλλεται χάριν **ἀνομοιώσεως**. Οὕτω προῆλθε τὸ **γίνομαι** ἐκ τοῦ ἀρχικοῦ **γίγνομαι, ἀγήοχα** (πρκμ. τοῦ ἄγω) ἐκ τοῦ ἀρχικοῦ **ἀγήγοχα**. (Πρβλ. **πενήντα** ἐκ τοῦ πεντή-ντα, ἐκ τοῦ πεντήκοντα).

Καὶ ὁλόκληρος συλλαβὴ μιᾶς λέξεως δύναται νὰ ἀποβάλλεται χάριν ἀνομοιώσεως, ὅταν ἡ ἀμέσως ἑπομένη συλλαβὴ τῆς λέξεως ἀρχίζῃ ἀπὸ τὸ ἴδιον ἢ ἀπὸ ὅμοιον κάπως σύμφωνον : *ἀμφορεὺς* (ἐκ τοῦ ἀμ**φι**φο-ρεύς), *σκίμπους* (ἐκ τοῦ σκιμ**πό**-πους). Πρβλ. νῦν : *ἀποφοιτήριον* (ἀντὶ ἀποφοι**τη**τήριον).

2. Ἀνάπτυξις συμφώνων

§ 34. 1) Τὸ ἀρκτικὸν **ρ** διπλασιάζεται :

α΄) εἰς τὰ ῥήματα τὰ ὁποῖα ἀρχίζουν ἀπὸ **ρ**, ὅταν ταῦτα λαμβάνουν αὔξησιν ἢ ἀναδιπλασιασ-μὸν **ε** : *ῥέω-ἔρρεον, ῥίπτω - ἔρριπτον - ἔρριφα·*

β΄) εἰς πᾶσαν λέξιν, ἡ ὁποία ἀρχίζει ἀπὸ **ρ**, ὅταν ἐν συνθέσει αὐτῆς,

εὑρεθῇ πρὸ τοῦ **ρ** βραχὺ φωνῆεν : *ῥητὸς - ἄρρητος - ἀπόρρητος, ῥωστὸς - ἄρρωστος·* ἀλλά : *εὔρωστος, εὔρυθμος.*

2) Μεταξὺ ἐνρίνου καὶ ὑγροῦ (§ 5) ἀνεπτύχθη εἰς μερικὰς λέξεις εἷς βοηθητικὸς φθόγγος, πρὸς διευκόλυνσιν τῆς προφορᾶς. Οὕτω μεταξὺ τοῦ **μ** καὶ τοῦ **ρ** ἢ τοῦ **μ** καὶ τοῦ **λ** ἀνεπτύχθη ὁ φθόγγος **β** : μεσημ - **β** - ρία (ἐκ τοῦ μεσημ - ρία, ἐκ τοῦ μεσημερία), μέμ - **β** - λωκα (ἐκ τοῦ μέ - μλω - κα πρβλ. μολ-ὼν λαβέ). Ὁμοίως μεταξὺ τοῦ **ν** καὶ τοῦ **ρ** ἀνεπτύχθη ὁ φθόγγος **δ** : ὁ ἀνήρ, τοῦ ἀν**δ**ρὸς (ἐκ τοῦ ἀν - ρός, ἐκ τοῦ ἀνερός)· (βλ. § 32, 1).

3. Μετάθεσις συμφώνων

§ 35. Τὸ ἡμίφωνον **j**, εἰς τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους, ἐντὸς λέξεως εὑρισκόμενον, κατόπιν τῶν συλλαβῶν **αν, αρ, ορ,** ἔπαθεν **ἐπένθεσιν**, ἤτοι μετετέθη πρὸ τοῦ **ν** ἢ **ρ** καὶ ἡνώθη ἔπειτα μὲ τὸ **α** ἢ **ο** εἰς δίφθογγον **αι** ἢ **οι** (ὑφάν-jω) *ὑφαίνω*, (τάλαν-jα) *τάλαινα*, (χαρ-ά, χάρ-jω) *χαίρω*, (μό-ρα, μόρ-jα) *μοῖρα·* (πρβλ. χαμαΐλὶ - χαϊμαλί).

4. Ἑνώσεις ἢ συγχωνεύσεις συμφώνων

§ 36. 1) Οὐρανικὸν **(κ, γ, χ)** εὑρισκόμενον πρὸ τοῦ **σ** ἑνοῦται μὲ αὐτὸ εἰς **ξ** : (φύλακ-ς) *φύλαξ*, (λέγ-ω, ἔλεγ-σα) *ἔλεξα*, (ὄνυχ-ς) *ὄνυξ.*

2) Χειλικὸν **(π, β, φ)** εὑρισκόμενον πρὸ τοῦ **σ** ἑνοῦται μὲ αὐτὸ εἰς **ψ** : (τρέπ-ω, τρέπ-σω) *τρέψω*, (Ἄραβ-ς) *Ἄραψ*, (γράφ-ω, γράφ-σω) *γράψω·* (βλ. καὶ § 5, Σημ. 2).

3) Τὸ **σ** εἰς ἀρχαιοτάτους χρόνους, ἐντὸς λέξεως εὑρισκόμενον, κατόπιν ἐνρίνου (μ, ν) ἢ ὑγροῦ (λ, ρ) ἀφωμοιώθη κατὰ πρῶτον πρὸς αὐτό, ἔπειτα δὲ ἔγινεν ἁπλοποίησις τῶν (δύο) ἐνρίνων (μμ, νν) ἢ ὑγρῶν (λλ, ρρ) εἰς ἕν ἔνρινον (μ, ν) ἢ ὑγρὸν (λ, ρ) καὶ ἀντέκτασις τοῦ προηγουμένου βραχέος φωνήεντος, ἤτοι τοῦ **ᾰ** εἰς **η** (ἢ **ᾱ**), τοῦ **ε** εἰς **ει**, τοῦ **ῐ** ἢ **ῠ** εἰς **ῑ** ἢ **ῡ** : (νέμ-ω, ἔνεμ-σα, ἔνεμμα) *ἔνειμα*, (φαίν**ω**, ἔφαν-σα, ἔφᾰν-να) *ἔφηνα*, (ἀγγέλλω, ἤγγελ-σα, ἤγγελλα) *ἤγγειλα*, (φύρω, ἔφῠρ-σα, ἔφῠρ-ρα) *ἔφῡ-ρα.*

Σημείωσις. Εἰς μερικὰς λέξεις δὲν ἀφωμοιώθη τὸ **σ** μὲ προηγούμενον ὑγρὸν (λ, ρ) ἢ μετὰ τὴν ἀφομοίωσιν διετηρήθησαν τὰ δύο ὑγρά : *ἄλσος, Ἕρση, χέρσος,* (θάρσος) *θάρρος*, (χερσόνησος) *χερρόνησος.*

4) Τὸ ἡμίφωνον j εἰς ἀρχαιοτάτους χρόνους ἐντὸς λέξεως:

α΄) εὑρισκόμενον κατόπιν τοῦ **λ** ἀφωμοιώθη πρὸς αὐτό: (ἄγγελ-ος, ἀγγέλ-**j**ω) *ἀγγέλλω*, (ἔ-βαλ-ον, βάλ-**j**ω) *βάλλω*·

β΄) εὑρισκόμενον κατόπιν τοῦ **ν** ἢ τοῦ **ρ**, ὅταν δὲν ὑπῆρχε πρὸ αὐτῶ **α** ἢ **ο**, ἀφωμοιώθη κατὰ πρῶτον πρὸς αὐτά, ἔπειτα δὲ ἔγινεν ἁπλοποίησις τῶν (δύο) **νν** ἢ **ρρ** εἰς ἓν **ν** ἢ **ρ** καὶ ἀντέκτασις τοῦ προηγουμένου **ε** εἰς **ει** καὶ τοῦ **ῐ** ἢ **ῠ** εἰς **ῑ** ἢ **ῡ** : (τέν-jω, τέννω) *τείνω*, (κλῐ́ν-jω, κλῐ́ν-νω) *κλῑ́νω*, (ἀμῠ́ν-jω, ἀμῠ́ν-νω) *ἀμῡ́νω*, (σπέρ-jω, σπέρ-ρω) *σπείρω*, (οἰκτῐ́ρ - jω, οἰκτῐ́ρ-ρω) *οἰκτῑ́ρω*, (φῠ́ρ-jω, φῠ́ρ-ρω) *φῡ́ρω*·

γ΄) εὑρισκόμενον κατόπιν τῶν οὐρανικῶν (**κ, γ, χ**) καὶ σπανιώτερον κατόπιν τῶν ὀδοντικῶν **τ** καὶ **θ**, συνεχωνεύθη μὲ αὐτὰ εἰς **σσ** ἢ **ττ** : (φυλάκ-jω) *φυλάσσω* ἢ *φυλάττω*, (τάγ-jω) *τάσσω* ἢ *τάττω*, (τα-ράχ-jω) *ταράσσω* ἢ *ταράττω* - (χαρίετ-jα) *χαρίεσσα*, πλάτ-jω ἢ πλάθ-jω) *πλάσσω*.

Σημείωσις. Εἰς μερικὰς λέξεις τὸ **j** μὲ τὸ πρὸ αὐτοῦ **γ** συνεχωνεύθη εἰς **ζ**: (οἰμωγ-ή, οἰμώγ-jω) *οἰμώζω*.

δ΄) εὑρισκόμενον κατόπιν τοῦ ὀδοντικοῦ **δ** συνεχωνεύθη μὲ αὐτὸ εἰς **ζ**: (παίδ-jω) *παίζω*, (ἐρίδ-jω) *ἐρίζω*·

ε΄) εὑρισκόμενον κατόπιν ὀδοντικοῦ μὲ **ν** πρὸ αὐτοῦ (ἤτοι κατόπιν τοῦ **ντ, νδ** ἢ **νθ**) συνεχωνεύθη πρῶτον μὲ τὸ ὀδοντικὸν εἰς **σ** καὶ ἔπειτα ἔγινε ἀποβολὴ τοῦ **ν**, μὲ ἀντέκτασιν τοῦ προηγουμένου βραχέος φωνήεντος: (πάντ-jα, πᾰ́ν-σα) *πᾶσα*, (λυθέντ-jα, λυθέν-σα) *λυθεῖσα*, (ἑκόντ-jα, ἑκόν-σα) *ἑκοῦσα*· (πρβλ. § 33, 5).

5. Τροπαὶ συμφώνων

§ 37. Ἐντὸς μιᾶς λέξεως :

1) οὐρανικὸν ἢ χειλικὸν εὑρισκόμενον πρὸ ὀδοντικοῦ, ἐὰν εἶναι ἑτερόπνουν (*συμπνευματίζεται*, ἤτοι) γίνεται ὁμόπνουν μὲ τὸ ἑπόμενον ὀδοντικὸν (§ 4, 2): *ταγ-ὸς* (ταγ-τὸς) *τακ-τός*, (ἐτάγ-θην) *ἐτάχ-θην*, *κρύ-φα* (κρυφ-τὸς) *κρυπ-τός*, (κρύφ-δην) *κρύβ-δην*. Οὕτω καὶ *ἑπ-τὰ* (ἀλλά: *ἕβ-δομος*), *ὀκ-τὼ* (ἀλλά: *ὄγ-δοος*).

Τὰ δυνατὰ δηλαδὴ συμπλέγματα οὐρανικῶν ἢ χειλικῶν μὲ ὀδοντικὰ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἶναι κτ, γδ, χθ - πτ, βδ, φθ.

Σημείωσις. Τῆς προθέσεως **ἐκ** τὸ **κ** δὲν συμπνευματίζεται : *ἐκδέρω, ἐκθέω, ἐκφέρω, ἐκχέω* κτλ.

2) Οὐρανικὸν **κ** ἢ **χ** εὑρισκόμενον πρὸ τοῦ **μ** γίνεται **γ**: *διώκ-ω* (διωκ-μὸς) *διωγ-μός, βρέχ-ομαι* (βεβρεχ-μένος) *βεβρεγ-μένος.*

Σημείωσις. Εἰς μερικὰς μεμονωμένας λέξεις διατηροῦνται τὰ συμπλέγματα **κχ, χμ**: *ἀκμή, αἰχμή.*

3) Χειλικὸν εὑρισκόμενον πρὸ τοῦ **μ** (*ἀφομοιοῦται μὲ αὐτό,* ἤτοι) γίνεται καὶ αὐτὸ **μ**: *κόπ-ος* (κόπ-μα) *κόμ-μα, τρίβ-ω* (τρῖβ-μα) *τρῖμ-μα, γράφ-ω* (γράφ-μα) *γράμ-μα.*

4) Ὀδοντικὸν εὑρισκόμενον πρὸ ὀδοντικοῦ ἢ πρὸ τοῦ **μ** τρέπεται εἰς **σ**: *ψεύδ-ομαι* (ἐψεύδ-θην) *ἐψεύσ-θην, ᾄδ-ω* (ᾆδ-μα) *ᾆσ-μα, πιθ-ανὸς* (πιθ -τὸς) *πισ-τός.*

Σημείωσις. Εἰς μερικὰς μεμονωμένας λέξεις διατηρεῖται τὸ ὀδοντικὸν πρὸ ἄλλου ὀδοντικοῦ ἢ πρὸ τοῦ **μ**: *Ἀτθίς, Πιτθεύς, Κάδμος, πυθμήν, ἀτμός.* Ὁμοίως διατηρεῖται τὸ **ττ**, τὸ ὁποῖον προῆλθεν ἀπὸ κj ἢ γj ἢ χj (βλ. κατωτέρω).

5) Τὸ **τ** τῆς συλλαβῆς **τι** εὑρισκόμενον κατόπιν φωνήεντος ἢ τοῦ **ν** εἰς πολλὰς λέξεις ἔχει τραπῆ εἰς **σ**: *πλοῦτ-ος* (πλούτ-ιος) *πλούσ-ιος, ἀθάνατ-ος* (ἀθανατ-ία) *ἀθανασία, ἑκόντ-ες* (ἑκόντ-ιος, ἐκόνσ-ιος) *ἑκούσιος·* (βλ. § 32, 6 καὶ 33, 5). (Ἀλλά: *αἰτία, σκότιος, ἐναντίος* κτλ.).

6) Τὸ ἔνρινον **ν** εὑρισκόμενον

α΄) πρὸ οὐρανικοῦ ἢ πρὸ τοῦ ξ τρέπεται εἰς ἔνρινον **γ**: (**ἐν**-κύπτω) *ἐγκύπτω,* (συ**ν**-γράφω) *συγγράφω,* (συ**ν**-χέω) *συγχέω,* (**ἐν**-ξύω) *ἐγξύω·*

β΄) πρὸ χειλικοῦ ἢ πρὸ τοῦ ψ τρέπεται εἰς **μ**: (**ἐν**-πνέω) *ἐμπνέω,* (συ**ν** -βάλλω) *συμβάλλω,* (**ἐν**-φύομαι) *ἐμφύομαι,* (ἔν-ψυχος) *ἔμψυχος·*

γ΄) πρὸ τοῦ **μ** ἢ πρὸ τῶν ὑγρῶν **λ, ρ** ἀφομοιοῦται πρὸς αὐτά : ἐ**ν**-μένω) *ἐμμένω,* (συ**ν**-λέγω) *συλλέγω,* (συ**ν**-ράπτω) *συρράπτω.*

Σημείωσις. Εἰς τὸν παθητικὸν παρακείμενον μερικῶν ἐνρινολήκτων ῥημάτων καὶ εἰς λέξεις συγγενεῖς ἐτυμολογικῶς μὲ αὐτόν, ἀπὸ τὸ σύμπλεγνα **νμ** προέρχοται **σμ** ἀντὶ τοῦ **μμ**: *μιαίνομαι* (μεμίαν-μαι) *μεμίασμαι, μίασμα-ὑφαίνομαι* (ὕφαν-μαι) *ὕφασμαι, ὕφασμα.*

7) Ὅταν συμβῇ δύο ἀλλεπάλληλοι συλλαβαὶ τῆς λέξεως νὰ ἀρχίζουν ἀπὸ ἄφωνον δασύ, τότε γίνεται **ἀνομοίωσις,** ἤτοι τῆς πρώτης συλλαβῆς τὸ δασὺ τρέπεται εἰς τὸ ἀντίστοιχόν του ψιλὸν (§ 5, 2): *χορεύω* -

κεχόρευκα (ἐκ τοῦ χε-χόρευκα), *φύω - πέφυκα* (ἐκ τοῦ φέ-φυ-κα), *θύω - τέθυκα* (ἐκ τοῦ θέ-θυκα), *ἐτέθην* (ἐκ τοῦ ἐθέ-θην), *θρέμμα* (ἐκ τοῦ θρέφ-μα)· *τρέφω* (ἐκ τοῦ θρέφ-ω), καὶ *τροφὴ* (ἐκ τοῦ θροφ-ή) *ἡ θρίξ, ταῖς θριξί, ἀλλὰ τριχ-ός, τρίχ-ες* κτλ.

Σημείωσις. Πολλάκις παραμένει τὸ δασὺ εἰς δύο ἀλλεπαλήλους συλλαβάς μιᾶς λέξεως συμφώνως πρὸς ἄλλους συγγενεῖς τύπους αὐτῆς: *ὠρθώθην* (ὅπως ὀρθώσω, ὤρθωσα κλπ.), *ἐθέλχθην* (ὅπως θέλξω, ἔθελξα κλπ.), *φάθι* (ὅπως φάτω, φατὲ κλπ.).

Εἰς δὲ τὸ β΄ ἑνικὸν πρόσωπον τῆς προστακτικῆς τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου α΄ τρέπεται οὐχὶ τῆς πρώτης, ἀλλὰ τῆς δευτέρας συλλαβῆς τὸ δασὺ εἰς ψιλόν: *ἐλύθην, λύθητι* (ἐκ τοῦ λύθηθι).

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΤΥΠΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄

ΓΕΝΙΚΟΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΙ ΟΡΟΙ

1. Μέρη τοῦ λόγου

§ 38. 1) Τὰ **μέρη τοῦ λόγου** (ἤτοι τὰ εἴδη τῶν λέξεων) ἐν τῇ ἀρχαίᾳ γλώσσῃ, ὅπως καὶ ἐν τῇ νέᾳ εἶναι δέκα : **ἄρθρον**, (ὄνομα) **οὐσιαστικόν**, (ὄνομα) **ἐπίθετον, ἀντωνυμία, μετοχή, ῥῆμα, ἐπίρρημα, πρόθεσις, σύνδεσμος** καὶ **ἐπιφώνημα**.

2) Ἀπὸ τὰ δέκα μέρη τοῦ λόγου τὰ ἕξ, ἤτοι τὸ ἄρθρον, τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ἐπίθετον, ἡ ἀντωνυμία, ἡ μετοχὴ καὶ τὸ ῥῆμα, λέγονται *κλιτά*, διότι κλίνονται, ἤτοι ἕκαστον ἐξ αὐτῶν παρουσιάζεται εἰς τὸν λόγον ὑπὸ διαφόρους μορφὰς (π.χ. *θεός, θεοῦ, θεὸν* κτλ. - *λύω, λύεις, λύει* κτλ.)· τὰ δὲ λοιπὰ τέσσαρα λέγονται *ἄκλιτα*, διότι δὲν κλίνονται, ἤτοι ἕκαστον ἐξ αὐτῶν παρουσιάζεται εἰς τὸν λόγον πάντοτε ὑπὸ τὴν αὐτὴν μορφὴν (π.χ. *ἐκεῖ, ὑπέρ, καί, φεῦ*).

§ 39. Αἱ διάφοροι μορφαί, ὑπὸ τὰς ὁποίας παρουσιάζεται εἰς τὸν λόγον ἑκάστη κλιτὴ λέξις, λέγονται *τύποι* αὐτῆς (π.χ, *ἥρως, ἥρωος, ἥρωα* κτλ. - *λέγω, λέγεις* κτλ.).

1) Τὸ πρὸς τὸ τέλος μεταβλητὸν μέρος μιᾶς κλιτῆς λέξεως λέγεται **κατάληξις** αὐτῆς (π.χ. -ς, -ος, -α κτλ, -ω, -εις, -ει κτλ.). Τὸ δὲ πρὸς τὴν ἀρχὴν ἀμετάβλητον μέρος τῆς κλιτῆς λέξεως λέγεται **θέμα** (π,χ. *ἡρω- λέγ-*).

2) Ὁ τελευταῖος φθόγγος τοῦ θέματος (φωνῆεν ἢ σύμφωνον) λέγεται **χαρακτὴρ** αὐτοῦ (π.χ τὸ **ω** τοῦ θέματος *ἥρω-*, τὸ **γ** τοῦ θέματος *λέγ-*).

2. Πτώσεις

§ 40. Ἀπὸ τὰ κλιτὰ μέρη τοῦ λόγου τὰ πέντε, ἤτοι τὸ ἄρθρον, τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ἐπίθετον, ἡ ἀντωνυμία καὶ ἡ μετοχή, λέγονται *πτωτικά*, διότι ἔχουν **πτώσεις**.

Πτώσεις λέγονται οἱ τύποι, ὑπὸ τοὺς ὁποίους παρουσιάζεται πᾶν πτωτικον.

Αἱ πτώσεις εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἶναι πέντε : **ἡ ὀνομαστική**, **ἡ γενική**, **ἡ δοτική**, **ἡ αἰτιατικὴ** καὶ **ἡ κλητική**.

1) **Ὀνομαστικὴ** λέγεται ἡ πτῶσις, τὴν ὁποίαν μεταχειριζόμεθα ἀπαντῶντες εἰς τὴν ἐρώτησιν: **τίς**; (Τίς ἦλθεν; **Ὁ Παῦλος**).

2) **Γενικὴ** λέγεται ἡ πτῶσις, τὴν ὁποίαν μεταχειριζόμεθα ἀπαντῶντες εἰς τὴν ἐρώτησιν: **τίνος**; (Τίνος εἶναι τὸ βιβλίον: **Τοῦ Παύλου**).

3) **Δοτικὴ** λέγεται ἡ πτῶσις, τὴν ὁποίαν μεταχειριζόμεθα ἀπαντῶντες εἰς τὴν ἐρώτησιν: **εἰς τίνα**; (**σὲ ποιόν**;). (Εἰς τίνα ἔδωκε τὸ βιβλίον; **Τῷ Παύλῳ** = εἰς τὸν Παῦλον).

4) **Αἰτιατικὴ** λέγεται ἡ πτῶσις, τὴν ὁποίαν μεταχειριζόμεθα ἀπαντῶντες εἰς τὴν ἐρώτησιν: **τίνα**; (**ποιόν**;). (**Τίνα** εἶδες; **Τὸν Παῦλον**).

5) **Κλητικὴ** λέγεται ἡ πτῶσις, τὴν ὁποίαν μεταχειριζόμεθα, ὅταν θέλωμεν νὰ καλέσωμέν τινα: **Παῦλε, ἰατρέ**.

Σημείωσις. Ἐκ τῶν πτώσεων ἡ ὀνομαστικὴ καὶ ἡ κλητικὴ λέγονται μὲ ἕν ὄνομα **ὀρθαὶ** πτώσεις, ἡ δὲ γενική, ἡ δοτικὴ καὶ ἡ αἰτιατικὴ λέγονται **πλάγιαι** πτώσεις.

3. Γένος, ἀριθμός, κλίσις

§ 41. Τὰ πτωτικά, ἐκτὸς τῶν πτώσεων, ἔχουν προσέτι *γένος*, *ἀριθμὸν* καὶ *κλίσιν*.

1) Τὰ γένη τῶν πτωτικῶν εἶναι τρία, **ἀρσενικόν**, **θηλυκὸν** καὶ **οὐδέτερον** : *ὁ μαθητής, ἡ μαθήτρια, τὸ δένδρον.*

Σημείωσις. Τὸ γραμματικὸν γένος ἑνὸς πτωτικοῦ διακρίνεται συνήθως ἐκ τῆς καταλήξεως αὐτοῦ: *οἶκ - ος, οἰκ - ία, μῆλ - ον.* Κανονικῶς ὅμως τὸ γραμματικὸν γένος ἑκάστου πτωτικοῦ διακρίνεται ἐκ τοῦ ἄρθρου, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ προτάσσεται αὐτοῦ· καὶ ἀρσενικὰ μὲν εἶναι τὰ πτωτικά, τῶν ὁποίων δύναται νὰ προτάσσεται τὸ ἄρθρον **ὁ**, θηλυκὰ ἐκεῖνα,τῶν ὁποίων δύναται νὰ προτάσσεται τὸ ἄρθρον **ἡ**, καὶ οὐδέτερα ἐκεῖνα, τῶν ὁποίων δύναται νὰ

προτάσσεται τὸ ἄρθρον **τό: ὁ** λίθος, **ἡ** ῥάβδος, **τὸ** κοράσιον.

Δὲν συμφωνεῖ δὲ πάντοτε τὸ γραμματικὸν γένος πρὸς τὸ φυσικόν, ἤτοι δύναται ἕν ὄνομα νὰ εἶναι γραμματικῶς γένους ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ, ἐνῷ τὸ ὑπ' αὐτοῦ σημαινόμενον ὄν εἶναι φυσικῶς γένους οὐδετέρου (*ὁ λίθος, ἡ ῥάβδος*)· καὶ ἀντιστρόφως δύναται ἕν ὄνομα νὰ εἶναι γραμματικῶς γένους οὐδετέρου, ἐνῷ τὸ ὑπ' αὐτοῦ σημαινόμεμενον ὄν εἶναι φυσικῶς ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ γένους (τὸ *μειράκιον* = ὁ νέος, τὸ *κοράσιον* = ἡ κόρη).

2) *Οἱ ἀριθμοὶ* εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἶναι τρεῖς, ὁ **ἑνικὸς**, ὅστις δηλοῖ ἕν ὄν, ὁ **πληθυντικός**, ὅστις δηλοῖ πολλὰ ὄντα, καὶ ὁ **δυϊκός**, ὅστις δηλοῖ δύο ὄντα: *τὼ ὀφθαλμὼ* (= οἱ δύο ὀφθαλμοί).

3) Αἱ *κλίσεις* εἶναι τρεῖς, ἡ **πρώτη**, ἡ **δευτέρα** καὶ ἡ **τρίτη**.

Σημείωσις. Ἡ πτῶσις, τὸ γένος, ὁ ἀριθμὸς καὶ ἡ κλίσις λέγονται παρεπόμενα (ἤτοι παρακολουθήματα) τῶν πτωτικῶν.

4. Τὸ ἄρθρον

§ 42. Ἡ ἀρχαία γλῶσσα ἔχει μόνον τὸ ὁριστικὸν ἄρθρον **ὁ, ἡ, τὸ**. Τοῦτο κλίνεται ὡς ἑξῆς :

	Ἑνικὸς			Πληθυντικὸς		
	Ἀρσ.	Θηλ.	Οὐδ.	Ἀρσ.	Θηλ.	Οὐδ.
ὀν.	ὁ	ἡ	τὸ	οἱ	αἱ	τὰ
γεν.	τοῦ	τῆς	τοῦ	τῶν	τῶν	τῶν
δοτ.	τῷ	τῇ	τῷ	τοῖς	ταῖς	τοῖς
αἰτ.	τὸν	τὴν	τὸ	τοὺς	τὰς	τὰ

(Δυϊκός : ὀνομ καὶ αἰτ. **τώ**, γεν. καὶ δοτ **τοῖν** καὶ διὰ τὰ τρία γένη. Σπανιώτεροι τύποι τοῦ θηλυκοῦ προσέτι εἶναι : **τά, ταῖν**).

Σημείωσις. Τὸ ἄρθρον δὲν ἔχει κλητικῆν. Τῆς δὲ κλητικῆς τῶν ὀνομάτων προτάσσεται συνήθως τὸ ἐπιφώνημα ὦ, τὸ ὁποῖον ἕνεκα τούτου καλεῖται κλητικὸν ἐπιφώνημα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄

ΟΝΟΜΑΤΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

1. Ὁρισμὸς καὶ διαίρεσις τῶν οὐσιαστικῶν

§ 13. Ὀνόματα οὐσιαστικὰ λέγονται αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖα σημαίνουν ὄντα, ἤτοι πρόσωπα, ζῷα ἢ πράγματα, πρᾶξιν, κατάστασιν ἢ ἰδιότητα.

1) Τὰ οὐσιαστικά, τὰ ὁποῖα σημαίνουν πρόσωπα, ζῷα ἢ πράγματα, λέγονται *συγκεκριμένα*: *Ἀριστοτέλης, θεός, λέων, τράπεζα.*

2) Τὰ οὐσιαστικά, τὰ ὁποῖα σημαίνουν πρᾶξιν, κατάστασιν ἢ ἰδιότητα, λέγονται *ἀφῃρημένα*: *θυσία, ἠρεμία, λευκότης.*

§ 44. Τὰ συγκεκριμένα οὐσιαστικὰ λέγονται :

1) **ὀνόματα κύρια,** ὅταν σημαίνουν ἓν μόνον ὡρισμένον πρόσωπον ἢ ζῷον ἢ πρᾶγμα: *Περικλῆς, Βουκεφάλας, Σπάρτη, Πίνδος·*

2) **ὀνόματα προσηγορικά,** ὅταν σημαίνουν ἓν σύνολον ὁμοειδῶν προσώπων ἢ ζῴων ἢ πραγμάτων: *μαθητής, ἵππος, ὄρος.*

2. Γένος τῶν οὐσιαστικῶν

§ 45. Τὰ πλεῖστα οὐσιαστικὰ ἔχουν ἕνα μόνον τύπον καὶ ἓν μόνον γένος : *ὁ ἀνήρ, ἡ γυνή, τὸ τέκνον - ὁ κύων, ἡ θύρα, τὸ ξύλον.*

Τὰ τοιαῦτα οὐσιαστικὰ καλοῦνται **μονοκατάληκτα καὶ μονογενῆ,** ἐὰν δὲ εἶναι ὀνόματα ζῴων, καλοῦνται **ἐπίκοινα** : *ὁ ἱέραξ, ἡ γαλῆ.*

Ἀπὸ τὰ οὐσιαστικὰ ὅμως, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ζῶντα ὄντα :

1) πολλὰ ἔχουν ἕνα μόνον τύπον, ἀλλὰ δύο γένη, ἀρσενικὸν καὶ θηλυκόν: *ὁ παῖς - ἡ παῖς, ὁ ἵππος - ἡ ἵππος, ὁ βοῦς - ἡ βοῦς·* ταῦτα καλοῦνται **μονοκατάληκτα καὶ διγενῆ ἢ κοινοῦ - γένους·**

2) πολλὰ ἔχουν δύο τύπους, ἕνα διὰ τὸ ἀρσενικὸν γένος καὶ ἕνα διὰ τὸ θηλυκόν: *ὁ μαθητὴς - ἡ μαθήτρια, ὁ ἱερεὺς - ἡ ἱέρεια, ὁ λέων - ἡ λέαινα.* Ταῦτα λέγονται **δικατάληκτα καὶ διγενῆ.**

Σημείωσις. Τῶν ἐπικοίνων οὐσιαστικῶν τὸ φυσικὸν γένος καθορίζεται, ἐὰν ὑπάρχῃ ἀνάγκη, διὰ τῶν ἐπιθέτων *ὁ ἄρρην - ἡ ἄρρην, ὁ θῆλυς - ἡ θήλεια, ὁ ἄρρην ἀετός, ἡ ἄρρην ἀλώπηξ - ὁ θῆλυς ἀετός, ἡ θήλεια ἀλώπηξ* (πρβλ. καὶ νῦν: ἀρσενικὸς - θηλυκὸς ἀετός, ἀρσενικὴ - θηλυκὴ ἀλεποῦ).

3. Κλίσις τῶν οὐσιαστικῶν

Ι. Πρώτη κλίσις

1. Ἀσυναίρετα

§ 46. Κατὰ τὴν **πρώτην κλίσιν** κλίνονται ὀνόματα ἀρσενικὰ καὶ θηλυκὰ μόνον· ἀρσενικά, τὰ ὁποῖα λήγουν εἰς **-ας** ἢ **-ης**, καὶ θηλυκὰ εἰς **-α** ἢ **-η**.

α. Παραδείγματα ἀρσενικῶν

Ἑνικὸς

		(θ. ταμια-)	(θ. Ἀτρειδα-)	(θ. βουλευτα-)
ὀν.	ὁ	ταμίας	Ἀτρείδης	βουλευτὴς
γεν.	τοῦ	ταμίου	Ἀτρείδου	βουλευτοῦ
δοτ.	τῷ	ταμίᾳ	Ἀτρείδῃ	βουλευτῇ
αἰτ.	τὸν	ταμίαν	Ἀτρείδην	βουλευτὴν
κλητ.	ὦ	ταμία	Ἀτρείδη	βουλευτὰ

Πληθυντικὸς

ὀν.	οἱ	ταμίαι	Ἀτρεῖδαι	βουλευταὶ
γεν.	τῶν	ταμιῶν	Ἀτρειδῶν	βουλευτῶν
δοτ.	τοῖς	ταμίαις	Ἀτρείδαις	βουλευταῖς
αἰτ.	τοὺς	ταμίας	Ἀτρείδας	βουλευτὰς
κλητ.	ὦ	ταμίαι	Ἀτρεῖδαι	βουλευταὶ

β. Παραδείγματα θηλυκῶν

Ἑνικὸς

		(θ. μαχαιρα-)	(θ. φρουρα-)	(θ. μουσα-)
ὀν.	ἡ	μάχαιρα	φρουρὰ	μοῦσα
γεν.	τῆς	μαχαίρας	φρουρᾶς	μούσης

δοτ.	τῇ	μαχαίρᾳ	φρουρᾷ	μούσῃ
αἰτ.	τὴν	μάχαιραν	φρουρὰν	μοῦσαν
κλητ	ὦ	μάχαιρα	φρουρὰ	μοῦσα

Πληθυντικὸς

ὀν.	αἱ	μάχαιραι	φρουραὶ	μοῦσαι
γεν.	τῶν	μαχαιρῶν	φρουρῶν	μουσῶν
δοτ.	ταῖς	μαχαίραις	φρουραῖς	μούσαις
αἰτ.	τὰς	μαχαίρας	φρουρὰς	μούσας
κλητ.	ὦ	μάχαιραι	φρουραὶ	μοῦσαι

		Ἑνικὸς		Πληθυντικὸς		
		(θ. νυμφα-)	(θ. τιμα-)			
ὀν.	ἡ	νύμφ**η**	τιμὴ	αἱ	νύμφαι	τιμαὶ
γεν.	τῆς	νύμφ**ης**	τιμῆς	τῶν	νυμφῶν	τιμῶν
δοτ.	τῇ	νύμφ**ῃ**	τιμῇ	ταῖς	νύμφαις	τιμαῖς
αἰτ.	τὴν	νύμφ**ην**	τιμὴν	τὰς	νύμφας	τιμὰς
κλητ.	ὦ	νύμφ**η**	τιμὴ	ὦ	νύμφαι	τιμαὶ

§ 47. Φαινομενικαὶ καταλήξεις τῶν πρωτοκλίτων

	Ἑνικὸς		Πληθυντικὸς
	Ἀρσενικὸν	Θηλυκὸν	Ἀρσ. καὶ Θηλ.
ὀν.	-ᾱς ἢ -ης	-ᾱ ἢ -ᾰ ἢ -η	-αι
γεν.	-ου	-ᾱς ἢ -ης	-ῶν
δοτ.	-ᾳ ἢ -ῃ	-ᾳ ἢ -ῃ	-αις
αἰτ.	-ᾱν ἢ -ην	-ᾱν ἢ -ᾰν ἢ -ην	-ᾱς
κλητ.	-ᾱ ἢ -η ἢ ᾰ	-ᾱ ἢ -ᾰ ἢ -η	-αι

Σημείωσις. Αἱ καταλήξεις αὗται προῆλθον ἐκ συγχωνεύσεως τῶν ἀρχικῶν κυρίως καταλήξεων μετὰ τοῦ χαρακτῆρος, ὁ ὁποῖος εἰς τὰ πρωτόκλιτα εἶναι **α** ἢ **η** π.χ. ἡ κατάληξις τῆς ἑνικ. ὀνομαστικῆς **-ας** προῆλθεν ἐκ συγχωνεύσεως τοῦ χαρακτῆρος **α** μετὰ τῆς κυρίως καταλήξεως **-ς,** ἡ κατάληξις τῆς πληθ. γενικῆς **-ῶν** ἐκ συγχωνεύσεως τοῦ χαρακτῆρος **α** μετὰ τῆς κυρίως καταλήξεως **-ων,** ἡ κατάληξις τῆς πληθ. αἰτιατικῆς **-ας** ἐκ συγγωνεύσεως τοῦ χαρακτῆρος **α** μετὰ τῆς κυρίως καταλήξεως **-νς (-ανς = ᾶς)·** (πρβλ. § 33,6).

Παρατηρήσεις

§ 48. Τὰ πρωτόκλιτα ὀνόματα :

1) εἰς τὸν πληθυντικὸν (καὶ τὸν δυϊκὸν) ἔχουν πάντα τὰς ἰδίας καταλήξεις·

2) τὸ **α** εἰς τὴν κατάληξιν **-ᾱς** (καθὼς καὶ εἰς τὴν κατάληξιν **-α** τοῦ δυϊκοῦ) τὸ ἔχουν πάντοτε μακρόν: *ὁ ὀρνιθοθήρᾱς, τοὺς Ἀτρείδᾱς, τῆς χώρᾱς, τὰς σφαίρᾱς (τὼ Ἀτρεί-δᾱ, τὼ μούσᾱ)·*

3) εἰς τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης καὶ περισπῶνται: *τῶν Ἀτρειδῶν, τῶν γεφυρῶν, τῶν σφαιρῶν,* ἀλλά : οἱ ἐτησίαι = τὰ μελτέμια, **τῶν ἐτησίων**· (βλ. καὶ § 16, 6, 7 καὶ 8).

§ 49. Ἀπὸ τὰ ἀρσενικὰ πρωτόκλιτα ὀνόματα, τὰ ὁποῖα λήγουν εἰς -**ης**, σχηματίζουν τὴν κλητικὴν τοῦ ἑνικοῦ εἰς ᾰ

1) τὰ ἐθνικά: *ὦ Πέρσα, ὦ Σκύθα·*

2) τὰ εἰς -**της**: *ὦ πολῖτα, ὦ δικαστὰ - δεσπότης,* **ὦ δέσποτα**.

3) τὰ εἰς **-άρχης, -μέτρης, -πώλης, τρίβης, -ώνης** κλπ. (ἤτοι τὰ σύνθετα μὲ δεύτερον συνθετικὸν ῥῆμα): *ὦ γυμνασιάρχα, ὦ γεωμέτρα, ὦ παντοπῶλα, ὦ παιδοτρίβα, ὦ τελῶνα.*

§ 50. Τῶν θηλυκῶν πρωτοκλίτων εἰς -**α** τὸ **α** τοῦτο, ἐὰν μὲν πρὸ αὐτοῦ ὑπάρχῃ φωνῆεν ἢ **ρ**, λέγεται **καθαρὸν α** (*οἰκί-α, ὥρ-α*), ἐὰν δὲ πρὸ αὐτοῦ ὑπάρχῃ σύμφωνον, πλὴν τοῦ **ρ**, λέγεται **μὴ καθαρὸν α** (*ῥίζ-α, μοῦσ-α, ἄκανθ-α).*

Κατὰ κανόνα τῶν θηλυκῶν πρωτοκλίτων ὀνομάτων :

1) τὸ καθαρὸν **α** εἶναι μακρόν: *βασιλείᾱ, θήρᾱ·*

2) τὸ μὴ καθαρὸν **α** εἶναι βραχὺ καὶ εἰς τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν τοῦ ἑνικοῦ τοῦτο τρέπεται εἰς **η**: *γλῶσσᾰ* (γλώσσης, γλώσσῃ), *μᾶζᾰ* (μάζης, μάζῃ).

Σημείωσις 1. Τὸ καθαρὸν **α** εἶναι βραχύ :

1) εἰς τὰ προπαροξύτονα ὀνόματα, ὡς *εὐσέβεια, ἀλήθεια, Φώκαια, Χαιρώνεια, εὔνοια κτλ.·*

2) εἰς τὰ ὀνόματα *γραῖα, μαῖα, μυῖα·*

3) εἰς τὰ ἑξῆς εἰς -**ρα** δισύλλαβα ὀνόματα: *μοῖρα, πεῖρα, πρῷρα, σφαῖρα* καὶ *σφῦρα.*

Σημείωσις 2. Εἰς τὴν αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ ἑνικοῦ τὸ **α** εἶναι μακρὸν ἢ βραχύ, ὅπως εἰς τὴν ἑνικὴν ὀνομαστικήν: (ἡ χώρᾱ) *τὴν χώρᾱν, ὦ χώρᾱ,* (ἡ

γλῶσσᾰ) τὴν γλῶσσᾰν - ὦ γλῶσσᾰ.

2. Συνῃρημένα

§ 51. Τῶν πρωτοκλίτων οὐσιαστικῶν, ὅσα εἶχον ἀρχῆθεν πρὸ τοῦ χαρακτῆρος **α** τοῦ θέματος ἄλλο **α** ἢ **ε**, τὰ πλεῖστα ἔπαθον συναίρεσιν, διὸ καλοῦνται **συνῃρημένα πρωτόκλιτα ὀνόματα** : (Ἀθηνάα) *Ἀθηνᾶ*, (μνάα) *μνᾶ*, (Ἑρμέας) *Ἑρμῆς*, (γέα) *γῆ*.

Παραδείγματα

Ἑνικὸς

		(θ. Ἑρμεα-, Ἑρμη-)		(θ. μναα-, μνα-)		(θ. γαλεα-, γαλη-)
ὀν.	ὁ	Ἑρμῆς	ἡ	μνᾶ	ἡ	γαλῆ
γεν.	τοῦ	Ἑρμοῦ	τῆς	μνᾶς	τῆς	γαλῆς
δοτ.	τῷ	Ἑρμῇ	τῇ	μνᾷ	τῇ	γαλῇ
αἰτ.	τὸν	Ἑρμῆν	τὴν	μνᾶν	τὴν	γαλῆν
κλητ.	ὦ	Ἑρμῆ	ὦ	μνᾶ	ὦ	γαλῆ

Πληθυντικὸς

ὀν.	οἱ	Ἑρμαῖ	αἱ	μναῖ	γαλαῖ
γεν.	τῶν	Ἑρμῶν	τῶν	μνῶν	γαλῶν
δοτ.	τοῖς	Ἑρμαῖς	ταῖς	μναῖς	γαλαῖς
αἰτ.	τοὺς	Ἑρμᾶς	τὰς	μνᾶς	γαλᾶς
κλητ.	ὦ	Ἑρμαῖ	ὦ	μναῖ	γαλαῖ

§ 52. Τὰ συνῃρημένα πρωτόκλιτα ὀνόματα·

1) ἔχουν καὶ μετὰ τὴν συναίρεσιν τὰς καταλήξεις τῶν ἀσυναιρέτων, πλὴν ὅτι τὸ **εα** εἰς τὸν ἑνικὸν τὸ συναιροῦν εἰς **η** : *ὁ Ἑρμέας* - **Ἑρμῆς**· ἐνῷ : *τοὺς Ἑρμέ-ας* **Ἑρμᾶς**·

2) εἶναι εἰς ἅπασας τὰς πτώσεις περισπώμενα· (βλ- § 16, 9).

Σημείωσις. Τὸ ὄνομα ὁ **βορέας** λαμβάνεται εἰς ἅπασας τὰς πτώσεις καὶ ἀσυναιρέτως καὶ συνῃρημένως, ἀλλὰ συνῃρημένον ἐκφέρεται μὲ διπλοῦν **ρ** : ὁ βορέας - **ὁ βορρᾶς**, τοῦ βορέου - **τοῦ βορρᾶ**, τῷ βορέᾳ - **τῷ βορρᾷ** κτλ.

II. Δευτέρα κλίσις

1. Ἀσυναίρετα

§ 53. Ἡ **δευτέρα κλίσις** περιλαμβάνει ὀνόματα καὶ τῶν τριῶν γενῶν, ἀρσενικὰ καὶ θηλυκά, τὰ ὁποῖα λήγουν εἰς τὴν ἑνικὴν ὀνομαστικὴν εἰς **-ος**, καὶ οὐδέτερα, τὰ ὁποῖα λήγουν εἰς **-ον**.

α. Παραδείγματα ἀρσενικῶν καὶ θηλυκῶν

Ἑνικὸς

		(θ. ἀνθρωπο -)	(θ. ἰατρο-)		(θ. ψηφο-)	(θ. ὁδο -)
ὀν.	ὁ	ἄνθρωπ**ος**	ἰατρὸς	ἡ	ψῆφος	ὁδὸς
γεν.	τοῦ	ἀνθρώπ**ου**	ἰατροῦ	τῆς	ψήφου	ὁδοῦ
δοτ.	τῷ	ἀνθρώπ**ῳ**	ἰατρῷ	τῇ	ψήφῳ	ὁδῷ
αἰτ.	τὸν	ἄνθρωπ**ον**	ἰατρὸν	τὴν	ψῆφον	ὁδὸν
κλητ.	ὦ	ἄνθρωπ**ε**	ἰατρὲ	ὦ	ψῆφε	ὁδὲ

Πληθυντικὸς

ὀν.	οἱ	ἄνθρωπ**οι**	ἰατροὶ	αἱ	ψῆφοι	ὁδοὶ
γεν.	τῶν	ἀνθρώπ**ων**	ἰατρῶν	τῶν	ψήφων	ὁδῶν
Δοτ.	τοῖς	ἀνθρώπ**οις**	ἰατροῖς	ταῖς	ψήφοις	ὁδοῖς
αἰτ.	τοὺς	ἀνθρώπ**ους**	ἰατροὺς	τὰς	ψήφους	ὁδοὺς
κλητ.	ὦ	ἄνθρωπ**οι**	ἰατροὶ	ὦ	ψῆφοι	ὁδοὶ

Παραδείγματα οὐδετέρων

	Ἑνικὸς				Πληθυντικὸς	
		(θ. ποτήριο-)	(θ, φυτο-)			
ὀν.	τὸ	ποτήρι**ον**	φυτὸν	τὰ	ποτήρι**α**	φυτὰ
γεν.	τοῦ	ποτηρί**ου**	φυτοῦ	τῶν	ποτηρί**ων**	φυτῶν
δοτ.	τῷ	ποτηρί**ῳ**	φυτῷ	τοῖς	ποτηρί**οις**	φυτοῖς
αἰτ.	τὸ	ποτήρι**ον**	φυτὸν	τὰ	ποτήρι**α**	φυτὰ
κλητ.	ὦ	ποτήρι**ον**	φυτὸν	ὦ	ποτήρι**α**	φυτὰ

54. **Φαινομενικαὶ καταλήξεις τῶν δευτεροκλίτων**

	Ἑνικὸς		Πληθυντικὸς	
	Ἀρσ. καὶ Θηλ.	Οὐδέτ.	Ἀρσ. καὶ θηλ.	Οὐδέτ.
ὀν.	-ος	-ον	-οι	-ᾰ
γεν.	-ου	-ου	-ων	-ων
δοτ.	-ῳ	-ῳ	-οις	-οις
αἰτ.	-ον	-ον	-ους	-ᾰ
κλητ.	-ε	-ον	-οι	-ᾰ

Σημείωσις. Αἱ καταλήξεις αὗται προῆλθον ἐκ συγχωνεύσεως τῶν ἀρχικῶν κυρίως καταλήξεων μετὰ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ θέματος, ὁ ὁποῖος εἰς τά δευτερόκλιτα εἶναι **ο** (ἢ **ε**)· π.χ. ἡ κατάληξις **-ος** ἢ **ον** προῆλθεν ἐκ συγχωνεύσεως τοῦ χαρακτῆρος **ο** μετὰ τῆς κυρίως καταλήξεως **-ς** ἢ **-ν**, ἡ κατάληξις **-ους** ἐκ συγχωνεύσεως τοῦ χαρακτῆρος **ο** μετὰ τῆς κυρίως καταλήξεως **-νς** (-ονς = ους· βλ. § 33,6).

Παρατηρήσεις

§ 55. Τῶν δευτεροκλίτων ὀνομάτων :

1) τῶν ἀρσενικῶν καὶ τῶν θηλυκῶν αἱ καταλήξεις εἶναι αἱ ἴδιαι εἰς πάσας τὰς πτώσεις·

2) τῶν οὐδετέρων αἱ καταλήξεις διαφέρουν ἀπὸ τὰς καταλήξεις τῶν ἀρσενικῶν καὶ τῶν θηλυκῶν εἰς τὴν ὀνομαστικὴν καὶ τὴν κλητικὴν τοῦ ἑνικοῦ καὶ εἰς τὴν ὀνομαστικήν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ πληθυντικοῦ.

§ 56. 1) Τὰ οὐδέτερα (οἱασδήποτε κλίσεως) ἔχουν τρεῖς πτώσεις ὁμοίας, ἤτοι τὴν ὀνομαστικήν, τὴν αἰτιατικὴν καὶ τὴν κλητικήν.

2) Ἡ κατάληξις **α** εἰς τὰ οὐδέτερα εἶναι βραχεῖα : *τὰ δῶρᾰ, τὰ μῆλᾰ (τὰ ποιήματᾰ)*· (βλ. καὶ § 16, 2 - 8).

2. Συνῃρημένα

§ 57. Ἀπὸ τὰ δευτερόκλιτα οὐσιαστικά, ὅσα εἶχον ἀρχῆθεν πρὸ τοῦ χαρακτῆρος **ο** τοῦ θέματος ἄλλο **ο** ἢ **ε**, τὰ πλεῖστα ἔπαθον συναίρεσιν, διὸ καλοῦνται **συνῃρημένα δευτερόκλιτα ὀνόματα** : (νόος) *νοῦς*, (ὀστέον)

ὀστοῦν· (πρβλ. § 51).

Παραδείγματα

Ἑνικὸς

(ϑ. ἐκπλοο-, ἐκπλου-) (ϑ. ῥοο-, ῥου) (ϑ. προχοο-, προχου-) (ϑ.ὀστεο-, ὀστοῦ-)

ὀν.	ὁ	ἔκπλους	ῥοῦς	ἡ	πρόχους	τὸ	ὀστοῦν
γεν.	τοῦ	ἔκπλου	ῥοῦ	τῆς	πρόχου	τοῦ	ὀστοῦ
δοτ.	τῷ	ἔκπλῳ	ῥῷ	τῇ	πρόχῳ	τῷ	ὀστῷ
αἰτ.	τὸν	ἔκπλουν	ῥοῦν	τὴν	πρόχουν	τὸ	ὀστοῦν

Πληϑυντικος

ὀν.	οἱ	ἔκπλοι	ῥοῖ	αἱ	πρόχοι	τὰ ὀστᾶ
γεν.	τῶν	ἔκπλων	ῥῶν	τῶν	πρόχων	τῶν ὀστῶν
δοτ.	τοῖς	ἔκπλοις	ῥοῖς	ταῖς	πρόχοις	τοῖς ὀστοῖς
αἰτ.	τοὺς	ἔκπλους	ῥοῦς	τὰς	πρόχους	τὰ ὀστᾶ

Παρατηρήσεις

§ 58. Τὰ συνῃρημένα δευτερόκλιτα ὀνόματα :

1) ἔχουν καὶ μετὰ τὴν συναίρεσιν τὰς καταλήξεις τῶν ἀσυναιρέτων, πλὴν ὅπου τὰ ἀσυναίρετα ἔχουν εἰς τὴν κατάληξιν, **ο** ἢ **ε**, ταῦτα ἔχουν **ου** (τὸ ὁποῖον προέρχεται ἐκ τῆς συναιρέσεως τοῦ **ο** + **ο** ἢ **ε** + **ο**)·

2) τονίζονται εἰς πάσας τὰς πτώσεις εἰς τὴν συλλαβήν, εἰς τὴν ὁποίαν τονίζεται ἡ ἑνικὴ ὀνομαστικὴ (τὰ σύνϑετα παρὰ τὸν κανόνα § 25)·

3) δὲν ἔχουν κλητικὴν (οὐδὲ δυϊκὸν ἀριϑμόν).

3. Ἀττικόκλιτα

§ 59. Μερικὰ ὀνόματα τῆς δευτέρας κλίσεως λήγουν οὐχὶ εἰς -ος, -ον, ἀλλὰ εἰς **-ως**, **-ων**: *ὁ Ἄϑως, ἡ ἅλως, ὁ νεώς*. Ταῦτα λέγονται *ἀττικόκλιτα*, διότι τὰ μετεχειρίζοντο πρὸ πάντων οἱ ὁμιλοῦντες τὴν Ἀττικὴν διάλεκτον.

Παραδείγματα

Ἑνικὸς

	(θ. νεω-)		(θ. Μενελεω-)		(θ. ἀλω-)		(θ. ἀνωγεω-)
ὀν.	ὁ	νεὼς	Μενέλεως	ἡ	ἅλως	τὸ	ἀνώγεων
γεν.	τοῦ	νεὼ	Μενέλεω	τῆς	ἅλω	τοῦ	ἀνώγεω
δοτ.	τῷ	νεῴ	Μενέλεῳ	τῇ	ἅλῳ	τῷ	ἀνώγεῳ
αἰτ.	τὸν	νεὼν	Μενέλεων	τὴν	**ἅλω**	τὸ	ἀνώγεων
κλητ.	ὦ	νεὼς	Μενέλεως	ὦ	ἅλως	ὦ	ἀνώγεων

Πληθυντικὸς

ὀν.	οἱ	νεῴ	-	αἱ	ἅλῳ	τὰ	ἀνώγεω
γεν.	τῶν	νεὼν	-	τῶν	ἅλων	τῶν	ἀνώγεων
δοτ.	τοῖς	νεῴς	-	ταῖς	ἅλῳς	τοῖς	ἀνώγεῳς
αἰτ.	τοὺς	νεὼς	-	τὰς	ἅλως	τὰ	ἀνώγεω
κλητ.	ὦ	νεῴ	-	ὦ	ἅλῳ	ὦ	ἀνώγεω

Παρατηρήσεις

§ 60. Τὰ ἀττικόκλιτα ὀνόματα :

1) ἔχουν εἰς τὰς καταλήξεις πασῶν τῶν πτώσεων **ω**· ὑπὸ τοῦτο δὲ τὸ **-ω** ὑπάρχει **ι** ὑπογεγραμμένον, ὅπου ἡ ἀντίστοιχος κατάληξις τῶν κοινῶν δευτεροκλίτων ὀνομάτων ἔχει **ι**: *τῷ νεῴ* (τῷ θεῷ), *οἱ νεῴ* (οἱ *ναοί*)·

2) ἔχουν τὴν ἑνικὴν κλητικὴν ὁμοίαν μὲ τὴν ὀνομαστικήν·

3) τονίζονται εἰς πάσας τὰς πτώσεις ὅπου καὶ ὅπως ἡ ἑνικὴ ὀνομαστική: *ὁ λεώς, τοῦ λεὼ - ὁ Δεξίλεως, τοῦ Δεξίλεω - ὁ ταῶς, τοῦ ταῶ κλπ.*

Σημείωσις. Μερικὰ ἀττικόκλιτα ὀνόματα σχηματίζουν τὴν ἑνικὴν αἰτιατικὴν χωρὶς τὸ τελικὸν ν: *τὸν Ἄθω, τὴν ἅλω, τὴν ἕω, τὴν Κῶ, τὸν Μίνω* (κατὰ τὴν τρίτην κλίσιν).

ΙΙΙ. Τρίτη κλίσις

Εἰσαγωγικαὶ παρατηρήσεις

§ 61. Ἡ **τρίτη κλίσις** περιλαμβάνει ὀνόματα καὶ τῶν τριῶν γενῶν (ὅπως καὶ ἡ δευτέρα κλίσις).

Τὰ τριτόκλιτα ὀνόματα λήγουν εἰς τὴν ἑνικὴν ὀνομαστικὴν εἰς ἕν τῶν φωνηέντων **α, ι, υ, ω** ἢ εἰς ἕν ὧν ληκτικῶν συμφώνων **(ν, ρ, ς, ξ, ψ)**, εἰς δὲ τὴν ἑνικὴν γενικὴν εἰς **-ος** (καὶ σπανιώτερον εἰς **-ως** ἢ **-ους**).

§ 62. Τὰ τριτόκλιτα ὀνόματα λέγονται *περιττοσύλλαβα*, διότι κανονικῶς εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις ἔχουν μίαν συλλαβὴν περισσοτέρα τῆς ἑνικῆς ὀνομαστικῆς (καὶ κλητικῆς).

§ 63. 1) Τὰ ἀρσενικὰ καὶ θηλυκὰ τριτόκλιτα ὀνόματα, ἄλλα μὲν σχηματίζουν τὴν ἑνικὴν ὀνομαστικὴν μὲ τὴν κατάληξιν **-ς**, καὶ ταῦτα λέγονται *καταληκτικὰ* (*στάχυ-ς, γίγα-ς*), ἄλλα δὲ τὴν σχηματίζουν ἄνευ καταλήξεως, καὶ ταῦτα λέγονται *ἀκατάληκτα* (*λιμήν, γέρων*)·

2) τὰ οὐδέτερα τριτόκλιτα ὀνόματα δὲν ἔχουν καμμίαν κατάληξιν εἰς τὴν ὀνομαστικήν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικήν.

§ 64. Ἐκ τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων :

1) ἄλλα μὲν εἶναι *μονόθεμα*, ἤτοι σχηματίζονται ἀπὸ ἓν θέμα πάσας τὰς πτώσεις (*σωλήν, σωλῆνος* κλπ.), ἄλλα δὲ εἶναι *διπλόθεμα*, ἤτοι σχηματίζονται ἀπὸ δύο θέματα (*λιμήν, λιμένος* κλπ,)·

2) τῶν διπλοθέμων τὸ ἕν θέμα, ὅταν τοῦτο ἔχῃ εἰς τὴν τελευταίαν συλλαβήν του μακρὸν φωνῆεν, λέγεται *ἰσχυρὸν* (*λιμην- χιων-*) τὸ δὲ ἕτερον, τὸ ὁποῖον ἔχει εἰς τὴν τελευταίαν συλλαβήν του βραχὺ φωνῆεν, λέγεται *ἀσθενὲς* (*λιμεν-, χιον-*).

§ 65. Τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων τὸ θέμα γενικῶς εὑρίσκεται ἐκ τῆς ἑνικῆς γενικῆς, ἀφοῦ ἀφαιρεθῇ ἡ κατάληξις αὐτῆς **-ος** (*Ἕλλην-ος, γίγαντ-ος*). Ἐὰν δὲ τὸ ὄνομα εἶναι διπλόθεμον, τὸ ἕτερον ἐκ τῶν θεμάτων αυτοῦ εὑρίσκεται ἐκ τῆς ἑνικῆς ὀνομαστικῆς (*λιμέν-ος, λιμήν - χιόν-ος, χιών.*).

§ 66. 1) Κατὰ τὸν χαρακτῆρα τοῦ θέματος αὐτῶν τὰ τριτόκλιτα ὀνόματα διαιροῦνται εἰς **φωνηεντόληκτα** (*στάχυ-ς, στάχυ-ος, πόλι-ς, πόλε-ως*) καὶ εἰς **συμφωνόληκτα** (*ἀγών, ἀγῶν-ος - γέρων, γέροντ-ος*)·

2) τὰ συμφωνόληκτα τριτόκλιτα ὀνόματα ὑποδιαιροῦνται εἰς **ἀφωνόληκτα**, ἤτοι μὲ χαρακτῆρα *ἄφωνον* (*φύλαξ, φύλακ-ος - πατρίς,*

πατρίδ-ος), καὶ εἰς **ἡμιφωνόληκτα,** ἤτοι μὲ χαρακτῆρα *ἡμίφωνον* (*λιμήν, λιμέν-ος - ῥήτωρ, ῥήτορ-ος*)· (βλ. § 3, 1 - 2).

Α΄ Φωνηεντόληκτα

§ 67. Ἐκ τῶν φωνηεντολήκτων τριτοκλίτων ὀνομάτων τὰ πλεῖστα εἶναι γένους ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ, ἐλάχιστα δὲ εἶναι γένους οὐδετέρου.

§ 68. α΄) Καταληκτικὰ εἰς -ως, -ωος ἢ -υς, -υος, μονόθεμα

Ἑνικὸς

		(θ. ἡρω-)	(θ. θω-)	(θ. ἰχθυ-)		(θ. δρυ-)
ὀν.	ὁ	ἥρω- **ς**	θὼ- ς	ἰχθὺ- ς	ἡ	δρῦ- ς
γεν.	τοῦ	ἥρω-**ος**	θω-ὸς	ἰχθύ-ος	τῆς	δρυ-ὸς
δοτ.	τῷ	ἥρω-**ι**	θω-ι	ἰχθύ-ι	τῇ	δρυ-ὶ
αἰτ.	τὸν	ἥρω-**α**	θῶ-α	ἰχθὺ-ν	τὴν	δρῦ-ν
κλητ.	ὦ	ἥρω-**ς**	θὼ-ς	ἰχθὺ	ὦ	δρῦ

Πληθυντικὸς

ὀν.	οἱ	ἥρω- **ες**	θῶ- ες	ἰχθύ- ες	αἱ	δρύ- ες
γεν.	τῶν	ἡρώ- **ων**	θώ- ων	ἰχθύ- ων	τῶν	δρυ- ῶν
δοτ.	τοῖς	ἥρω- **σι**	θω- σὶ	ἰχθύ- σι	ταῖς	δρυ- σὶ
αἰτ.	τοὺς	ἥρω- **ας**	θῶ- ας	ἰχθῦ- ς	τὰς	δρῦ- ς
κλητ.	ὦ	ἥρω- **ες**	θῶ- ες	ἰχθύ- ες	ὦ	δρύ- ες

Σημείωσις. Κατὰ τὸ ὄνομα **ἰχθὺς** κλίνεται καὶ τὸ ὄνομα **ἔγχελυς** εἰς τὸν ἑνικὸν ἀριθμόν· (βλ. καὶ § 50, Σημ,).

Ὁμοίως δὲ κλίνονται καὶ ὅσα φωνηεντόληκτα ἔχουν χαρακτῆρα **ι**, ὅπως **ὁκῖς, ὁ,** ἡ **οἰς** (ἐκ τοῦ **ὄϊς**), καὶ τὸ κύριον ὄνομα ὁ **Συέννεσις,** προσέτι δὲ τω ὀνόματα **ἡ τίγρις,** καὶ **ἡ τύρσις,** εἰς τὸν ἑνικόν ἀριθμόν: **ὁ κῖς,** τοῦ **κι-ός, τῷ κι-ί, τὸν κῖ-ν, οἱ κῖ-ες, τῶν κι-ῶν, τοῖς κι-σί, τοὺς κῖ-ς** κτλ.

Παρατηρήσεις

§ 69. Τῶν εἰς **-υς -υος** τριτοκλίτων ὀνομάτων :

1) ἡ ἑνικὴ κλητικὴ σχηματίζεται ἄνευ καταλήξεως, ἡ ἑνικὴ αἰτιατικὴ μὲ τὴν κατάληξιν **-ν** ἀντὶ **-α** καὶ ἡ πληθυντικὴ αἰτιατικη μὲ τὴν κατάληξιν **-ς** ἀντὶ **-ας**: *ὦ ἰχθύ, τὸν ἰχθύ-ν, τοὺς ἰχθῦ-ς*·

2) οἱ μονοσύλλαβοι τύποι καὶ ἡ **πληθυντικὴ** αἰτιατικὴ ἐν γένει, ὅταν τονίζωνται εἰς τὴν λήγουσαν, **περισπῶνται** παρὰ τὸν κανόνα (§ 16, 6): *ὁ μῦς, τὸν μῦν, ὦ μῦ, τοὺς μῦς - τὰς ὀφρῦς - τοὺς ἰχθῦς.*

§ 70. 6΄) Καταληκτικὰ ἀρσενικὰ καὶ θηλυκὰ εἰς -ις -εως ἢ - υς - εως, διπλόθεμα, καὶ τὸ οὐδέτερον τὸ ἄστυ

Ἑνικὸς

	(θ. πρυτανι- πρυτανε-)	(θ. πολι- πολε-)	(θ. πελεκυ- πελεκε-)	(θ.ἀστυ- ἀστε-)
ὀν.	ὁ πρύτανι- **ς**	ἡ πόλι- ς	ὁ πέλεκυ- ς	τὸ ἄστυ
γεν.	τοῦ πρυτάνε-**ως**	τῆς πόλε-ως	τοῦ πελέκε-ως	τοῦ ἄστε-ως
δοτ.	τῷ πρυτάνει	τῇ πόλει	τῷ πελέκει	τῷ ἄστει
αἰτ.	τὸν πρύτανι-**ν**	τὴν πόλι-ν	τὸν πέλεκυ-**ν**	τὸ ἄστυ
κλητ.	ὦ πρύτανι	ὦ πόλι	ὦ πέλεκυ	ὦ ἄστυ

Πληθυντικὸς

ὀν.	οἱ πρυτάνεις	αἱ πόλεις	οἱ πελέκεις	τὰ ἄστη
γεν.	τῶν πρυτάνε-ων	τῶν πόλε-ων	τῶν πελέκε-ων	τῶν ἄστε-ων
δοτ.	τοῖς πρυτάνε-σι	ταῖς πόλε-σι	τοῖς πελέκε-σι	τοῖς ἄστε-σι
αἰτ.	τοὺς πρυτάνεις	τὰς πόλεις	τοὺς πελέκεις	τὰ ἄστη
κλητ.	ὦ πρυτάνεις	ὦ πόλεις	ὦ πελέκεις	ὦ ἄστη

Σημείωσις. Κατὰ τὸ ὄνομα **ἡ πόλις**, ἐκτὸς πολλῶν ἄλλων ὀνομάτων, κλίνονται εἰς τὸν **πληθυντικὸν ἀριθμὸν** καὶ τὰ ὀνόματα **τίγρις** καὶ **τύρσις**. Κατὰ δὲ τὸ ὄνομα ὁ **πέλεκυς** κλίνονται τὰ ὀνόματα ὁ **πῆχυς**, ὁ **πρέσϐυς**, καθὼς καὶ τὸ ὄνομα ὁ **ἔγχελυς** εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμόν· (ϐλ. § 68, Σημ.).

§ 71. Καταλήξεις τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων εἶναι

Ἑνικὸς		Πληθυντικὸς	
Ἀρσ. καὶ θηλ.	Οὐδ.	Ἀρσ. καὶ Θηλ.	Οὐδ.

ὀν.	-ς ἢ -	-	-ες	-ᾰ
γεν.	-ος (ἢ -ως)	-ος (ἢ -ως)	-ων	-ων
δοτ.	-ῐ	-ῐ	-σῐ	-σῐ
αἰτ.	-ᾰ ἢ -ν	-	-ᾰς ἢ -ξ, -ς (-νς)	-ᾰ
κλητ.	-ς ἢ	-	-ες	-ᾰ

Σημείωσις. Ἡ κατάληξις τῆς ἑνικῆς γενικῆς **-ως** προῆλθεν ἐξ ἀντιμεταχωρήσεως : πόλη-**ος**, πόλε-**ως** - *βασιλῆ*-**ος**, *βασιλέ*-**ως** (*βλ.* § 32, 4), ἡ δὲ κατάληξις τῆς πληθυντικῆς αἰτιατικῆς **-νς** γίνεται **-ς** μετ' ἀποβολὴν τοῦ **ν** πρὸ τοῦ **ς**· (*βλ.* § 32, 4 καὶ 33,6).

Παρατηρήσεις

§ 72. Τὰ εἰς **-ις** ἢ **-υς** (γεν. **-εως**) φωνηεντόληκτα ὀνόματα :

1) σχηματίζονται ἀπὸ δύο θέματα, ἤτοι ὅσα μὲν λήγουν εἰς **-ις** ἀπὸ ἓν θέμα εἰς **ι** (*πρύτανις-, πολι-*) καὶ ἀπὸ ἕτερον εἰς **ε** (*πρυτανε- πολε-*), ὅσα δὲ λήγουν εἰς **-υς** ἀπὸ ἓν θέμα εἰς **υ** (*πελεκυ-, πηχυ-*) καὶ ἀπὸ ἕτερον εἰς **ε** (*πελεκε-, πηχε-*)· καὶ ἀπὸ μὲν τὸ πρῶτον θέμα τὸ ὁποῖον λήγει εἰς **ι** ἢ **υ**, σχηματίζεται ἡ ἑνικὴ ὀνομαστική, ἡ αἰτιατικὴ καὶ ἡ κλητική, ἀπὸ δὲ τὸ δεύτερον, τὸ ὁποῖον λήγει εἰς **ε**, πᾶσαι αἱ ἄλλαι πτώσεις·

2) τὸν χαρακτῆρα **ε** μὲ τὸ ἑπόμενον **ι** ἢ **ε** τῶν καταλήξεων τὸν συναιροῦν εἰς **ει** (*πόλε - ι, πόλει - πόλε - ες, πόλεις*)·

3) εἰς τὴν γενικὴν τοῦ ἑνικοῦ ἔχουν κατάληξιν οὐχὶ **-ος** ἀλλὰ **-ως** καὶ εἰς τὴν πτῶσιν ταύτην, καθὼς καὶ εἰς τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ, τονίζονται εἰς τὴν προπαραλήγουσαν, παρὰ τὸν κανόνα (§ 16, 2): *πόλε-ως, πήχε-ων*·

4) τὴν ἑνικὴν κλητικὴν τὴν σχηματίζουν ἄνευ καταλήξεως καὶ τὴν ἑνικὴν αἰτιατικὴν μὲ τὴν κατάληξιν **-ν**, τὴν δὲ πληθυντικὴν αἰτιατικὴν ὁμοίαν μὲ τὴν ὀνομαστικήν: *αἱ πόλεις, τὰς πόλεις - οἱ πήχεις, τοὺς πήχεις.*

Σημείωσις. Τοῦ οὐδετέρου ὀνόματος **τὸ ἄστυ** εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν ὁ χαρακτὴρ **ε** συναιρεῖται μὲ τὴν κατάληξιν **-α** εἰς **-η**: (ἄστε-α) ἄστη.

§ 73. γ΄) Καταληκτικὰ εἰς -εὺς (γεν. -έως), εἰς -αῦς καὶ εἰς -οῦς, μονόθεμα

Ἑνικὸς

		(θ. ἱππευ-)	(θ. ἁλιευ-)		(θ. γραυ-)			(θ. βου-)	
ὀν.	ὁ	ἱππεὺ-ς	ἁλιεὺ-ς		ἡ	γραῦ-ς	ὁ	βοῦ-ς	
γεν.	τοῦ	ἱππέ-ως	ἁλιέως καὶ **ἁλιῶς**		τῆς	γρα-ὸς	τοῦ	βο-ός	
δοτ.	τῷ	ἱππεῖ	ἁλιεῖ		τῇ	γρα-ΐ	τῷ	βο-ΐ	
αἰτ.	τὸν	ἱππέ-ᾱ	ἁλιέ-α καὶ **ἁλιᾶ**		τὴν	γραῦ-ν	τὸν	βοῦ-ν	
κλητ.	ὦ	ἱππεῦ	ἁλιεῦ		ὦ	γραῦ	ὦ	βοῦ	

Πληθυντικὸς

ὀν.	οἱ	ἱππεῖς	ἁλιεῖς	αἱ	γρᾶ- ες	οἱ	βό-ες
γεν.	τῶν	ἱππέ-ων	ἁλιέων καὶ ἁλιῶν	τῶν	γρα- ῶν	τῶν	βο-ῶν
δοτ.	τοῖς	ἱππεῦ-σι	ἁλιεῦ-σι	ταῖς	γραυ- σὶ	τοῖς	βου-σὶ
αἰτ.	τοὺς	ἱππέ-ας	ἁλιέ-ας καὶ ἁλιᾶς	τὰς	γραῦ- ς	τοὺς	βοῦ-ς
κλητ.	ὦ	ἱππεῖς	ἁλιεῖς	ὦ	γρᾶ- ες	ὦ	βό-ες

Παρατηρήσεις

§ 74. Τῶν εἰς **-εὺς** ἢ **-αῦς** ἢ **-οῦς** φωνηεντόληκτων ὀνομάτων : ὁ χαρακτὴρ υ μεταξὺ δύο φωνηέντων ἀποβάλλεται: *βασιλεύς, βασιλεῦ, βασιλεῦσι* - *γραῦν, γραυσί* ἀλλὰ *βασιλέως, βασιλέα* - *γραός, γρᾶες* (βλ. § 33, 3).

§ 75. Τῶν εἰς **-εὺς** φωνηεντολήκτων ὀνομάτων :

1) τὸ **ε** τοῦ θέματος, τὸ ὁποῖον μένει μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ χαρακτῆρος **υ**, συναιρεῖται μὲ τὸ ἑπόμενον **ι** ἢ **ε** τῶν καταλήξεων εἰς **ει**: (ἱππέ-ϊ) *ἱππεῖ*, (ἱππέ-ες) *ἱππεῖς*, (ἱππέ-ε) *ἱππεῖ* (πρβλ. § 72, 2)˙

2) ἡ ἑνικὴ κλητικὴ σχηματίζεται ἀπὸ τὸ θέμα μόνον ἄνευ καταλήξεως: *ὦ βασιλεῦ*˙

3) ἡ ἑνικὴ γενικὴ ἔχει κατάληξιν οὐχὶ **-ος** ἀλλὰ **-ως** καὶ τὸ **α** τῆς καταλήξεως τῆς ἑνικῆς αἰτιατικῆς καὶ τῆς πληθυντικῆς αἰτιατικῆς εἶναι μακρόν˙ (βλ. § 32, 4).

§ 76. Ὅσα φωνηεντόληκτα εἰς **-εὺς** ἔχουν φωνῆεν πρὸ τοῦ τελικοῦ ε τοῦ θέματος συνήθως συναιροῦν τὸ **ε** τοῦτο μὲ τὸ ἑπόμενον **ω** καὶ **α** τῶν καταλήξεων (τῆς γενικῆς καὶ αἰτιατικῆς τοῦ ἑνικοῦ καὶ τοῦ πληθυντικοῦ): (Εὐβοέως) *Εὐβοῶς*, (Εὐβοέων) *Εὐβοῶν*, (Εὐβοέα) *Εὐβοᾶ*, (Εὐβοέας) *Εὐβοᾶς*.

§ 77. δ΄) Ἀκατάληκτα εἰς -ώ, γεν. -οῦς, διπλόθεμα

Ἑνικὸς

	(θ. Λητω-, Λητο-)			(θ. ἠχω-, ἠχο-)	
ὀν.	ἡ	Λητὼ		ἡ	ἠχὼ
γεν.	τῆς	Λητοῦς		τῆς	ἠχοῦς
δοτ.	τῇ	Λητοῖ	(ἐκ τοῦ Λητό-ος)	τῇ	ἠχοῖ
αἰτ.	τὴν	Λητὼ	(ἐκ τοῦ Λητό-ϊ)	τὴν	ἠχὼ
κλητ.	ὦ	Λητοῖ	(ἐκ τοῦ Λητό-α)	ὦ	ἠχοῖ

Σημείωσις. Τὰ ὀνόματα ταῦτα κανονικῶς ἔχουν μόνον ἑνικὸν ἀριθμόν, ὁσάκις δὲ σχηματίζονται καὶ εἰς τὸν πληθυντικὸν, κλίνονται εἰς αὐτὸν κατὰ τὴν δευτέραν κλίσιν : *ἡ λεχώ, τῆς λεχοῦς κτλ. - αἱ λεχοί, τῶν λεχῶν, ταῖς λεχοῖς, τὰς λεχοὺς κτλ.*

Εἰς τὴν ἑνικὴν αἰτιατικὴν ὀξύνονται παρὰ τὸν κανόνα (§ 16, 9)

Β΄. Συμφωνόληκτα

1. Ἀφωνόληκτα

§ 78. Τὰ ἀφωνόληκτα τριτόκλιτα ὀνόματα εἶναι :

1) **οὐρανικόληκτα**, ἤτοι μὲ χαρακτῆρα οὐρανικὸν (κ, γ, χ)·
2) **χειλικόληκτα**, ἤτοι μὲ χαρακτῆρα χειλικὸν (π, β, φ)·
3) **ὀδοντικόληκτα**, ἤτοι μὲ χαρακτῆρα ὀδοντικὸν (τ, δ, θ)·

§ 79. Οὐρανικὸληκτα καὶ χειλικόληκτα, καταληκτικὰ εἰς -ξ, -ψ, -ς, μονόθεμα

Ἑνικὸς

ὀν.	ὁ	φύλαξ	ἡ	φλὸξ	ὁ	ὁ ὄνυξ
γεν.	τοῦ	φύλακ- ος	τῆς	φλογ- ὸς	τοῦ	ὄνυχ-ος
δοτ.	τῷ	φύλακ- ι	τῇ	φλογ -ι	τῷ	ὄνυχ-ι
αἰτ.	τὸν	φύλακ- α	τὴν	φλόγ- α	τὸν	ὄνυχ-α
κλητ.	ὦ	φύλαξ	ὦ	φλὸξ	ὦ	ὄνυξ

Πληθυντικὸς

ὀν.	οἱ	φύλακες	αἱ	φλόγ- ες	οἱ	ὄνυχ- ες
γεν.	τῶν	φυλάκ- ων	τῶν	φλογ- ῶν	τῶν	ὀνύχ- ων
δοτ.	τοῖς	φύλαξι	ταῖς	φλοξὶ	τοῖς	ὄνυξι
αἰτ.	τοὺς	φύλακ- ας	τὰς	φλόγ- ας	τοὺς	ὄνυχ- ας
κλητ.	ὦ	φύλακ- ες	ὦ	φλόγ- ες	ὦ	ὄνυχ-ες

Ἑνικὸς				Πληθυντικὸς		
ὀν.	ὁ	κώνωψ	Ἄραψι	οἱ	κώνωπ- ες	Ἄραϐ-ες
γεν.	τοῦ	κώνωπ- ος	Ἄραϐ-ος	τῶν	κωνώπ- ων	Ἀράϐ-ων
δοτ.	τῷ	κώνωπ- ι	Ἄραϐ-1	τοῖς	κώνωψι	Ἄραψι
αἰτ.	τὸν	κώνωπ- α	Ἄραϐ-α	τοὺς	κώνωπ- ας	Ἄραϐ-ας
κλητ.	ὦ	κώνωψ	Ἄραψ	ὦ	κώνωπ- ες	Ἄραϐ-ες

Σημείωσις. Οἱ τύποι τῆς ἑνικῆς ὀνομαστικῆς καὶ τῆς πληθυντικῆς δοτικῆς προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων *φύλακ-ς, φλόγ-ς, ὄνυχ-ς, κώνωπ-ς, Ἄραϐ-ς - φύλακ-σι, φλογ-σί, κώνωπ-σι, Ἄραϐ-σι·* (ϐλ. § 36, 1 καὶ 2).

§ 80. Ὀδοντικόληκτα

α) Καταληκτικὰ εἰς -ς, μονόθεμα

Ἑνικὸς

ὀν.	ὁ	τάπης	ἡ	Ἑλληνὶς	ὁ	ὄρνις
γεν.	τοῦ	τάπητ-ος	τῆς	Ἑλληνίδ- ος	τοῦ	ὄρνιθ- ος
δοτ.	τῷ	τάπητ-ι	τῇ	Ἑλληνίδ- ι	τῷ	ὄρνιθ- ι
αἰτ.	τὸν	τάπητ- α	τὴν	Ἑλληνίδ- α	τὸν	**ὄρνιν**
κλητ.	ὦ	τάπης	ὦ	Ἑλληνὶς	ὦ	**ὄρνι**

Πληθυντικὸς

ὀν.	οἱ	τάπητ- ες	αἱ	Ἑλληνίδ- ες	οἱ	ὄρνιθ- ες
γεν.	τῶν	ταπήτ- ων	τῶν	Ἑλληνίδ- ων	τῶν	ὀρνίθ- ων
δοτ.	τοῖς	τάπησ- ι	ταῖς	Ἑλληνί- σι	τοῖς	ὄρνι- σι
αἰτ.	τοὺς	τάπητ- ας	τὰς	Ἑλληνίδ- ας	τοὺς	ὄρνιθ- ας
κλητ.	ὦ	τάπητ- ες	ὦ	Ἑλληνίδ- ες	ὦ	ὄρνιθ- ες

	Ἑνικὸς		Πληθυντικὸς	
ὀν.	ὁ ἀνδριὰς	ἐλέφας	οἱ ἀνδριάντ- ες	ἐλέφαντ- ες
γεν.	τοῦ ἀνδριαντ- ος	ἐλέφαντ- ος	τῶν ἀνδριάντ- ων	ἐλεφάντ- ων
δοτ.	τῷ ἀνδριάντ- ι	ἐλέφαντ- ι	τοῖς ἀνδριᾶσ- ι	ἐλέφασ- ι
αἰτ.	τὸν ἀνδριάντ- α	ἐλέφαντ- α	τοὺς ἀνδριάντ- ας	ἐλέφαντ- ας
κλητ.	ὦ ἀνδριὰς	**ἐλέφαν**	ὦ ἀνδριάντ- ες	ἐλέφαντ- ες

Σημείωσις. Οἱ τύποι τῆς ἑνικῆς ὀνομαστικῆς καὶ πληθυντικῆς δοτικῆς προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων *τάπητ-ς, Ἑλληνίδ-ς, ὄρνιθ-ς, ἀνδριάντ-ς, ἐλέφαντ-ς, - τάπητ-σι, Ἑλληνίδ-σι, ἀνδριάντ-σι, ἐλέφαντ-σι·* (βλ, § 33, 4 καὶ 5).

§ 84. β΄) Ἀκατάληκτα εἰς -ων, -οντος διπλόθεμα καὶ οὐδέτερα εἰς -α, -ατος

	Ἑνικὸς	Πληθυντικὸς	Ἑνικὸς	Πληθυντικὸς
	(θ. γερωντ-, γεροντ-)		(θ. σωματ-)	
ὀν.	ὁ γέρων	οἱ γέροντ-ες	τὸ σῶμα	τὰ σώματ-α
γεν.	τοῦ γέροντ-ος	τῶν γερόντ-ων	τοῦ σώματ-ος	τῶν σωμάτ-ων
δοτ.	τῷ γέροντ-ι	τοῖς γέρου-σι	τῷ σώματ-ι	τοῖς σώμα-σι
αἰτ.	τὸν γέροντ-α	τοὺς γέροντ-ας	τὸ σῶμα	τὰ σώματ-α
κλητ.	ὦ γέρον	ὦ γέροντ-ες	ὦ σῶμα	ὦ σώματ-α

Σημείωσις. Οἱ τύποι τῆς ἑνικῆς ὀνομαστικῆς καὶ κλητικῆς προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων *γέρωντ, γέροντ, σώματ,* οἱ δὲ τῆς πληθυντικῆς δοτικῆς ἐξ ἀρχικῶν τύπων *γέροντ- σι, σώματ- σι·* (βλ. § 33, 1, 4, 5).

Παρατηρήσεις

§ 82. Τὰ ἀρσενικὰ καὶ θηλυκὰ ἀφωνόληκτα ὀνόματα κανονικῶς σχηματίζουν τὴν ἑνικὴν αἰτιατικὴν εἰς **α** (*τὸν πίνακα, τὴν πατρίδα*) καὶ τὴν ἑνικὴν κλητικὴν ὁμοίαν μὲ τὴν ἑνικὴν ὀνομαστικὴν (*ὦ τάπης, ὦ πατρίς, ὦ ἱμάς, ὦ ὀδούς*).

Ἐξαιροῦνται καὶ

1) τὴν ἑνικὴν αἰτιατικὴν τὰ βαρύτονα ὀδοντικόληκτα εἰς **-ις** τὴν σχηματίζουν εἰς **-ν** (κατὰ τὰ φωνηεντόληκτα εἰς **-ις, -εως**): *ἡ ἔρις, τὴν*

ἔριν - *ἡ χάρις, τὴν χάριν* (ὅπως ἡ πόλις, τὴν πόλιν)·

2) τὴν ἑνικὴν κλητικὴν

α΄) τὰ εἰς **-ις** βαρύτονα ὀδοντικόληκτα, τὸ ὀξύτονον ὄνομα **τυραννὶς** καὶ τὸ ὄνομα ὁ **παῖς** (= πά- ις) τὴν σχηματίζουν ἄνευ τῆς καταλήξεως **-ς** (κατὰ τὰ εἰς **-ις** φωνηεντόληκτα): *ὦ Ἄρτεμι, ὦ Ἆγι, ὦ ἔρι, ὦ ὄρνι, ὦ τυραννί, ὦ παῖ* (ὅπως: ὦ πρύτανι, ὦ πόλι)

β΄) τὰ εἰς **-ας** (**-αντος**) βαρύτονα ὀδοντικόληκτα τὴν σχηματίζουν ὁμοίαν μὲ τὸ θέμα: *ὦ ἐλέφαν* (ἐκ τοῦ ἐλέφαντ), *ὦ γίγαν* (ἐκ τοῦ γίγαντ)· (βλ. § 33, 1).

Σημείωσις 1. Τὰ ὀνόματα **ἡ ἀλώπηξ** (*τῆς ἀλώπεκος*) καὶ **ὁ πούς** (*τοῦ ποδὸς*) σχηματίζονται ἀπὸ δύο θέματα, ἀπὸ ἰσχυρὸν (*ἀλώπηκ-, πουδ-*) εἰς τὴν ἑνικὴν ὀνομαστικὴν καὶ τὴν κλητικὴν καὶ ἀπὸ ἀσθενὲς (*ἀλώπεκ-, ποδ-*) εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις.

Τὸ δὲ ὄνομα **ἡ θρὶξ** σχηματίζεται ἀπὸ τὸ (ἀρχικὸν) θέμα **θριχ-** εἰς τὴν ὀνομαστικὴν καὶ τὴν κλητικὴν τοῦ ἑνικοῦ καὶ εἰς τὴν δοτικὴν τοῦ πληθυντικοῦ (*ἡ θρίξ, ὦ θρίξ, ταῖς θριξί*), καὶ ἀπὸ τὸ θέμα **τριχ-** εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις (*τῆς τριχός, τῇ τριχί*)· (βλ. § 37, 7).

Σημείωσις 2. Μερικὰ ὀδοντικόληκτα ὀνόματα μὲ θέμα εἰς **-ντ** ἔπαθον συναίρεσιν ἐντὸς τοῦ θέματος (τοῦ **α + ω** ἢ **α + ο** εἰς **ω**, τοῦ **α + ε** ἢ **α + ει** εἰς **α** καὶ τοῦ **ο + ει** ἢ **ο + ε** εἰς **ου**) : *ὁ Ξενοφῶν* (Ξενοφάωντ), *τοῦ Ξενοφῶντος* (Ξενοφάοντ- ος) κτλ., ὁ ἀλλᾶς (ἀλλάεντ- ς, ἀλλάεις), *τοῦ ἀλλᾶντ- ος* (ἀλλάεντ- ος) κτλ., *ὁ πλακοῦς* (πλακόεντ- ς, πλακόεις), *τοῦ πλακοῦντος* (πλακόεντ- ος) κτλ. (βλ. § 16, 9, § 25, § 33, 1 καὶ 5).

2. Ἡμιφωνόληκτα

§ 83. Τὰ ἡμιφωνόληκτα τριτόκλιτα ὀνόματα εἶναι :

1) **ἐνρινόληκτα,** ἤτοι μὲ χαρακτῆρα τοῦ θέματος ἔνρινο **(ν)**·

2) **ὑγρόληκτα,** ἤτοι μὲ χαρακτῆρα ὑγρὸν **(λ,ρ)**·

3) **σιγμόληκτα,** ἤτοι μὲ χαρακτῆρα **σ**.

§ 84. α΄) Ἐνρινόληκτα

1) Καταληκτικὰ εἰς -ις, γεν. -ῖνος καὶ ἀκατάληκτα εἰς -αν, γεν. -ᾶνος, -ην, γεν. -ηνος καὶ -ων, γεν. -ωνος, μονόθεμα

Ἑνικὸς

	(θ. δελφιν-)	(θ. παιαν-)	(θ. Ἑλλην-)	(θ. χιτων-)
ὀν.	ὁ δελφὶς	παιὰν	Ἕλλην	χιτὼν
γεν.	τοῦ δελφῖν- ος	παιᾶν- ος	Ἕλλην- ος	χιτῶν- ος
δοτ.	τῷ δελφῖν- ι	παιᾶν- ι	Ἕλλην- ι	χιτῶν- ι
αἰτ.	τὸν δελφῖν- α	παιᾶν- α	Ἕλλην- α	χιτῶν- α
κλητ.	ὦ δελφὶς	παιὰν	Ἕλλην	χιτὼν

Πληθυντικὸς

ὀν.	οἱ	δελφῖν- ες	παιᾶν- ες	Ἕλλην- ες	χιτῶν- ες
γεν.	τῶν	δελφίν- ων	παιάν- ων	Ἑλλήν- ων	χιτών- ων
δοτ.	τοῖς	δελφῖ- σι	παιᾶ- σι	Ἕλλη- σι	χιτῶ- σι
αἰτ.	τοὺς	δελφῖν- ας	παιᾶν- ας	Ἕλλην- ας	χιτῶν- ας
κλητ.	ὦ	δελφῖν- ες	παιᾶν- ες	Ἕλλην- ες	χιτῶν- ες

Σημείωσις. Καταληκτικὸν ἐνρινόληκτον εἶναι καὶ τὸ μοναδικὸν ὄνομα *ὁ κτεὶς* (*τοῦ κτεν-ός, τῷ κτεν-ί, τὸν κτέν-α, ὦ κτεὶς - οἱ κτέν-ες, τῶν κτεν-ῶν, τοῖς κτε-σί, τοὺς κτένας* κτλ.).

Οἱ τύποι *δελφίς, κτείς, δελφῖσι, παιᾶσι, Ἕλλησι, χιτῶσι* κλπ. προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων *δελφίν-ς, κτέν-ς, δελφῖν-σι, παιᾶν-σι, χιτῶν-σι* (βλ. 1 33, 6),

§ 85. 2) Ἀκατάληκτα εἰς -ην, γεν. -ένος, -ων, γεν. -ονος, διπλόθεμα

Ἑνικὸς

	(θ. ποιμην-, ποιμεν-)		(θ. χελιδων-, χελιδον-)		(θ. κιων-, κιον-)
ὀν.	ὁ ποιμὴν	ἡ	χελιδὼν	ὁ	κίων
γεν.	τοῦ ποιμέν- ος	τῆς	χελιδόν- ος	τοῦ	κίον- ος
δοτ.	τῷ ποιμέ - ι	τῇ	χελιδόν- ι	τῷ	κίον- ι
αἰτ.	τὸν ποιμέν- α	τὴν	χελιδόν- α	τὸν	κίον- α
κλητ.	ὦ ποιμὴν	ὦ	χελιδὼν	ὦ	**κίον**

Πληθυντικὸς

ὀν.	οἱ	ποιμέν- ες	αἱ	χελιδόν- ες	οἱ	κίον- ες
γεν.	τῶν	ποιμέν- ων	τῶν	χελιδόν- ων	τῶν	κιόν- ων

δοτ. τοῖς ποιμέ- σι	ταῖς χελιδό- σι	τοῖς	κίο- σι
αἰτ. τοὺς ποιμέν- ας	τὰς χελιδόν- ας	τοὺς	κίον- ας
κλητ. ὦ ποιμέν- ες	ὦ χελιδόν- ες	ὦ	κίον- ες

Σημείωσις. Οἱ τύποι τῆς πληθυντικῆς δοτικῆς προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων *ποιμέν-σι, χελιδόν-σι, κίον-σι·* (βλ. § 33, 6).

§ 86. β′) Ὑγρόληκτα

1) Ἀκατάληκτα εἰς -ήρ, γεν. -ῆρος, μονόθεμα, καὶ εἰς -ήρ, γεν. -έρος,-ωρ, γεν. -ορος, διπλόθεμα

Ἑνικὸς

		(θ. κρατηρ-)	(θ. ἀθηρ-, ἀθερ-)	(θ. ῥήτωρ-, ῥητορ-)
ὀν.	ὁ	κρατὴρ	ἀθὴρ	ῥήτωρ
γεν.	τοῦ	κρατῆρ- ος	ἀθέρ- ος	ῥήτορ- ος
δοτ.	τῷ	κρατῆρ- ι	ἀθέρ- ι	ῥήτορ- ι
αἰτ.	τὸν	κρατῆρ- **α**	ἀθέρ- α	ῥήτορ- α
κλητ.	ὦ	κρατὴρ	ἀθὴρ	ῥῆτορ

Πληθυντικὸς

ὀν.	οἱ	κρατῆρ- ες	ἀθέρ- ες	ῥήτορ- ες
γεν.	τῶν	κρατήρ- ων	ἀθέρ- ων	ῥητόρ- ων
δοτ.	τοῖς	κρατῆρ- σι	ἀθέρ- σι	ῥήτορ- σι
αἰτ.	τοὺς	κρατῆρ- ας	ἀθέρ- ας	ῥήτορ- ας
κλητ.	ὦ	κρατῆρ- ες	ἀθέρ- ες	ῥήτορ- ες

Σημείωσις 1. Κατὰ τὸ ὄνομα **ὁ κρατὴρ** κλίνεται, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, καὶ τὸ ὄνομα **ὁ σωτὴρ** (*τοῦ σωτῆρος*), καὶ κατὰ τὸ ὄνομα **ὁ ἀθὴρ** κλίνεται καὶ τὸ ὄνομα **ὁ ἀστὴρ** (*τοῦ ἀστέρος*), ἀλλὰ τὸ μὲν ὄνομα *ὁ σωτήρ* σχηματίζει τὴν ἑνικὴν κλητικὴν **ὦ σῶτερ**, τὸ δὲ ὄνομα **ὁ ἀστὴρ** σχηματίζει τὴν πληθυντικὴν δοτικὴν **τοῖς ἀστράσι** (κατὰ τὰ συγκοπτόμενα).

Σημείωσις 2. Ὑγρόληκτον μὲ χαρακτῆρα **λ** εἶναι μόνον **ὁ ἅλς** (*τοῦ ἁλός, τῷ ἁλί, τὸν ἅλα, ὦ ἅλς - οἱ ἅλες, τῶν ἁλῶν, τοῖς ἁλσί, τοὺς ἅλας* κτλ.).

2) Οὐδέτερα

§ 87. Οὐδέτερα ὑγρόληκτα εἶναι τὰ ὀνόματα **τὸ ἔαρ** καὶ τὸ **νέκταρ,** εὔχρηστα μόνον εἰς τὸν ἑνικὸν ἀριθμόν.

Τὸ ὄνομα τὸ **ἔαρ** ἐκφέρεται καὶ συνηρημένον : *ἔαρ-ἦ, τοῦ ἔαρος-ἦρος, τῷ ἔαρι-ἦρι* κλπ.· (βλ. § 56 καὶ § 63, 2).

Παρατηρήσεις εἰς τὰ ἐνρινόληκτα καὶ ὑγρόληκτα ὀνόματα

§ 88. Τὰ ἀρσενικὰ καὶ θηλυκὰ ἐνρινόληκτα καὶ ὑγρόληκτα ὀνόματα

1) τὰ διπλόθεμα σχηματίζουν ἀπὸ μὲν τὸ ἰσχυρὸν θέμα τὴν ἑνικὴν ὀνομαστικήν, ἀπὸ δὲ τὸ ἀσθενὲς τὰς ἄλλας πτώσεις : *ὁ λιμήν, ἡ χιών, ὁ αἰθήρ, ὁ κοσμήτωρ - τοῦ λιμέν-ος, τῆς χιόν-ος, τοῦ αἰθέρ-ος, τοῦ κοσμήτορ-ος κλπ.·*

2) τὴν ἑνικὴν κλητικὴν τὴν σχηματίζουν τὰ πλεῖστα ὁμοίαν μὲ τὴν ἑνικὴν ὀνομαστικήν: *ἡ ἀκτὶς - ὦ ἀκτίς, ὁ πελεκὰν - ὦ πελεκάν, ὁ ποιμὴν - ὦ ποιμήν, ἡ χελιδὼν - ὦ χελιδών, ὁ ἀστὴρ - ὦ ἀστήρ.*

Ἐξαιροῦνται ἐκ τῶν διπλοθέμων τὰ βαρύτονα εἰς **-ων** (γεν. **-ονος**) καὶ **-ωρ** (γεν. **-ορος**), τὰ ὁποῖα σχηματίζουν τὴν ἑνικὴν κλητικὴν ὁμοίαν μὲ τὸ ἀσθενὲς θέμα : *ὁ γείτων - ὦ γεῖτον, ὁ αὐτοκράτωρ - ὦ αὐτοκράτορ.*

Τὰ κύρια ὀνόματα **Ἀγαμέμνων** καὶ **Ἀριστογείτων** καὶ τὰ ὅμοια εἰς τὴν ἑνικὴν κλητικὴν ἀναβιβάζουν προσέτι τὸν τόνον : *ὦ Ἀγάμεμνον, ὦ Ἀριστόγειτον.*

3) Συγκοπτόμενα

§ 89. Ἀκατάληκτα εἰς -ηρ, γεν, -ρος, διπλὸθεμα

Ἑνικὸς				Πληθυντικὸς		
(θ. πατηρ-, πατερ-, ἀνηρ-, ἀνερ-)						
ὀν.	ὁ	πατὴρ	ἀνὴρ	οἱ	πατέρε-ς	ἄνδρ-ες
γεν.	τοῦ	πατρ-ὸς	ἀνδρ-ὸς	τῶν	πατέρ-ων	ἀνδρ-ων
δοτ.	τῷ	πατρ-ὶ	ἀνδρ-ὶ	τοῖς	πατρά-σι	ἀνδρά-σι
αἰτ.	τὸν	πατέρ-α	ἄνδρ-α	τοὺς	πατέρ-ας	ἄνδρ-ας
κλητ.	ὦ	πάτερ	ἄνερ	ὦ	πατέρ-ες	ἄνδρ-ες

Ἑνικὸς

ἡ Δημήτηρ
τῆς Δήμητρ-ος
τῇ Δήμητρ-ι
τὴν Δήμητρ-α
ὦ Δήμητερ

Παρατηρήσεις

§ 90. Τὰ διπλόθεμα εἰς **-ηρ** ὑγρόληκτα ὀνόματα **πατήρ, μήτηρ, θυγάτηρ, γαστήρ, Δημήτηρ** καὶ **ἀνὴρ** λέγονται *συγκοπτόμενα*, διότι (*συγκόπτουν*, ἤτοι) ἀποβάλλουν τὸ **ε** τοῦ ἀσθενοῦς θέματος, τὰ μὲν ὀνόματα **πατὴρ, μήτηρ, θυγάτηρ καὶ γαστὴρ** εἰς τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν τοῦ ἑνικοῦ καὶ τὴν δοτικὴν τοῦ πληθυντικοῦ, τὸ δὲ ὄνομα **Δημήτηρ** εἰς τὰς πλαγίας πτώσεις τοῦ ἑνικοῦ καὶ τὸ ὄνομα ἀνὴρ εἰς τὰς πλαγίας πτώσεις τοῦ ἑνικοῦ καὶ εἰς πάσας τὰς πτώσεις τοῦ πληθυντικοῦ (καὶ τοῦ δυϊκοῦ)· (βλ. § 32, 1 καὶ § 34, 2).

Πάντα τὰ συγκοπτόμενα ὀνόματα εἰς τὴν δοτικὴν τοῦ πληθυντικοῦ μεταξὺ τοῦ συγκεκομμένου θέματος καὶ τῆς καταλήξεως **-σι** ἔχουν **α** βραχύ,ἐπὶ τοῦ ὁποίου καὶ τονίζονται : μητρ- ά - σι, θυγατρ- ά - σι, γαστρ- ά - σι.

§ 91. Ἐκ τῶν συγκοπτομένων ὀνομάτων :

1) τὰ μὲν ὀνόματα **πατὴρ, μήτηρ, θυγάτηρ** καὶ **γαστὴρ** εἰς τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν τοῦ ἑνικοῦ, τὸ δὲ ὄνομα **ἀνὴρ** καὶ εἰς ταύτας τὰς πτώσεις καὶ εἰς τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης: *μητρός, μητρὶ - ἀνδρός, ἀνδρί, ἀνδρῶν·*

2) τὸ ὄνομα **Δημήτηρ** εἰς πάσας τὰς βραχυκαταλήκτους πτώσεις τονίζεται εἰς τὴν προπαραλήγουσαν·

3) τὰ. ὀνόματα **πατὴρ, θυγάτηρ** καὶ **ἀνὴρ** εἰς τὴν ἑνικὴν κλητικὴν ἀναβιβάζουν τὸν τόνον: *ὦ πάτερ, θύγατερ, ἄνερ·*

4) τὸ ὄνομα **γαστὴρ** ἔχει τὴν ἑνικὴν κλητικὴν ὁμοίαν μὲ τὴν ὀνομαστικὴν: *ὦ γαστὴρ* (κανονικῶς πρβλ. § 88, 2).

§ 92. γ΄) Σιγμόληκτα

α΄. Οὐδέτερα εἰς -ας, γεν. -ως (ἢ -ατος)

	Ἑνικὸς	Πληθυντικὸς
ὀν.	τὸ κέρας	τὰ κέρα ἢ τὰ κέρατ-α
γεν.	το κέρως ἢ τοῦ κέρατος	τῶν κερῶν ἢ τῶν κεράτων
δοτ.	τῷ κέρᾳ ἢ τῷ κέρατ-ι	τοῖς κέρα-σι
αἰτ.	τὸ κέρας	τὰ κέρα ἢ τὰ κέρατ-α
κλητ.	ὦ κέρας	ὦ κέρα ἢ ὦ κέρατ-α

Παρατηρήσεις

§ 93. Σιγμόληκτα οὐδέτερα εἰς **-ας** εἶναι ἕξ : *κέρας, κρέας - γέρας, γῆρας - πέρας, τέρας.* Τούτων

1) ὁ χαρακτὴρ **σ** μεταξὺ δύο φωνηέντων ἀποβάλλεται καὶ τὰ συναντώμενα μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ **σ** φωνήεντα συναιροῦνται : (κρέασ-ος, κρέα- ος =) *κρέως*, (κρέασ- ι, κρέα- ϊ =) *κρέᾳ* κλπ. (ϐλ. καὶ § 33, 3).

2) σχηματίζονται ὡς σιγμόληκτα μόνον ἀπὸ θέμα εἰς **ασ** τὰ ὀνόματα **κρέας, γέρας** καὶ **γῆρας** (*τὸ κρέας, τοῦ κρέως, τῷ κρέᾳ* κλπ.). Ὡς σιγμόληκτον δὲ ὁμοῦ καὶ ὡς ὀδοντικόληκτον ἀπὸ θέμα εἰς **-ατ** σχηματίζεται τὸ ὄνομα **τὸ κέρας** καὶ τὸ ὄνομα **τὸ τέρας** εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν (*τὰ τέρα ἢ τέρατα, τῶν τερῶν ἢ τεράτων* κλπ.). Τὸ δὲ ὄνομα **τὸ πέρας** (ὅπως καὶ τὸ ὄνομα **τὸ τέρας** εἰς τὸν ἑνικὸν) ἀπὸ σιγμόληκτον θέμα εἰς **-ασ** σχηματίζει μόνον τὴν ἑνικὴν ὀνομαστικήν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικήν, τὰς δὲ ἄλλας πτώσεις τὰς σχηματίζει μόνον ἀπὸ θέμα εἰς **-ατ** (κατὰ τὰ εἰς **-α** οὐδέτερα ὀδοντικόληκτα) : *τὸ πέρας, τοῦ πέρατ-ος* κλπ., *τὰ πέρατ-α, τῶν περάτ-ων* κλπ., *τὸ τέρας, τοῦ τέρατ-ος* κλπ.· (ϐλ. § 81).

Σημείωσις. Τὸ καταληκτικὸν **α** τῆς πληθυντικῆς ὀνομαστικῆς, αἰτιατικῆς καὶ κλητικῆς τῶν ὀνομάτων τούτων, τὸ ὁποῖον προῆλθεν ἐκ συναιρέσεως τοῦ **α** + **α**, δύναται νὰ βραχύνεται κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ ἄλλα οὐδέτερα : *τὰ γέρᾱ ἢ γέρᾰ* (ὅπως τὰ δῶρᾰ).

§ 94. ϐ΄ Οὐδέτερα εἰς -ος, γεν. -ους

Ἑνικὸς			Πληθυντικὸς	
(θ. στελεχεσ-) (θ. χρεεσ-)				
ὀν.	τὸ στέλεχος	χρέος	τὰ στελέχη	χρέα
γεν.	τοῦ στελέχους	χρέους	τῶν στελεχῶν	χρεῶν
δοτ.	τῷ στελέχει	χρέει	τοῖς στελέχεσι	χρέεσι
αἰτ	τὸ στέλεχος	χρέος	τὰ στελέχη	χρέα
κλητ.	ὦ στέλεχος	χρέος	ὦ στελέχη	χρέα

Παρατηρήσεις

§ 95. Τῶν σιγμολήκτων οὐδετέρων εἰς **-ος**

1) τὸ θέμα λήγει εἰς **-εσ**, ἀλλὰ τὸ **ε** τὸ πρὸ τοῦ χαρακτῆρος **σ** εἰς τὴν ἑνικὴν ὀνομαστικὴν (αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν) τρέπεται εἰς **ο** : (θ. ἐθνεσ-) *ἔθνος* (§ 32, 5)·

2) ὁ χαρακτὴρ **σ** μεταξὺ δύο φωνηέντων ἀποβάλλεται, τὰ δὲ συναντώμενα μετὰ τὴν ἀποβολὴν αὐτοῦ φωνήεντα συναιροῦνται, ἤτοι τὸ **ε + α** εἰς **η** ἤ, ἂν προηγῆται ἄλλο **ε**, εἰς ᾱ (*τὰ βέλεα - βέλη, τὰ χρέεα - χρέᾱ*), τὸ **ε + ι** εἰς **ει** (*τῷ δάσε-ϊ - δάσει*), τὸ **ε + ο** εἰς **ου** (*τοῦ ὄρε-ος - ὄρους*), τὸ **ε + ω** εἰς **ω** (*τῶν τειχέων - τειχῶν*) βλ. καὶ § 33, 3, Σημ.).

Σημείωσις. Μερικὰ σιγμόληκτα οὐδέτερα εἰς **-ος** τὴν πληθυντικὴν γενικὴν τὴν σχηματίζουν ἀσυναίρετον (*τῶν ἀνθέων, τῶν χειλέων*) ἢ καὶ ἀσυναίρετον καὶ συνῃρημένην (*τῶν ὀρέων ἢ τῶν ὀρῶν*).

§ 96. γ΄. Ἀρσενικὰ ἀκατάληκτα εἰς -ης, γεν. -ους (ἢ -ῆς, γεν. -έους), διπλόθεμα

Ἑνικὸς	Πληθυντικὸς
(θ. Σωκρατησ - Σωκρατεσ-)	(θ. Ἡρακλεησ- Ἡρακλεεσ)

ὀν.	ὁ Σωκράτης	Ἡρακλῆς	οἱ Σωκράται	Ἡρακλεῖς
γεν.	τοῦ Σωκράτους	Ἡρακλέους	τῶν Σωκρατῶν	Ἡρακλέων
δοτ.	τῷ Σωκράτει	Ἡρακλεῖ	τοῖς Σωκράταις	-
αἰτ.	τὸν Σωκράτη	Ἡρακλέα	τοὺς Σωκράτας	Ἡρακλεῖς
κλητ.	ὦ Σώκρατες	Ἡράκλεις	ὦ Σωκράται	Ἡρακλεῖς

Παρατηρήσεις

§ 97. Τὰ ἀρσενικὰ σιγμόληκτα οὐσιαστικὰ εἰς **-ης**, γεν. **-ους** (ἤ **-ῆς,** γεν. **-έους**) εἶναι πάντα κύρια ὀνόματα (σύνθετα, μὲ δεύτερον συνθετικόν, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, ὄνομα σιγμόληκτον οὐδέτερον εἰς **-ος** ἢ ῥῆμα) : *Πολυκράτης* (πολύς, **κράτος**) - *Δημοσθένης* (δῆμος, **σθένος**) -*Ἀγαθοκλῆς* (ἀγαθός, **κλέος**) - *Ἀριστοφάνης* (ἄριστος, **φαίνομαι**) - *Δημοχάρης* (Δῆμος, **χαίρω**) κλπ. Ταῦτα

1) σχηματίζονται ἀπὸ δύο θέματα, ἀπὸ ἰσχυρὸν θέμα εἰς **-ησ** εἰς τὴν ἑνικὴν ὀνομαστικὴν καὶ ἀπὸ ἀσθενὲς θέμα εἰς **-εσ** εἰς πάσας τὰς ἄλλας πτώσεις. Τούτου ὁ χαρακτὴρ **σ** μεταξὺ δύο φωνηέντων ἀποβάλλεται καὶ τὰ συναντώμενα φωνήεντα συναιροῦνται, ὅπως εἰς τὰ σιγμόληκτα οὐδέτερα εἰς **-ος** (§ 95, 2)·

2) εἰς τὴν ἑνικὴν κλητικὴν ἀναβιβάζουν τὸν τόνον : *ὦ Ἀριστότελες, ὦ Δημόσθενες, ὦ Ἀγαθόκλεις* (Ἀγαθόκλεες)·

3) ὁσάκις λαμβάνονται εἰς πληθυντικὸν ἀριθμόν, σχηματίζονται εἰς τὸν ἀριθμὸν τοῦτον τὰ μὲν εἰς **-ης**, γεν. **-ους** συνήθως κατὰ τὴν πρώτην κλίσιν, τὰ δὲ εἰς **-ῆς**, γεν. **-έους** (ἤτοι τὰ εἰς -κλῆς) κατὰ τὴν τρίτην·

4) ὅσα λήγουν εἰς **-κλῆς** συναιροῦν τὸ **ε** τῆς συλλαβῆς **-κλε,** ὅπου μετ' αὐτὸ ἀκολουθεῖ **η** ἢ **ε** ἢ **ει**: (Θεμιστοκλέης) *Θεμιστοκλῆς,* (Θεμιστόκλεες) *Θεμιστόκλεις,* (Θεμιστοκλέει) *Θεμιστοκλεῖ.*

Σημείωσις. Τὰ εἰς **-ης**, γεν. **-ους** σχηματίζουν τὴν ἑνικὴν αἰτιατικὴν καὶ εἰς **-ην** (κατὰ τὰ πρωτόκλιτα): *τὸν Σωκράτην, τὸν Δημοσθένην* (ὅπως τὸν Ἀριστείδην).

§ 98. δ΄. Θηλυκὰ ἀκατάληκτα εἰς -ώς, γεν. -οῦς, διπλόθεμα

Ἑνικὸς

ὀν. γεν. δοτ. αἰτ. κλητ.	(θ. αἰδωσ-, αἰδοσ-) ἡ αἰδὼς τῆς αἰδοῦς (ἐκ τοῦ αἰδόσ-ος) τῇ αἰδοῖ (ἐκ τοῦ αἰδόσ-ι) τὴν αἰδῶ (ἐκ τοῦ αἰδόσ-α) ὦ αἰδὼς	(θ. Ἠωσ-, Ἠοσ-) ἡ Ἠὼς τῆς Ἠοῦς τῇ Ἠοῖ τὴν Ἠῶ ὦ Ἠὼς (πρβλ. § 77).

Γενικαὶ παρατηρήσεις εἰς τὰ τριτόκλιτα ὀνόματα

§ 99. Αἱ καταλήξεις τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων:

1) τῶν ἀρσενικῶν καὶ τῶν θηλυκῶν εἶναι αἱ ἴδιαι·

2) τῶν οὐδετέρων διαφέρουν ἀπὸ τὰς καταλήξεις τῶν ἀρσενικῶν καὶ τῶν θηλυκῶν μόνον εἰς τὴν ὀνομαστικήν, τὴν αἰτιατικὴν καὶ τὴν κλητικὴν· (βλ. § 55, § 56, § 63, 2).

§ 100. Τῶν καταλήξεων τῆς τρίτης κλίσεως **-ι, -σι, -α** καὶ **-ας** τὸ δίχρονον **ι** καὶ **α** εἶναι βραχύ : *κλητῆρῐ, κλητῆρσῐ, κλητῆρᾰ, κλητῆρᾰς.*

§ 101. Τὰ μονοσύλλαβα τριτόκλιτα ὀνόματα εἰς τὴν γενικὴν καὶ τὴν δοτικὴν παντὸς ἀριθμοῦ τονίζονται ἐπὶ τῆς καταλήξεως (παρὰ τὸν κανόνα, § 16, 8) : *ὁ θήρ, τοῦ θηρός, τῷ θηρὶ - τῶν θηρῶν, τοῖς θηρσὶ* - (*τοῖν θηροῖν*). Ἀλλὰ τὰ μονοσύλλαβα ὀνόματα **ἡ δᾴς, ὁ θώς, τὸ οὖς, ὁ παῖς, ὁ Τρὼς** καὶ **τὸ φῶς** εἰς τὴν πληθυντικὴν γενικὴν τονίζονται κανονικῶς: *τῶν δᾴδων, τῶν θώων, τῶν ὤτων, τῶν παίδων, τῶν Τρῴων, τῶν φώτων.*

§ 102. Περισπῶνται παρὰ τὸν κανόνα, ἂν καὶ δὲν προέρχονται ἐκ συναιρέσεως (§ 16, 6)

1) ἡ ἑνικὴ ὀνομαστικὴ καὶ κλητικὴ τοῦ ὀνόματος **ἡ γλαῦξ**·

2) ἡ ἑνικὴ κλητικὴ τῶν εἰς **-εύς**: *ὦ γραμματεῦ, ὦ Θησεῦ*·

3) ἡ ἑνικὴ ὀνομαστική, αἰτιατικὴ καὶ κλητικὴ τῶν ὀνομάτων τὸ **πῦρ** καὶ **τὸ οὖς** (βλ. § 16, 9).

Σημείωσις. Περισπῶνται κανονικῶς αἱ λέξεις **παῖς** καὶ **φῶς**, διότι προῆλθον ἐκ συναιρέσεως (πάϊς, φάος).Ἡ δὲ λέξις ἡ **κλεὶς** προῆλθεν ἐξ, ἀρχαιοτέρου τύπου **κληὶς** καὶ κανονικῶς ὀξύνεται· (βλ, § 16, 9)

4. Ὁ δυϊκὸς ἀριθμὸς τῶν ὀνομάτων

§ 103. Ὁ δυϊκὸς ἀριθμὸς τῶν ὀνομάτων πάσης κλίσεως ἔχει δύο μόνον τύπους, ἤτοι ἕνα διὰ τὴν ὀνομαστικήν, τὴν αἰτιατικὴν καὶ τὴν κλητικήν, καὶ ἄλλον διὰ τὴν γενικὴν καὶ δοτικήν. Αἱ δὲ καταλήξεις τοῦ δυϊκοῦ τῶν ὀνομάτων εἶναι :

1) τῆς α΄ κλίσεως ὀνομ., αἰτ. καὶ κλητ. **-α**, γεν. καὶ δοτ. **-αιν**.

2) τῆς β΄ κλίσεως ὀνομ., αἰτ. καὶ κλητ. **-ω**, γεν. καὶ δοτ. **-οιν**.

3) τῆς γ΄ κλίσεως ὀνομ., αἰτ. καὶ κλητ. **-ε**, γεν. καὶ δοτ. **-οιν**.

α΄) τὼ βουλευτ-ά, τοῖν βουλευτ-αῖν - τὼ μούσα, τοῖν μούσαιν·

β΄) τὼ ἰατρ-ώ, τοῖν ἰατρ-οῖν - τὼ νήσ-ω, τοῖν νήσ-οιν - τὼ δένδρ-ω, τοῖν δένδρ-οιν·

γ΄) τὼ ἥρω-ε, τοῖν ἡρώ-οιν - τὼ βό-ε, τοῖν βο-οῖν - τὼ φύλακ-ε, τοῖν φυλάκ-οιν - τὼ πόλει, τοῖν πολέ-οιν - τὼ βασιλεῖ, τοῖν *βασιλέ-οιν -* (*τὼ σκέλει, τοῖν σκελοῖν*)· (βλ, § 95, 2).

5. Ἀνώμαλα οὐσιαστικά

§ 104. Πολλὰ οὐσιαστικὰ ὀνόματα δὲ σχηματίζονται καὶ δὲν κλίνονται *ὁμαλῶς*, ἤτοι κατὰ πάντα συμφώνως μὲ τοὺς κανόνας μιᾶς τῶν τριῶν κλίσεων, καὶ δι' αὐτὸ λέγονται, *ἀνώμαλα*.

Ἐκ τῶν ἀνωμάλων οὐσιαστικῶν λέγονται :

1) *ἑτερογενῆ*, ὅσα εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν ἔχουν (*ἕτερον*, ἤτοι) διάφορον γένος ἀπὸ τὸ γένος το ἑνικοῦ, ἤ συγχρόνως τὸ αὐτὸ γένος καὶ διάφορον: *ὁ λύχνος - τὰ λύχνα, ὁ σῖτος - τὰ σῖτα, ὁ δεσμὸς - οἱ δεσμοὶ καὶ τὰ δεσμά, τὸ στάδιον - τὰ στάδια καὶ οἱ στάδιοι* (πρβλ. νῦν : ὁ πλοῦτος - τὰ πλούτη, ὁ ναῦλος - οἱ ναῦλοι καὶ τὰ ναῦλα)·

2) *διπλογενῆ*, ὅσα εἰς τὸν ἑνικὸν ἀριθμὸν ἐκφέρονται κατὰ δύο γένη : *ὁ ζυγὸς* καὶ *τὸ ζυγόν*, πληθ. *τὰ ζυγὰ - ὁ νῶτος* - καὶ *τὸ νῶτον*, πληθ. *τὰ νῶτα* (πρβλ. νῦν : τὸ πεῦκο καὶ ὁ πεῦκος - τὰ πεῦκα)·

3) *ἑτερόκλιτα*, ὅσα εἰς τὸν ἕνα ἀριθμὸν κλίνονται κατά τινα κλίσιν, εἰς τὸν ἄλλον δὲ κατ' ἄλλην, ἢ εἰς τινας μὲν πτώσεις κατά τινα κλίσιν, εἰς ἄλλας δὲ κατ' ἄλλην, οἷον·

α΄) **ὁ πρεσβευτής**, *τοῦ πρεσβευτοῦ* κλπ. (κατὰ τὴν α΄ κλίσιν) - οἱ *πρέσβεις, τῶν πρέσβεων* κλπ. (κατὰ τὴν γ΄)·

β΄) **τὸ πῦρ**, *τοῦ πυρὸς* κλπ. (κατὰ τὴν γ΄ κλίσιν) - *τὰ πυρά, τῶν πυρῶν, τοῖς πυοοῖς* κλπ. (κατὰ τὴν β΄)·

γ΄) **ἡ γυνὴ** (κατὰ στὴν α΄ κλίσιν), *τῆς γυναικός, τῇ γυναικί, τὴν γυναῖκα, ὦ γύναι - αἱ γυναῖκες, τῶν γυναικῶν, ταῖς γυναιξὶ* κλπ. (κατὰ τὴν γ΄, πρβλ. § 97, 1)·

δ΄) **ὁ Θαλῆς** (= Θαλέης), *τοῦ Θαλέω, τῷ Θαλῇ, τὸν Θαλῆν, ὦ Θαλῆ* (κατὰ τὰ συνῃρ- τῆς α΄ κλίσεως καὶ τὰ ἀττικόκλιτα) - *τοῦ Θάλητος, τῷ Θάλητι, τὸν Θάλητα* (κατὰ. τὴν γ΄ κλίσιν)·

ε΄) **ὁ Ἄρης**, *τοῦ Ἄρεως* (ἀρχῆθεν Ἄρηος, § 32, 4), *τῷ Ἄρει, τὸν Ἄρη καὶ Ἄρην, ὦ Ἄρες* (κατὰ τὴν γ΄ καὶ τὴν α΄ κλίσιν). Ὁμοίως **ὁ Ἀστυάγης** (Κυαξάρης, Τισσαφέρνης καὶ ἄλλα ξενικὰ ὀνόματα), *τοῦ Ἀστυάγους, τῷ Ἀστυάγει* (κατὰ τὴν γ΄ κλίσιν), *τὸν Ἀστυάγην, ὦ Ἀστυάγη* (κατὰ τὴν α΄)·

ϛ΄) **ὁ ἀμνός**, *τοῦ ἀμνοῦ* κλπ. (κατὰ τὴν β΄ κλίσιν) καὶ *τοῦ ἀρνός, τῷ ἀρνί, τὸν ἄρνα - οἱ ἄρνες, τῶν ἀρνῶν, τοὺς ἄρνας* (ἐκ ϑ. ἀρεν-, ἀρν- τοῦ σπανίου ὀνόματος τῆς γ΄ κλίσεως **ὁ ἀρήν**, πρβλ. § 90 κ. ε.)

ζ΄) **ὁ υἱός**, *τοῦ υἱοῦ* κλπ. (κατὰ τὴν β΄ κλίσιν) - *τοῦ υἱέος, τῷ υἱεῖ - οἱ υἱεῖς, τῶν υἱέων, τοῖς υἱέσι, τοὺς υἱεῖς* (κατὰ τὴν γ΄)

η΄) **ὁ ὄνειρος**, τοῦ ὀνείρου κλπ. (κατὰ τὴν β΄ κλίσιν) - *τοῦ ὀνείρατος* (ἐξ ἀχρήστου ὀνομαστικῆς *τὸ ὄνειραρ*), *τῷ ὀνείρατι - τὰ ὀνείρατα, τῶν ὀνειράτων* (κατὰ τὴν γ΄)·

ϑ΄) **ὁ Οἰδίπους**, *τοῦ Οἰδίποδος, τῷ Οἰδίποδι, ὦ Οἰδίπου* (κατὰ τὴν γ΄ κλίσιν) - *τοῦ Οἰδίπου, τὸν Οἰδίπουν* (κατὰ τὰ συνῃρημένα τῆς β΄)·

ι΄) **ὁ χρώς**, *τοῦ χρωτός, τῷ χρωτί, τὸν χρῶτα* (κατὰ τὴν γ΄ κλίσιν), ἀλλὰ δοτικὴ καὶ **χρῷ** (κατὰ τὰ ἀττικόκλιτα, εἰς τὴν φράσιν ἐν **χρῷ** = ἕως τὸ δέρμα)·

4) *μεταπλαστά*, ὅσα κλίνοντα μὲν κατὰ μίαν ὡρισμένην κλίσιν εἰς πάσας τὰς πτώσεις, ἀλλὰ τὸ ϑέμα των (*μεταπλάσσεται*, ἤτοι) μεταβάλλεται (πρβλ. τὸ γράψιμ- ον, τοῦ γραψίματ- ος)·

α΄) **ὁ κύων**, *τοῦ κυνός, τῷ κυνί, τὸν κύνα, ὦ κύον - οἱ κύνες, τῶν κυνῶν, τοῖς κυσὶ* κτλ. (ϑ. κυων-, κυον- κυν-)

β΄) **ὁ μάρτυς**, *τοῦ μάρτυρος* κτλ. *ὦ μάρτυς - οἱ μάρτυρες, τῶν μαρτύρων, τοῖς* **μάρτυ- σι**, *τοὺς μάρτυρας* κτλ. (ϑ. μαρτυ-, μαρτυρ-)·

γ΄) **ὁ σής**, *τοῦ σεός, οἱ σέες, τῶν σέων, τοὺς σέας - τοῦ* **σητ- ός**, οἱ *σῆτ- ες, τῶν σητῶν, τοὺς σῆτας* (ϑ· σησ-, σεσ-, σητ-)·

δ΄) **ἡ κλείς**, *τῆς κλειδός, τῇ κλειδί, τὴν κλεῖδα καὶ τὴν* **κλεῖν** - *αἱ κλεῖδες* κτλ., *τὰς κλεῖδας καὶ τὰς* **κλεῖς** (ϑ. κλειδ-, κλει-) (πρβλ. § 82, 1)·

ε΄) **ἡ ναῦς**, *τῆς νεὼς* (*ἀρχῆθεν* νηός, § 32, 4), *τῇ νη - ί, τὴν ναῦν, ὦ ναῦ - αἱ νῆες, τῶν νεῶν, ταῖς ναυσί, τὰς ναῦς, ὦ νῆες* (θ. ναυ-, νη-, νε-)·

ς΄) **ἡ χείρ**, *τῆς χειρὸς κτλ.- αἱ χεῖρες, τῶν χειρῶν, ταῖς* **χερσί**, *τὰς χεῖρας κτλ.* - δυϊκ. *τὼ χεῖρε, τοῖν* **χερ-οῖν** (θ. χειρ-, χερ-)·

ζ΄) **τὸ γόνυ**, *τοῦ γόνατ- ος, τῷ γόνατ- ι, τὸ γόνυ - τὰ γόνατα, τῶν γονάτων, τοῖς γόνασι κτλ.* (θ. γόνυ-, γονατ-)·

η΄) **τὸ δόρυ**, *τοῦ δόρατ- ος κτλ.* (ὅπως τὸ προηγούμενον)·

θ΄) **τὸ ἧπαρ**, *τοῦ ἥπατ- ος, τῷ ἥπατ- ι, τὸ ἧπαρ* - **τὰ ἥπατα**, *τῶν ἡπάτων κτλ.* (θ. ἡπαρ-, ἡπατ-)· ὁμοίως **τὸ δέλεαρ** (τοῦ δ,ελέατ- ος), τὸ **στέαρ** (τοῦ στέατ- ος), τὸ **φρέαρ** (τοῦ φρέατ- ος)·

ι΄) **τὸ ὕδωρ,** *τοῦ ὕδατ-ος, τῷ ὕδατ-ι, τὸ ὕδωρ - τὰ ὕδατ- α, τῶν ὑδάτων, τοῖς ὕδασι κτλ.* (θ. ὕδωρ- ὑδατ-)·

ια΄) **τὸ οὖς**, *τοῦ ὠτ- ός, τῷ ὠτ- ί, τὸ οὖς - τὰ ὦτ- α, τῶν ὤτων, τοῖς ὠσί, τὰ ὦτα - τὼ ὦτε, τοῖν ὤτοιν* (θ. οὐσ-, ὠτ-, βλ. § 101, § 102)·

ιβ΄) **ὁ Ἀπόλλων**, *τοῦ Ἀπόλλωντος, τῷ Ἀπόλλωνι, τὸν Ἀπόλλωνα καὶ* **Ἀπόλλω**, *ὦ Ἄπολλον* (θ. Ἀπολλων-, Ἀπολλον-, Ἀπολλο-)·

ιγ΄) **ὁ Ποσειδῶν** (*ἀρχῆθεν Ποσειδάων*), *τοῦ Ποσειδῶνος, τῷ Ποσειδῶνι, τὸν Ποσειδῶνα καὶ* **Ποσειδῶ, ὦ Πόσειδον**·

ιδ΄) **ὁ Ζεύς**, *τοῦ Δι- ός, τῷ Δι- ί, τὸν Δί- α, ὦ Ζεῦ* (θ. Ζευ-, Δι-)·

ιε΄) **ἡ Πνύξ**, *τῆς Πυκ- νός, τῇ Πυκ- νί, τὴν Πύκν- α* (θ. Πνυκ-, Πυκν-)

5) *ἰδιόκλιτα*, ὅσα δὲν κλίνονται κατὰ μίαν τῶν τριῶν κλίσεων, ἀλλὰ κατὰ (ἰδίαν, ἤτοι) ἰδιαιτέραν κλίσιν. Εἶναι δὲ ἰδιόκλιτα :

α΄) μερικὰ προσηγορικὰ ὀνόματα εἰς **-ᾶς**, ὡς *ὁ φαγᾶς, ὁ καταφαγᾶς* κλπ.·

β΄) πολλὰ κύρια ὀνόματα συντετμημένα, ἰδίᾳ δὲ ξενικά· οἷον ὁ **Ἀλεξᾶς** (ἐκ τοῦ Ἀλέξανδρος), *τοῦ Ἀλεξᾶ, τῷ Ἀλεξᾷ τὸν Ἀλεξᾶν, ὦ Ἀλεξᾶ* (πρβλ. Γεράσιμος - Μεμᾶς)·

ὁ **Φιλῆς** (ἐκ τοῦ Φιλήμων), *τοῦ Φιλῆ, τῷ Φιλῇ, τὸν Φιλῆν, ὦ* Φιλῆ (πρβλ. Σπυρίδων - Πίπης)·

ὁ **Διονῦς** (ἐκ τοῦ Διονύσιος), *τοῦ Διονῦ, τῷ Διονῦ, τὸν Διονῦν, ὦ Διονῦ*·

ὁ **Ἰησοῦς**, *τοῦ Ἰησοῦ, τῷ Ἰησοῦ, τὸν Ἰησοῦν, ὦ Ἰησοῦ* (Ἑβραϊκὸν ὄνομα)·

ὁ **Νεκῶς**, *τοῦ Νεκῶ, τῷ Νεκῷ, τὸν Νεκῶν, ὦ Νεκῶ* (Αἰγυπτιακὸν ὄνομα)·

6) *ἄκλιτα*, ὅσα δὲν κλίνονται, ἤτοι ἔχουν τὸν αὐτὸν τύπον εἰς πάσας τὰς πτώσεις· ἄκλιτα δὲ εἶναι :

α΄) ἡ λέξις **τὸ χρεὼν** (= ἡ ἀνάγκη), *τοῦ χρεών, τῷ χρεών*·

β΄) πολλὰ ὀνόματα προσώπων ἢ πραγμάτων, εἰλημμένα, ὁπωσδήποτε ἀμετάβλητα, ἐκ ξένων γλωσσῶν, οἷον **ὁ Ἀδὰμ** (*τοῦ Ἀδὰμ* κλπ.), **ὁ Δαβὶδ** (*τοῦ Δαβὶδ* κλπ.), **ὁ Ἰὼβ** (*τοῦ Ἰὼβ* κλπ.), **τὸ Πάσχα** (*τοῦ Πάσχα* κλπ.), λέξεις Ἑβραϊκαὶ - **τὸ ἄλφα** (*τοῦ ἄλφα* κλπ.), τὸ βῆτα (*τοῦ βῆτα* κλπ.), **τὸ γάμμα** (*τοῦ γάμμα* κλπ.)· ὁμοίως δὲ καὶ **τὸ δίγαμμα** (*τοῦ δίγαμμα* κλπ.), **τὸ δέλτα**, ὡς καὶ τὰ λοιπὰ ὀνόματα τῶν γραμμάτων, ἀρχῆθεν λέξεις Φοινικικαὶ (πρβλ. νῦν : ὁ Γκαῖτε, ὁ Κλεμανσὼ - τὸ φοὺτ- μπώλ, τὸ ῥεκὸρ - τὸ τράμ, τὸ ζενίθ, τὸ ναδίρ)

7) *ἐλλειπτικά*, ὅσα δὲν εἶναι εὔχρηστα, εἰς πάντας τοὺς ἀριθμοὺς ἢ εἰς πάσας τὰς πτώσεις (ἐλλειπτικὰ *κατ' ἀριθμὸν* - ἐλλειπτικὰ *κατὰ πτῶσιν*)·

α΄) ἐλλειπτικὰ κατ' ἀριθμὸν εἶναι :

1) τὰ κύρια ὀνόματα· ταῦτα κανονικῶς ἀπαντῶσιν ἢ εἰς μόνον τὸν ἑνικὸν ἢ εἰς μόνον τὸν πληθυντικὸν ἀριθμόν : *Μενέλαος, Ἀριστείδης - ὁ Πειραιεύς, οἱ Δελφοί, ἡ Κέρκυρα, αἱ Ἀθῆναι - ὁ Ὄλυμπος, ἡ Πίνδος, τὸ Πτῷον, τὰ Κεραύνια - τὰ Ὀλύμπια, τὰ Παναθήναια, τὰ Διονύσια* (πρβλ. ὁ Πύργος, ἡ Καρδίτσα, αἱ Σπέτσαι, τὰ Χριστούγεννα κτλ.)·

2) τὰ ὀνόματα τῶν μετάλλων ἢ φυσικῶν σωμάτων ἢ φαινομένων : *ὁ ἄργυρος, ὁ σίδηρος, ὁ χρυσὸς - ἡ γῆ, ὁ οὐρανός, ὁ ἀήρ, τὸ ἔαρ, οἱ ἐτησίαι* (§ 48, 3) - *ἡ νεότης, τὸ γῆρας* κτλ.

β΄) ἐλλειπτικὰ κατὰ πτῶσιν (ἢ ἅμα καὶ κατ' ἀριθμὸν),εἶνα :

1) αἱ λέξεις **τὸ ὄφελος, τὸ ὄναρ, τὸ ὕπαρ** (= ὀπτασία ἐν ἐγρηγόρσει), εὔχρηστοι μόνον κατ' ὀνομαστικὴν καὶ αἰτιατικὴν τοῦ ἑνικοῦ (πρβλ. νῦν : τὸ σέβας - τὰ σέβη, τὰ ἅρματα = τὰ ὅπλα)·

2) ἡ λέξις **μάλη**, εὔχρηστος μόνον εἰς τὴν γενικὴν εἰς τὴν φράσιν **ὑπὸ μάλης** (= ὑπὸ τὴν μασχάλην)·

3) ἡ λέξις **νέωτα**, αἰτιατικῆς ἑνικοῦ, εὔχρηστος εἰς τὴν φράσιν **ἐς νέωτα** (= τοῦ χρόνου)·

4) αἱ λέξεις **ὦ τᾶν** (= ὦ φίλε) καὶ **ὦ μέλε** (= καλέ μου).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄

ΤΑ ΕΠΙΘΕΤΑ

1. Ὁρισμὸς. Γενικαὶ παρατηρήσεις

§ 105. *Ἐπίθετα* λέγονται αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι σημαίνουν ποιότητα ἢ ἰδιότητα οὐσιαστικοῦ τινος: (ἄρτος) *λευκός*, (οἰκία) *ὑψηλή*, (ὅπλον) *βαρύ*.

§ 106. Ἐκ τῶν ἐπιθέτων :

1) τὰ πλεῖστα ἔχουν τρία γένη, ἀρσενικόν, θηλυκὸν καὶ οὐδέτερον, καὶ ταῦτα λέγονται *τριγενῆ*: *ὁ καλός, ἡ καλή, τὸ καλὸν - ὁ ἄκαρπος, ἡ ἄκαρπος, τὸ ἄκαρπον - ὁ εὐθύς, ἡ εὐθεῖα, τὸ εὐθὺ - ὁ εὐγενής, ἡ εὐγενής, τὸ εὐγενές*·

2) πολλὰ ἔχουν δύο μόνον γένη, τὸ ἀρσενικὸν καὶ τὸ θηλυκόν, καὶ ταῦτα λέγονται *διγενῆ* : *ὁ φυγάς, ἡ φυγὰς - ὁ ἅρπαξ, ἡ ἅρπαξ*.

§ 107. Ἐκ τῶν τριγενῶν ἐπιθέτων :

1) ὅσα ἔχουν τρεῖς καταλήξεις, ἤτοι μίαν δι᾽ ἕκαστον γένος, λέγονται *τρικατάληκτα*: κακ**ός**, κακ**ή**, κακ**ὸν** - βαρ**ύς**, βαρ**εῖα**, βαρ**ύ**·

2) ὅσα ἔχουν δύο καταλήξεις, ἤτοι μίαν διὰ τὸ ἀρσενικὸν καὶ τὸ θηλυκὸν καὶ μίαν διὰ τὸ οὐδέτερον, λέγονται *δικατάληκτα* : *ὁ, ἡ βάρβαρος, τὸ βάρβαρον - ὁ, ἡ εὔελπις, τὸ εὔελπι*.

§ 108. Τὰ διγενῆ ἐπίθετα εἶναι *μονοκατάληκτα* : *ὁ πένης, ἡ πένης - ὁ βλάξ, ἡ βλάξ*.

§ 109. 1) Τῶν τρικαταλήκτων ἐπιθέτων τὸ θηλυκὸν κλίνεται πάντοτε κατὰ τὴν α΄ κλίσιν, τὸ δὲ ἀρσενικὸν καὶ τὸ οὐδέτερον ἄλλων μὲν κατὰ τὴν β΄ κλίσιν, καὶ ταῦτα λέγονται *δευτερόκλιτα*, ἄλλων δὲ κατὰ τὴν γ΄ κλίσιν, καὶ ταῦτα λέγονται *τριτόκλιτα* : *δίκαι- ος, δικαί- α, δίκαι- ον - εὐρ- ύς, εὐρ- εῖα, εὐρ- ύ*·

2) τὰ δικατάληκτα ἐπίθετα κλίνονται ἄλλα μὲν κατα τὴν β΄ κλίσιν, ἄλλα δὲ κατὰ τὴν γ΄ : *ὁ, ἡ βάναυσ- ος, τὸ βάναυσ- ον - ὁ, ἡ εὐγενής, τὸ εὐγενές*·

3) τὰ μονοκατάληκτα ἐπίθετα κλίνονται τὰ πλεῖστα κατὰ τὴν γ’ κλίσιν.

2. Κλίσις τῶν ἐπιθέτων

Α΄) Δευτερόκλιτα

1. Ἀσυναίρετα

§ 110. Παραδείγματα δευτεροκλίτων ἀσυναιρέτων ἐπιθέτων

Ἑνικὸς	
(θ. καλο-, καλη-, καλο-)	(θ, δικαιο-, δικαια-, δικαιο-)
καλ- ὸς καλ- ὴ καλ- ὸν καλ- οῦ καλ- ῆς καλ- οῦ καλ- ῷ καλ- ῇ καλ- ῷ καλ- ὸν καλ- ὴν καλ- ὸν καλ- ὲ καλ- ὴ καλ- ὸν	δίκαι- ος δικαί- α δίκαι- ον δικαί- ῳ δικαί- ᾳ δικαί- ῳ δικαί- ου δικαί- ας δικαί- ου δίκαι- ον δικαί- αν δίκαι- ον δίκαι- ε δικαί- α δίκαι- ον
Πληθυντικὸς	
καλ- οὶ καλ- αὶ καλ- ὰ καλ- ῶν καλ- ῶν καλ- ῶν καλ- οῖς καλ- αῖς καλ- οῖς καλ- οὺς καλ- ὰς καλ- ὰ καλ- οὶ καλ- αὶ καλ- ὰ	δίκαι- οι δίκαι- αι δίκαι- α δικαί- ων δικαί- ων δικαί- ων δικαί- οις δικαί- αις δικαί- οις δικαί- ους δικαί- ας δίκαι- α δίκαι- οι δίκαι- αι δίκαι- α

(βλ. § 46, 2, § 53, α, β).

§ 111. Τῶν τρικαταλήκτων εἰς **-ος** ἐπιθέτων τὸ θηλυκόν :

1) κανονικῶς λήγει εἰς **-η** : *σοφός, σοφὴ* - *τερπνός, τερπνή*. Ἀλλ’

ὅταν πρὸ τῆς καταλήξεως **-ος** τοῦ ἀρσενικοῦ ὑπάρχῃ φωνῆεν ἢ **ρ**, τότε τὸ θηλυκὸν λήγει εἰς **α** μακρὸν (§ 50,1) : *νέ- ος, νέ- α* - *τέλει- ος,*

τελεί- α - νεκρ- ός, νεκρ,- ὰ (πλὴν ὄγδο- ος, ὀγδό- η)·

2) εἰς τὴν πληθυντικὴν ὀνομαστικὴν καὶ γενικὴν τονίζεται ὅπου καὶ ὅπως τὸ ἀρσενικὸν εἰς τὰς ἰδίας πτώσεις : *πλούσιαι, πλουσιων (πλούσιοι, πλουσίων) - ἀρχαῖαι, ἀρχαίων (ἀρχαῖοι, ἀρχαίων) - μικραί, μικρῶν* (μικροί, μικρῶν).

§ 112. Ἐκ τῶν εἰς **-ος** ἐπιθέτων δικατάληκτα εἶναι :

1) τὰ πλεῖστα ἐκ τῶν συνθέτων εἰς **-ος** : (ὁ, ἡ) *ἄ- καρπος,* (ὁ, ἡ) *ἀ- θάνατος,* (ὁ, ἡ) *ἐπί- τιμος,* (ὁ, ἡ) *ἔν- δοξος κλπ.·*

2) μερικὰ ἁπλᾶ, τὰ ὁποῖα λήγουν εἰς **-ειος** ἢ **-ιος** ἢ **-ιμος** : (ὁ, ἡ) *βόρ- - ειος,* (ὁ, ἡ) *γαμήλ- ιος,* (ὁ, ἡ) *δόκ- ιμος·*

3) τὰ ἐπίθετα **βάναυσος, βάρβαρος, ἥμερος, ἤρεμος, ἥσυχος, κίβδηλος, λάβρος, λάλος**.

Σημείωσις. Μερικὰ σύνθετα εἰς **-ος** εἶναι τρικατάληκτα, ὡς *ἀντάξιος, ἀνταξία, ἀντάξιον - ἐναντίος, ἐναντία, ἐναντίον - πάγκαλος, παγκάλη, πάγκαλον.*

Ὁμοίως τὰ εἰς **-ικος** παρασύνθετα : (ἐξεταστὴς) *ἐξεταστικός, ἐξεταστική,* ἐξεταστικὸν - (εὐδαίμων) *εὐδαιμονικός, εὐδαιμονική, εὐδαιμονικόν.*

Μερικὰ δὲ ἁπλᾶ ἢ σύνθετα εἰς **-ος** εἶναι συγχρόνως τρικατάληκτα καὶ δικατάληκτα : *ὁ βέβαιος, ἡ βεβαία ἢ βέβαιος, τὸ βέβαιον -ὁ ἔρημος, ἡ ἐρήμη ἢ ἔρημος, τὸ ἔρημον - ὁ ἀναίτιος, ἡ ἀναιτία ἢ ἀναίτιος, τὸ ἀναίτιον - ὁ ἀνάξιος, ἡ ἀναξία ἢ ἀνάξιος, τὸ ἀνάξιον.*

2. Συνῃρημένα

§ 113. Παραδείγματα δευτεροκλίτων συνῃρημένων ἐπιθέτων

Ἑνικὸς	
(θ. χρυσεο-, χρυσεᾱ-, χρυσεο-)	(θ. εὐνοο-, εὐνου-)
χρυσοῦς χρυσῆ χρυσοῦν χρυσοῦ χρυσῆς χρυσοῦ χρυσῷ χρυσῇ χρυσῷ χρυσοῦν χρυσῆν χρυσοῦν	ὁ ἡ εὔνους τὸ εὔνουν τοῦ τῆς εὔνου τοῦ εὔνου τῷ τῇ εὔνῳ τῷ εὔνῳ τὸν τὴν εὔνουν τὸ εὔνουν
Πληθύντικος	
χρυσοῖ χρυσαῖ χρυσᾶ χρυσῶν χρυσῶν χρυσῶν χρυσοῖς χρυσαῖς χρυσοῖς χρυσοῦς χρυσᾶς χρυσᾶ	οἱ αἱ εὖνοι τὰ **εὔνοα** τῶν εὔνων τῶν εὔνων τοῖς ταῖς εὔνοις τοῖς εὔνοις τοὺς τὰς εὔνους τὰ εὔνοα

(βλ. § 57 κ. ἑ.).

Παρατηρήσεις

§ 114. Τὰ τρικατάληκτα συνῃρημένα εἰς **-οῦς** ἐπίθετα κανονικῶς σχηματίζουν τὸ θηλυκὸν εἰς **-ῆ** : *κυανοῦς, κυανῆ - χαλκοῦς, χαλκῆ.* Ἀλλ' ὅταν πρὸ τῆς καταλήξεως **-ους** τοῦ ἀρσενικοῦ ὑπάρχῃ **ε** ἢ **ρ,** τότε σχηματίζουν τὸ θηλυκὸν εἰς **-α** : *ἐρεοῦς, ἐρεᾶ - κεραμεοῦς, κεραμεᾶ - ἀργυροῦς, ἀργυρᾶ·* (πρβλ. § 111, 1).

§ 115. Δικατάληκτα συνῃρημένα εἰς **-ους** ἐπίθετα εἶναι σύνθετα ἐπίθετα μὲ δεύτερον συνθετικὸν τὰς λέξεις **νοῦς, πλοῦς, ροῦς, χροῦς** : *ὁ, ἡ κακόνους, τὸ κακόνουν - ὁ, ἡ εὔπλους, τὸ εὔπλουν - ὁ, ἡ εὔρους, τὸ εὔρουν - ὁ, ἡ ἄχρους, τὸ ἄχρουν.*

Σημείωσις. Τὰ πολλαπλασιαστικὰ ἀριθμητικὰ εἰς **-πλοῦς** εἶναι τρικατάληκτα καὶ κλίνονται κατὰ τὸ συνῃρημένον ἐπίθετον **ὁ χρυσοῦς, ἡ χρυσῆ, τὸ χρυσοῦν** : *ἁπλοῦς, ἁπλῆ, ἁπλοῦν - διπλοῦς, διπλῆ, διπλοῦν* κλπ.

§ 116. Τῶν δικαταλήκτων συνῃρημένων εἰς **-ους** ἐπιθέτων
1) τὸ **-οα** τοῦ πληθυντικοῦ τοῦ οὐδετέρου μένει ἀσυναίρετον : *τὰ εὔπλοα, τὰ ἄχροα·*
2) ἡ ἐκ συναιρέσεως προερχομένη κατάληξις **-οι** τῆς πληθυντικῆς

ὀνομαστικῆς ὡς πρὸς τὸν τονισμὸν λαμβάνεται ὡς βραχεῖα : *οἱ εὖνοι, εὖχροι* (ὅπως π. χ. οἱ ταῦροι).

3. Ἀττικόκλιτα

§ 117. Παραδείγματα ἀττικοκλίτων ἐπιθέτων

Ἑνικὸς					Πληθυντικὸς				
(θ. ἱλεω-)									
ὁ	ἡ	ἵλεως	τὸ	ἵλεων	οἱ	αἱ	ἵλεῳ	τὰ	ἵλεα
τοῦ	τῆς	ἵλεω	τοῦ	ἵλεω	τῶν		ἵλεων	τῶν	ἵλεων
τῷ	τῇ	ἵλεῳ	τῷ	ἵλεῳ	τοῖς	ταῖς	ἵλεῳς	τοῖς	ἵλεῳς
τὸν	τὴν	ἵλεων	τὸ	ἵλεων	τοὺς	τὰς	ἵλεως	τὰ	ἵλεα
ὦ		ἵλεως	ὦ	ἵλεων	ὦ		ἵλεῳ	ὦ	ἵλεα

Παρατηρήσεις

§ 118. Τὰ ἀττικόκλιτα ἐπίθετα

1) εἶναι δικατάληκτα : *ὁ, ἡ ἀξιόχρεως, τὸ ἀξιόχρεων -ὁ, ἡ ἀγήρως, τὸ ἀγήρων - ὁ, ἡ ἔμπλεως, τὸ ἔμπλεων - ὁ, ἡ εὔκερως, τὸ εὔκερων*· τρικατάληκτον δὲ εἶναι μόνον τὸ ἐπίθετον *πλέως (πλέα, πλέων)*·

2) εἰς τὴν πληθυντικὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ οὐδετέρου ἔχουν κατάληξιν οὐχὶ **-ω**, ἀλλὰ **-α**, ὅπως τὰ οὐδέτερα τῆς κοινῆς β´ κλίσεως : **τὰ ἔμπλεα** (ὅπως π.χ. τὰ δίκαια).

Β´) Τριτόκλιτα

1. Φωνηεντόληκτα. Τρικατάληκτα

§ 119. Παραδείγματα τρικαταλήκτων ἐπιθέτων

Ἑνικὸς					
εὐθὺ- ς	εὐθεῖα	εὐθὺ	ἥμισυ- ς	ἡμίσεια	ἥμισυ
εὐθέ- ος	εὐθείας	εὐθέ- ος	ἡμίσε- ος	ἡμισείας	ἡμίσε- ος
εὐθεῖ	εὐθείᾳ	εὐθεῖ	ἡμίσει	ἡμισείᾳ	ἡμίσει
εὐθὺ- ν	εὐθεῖαν	εὐθὺ	ἥμισυ- ν	ἡμίσειαν	ἥμισυ
εὐθὺ	εὐθεῖα	εὐθὺ	ἥμισυ	ἡμίσεια	ἥμισυ
Πληθυντικὸς					
εὐθεῖς	εὐθεῖαι	εὐθέ-α	ἡμίσεις	ἡμίσειαι	ἡμίσε-α (καὶ ἡμίση)
εὐθέ-ων	εὐθειῶν	εὐθέ-ων	ἡμισέ-ων	ἡμισειῶν	ἡμισέ-ων
εὐθέ-σι	εὐθείαις	εὐθέ-σι	ἡμίσε-σι	ἡμισείαις	ἡμίσε-σι
εὐθεῖς	εὐθείας	εὐθέ-α	ἡμίσεις	ἡμισείας	ἡμίσεα (καὶ ἡμίση)
εὐθεῖς	εὐθεῖαι	εὐθέ-α	ἡμίσεις	ἡμίσειαι	ἡμίσεα (καὶ ἡμίση)

§ 120. Τὰ εἰς **-υς** τρικατάληκτα ἐπίθετα τὰ πλεῖστα εἶναι ὀξύτονα : (*βαθύς, βαρύς, εὐρύς, παχύς, ταχὺς κτλ.*)· βαρύτονα δὲ εἶναι μόνον τὸ **ἥμισυς** καὶ **θῆλυς** (*θήλεια, θῆλυ*). Τὸ δὲ θηλυκὸν αὐτῶν σχηματίζεται ἀπὸ τὸ θέμα, τὸ ὁποῖον λήγει εἰς **-ε**, μὲ τὴν κατάληξιν **-ια** : (βαρέ- ια) **βαρεῖα**.

§ 121. Κατὰ τὴν γ΄ κλίσιν κλίνονται καὶ δικατάληκτα ἐπίθετα εἰς **-υς** (γεν. **-υος** ἢ **-εος**) σύνθετα, μὲ δεύτερον συνθετικὸν ὄνομα φωνηεντόληκτον, τὸ ὁποῖον λήγει εἰς **-υς** (γεν. **-υος** ἢ **-εως**), ὡς

ὁ ἡ εὔβοτρυ- ς	τὸ ευβοτρυ	δίπηχυ- ς	δίπηχυ
τοῦ τῆς εὐβότου- ος	τοῦ εὐβότρυ- ος	διπήχε- ος	διπήχε- ος
τῷ τῇ εὐβότρυ- ϊ	τῷ εὐβότρυ- ϊ	διπήχει	διπήχει
τὸν τὴν εὔβοτρυ- ν	τὸ εὔβοτρυ	δίπηχυ- ν	δίπηχυ
κλπ.	κλπ.	κλπ.	κλπ.
οἱ αἱ εὐβότρυ- ες	τὰ εὐβότρυ- α	διπήχεις	διπήχε- α (καὶ διπήχη)
τῶν εὐβοτρύ- ων	τῶν εὐβοτρύ- ων	διπηχέ- ων	
κλπ.	κλπ.	κλπ.	

2. Συμφωνόληκτα

§ 122. α΄) Ἀφωνόληκτα

Ἑνικὸς					
(θ. ἁπαντ-)			(θ. χαριεντ-, χαριετ-)		
ἅπας	ἅπασα	ἅπαν	χαρίεις	χαρίεσσα	χαρίεν
ἅπαντ- ος	ἁπάσης	ἅπαντ- ος	χαρίεντ- ος	χαριέσσης	χαρίεντ- ς
ἅπαντ- ι	ἁπάσῃ	ἅπαντ- ι	χαρίεντ- ι	χαριέσσῃ	χαρίεντ- ι
ἅπαντ- α	ἅπασαν	ἅπαν	χαρίεντ- α	χαρίεσσαν	χαρίεν
ἅπας	ἅπασα	ἅπαν	χαρίεν	χαρίεσσα	χαρίεν
Πληθυντικὸς					
ἅπαντ- ες	ἅπασαι	ἅπαντ- α	χαρίεντ-ες	χαρίεσσαι	χαρίεντ-α
ἁπάντ- ων	ἁπασῶν	ἁπάντ- ων	χαριέντ-ων	χαριεσσῶν	χαριέντ-ων
ἅπα-σι	ἁπάσαις	ἅπα- σι	χαρίε-σι	χαριέσσαις	χαρίε-σι
ἅπαντ- ας	ἁπάσας	ἅπαντ- α	χαρίεντ-ας	χαριέσσας	χαρίεντ-α
ἅπαντ- ες	ἅπασαι	ἅπαντ- α	χαρίεντ-ες	χαρίεσσαι	χαρίεντ-α

Ἑνικὸς			Πληθυντικὸς		
ἄκων	ἄκουσα	ἆκον	ἄκοντ- ες	ἄκουσαι	ἄκοντ- α
ἄκοντ- ος	ἀκούσης	ἄκοντ- ος	ἀκόντ- ων	ἀκουσῶν	ἀκόντ- ων
ἄκοντ- ι	ἀκούσῃ	ἄκοντ- ι	ἄκου- σι	ἀκούσαις	ἄκου- σι
ἄκοντ-α	ἄκουσαν	ἆκον	ἄκοντ- ας	ἀκούσας	ἄκοντ- α
ἆκον	ἄκουσα	ἆκον	ἄκοντ- ες	ἄκουσαι	ἄκοντ- α

(βλ. § 80 κ. ε.).

Σημείωσις. Κατὰ τὰ **ἅπας** κλίνεται καὶ τὸ ἐπίθετον **πᾶς, πᾶσα, πᾶν** (*παντός, παντὶ - πάντες, πάντων*), (βλ. § 36, 4, ε΄ καὶ § 101 - § 103).

Κατὰ τὸ ἐπίθετον **χαρίεις** κλίνονται καὶ τὰ ἐπίθετα **ἀστερόεις** (*ἀστερόεσσα, ἀστερόεν*), **ἰχθυόεις, ὑλήεις, φωνήεις** (*φωνήεσσα, φωνῆεν*) κτλ. Τούτων ἡ πληθυντικὴ δοτικὴ καὶ τὸ θηλυκὸν σχηματίζονται ἀπὸ τὸ θέμα εἰς **-ετ** : (τοῖς φωνήετ- σι=) *φωνήεσι*, (ἡ φωνήετ-ια=) *φωνήεσσα* (βλ. § 33, 4 καὶ § 36, 4 γ΄).

Κατὰ τὸ **ἄκων** κλίνεται καὶ τὸ ἐπίθετον **ἑκών, ἑκοῦσα, ἑκὸν**· (βλ. § 36, 4 καὶ § 81).

§ 123. Ἀφωνόληκτα τριτόκλιτα ἐπίθετα εἶναι προσέτι :

1) δικατάληκτα ἐπίθετα σύνθετα, μὲ δεύτερον συνθετικὸν ὄνομα οὐσιαστικὸν τριτόκλιτον ἀφωνόληκτον. Τὰ ἐπίθετα ταῦτα κλίνονται κατὰ τὸ πλεῖστον ὅπως καὶ τὸ δεύτερον συνθετικόν των, οἷον

ὁ, ἡ ἄχαρις, τὸ ἄχαρι - τοῦ, τῆς ἀχάριτος - τόν, τὴν ἄχαριν κτλ. (ϐλ. § 82)·

ὁ, ἡ εὔελπις, τὸ εὔελπι - τοῦ, τῆς εὐέλπιδος - τόν, τὴν εὔελπιν κτλ. οἱ, αἱ εὐέλπιδες, τῶν εὐελπίδων κτλ.

ὁ, ἡ δίπους, τὸ δίπουν κτλ. (ϐλ. § 82, Σημ. 1)·

ὁ, ἡ μονόδους, τὸ μονόδουν - τοῦ, τῆς μονόδοντος, τοῦ μονόδοντος κτλ. (ϐλ. § 81 κ. ἑ.)

2) μονοκατάληκτα ἐπίθετα ἁπλᾶ ἢ σύνθετα, οἷον

ὁ, ἡ ϐλὰξ - τοῦ, τῆς ϐλακ- ὸς κτλ. , ὁ, ἡ ἅρπαξ - τοῦ, τῆς ἅρπαγ-ος κτλ.··

ὁ, ἡ πένης - τοῦ, τῆς πένητ- ος κτλ. , ὁ, ἡ φυγὰς - τοῦ, τῆς φυγάδ-ος κτλ.·

ὁ, ἡ ἄπαις - τοῦ, τῆς ἄπαιδ- ος κτλ. , ὁ, ἡ ἔπηλυς - τοῦ, τῆς ἐπήλυδ-ος κτλ.

ϐ΄) Ἐνρινόληκτα καὶ ὑγρόληκτα

§ 124. α΄ Τρικατάληκτα

Ἑνικὸς			Πληθυντικὸς		
(θ. μελαν-)					
μέλας	μέλαινα	μέλαν	μέλαν- ες	μέλαιναι	μέλαν- α
μέλαν- ος	μελαίνης	μέλαν- ος	μελάν- ων	μελαινῶν	μελάν- ων
μέλαν- ι	μελαίνῃ	μέλαν- ι	μέλα- σι	μελαίναις	μέλα- σι
μέλαν- α	μέλαιναν	μέλαν	μέλαν- ας	μελαίνας	μέλαν- α
μέλαν	μέλαινα	μέλαν	μέλαν- ες	μέλαιναι	μέλαν- α

Οὕτω κλίνεται καὶ τὸ ἐπίθετον **τάλας** (*τάλαινα, τάλαν*)· (ϐλ. § 33, 35).

§ 125. Τῶν τριτοκλίτων τρικαταλήκτων ἐπιθέτων τὸ θηλυκὸν

1) λήγει πάντοτε εἰς **α** βραχύ : *ταχύς, ταχεῖᾰ - πᾶς, πᾶσᾰ - φωνήεις, φωνήεσσᾰ - ἑκών, ἑκοῦσᾰ - τάλας, τάλαινᾰ*

2) εἰς τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ τονίζεται πάντοτε ἐπὶ τῆς ληγούσης : *τῶν ταχειῶν, πασῶν, φωνηεσσῶν, ἑκουσῶν, ταλαινῶν* (βλ. καὶ § 111, 2).

§ 126. β΄. Δικατάληκτα

Ἑνικὸς	
(θ. εὐδαιμων-, εὔδαιμον-)	(θ. ἀρρεν-, ἀρρεν-)
ὁ ἡ εὐδαίμων τὸ εὔδαιμον τοῦ τῆς εὐδαίμον-ος τοῦ εὐδαίμον-ος τῷ τῇ εὐδαίμον- ι τῷ εὐδαίμον-ι τὸν τὴν εὐδαίμον- α τὸ εὔδαιμον ὦ εὔδαιμον	ὁ ἡ ἄρρην τὸ ἄρρεν τοῦ τῆς ἄρρεν- ος τοῦ ἄρρεν- ος τῷ τῇ ἄρρεν- ι τῷ ἄρρεν- ι τὸν τὴν ἄρρεν- α τὸ ἄρρεν ὦ ἄρρεν
Πληθυντικὸς	
οἱ αἱ εὐδαίμον- ες τὰ εὐδαίμον- α τῶν εὐδαιμόν- ων τοῖς ταῖς εὐδαίμο- σι τοῖς εὐδαίμο- σι τοὺς τὰς εὐδαίμον- ας τὰ εὐδαίμον- α ὦ εὐδαίμον- ες ὦ εὐδαίμον- α	οἱ αἱ,ἄρρεν- ες τὰ ἄρρεν- α τῶν ἀρρέν- ων τοῖς ταῖς ἄρρε- σι τοῖς ἄρρε-σι τοὺς τὰς ἄρρεν- ας τὰ ἄρρεν- α ὦ ἄρρεν- ες ὦ ἄρρεν- α
Ἑνικὸς	Πληθυντικὸς
ὁ ἡ ἀπάτωρ τὸ ἀπάτορ τοῦ τῆς ἀπάτορ- ος τοῦ ἀπάτορ-ο τῷ τῇ ἀπάτορ- ι τῷ ἀπάτορ-ι τὸν τὴν ἀπάτορ- α τὸ ἀπάτορ ὦ ἀπάτορ*	οἱ αἱ ἀπάτορ- ες τὰ ἀπάτορ-α τῶν ἀπατόρ- ων τοῖς ταῖς ἀπάτορ-σι τοῖς ἀπάτορ-σι τοὺς τὰς ἀπάτορ- ας τὰ ἀπάτορ- α ὦ ἀπάτορ- ες ὦ ἀπάτορ- α

* «αἱ δὲ είς - **ορ** ὑπὲρ δύο συλλαβὰς κλητικαὶ ἐν ταύτῃ τῇ συλλαβῇ φυλάττουσι τὸν τόνον, ἐν ᾗ συλλαβῇ ἔχει αὐτὸν ἡ εὐθεῖα ». Ἡρῳδιανός, Α, σελ. 419, 13 - 16.

§ 127. Ἐνρινόληκτα καὶ ὑγρόληκτα τριτόκλιτα ἐπίθετα εἶναι προσέτι μονοκατάληκτα ἐπίθετα ἁπλᾶ ἢ σύνθετα μὲ δεύτερον συνθετικὸν ὄνομα οὐσιαστικὸν τριτόκλιτον ἐνρινόληκτον ἢ ὑγρόληκτον, οἷον

ὁ ἡ μάκαρ, τοῦ τῆς μάκαρ- ος, κτλ.
ὁ ἡ ὑψαύχην, τοῦ τῆς ὑψαύχεν- ος, κτλ.
ὁ ἡ μακρόχειρ, τοῦ τῆς μακρόχειρ- ος, κτλ.

§ 128. Τὰ ἐνρινόληκτα καὶ ὑγρόληκτα τριτόκλιτα ἐπίθετα

1) τὴν ἑνικὴν κλητικὴν τὴν σχηματίζουν πάντα ὁμοίαν μὲ τὸ θέμα, καὶ ἂν εἶναι διπλόθεμα, ὁμοίαν μὲ τὸ ἀσθενὲς θέμα : *ὦ μέλαν, ὦ τάλαν* - *(ἐλεήμων, τὸ ἐλεῆμον) ὦ ἐλεῆμον - (νοήμων, τὸ νοῆμον) ὦ νοῆμον - (ἄρρην, ἄρρεν- ος) ὦ ἄρρεν - (ἀπάτωρ, ἀπάτορ- ος) ὦ ἀπάτορ·*

2) ἐκ τῶν συνθέτων εἰς **-ων** τὰ πλεῖστα ἀναβιβάζουν τὸν τόνον εἰς τὴν ἑνικὴν κλητικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ τοῦ θηλυκοῦ καὶ εἰς τὴν ἑνικὴν ὀνομαστικὴν (αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν) τοῦ οὐδετέρου : (ὁ, ἡ εὐγνώμων) *ὦ εὔγνωμον, τὸ εὔγνωμον·* (ὁ, ἡ εὐσχήμων) *ὦ εὔσχημον, τὸ εὔσχημον·* ἀλλὰ (ὁ, ἡ ἀμνήμων) *ὦ ἀμνῆμον, τὸ ἀμνῆμον·* (ὁ, ἡ μεγαλόφρων) *ὦ μεγαλόφρον, τὸ μεγαλόφρον.*

γ΄) Σιγμόληκτα

§ 129. Τὰ σιγμόληκτα τριτόκλιτα ἐπίθετα εἶναι πάντα δικατάληκτα, διπλόθεμα, εἰς **-ης** τὸ ἀρσενικὸν καὶ θηλυκὸν καὶ εἰς **-ες** τὸ οὐδέτερον, σύνθετα δὲ τὰ πλεῖστα, μὲ δεύτερον συνθετικὸν ὄνομα οὐδέτερον σιγμόληκτον είς **-ος** ἢ ῥῆμα : *ὁ, ἡ ὑγιής, τὸ ὑγιὲς - ὁ, ἡ εὐγενής, τὸ εὐγενὲς* (εὖ, γένος) - *ὁ, ἡ πλήρης, τὸ πλῆρες - ὁ, ἡ εὐσεβής, τὸ εὐσεβὲς* (εὖ, σέβομαι) - *ὁ, ἡ ἀμελής, τὸ ἀμελὲς* (ἀ, μέλει) - *ὁ, ἡ εὐώδης, τὸ εὐῶδες* (εὖ, ὄζω, θ. ὀδ-).

Παραδείγματα

Ἑνικὸς	Πληθυντικὸς
(θ. ἐπιμελησ-, ἐπιμελεσ-)	
ὁ ἡ ἐπιμελὴς τὸ ἐπιμελὲς τοῦ τῆς ἐπιμελοῦς τοῦ ἐπιμελοῦς τῷ τῇ ἐπιμελεῖ τῷ ἐπιμελεῖ τὸν τὴν ἐπιμελῆ τὸ ἐπιμελὲς ὦ ἐπιμελὲς	οἱ αἱ ἐπιμελεῖς τὰ ἐπιμελῆ τῶν ἐπιμελῶν τοῖς ταῖς ἐπιμελέσι τοῖς ἐπιμελέσι τοὺς τὰς ἐπιμελεῖς τὰ ἐπιμελῆ ὦ ἐπιμελεῖς ὦ ἐπιμελῆ

Ἑνικὸς	Πληθυντικὸς
(θ. εὐηθησ- , εὐηθεσ-)	
ὁ ἡ εὐήθης τὸ εὔηθες τοῦ τῆς εὐήθους τοῦ εὐήθους τῷ τῇ εὐήθει τῷ εὐήθει τὸν τὴν εὐήθη τὸ εὔηθες ὦ εὔηθες	οἱ αἱ εὐήθεις τὰ εὐήθη τῶν εὐήθων τοῖς ταῖς εὐήθεσι τοῖς εὐήθεσι τοὺς τὰς εὐήθεις τὰ εὐήθη ὦ εὐήθεις ὦ εὐήθη

Παρατηρήσεις

§ 130. Τὰ εἰς **-ης, -ες** σιγμόληκτα τριτόκλητα ἐπίθετα

1) ἀπὸ τὸ ἰσχυρὸν θέμα σχηματίζουν μόνον τὴν ἑνικὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ τοῦ θηλυκοῦ γένους·

2) τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ τοῦ θηλυκοῦ γένους τὴν μὲν ἑνικὴν κλητικὴν σχηματίζουν ὁμοίαν μὲ τὸ ἀσθενὲς θέμα, τὴν δὲ πληθυντικὴν αἰτιατικὴν ὁμοίαν μὲ τὴν πληθυντικὴν ὀνομαστικήν : *ὁ, ἡ εὐσεβής, ὦ εὐσεβὲς - (οἱ, αἱ εὐγενεῖς) τούς, τὰς εὐγενεῖς·*

3) τὰ βαρύτονα εἰς τὴν ἑνικὴν κλητικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ τοῦ θηλυκοῦ καὶ εἰς τὴν ἑνικὴν ὀνομαστικὴν (αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν) τοῦ οὐδετέρου ἀναβιβάζουν τὸν τόνον, εἰς δὲ τὴν πληθυντικὴν γενικὴν παντὸς γένους τονίζονται εἰς τὴν παραλήγουσαν παρὰ τὸν κανόνα : *ὁ, ἡ συνήθης, ὦ σύνηθες, τὸ σύνηθες - ὁ, ἡ αὐτάρκης, ὦ αὔταρκες, τὸ αὔταρκες - οἱ, αἱ πλήρεις, τὰ πλήρη, τῶν πλήρων* (ἐκ τοῦ πληρέσ - ων,

πληρέ - ων) - *οἱ, αἱ εὐμεγέθεις, τὰ εὐμεγέθη, τῶν εὐμεγέθων* (ἐκ τοῦ εὐμεγεθέσ-ων, εὐμεγεθέ-ων) (βλ. § 25).

Σημείωσις 1. Τονίζονται κανονικῶς εἰς τὴν ἑνικὴν κλητικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ τοῦ θηλυκοῦ καὶ εἰς τὸ οὐδέτερον τὰ σύνθετα ὅσα λήγουν εἰς **-ώδης, -ώλης** καὶ **-ήρης** : *εὐώδης, ὦ εὔωδες, τὸ εὔωδες - ἐξώλης, ὦ ἔξωλες, τὸ ἔξωλες - ξιφήρης, ὦ ξίφηρες, τὸ ξίφηρες.*

Σημείωσις 2. Ἐπίθετον εἰς -ης ἀρχῆθεν ἦτο καὶ ἡ λέξις ἡ τριήρης (*τῆς τριήρους, τῇ τριήρει, τὴν τριήρη, ὦ τριῆρες - αἱ τριήρεις, τῶν τριήρων, ταῖς τριήρεσι, τὰς τριήρεις*), ἐγένετο δὲ οὐσιαστικὸν ἡ λέξις αὕτη κατὰ παράλειψιν τῆς λέξεως *ναῦς.*

3. Ἀνώμαλα ἐπίθετα

§ 131. Συνήθη ἀνώμαλα ἐπίθετα τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι πέντ : **μέγας, πολύς, πρᾶος, σῶος ἢ σῶς καὶ φροῦδος.**

Ἑνικὸς			Πληθυντικὸς		
(θ. μεγα- καὶ μεγαλο-)					
μέγας	μεγάλη	μέγα	μεγάλοι	μεγάλαι	μεγάλα
μεγάλο	μεγάλης	μεγάλου	μεγάλων	μεγάλων	μεγάλων
μεγάλῳ	μεγάλῃ	μεγάλῳ	μεγάλοις	μεγάλαις	μεγάλοις
μέγα-ν	μεγάλην	μέγα	μεγάλους	μεγάλας	μεγάλα
ὦ μέγα ἢ μεγάλε	μεγάλη	μέγα	μεγάλοι	μεγάλαι	μεγάλα
(θ. πολυ- καὶ πολλο-)					
πολὺς	πολλὴ	πολὺ	πολλοὶ	πολλαὶ	πολλὰ
πολλοῦ	πολλῆς	πολλοῦ	πολλῶν	πολλῶν	πολλῶν
πολλῷ	πολλῇ	πολλῷ	πολλοῖς	πολλαῖς	πολλοῖς
πολὺ-ν	πολλὴν	πολὺ	πολλοὺς	πολλὰς	πολλὰ
πολὺ	πολλῆ	πολὺ	πολλοὶ	πολλαὶ	πολλὰ
(θ. πραο- καὶ πραε-)					
πρᾶος	πραεῖα	πρᾶον	πρᾶοι	πραεῖαι	πραέα
πράου	πραείας	πράου	πραέων	πραειῶν	πραέων
πράῳ	πραείᾳ	πράῳ	πραέσι	πραείαις	πραέσι
πρᾶον	πραεῖαν	πρᾶον	πράους	πραείας	πραέα
	κτλ.			κτλ.	

ὁ σῶς	ἡ σῶς	τὸ σῶν	οἱ σῷ	αἱ σῷ	τὰ σᾶ
τὸν σῶν	τὴν σῶν	τὸ σῶν	τοὺς σῶς	τὰς σῶς	τὰ σᾶ

Οἱ ἄλλοι τύποι ἀναπληροῦνται ὑπὸ τοῦ ὁμαλοῦ σῶος, σώα, σῶον.

Τὸ δὲ **φροῦδος**, **φρούδη** (καὶ **φροῦδος**), **φροῦδον** εἶναι ἐλλειπτικὸν καὶ εὑρίσκεται μόνον εἰς τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἑνικοῦ καὶ τοῦ πληθυντικοῦ.

Παράρτημα

Κλίσις τῶν μετοχῶν

§ 132. Πᾶσαι αἱ μετοχαὶ εἶναι τρικατάληκτοι καὶ (ὅπως τῶν τρικαταλήκτων ἐπιθέτων) τὸ μὲν θηλυκόν των κλίνεται πάντοτε κατὰ τὴν πρώτην κλίσιν, τὸ δὲ ἀρσενικὸν καὶ τὸ οὐδέτερον ἄλλων μὲν κατὰ τὴν δευτέραν κλίσιν, ἄλλων δὲ κατὰ τὴν τρίτην (πρβλ. § 109, 1).

§ 133. Αἱ δευτερόκλιτοι μετοχαὶ λήγουν πᾶσαι εἰς **-μένος, -μένη, -μένον**: *γραφόμενος,γραφομένη, γραφόμενον - γεγραμμένος, γεγραμμένη, γεγραμμένον* (βλ. § 110, *καλός, καλή, καλόν*).

§ 134. Αἱ τριτόκλιτοι μετοχαὶ λήγουν

1) εἰς **-ᾶς, ᾶσᾰ, -ᾶν**: *λούσας, λούσασα, λοῦσαν* (τοῦ λούσαντ-ος, τῆς λουσάσης, τοῦ λούσαντ-ος κτλ., ὦ λούσας, ὦ λούσασα, ὦ λοῦσαν - οἱ λούσαντ-ες, αἱ λούσασαι, τὰ λούσαντ-α, τοῖς λούσασι κτλ.) (βλ. § 125, ἅπας)·

2) εἰς **-είς, -εῖσα, -έν**: *παιδευθείς, παιδευθεῖσα, παιδευθὲν* (τοῦ παιδευθέντ-ος, τῆς παιδευθείσης κτλ., ὦ παιδευθείς, ὦ παιδευθεῖσα, ὦ παιδευθὲν - οἱ παιδευθέντ-ες, αἱ παιδευθεῖσαι, τὰ παιδευθέντ-α, τοῖς παιδευθεῖ-σι κτλ.) (πρβλ. § 122, χαρίεις)·

3) εἰς **-ούς, -οῦσα, -όν**: *διδούς, διδοῦσα, διδὸν* (τοῦ διδόντ- ος, τῆς διδούσης, τοῦ διδόντ- ος κτλ., ὦ διδούς, ὦ διδοῦσα, ὦ διδὸν - οἱ διδόντ- ες, αἱ διδοῦσαι, τὰ διδόντ- α, τοῖς διδοῦ- σι κτλ.) (πρβλ. § 80), ὀδούς, ὀδόντ-ος)·

4) εἰς **-ύς, -ῦσα, -ύν** : *ἀπολλύς, ἀπολλῦσα, ἀπολλὺν* (τοῦ ἀπολλύντ-ος, τῆς ἀπολλύσης, τοῦ ἀπολλύντ- ος κτλ., ὦ ἀπολλύς, ὦ ἀπολλῦσα, ὦ ἀπολλὺν - οἱ ἀπολλύντ- ες, αἱ ἀπολλῦσαι, τὰ ἀπολλύντ- α, τοῖς ἀπολλῦ-σι κτλ.) (πρβλ. § 80, ἀνδριάς, καὶ § 122)·

5) εἰς **-ων, -οῦσα, -ον** (ἢ **-ῶν, -ῶσα, -ῶν** ἢ **-ῶν, -οῦσα, -οῦν**) : *γράφων, γράφουσα, γράφον* (τοῦ γράφοντ- ος, τῆς γραφούσης, τοῦ γράφοντ- ος κτλ. ὦ γράφων, ὦ γράφουσα, ὦ γράφον, - οἱ γράφοντ- ες, αἱ γράφουσαι, τὰ γράφοντ- α, τοῖς γράφου- σι κτλ.) (βλ. § 122, ἄκων) - *τιμῶν* (τιμῶντ-ος), *τιμῶσα* (τιμώσης), *τιμῶν* (τιμῶντ- ος) (πρβλ. § 82, Σημ. 2, Ξενοφῶν) - *καλῶν* (καλοῦντ- ος), καλοῦσα (καλούσης) *καλοῦν* (καλοῦντ- ος)·

6) εἰς **-ώς, -υῖα, -ός** : λελυκώς, λελυκυῖα, λελυκός.

(θ. λελυκωσ-, λελυκοτ-)	(θ. λελυκυσ-)	(θ. λελυκοσ-, λελυκοτ-)
λελυκὼς	λελυκυῖα	λελυκὸς
λελυκότ- ος	λελυκυίας	λελυκότ- ος
λελυκότ- ι	λελυκυίᾳ	λελυκότ- ι

λελυκότ- α	λελυκυῖαν	λελυκὸς
ὦ λελυκὼς	ὦ λελυκυῖα	ὦ λελυκὸς
λελυκότ- ες	λελυκυῖαι	λελυκότ- α
λελυκότ- ων	λελυκυιῶν	λελυκότ- ων
λελυκό- σι	λελυκυίαις	λελυκό- σι
κτλ.	κτλ.	κτλ.

7) εἰς **-ώς, -ῶσα, ώς** : *ἑστώς, ἑστῶσα, ἑστὼς* (τοῦ ἑστῶτ- ος, τῆς ἑστώσης, το ἑστῶτ- ος κτλ., ὦ ἑστώς, κτλ., τοῖς ἑστῶσι κτλ.) (ϐλ. § 16, 9).

Σημείωσις. Ἡ **λύσασα** ἐκ τοῦ *ἡ λυσάντ- ια,* ἡ **παιδευθεῖσα** ἐκ τοῦ *ἡ παιδευθέντ- ια,* ἡ **διδοῦσα** ἐκ τοῦ *ἡ διδόντ- ια,* ἡ **ἀπολλῦσα** ἐκ τοῦ *ἡ ἀπολλύντ- ια,* ἡ **γράφουσα** ἐκ τοῦ *ἡ γραφόντ- ια* (ϐλ. § 36, 4, ε'), ἡ **λελυκυῖα** ἐκ τοῦ *ἡ λελυκύσ- ια* (ϐλ. § 33, 3) **-τοῖς λύσασι, τοῖς παιδευθεῖσι, τοῖς διδοῦσι** κτλ. ἐκ τοῦ *λύσαντ- σι, παιδευθέντ-σι, δίδοντ-σι* κτλ. (ϐλ. § 33, 5).

§ 135. Ἡ ἑνικὴ κλητικὴ τοῦ ἀρσενικοῦ (ὅπως καὶ τοῦ θηλυκοῦ καὶ τοῦ οὐδετέρου) τῶν τριτοκλίτων μετοχῶν εἶναι πάντοτε ὁμοία μὲ τὴν ὀνομαστικήν : *ὁ γράψας - ὦ γράψας, ὁ λυθεὶς - ὦ λυθεὶς* κτλ.

4. Παραθετικά

§ 136. Ἡ ἰδιότης ἢ ποιότης, τὴν ὁποίαν δηλοῖ ἕν ἐπίθετον, δυναται νὰ ὑπάρχῃ εἰς περισσότερα τοῦ ἑνὸς ὄντα, ἀλλ' εἰς διάφορον ϐαθμόν : **λευκὸς** *ὁ ἄρτος*, **λευκὴ** *ἡ χιών*, **λευκὸν** *τὸ ὀστοῦν.*

1) Ὅταν τὸ ἐπίθετον δηλοῖ, ὅτι ἕν οὐσιαστικὸν ἔχει ἁπλῶς τὴν δηλουμένην ὑπ' αὐτοῦ ποιότητα ἢ ἰδιότητα, λέγεται ἐπίθετον **θετικοῦ ϐαθμοῦ** ἢ **θετικόν** : ὁ **ὑψηλὸς** *Ὄλυμπος·*

2) ὅταν τὸ ἐπίθετον δηλοῖ, ὅτι ἕν οὐσιαστικὸν ἔχει τὴν δηλουμένην ὑπ' αὐτοῦ ποιότητα ἢ ἰδιότητα εἰς ἀνώτερον ϐαθμὸν **ἐν συγκρίσει** πρὸς **ἕν** ἄλλο οὐσιαστικὸν ὁμοειδὲς ἢ ἑτεροειδὲς ἢ **ἐν συγκρίσει** πρὸς **πολλὰ** ἄλλα, ὡς ἕν τι λαμϐανόμενα, λέγεται ἐπίθετον **συγκριτικοῦ ϐαθμοῦ** ἢ **συγκριτικόν** : *ὁ Ὄλυμπός ἐστιν* **ὑψηλότερος** *τῆς Ὄσσης - ἵππος* **λευκότερος** *χιόνος - χρυσὸς δὲ κρείσσων μυρίων λόγων ϐροτοῖς*

3) ὅταν τὸ ἐπίθετον δηλοῖ ὅτι ἕν οὐσιαστικὸν ἔχει τὴν δηλουμένην ὑπ' αὐτοῦ ποιότητα ἢ ἰδιότητα εἰς ἀνώτατον ϐαθμὸν **καθ' ἑαυτὸ** ἢ **ἐν συγκρίσει πρὸς πάντα τὰ ἄλλα** ὁμοειδῆ ὄντα, λέγεται ἐπίθετον

ὑπερθετικοῦ βαθμοῦ ἢ **ὑπερθετικόν** : ὁ **ὑψηλότατος** *Ὄλυμπος* - *ὁ Ὄλυμπός ἐστι τὸ* **ὑψηλότατον** *πάντων τῶν ὀρέων τῆς Ἑλλάδος.*

§ 137. Τὸ συγκριτικὸν καὶ τὸ ὑπερθετικὸν ἑνὸς ἐπιθέτου ὁμοῦ λέγονται μὲ ἕν ὄνομα **παραθετικὰ** τοῦ ἐπιθέτου· διακρίνονται δὲ ταῦτα ἀπὸ τοῦ θετικοῦ διὰ τῆς καταλήξεως αὐτῶν.

Συνήθεις καταλήξεις τῶν παραθετικῶν καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἶναι **-τερος, (-τέρα, -τερον)** διὰ τὸ συγκριτικὸν καὶ **-τατος, (-τάτη, -τατον)** διὰ τὸ ὑπερθετικόν.

α') Ὁμαλὰ παραθετικὰ

§ 138. Τὰ παραθετικὰ παντὸς ἐπιθέτου κανονικῶς σχηματίζονται ἐκ τοῦ θετικοῦ, ἀφοῦ εἰς τὸ θέμα αὐτοῦ (τοῦ ἀρσενικοῦ γένους) προστεθοῦν αἱ παραθετικαὶ καταλήξεις, οἷον :

ξηρὸς	*(θ. ξηρο-)*	*ξηρό-τερος*	*ξηρό-τατος*
βραχὺς	*(θ. βραχυ-)*	*βραχύ-τερος*	*βραχύ-τατος*
ὑγιὴς	*(θ. ὑγιεσ-)*	*ὑγιέσ-τερος*	*ὑγιέσ-τατος*
χαρίεις	*(θ. χαριεσ-)*	*χαριέσ-τερος,*	*χαριέσ-τατος*

§ 139. Τοῦ θέματος τῶν δευτεροκλίτων ἐπιθέτων ὁ χαρακτὴρ **ο**, ἐὰν ἡ πρὸ αὐτοῦ συλλαβὴ εἶναι βραχεῖα, μετὰ τὴν προσθήκην τῶν παραθετικῶν καταλήξεων ἐκτείνεται εἰς **ω** (§ 32, 6) :

νέος (θ. νεο-)	*νεώ- τερος*	*νεώ- τατος**
σοφὸς (θ. σοφο-)	*σοφώ- τερος*	*σοφώ- τατος*
ἱκανὸς (θ. ἱκᾰνο-)	*ἱκανώ- τερος*	*ἱκανώ- τατος*
ἥσυχος (θ. ἡσῠχο-)	*ἡσυχώ- τερος*	*ἡσυχώ- τατος*
τίμιος (θ. τιμῐο-)	*τιμιώ- τερος*	*τιμιώ- τατος*
Ἀλλὰ ἀνιᾱρὸς	*ἀνιαρό- τερος*	*ἀνιαρό- τατος*
ἰσχῡρὸς	*ἰσχυρό- τερος*	*ἰσχυρό- τατος*
λῑτὸς	*λιτό- τερος*	*λιτό- τατος*
ἔντῑμος	*ἐντιμό- τερος*	*ἐντιμό- τατος*
ἀκίνδῡνος	*ἀκινδυνό- τερος*	*ἀκινδυνό- τατος*
εὔθῡμος	*εὐθυμό- τερος*	*εὐθυμό- τατος*
ἄλῡπος	*ἀλυπό- τερος*	*ἀλυπό- τατος*
ἐλαφρὸς	*ἐλαφρό- τερος*	*ἐλαφρό- τατος*
σεμνὸς	*σεμνό- τερος*	*σεμνό- τατος*
ἔνδοξος	*ἐνδοξό- τερος*	*ἐνδοξό- τατος*

(βλ. § 11, 2).

§ 140. Πολλῶν ἐπιθέτων τῆς ἀρχαίας γλώσσης τὰ παραθετικὰ σχηματίζονται οὐχὶ κανονικῶς διὰ τῆς προσθήκης μόνον τῶν παραθετικῶν καταλήξεων **-τερος** καὶ **-τατος** εἰς τὸ θέμα αὐτῶν, ἀλλὰ κατ᾽ ἀναλογίαν πρὸς τὰ παραθετικὰ ἄλλων ἐπιθέτων (πρβλ. νῦν : *ἐλαφρὸς* - **ἐλαφρύ-τερος** ἀντὶ ἐλαφρό- τερος, κατὰ τὸ **βαρύ- τερος**, *γλυκὺς* - **γλυκό-τερος** ἀντὶ γλυκύ- τερος, κατὰ τὸ **πικρὸ- τερος**). Οὕτω :

1) τὰ παοαθετικὰ τῶν εἰς **-ων, -ον,** γεν. **-ονος** τριτοκλίτων ἐπιθέτων καὶ τῶν ἐπιθέτων **ἄσμενος** (= εὐχαριστημένος), **ἐρρωμένος** (= δυνατὸς) καὶ **πένης** (= πτωχὸς) σχηματίζονται εἰς -**έστερος** -**έστατος** (κατὰ τὰ παραθετικὰ τῶν εἰς **-ης, -ες** σιγμολήκτων) :

εὐδαίμων	(θ. εὐδαιμον-)	εὐδαιμον-έσ- τερος	εὐδαιμον-έσ - τατος
ἄσμενος	(θ. ἀσμενο-)	ἀσμεν-έσ- τερος	ἀσμεν-έσ- τατος
ἐρρωμένος	(θ. ἐρρωμενο-)	ἐρρωμεν-έσ- τερος	ἐρρωμεν-έσ- τατος
πένης	(θ. πενητ-)	πεν-έσ- τερος	πεν-έσ- τατος

* Τὰ ἐπίθετα **κενὸς** καὶ **στενὸς** ἀρχῆθεν ἦσαν **κεινός, στεινὸς** καὶ δι᾽ αὐτὸ τὰ ἀρχικὰ παραθετικά των εἶναι **κενότερος, στενότερος** κτλ.

Ὁμοίως σχηματίζονται τὰ παραθετικὰ τοῦ ἐπιθέτου **ἁπλοῦς** καὶ τῶν ἐπιθέτων τῶν συνθέτων μὲ δεύτερον συνθετικὸν τὸ ὄνομα **νοῦς** :

ἁπλοῦς (θ- ἁπλοο-)	*ἁπλούσ- τερος*	*ἁπλούσ-τατος*
	(ἐκ τοῦ ἁπλο-έσ-τερος	ἁπλο-έσ-τατος)
εὔνους (θ. εὐνοο-)	*εὐνούσ- τερος*	*εὐνούσ-τατος*
	(ἐκ τοῦ εὐνο-έσ- τερος	εὐνο-έσ-τατος)·

2) τὰ παραθετικὰ τοῦ ἐπιθέτου **παλαιὸς** σχηματίζονται οὐχὶ μὲ τὸ θέμα αὐτοῦ *παλαιο-*, ἀλλὰ μὲ θέμα τὸ ἐπίρρημα **πάλαι** : *παλαί-τε-ρος, παλαί-τατος* (πρβλ. ἄνω - ἀνώ- τερος). Κατὰ δὲ τὰ παραθετικὰ ταῦτα τοῦ **παλαιὸς** ἐσχηματίσθησαν κατόπιν (μὲ ἀποκοπὴν τοῦ χαρακτῆρος **ο** τοῦ θέματος) καὶ τᾳ παραθετικὰ τῶν ἐπιθέτων

γεραιὸς	*(γεραί- τερος*	*γεραί- τατος)*
σχολαῖος	*(σχολαί- τερος*	*σχολαί- τατος*).

Κατὰ ταῦτα δὲ κατόπιν ἐσχηματίσθησαν τὰ παραθετικὰ τῶν ἐπιθέτων

ὄψιος	*(ὀψι-αί- τερος*	*ὀψι-αί- τατος)*
ἴδιος	*(ἰδι-αί- τερος*	*ἰδι-αί- τατος ἀλλὰ καὶ*
	ἰδιώ- τερος	*ἰδιώ- τατος)*
ἴσος	*(ἰσ-αί- τερος*	*ἰσ-αί- τατος)*

3) τὰ παραθετικὰ τῶν μονοκαταλήκτων ἐπιθέτων **ἅρπαξ, βλάξ, λάλος** (= φλύαρος), **κλέπτης** καὶ **πλεονέκτης** σχηματίζονται εἰς **-ίστε-ρος, -ἱστατος** (κατὰ τὰ παραθετικὰ τοῦ ἐπιθέτου **ἄχαρις - ἀχαρίσ- τε-ρος, ἀχαρίσ-τατος)** :

ἅρπαξ	(θ. ἁρπαγ-)	*ἁρπαγ- ίστερος*	*ἁρπαγ- ίστατος*
βλὰξ	(θ. βλακ-)	*βλακ- ίστερος*	*βλακ- ίστατος*
λάλος	(θ. λαλο-)	*λαλ- ίστερος*	*λαλ- ίστατος*
κλέπτης	(θ. κλεπτα-)	*κλεπτ- ίστερος*	*κλεπτ- ίστατος*
πλεονέκτης	(θ. πλεονεκτα-)	*πλεονεκτ- ίστερος*	*πλεονεκτ- ίστατος*

Σημείωσις. Τοῦ ἐπιθέτου **φίλος** τὰ παραθετικὰ εἶναι καὶ φίλ- τερος καὶ μᾶλλον φίλος - φίλ- τατος καὶ μάλιστα φίλος.

β΄) Ἀνώμαλα παραθετικὰ

§ 141. Μερικῶν ἐπιθέτων τῆς ἀρχαίας γλώσσης τὰ παραθετικὰ ἔχουν καταλήξεις οὐχὶ **-τερος, -τατος**, ἀλλὰ **-ίων, -ιον** εἰς τὸ συγκριτικὸν καὶ **-ιστος, -ίστη, -ιστον** εἰς τὸ ὑπερθετικόν.

Οὕτω μὲ διαφόρους φθογγικὰς παθήσεις καὶ ἀνωμαλίας σχηματίζονται τὰ παραθετικὰ τῶν ἑξῆς ἐπιθέτων :

αἰσχρὸς ὁ, ἡ αἰσχίων τὸ αἴσχιον (θ. αἰσχ-) *αἴσχιστος*
ἐχθρὸς ὁ, ἡ ἐχθίων τὸ ἔχθιον (θ. ἐχθ-) *ἔχθιστος*
ἡδὺς ὁ, ἡ ἡδίων τὸ ἥδιον (θ. ἡδ-) *ἥδιστος*
καλὸς ὁ, ἡ καλλίων τὸ κάλλιον (θ. καλλ-) *κάλλιστος*
μέγας ὁ, ἡ μείζων τὸ μεῖζον (ἐκ τοῦ μέγ-ιων) *μέγιστος*
ῥᾴδιος ὁ, ἡ ῥᾴων τὸ ῥᾷον (θ. ῥα-) *ῥᾷστος*
ταχὺς ὁ, ἡ θάττων τὸ θᾶττον (θ. θαχ-) *τάχιστος*
ἀγαθὸς ὁ, ἡ ἀμείνων τὸ ἄμεινον (θ. ἀμειν-) *ἄριστος*
ὁ, ἡ βελτίων τὸ βέλτιον (θ. βελτ-) *βέλτιστος*
ὁ, ἡ κρείττων τὸ κρεῖττον (θ. κρετ-) *κράτιστος*
(πρβλ. κράτος)
ὁ, ἡ λῴων τὸ λῷον (θ. λω-) *λῷστος*
κακὸς ὁ, ἡ κακίων τὸ κάκιον (θ. κακ-) *κάκιστος*
ὁ, ἡ χείρων τὸ χεῖρον (θ. χειρ-) *χείριστος*
ὁ, ἡ ἥττων τὸ ἧττον (θ. ἡκ-) *ἐπίρρ : ἥκιστα*
μικρὸς μικρότερος μικρότατος
ὁ, ἡ ἐλάττων τὸ ἔλαττον (θ. ἐλάχ-) *ἐλάχιστος*
ὀλίγος ὁ, ἡ μείων τὸ μεῖον (θ. μει-) *ὀλίγιστος*
πολὺς ὁ, ἡ πλέων τὸ πλέον (θ. πλε-) *πλεῖστος*
γεν. τοῦ πλείονος καὶ τοῦ πλέονος.

§ 142. Τὰ εἰς **-ίων** (**-ων**), **-ιον** (**-ον**) συγκριτικὰ κλίνονται κατὰ τὸ ἑξῆς παράδειγμα :

Ἑνικὸς	
(θ. ἀμεινων-, ἄμεινον- καὶ ἀμεινοσ-)	
ὁ, ἡ ἀμείνων	τὸ ἄμεινον
τοῦ, τῆς ἀμείνον- ος	τοῦ ἀμείνον- ος
τῷ, τῇ ἀμείνον- ι	τῷ ἀμείνον- ι
τόν, τὴν ἀμείνον- α ἢ ἀμείνω	τὸ ἄμεινον
ὦ ἄμεινον	ὦ ἄμεινον
Πληθυντικὸς	

οἱ, αἱ ἀμείνον- ες ἢ ἀμείνους	τὰ ἀμείνον- α ἢ ἀμείνω
τῶν ἀμεινόν- ων	τῶν ἀμεινόν- ων
τοῖς, ταῖς ἀμείνο- σι	τοῖς ἀμείνο- σι
τούς, τὰς ἀμείνον- ας ἢ ἀμείνους	τὰ ἀμείνον- α ἢ ἀμείνω
ὦ ἀμείνον- ες ἢ ἀμείνους	ὦ ἀμείνον- α ἢ ἀμείνω

(πρβλ. § 126, εὐδαίμων).

Σημείωσις. Οἱ τύποι. **ἀμείνω, ἀμείνους** σχηματίζονται ἀπὸ τὸ σιγμόληκτον θέμα **ἀμείνοσ-** (ἀμείνοσ- α, ἀμείνοσ- ες βλ. 33, 3).

γ΄) Παραθετικὰ περιφραστικὰ καὶ ἐλλειπτικὰ

§ 143. Παραθετικὰ ἐπιθέτων σχηματίζονται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν καὶ διὰ περιφράσεως, ἤτοι τὸ μὲν συγκριτικὸν μὲ τὸ ἐπίρρημα **μᾶλλον** καὶ τὸ θετικὸν τοῦ ἐπιθέτου, τὸ δὲ ὑπερθετικὸν μὲ τὸ ἐπίρρημα **μάλιστα** καὶ τὸ θετικὸν τοῦ ἐπιθέτου : σοφὸς - **μᾶλλον** σοφὸς - **μάλιστα** σοφὸς (πρβλ. νῦν : πιὸ σοφός, πάρα πολὺ σοφὸς) (βλ. καὶ §140, 3, Σημ.).

Περιφραστικῶς σχηματίζουν τὰ παραθετικὰ

1) κανονικῶς αἱ μετοχαί : *συμφέρων* - **μᾶλλον** *συμφέρων* - **μάλιστα** *συμφέρων*·

2) συνήθως μονοκατάληκτα ἐπίθετα : *εὔελπις* - **μᾶλλον** *εὔελπις* - **μάλιστα** *εὔελπις* κτλ.

§ 144. Πολλὰ ἐπίθετα, ἐπειδὴ δηλοῦν ποιότητα τῇ ἰδιότητα, ἡ ὁποία δὲ δύναται νὰ παρουσιάση διαφόρους βαθμούς, δὲν ἔχουν παραθετικά. Τοιαῦτα ἐπίθετα ἄνευ παραθετικῶν εἶναι ὅσα δηλοῦν

1) ὕλην : *χαλκοῦς, ξύλινος*

2) καταγωγὴν ἢ συγγένειαν : *πατρικός, μητρῷος, παππῷος, ἀδελφικός, παιδικός*·

3) τόπον ἢ χρόνον : *γήινος, θαλάσσιος, ἡμερινός, νυκτερινός*

4) μέτρον : *σπιθαμιαῖος, δίπηχυς.*

Ἐπίσης πολλὰ σύνθετα μὲ πρῶτον συνθετικὸν τὸ ἐπίθετον **πᾶς** ἢ τὸ στερητικὸν **ἀ-** : *πάντιμος, πάγκαλος - ἀθάνατος, ἄυπνος.*

§ 145. Μερικῶν ἐπιθέτων ἐλλείπει τὸ θετικὸν ἢ ἐκτὸς τοῦ θετικοῦ ἐλλείπει καὶ τὸ ἕτερον τῶν παραθετικῶν. Τοῦτο συμβαίνει πρὸ πάντων εἰς ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα παράγονται ἀπὸ ἐπιρρήματα ἢ προθέσεις :

(ἄνω)	ἀνώ- τερος	ἀνώ- τατος
(κάτω)	κατώ- τερος	κατώ- τατος
(πρὸ)	πρό- τερος	(πρῶτος)
(ὑπὲρ)	ὑπέρ- τερος	ὑπέρ- τατος
	ὕστερος	ὕστατος
(ἐπικρατῶν)	ἐπικρατέστερος	
(προτιμώμενος)	προτιμό- τερος	
-		ὕπατος
-	-	ἔσχατος

δ΄) Παραθετικὰ ἐπιρρήματα

§ 146. Παραθετικὰ σχηματίζουν καὶ πλεῖστα ἐπιρρήματα, πρὸ πάντων ὅσα παράγονται ἀπὸ ἐπίθετα, καθὼς καὶ ὅσα ἔχουν τοπικὴν ἢ χρονικὴν σημασίαν.

1) Τῶν ἐπιρρημάτων, τὰ ὁποῖα παράγονται ἐξ ἐπιθέτων, παραθετικὸν συγκριτικοῦ μὲν βαθμοῦ εἶναι ἡ ἑνικὴ αἰτιατικὴ τοῦ οὐδετέρου τοῦ συγκριτικοῦ τοῦ ἐπιθέτου, ὑπερθετικοῦ δὲ βαθμοῦ ἡ πληθυντικὴ αἰτιατικὴ τοῦ οὐδετέρου τοῦ ὑπερθετικοῦ αὐτοῦ :

(δίκαιος)	*δικαίως*	*δικαιότερον*	*δικαιότατα*
(σαφὴς)	*σαφῶς*	*σαφέστερον*	*σαφέστατα*
(ἡδὺς)	*ἡδέως*	*ἥδιον*	*ἥδιστα*

Οὕτω καὶ

(ἀγαθὸς) *εὖ - ἄμεινον, βέλτιον, κρεῖττον - ἄριστα, βέλτιστα, κράτιστα*
(ὀλίγος) *ὀλίγον - ἔλαττον, μεῖον, ἧττον - ἐλάχιστα, ἥκιστα*
(πολὺς) *πολύ, μάλα - πλέον, μᾶλλον - πλεῖστον, πλεῖστα, μάλιστα.*

2) Τῶν τοπικῶν ἐπιρρημάτων τὰ παραθετικὰ σχηματίζονται συνήθως μὲ τὰς καταλήξεις **-τέρω, -τάτω**, τῶν δὲ χρονικῶν μὲ τὰς καταλήξεις **-τερον, -τατα** :

ἄνω	- ἀνωτέρω	ἀνωτάτω
κάτω	- κατωτέρω	κατωτάτω
πέρα	- περαιτέρω	-
ἐγγὺς	- ἐγγυτέρω	ἐγγυτάτω καὶ
	- ἐγγύτερον	ἐγγύτατα
πόρρω	- πορρωτερω	πορρωτάτω

πρωὶ ἢ πρῴ	-πρωιαίτερον	πρωιαίτατα καὶ
	πρῳαίτερον	πρῳαίτατα

(πρβλ. § 140, 2).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ϛ΄

ΑΝΤΩΝΥΜΙΑΙ

§ 147. *Ἀντωνυμίαι* λέγονται αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται εἰς τὸν λόγον *ἀντὶ ὀνομάτων οὐσιαστικῶν* ἢ ἐπιθέτων : **ἐκεῖνος** *γράφει* (π,χ. ὁ Πλάτων) - **τοιοῦτος** *ἦν Ἀριστείδης* (δηλ. *δίκαιος*).

Αἱ ἀντωνυμίαι εἶναι ἐννέα εἰδῶν : προσωπικαί, δεικτικαί, ὁριστικὴ ἢ ἐπαναληπτική, κτητικαί, αὐτοπαθεῖς, ἀλληλοπαθεῖς, ἐρωτηματικαί, ἀόριστοι καὶ ἀναφορικαί.

Σημείωσις. Πολλοὶ τύποι τῶν ἀντωνυμιῶν τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι οἱ ἴδιοι μὲ τοὺς ἀντιστοίχους τύπους τῶν ἀντωνυμιῶν τῆς νέας γλώσσης, οἱ πλεῖστοι ὅμως διαφέρουν.

α΄) Προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι

§ 148. *Προσωπικαὶ* λέγονται αἱ ἀντωνυμίαι, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν τὰ τρία πρόσωπα τοῦ λόγου, ἤτοι ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ὁμιλεῖ (**ἐγώ**, *πρῶτον* πρόσωπον), ἐκεῖνον, πρὸς τὸν ὁποῖον ἀπευθύνεται ὁ λόγος (**σύ**, *δεύτερον* πρόσωπον) καὶ ἐκεῖνον ἢ ἐκεῖνο, περὶ τοῦ ὁποίου γίνεται ὁ λόγος (**ὅδε**, **οὗτος** κτλ., *τρίτον* πρόσωπον).

Αἱ προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι κλίνονται ὡς ἑξῆς :

Ἑνικὸς			Πληθυντικὸς		
α΄ προσ.	β΄ προσ.	γ΄ προσ.	α΄ προσ.	β΄ προσ.	γ΄ προσ.
ἐγὼ ἐμοῦ, μου ἐμοί, μοι ἐμέ, με	σὺ σοῦ, σου σοί, σοι σέ, σε	- (οὗ) οἷ, οἱ (ἕ)	ἡμεῖς ἡμῶν ἡμῖν ἡμᾶς	ὑμεῖς ὑμῶν ὑμῖν ὑμᾶς	(σφεῖς) (σφῶν) σφίσι (ν) (σφᾶς)

(Δυϊκός : α΄ προσ. *νώ, νῷν*, - β΄ προσ. *σφώ, σφῷν* βλ. § 20, 1).

Σημείωσις. Ἐκ τῶν τύπων τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ γ΄ προσώπου εὔχρηστοι εἶναι κυρίως οἱ τύποι τῆς δοτικῆς *οἷ, οἱ - σφίσιν.* Ἀντὶ τῆς ἐλλειπούσης ἑνικῆς ὀνομαστικῆς αὐτῆς γίνεται χρῆσις τῶν δεικτικῶν *ὅδε, οὗτος, ἐκεῖνος,* ἀντὶ δὲ τῶν πλαγίων πτώσεων αὐτῆς γίνεται συνήθως χρῆσις τῶν πλαγίων πτώσεων τῆς ὁριστικῆς ἀντωνυμίας.

Ὅταν πρὸς ἔμφασιν προστίθεται εἰς τοὺς τύπους τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν τὸ (ἐγκλιτικὸν) μόριον **γέ**, τότε οἱ τύποι τοῦ ἑνικοῦ τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ α΄ προσώπου τονίζονται ὡς ἑξῆς : *ἔγωγε, ἐμοῦγε, ἔμοιγε, ἐμέγε.*

β΄) Δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι

§ 149. *Δεικτικαὶ* λέγονται αἱ ἀντωνυμίαι, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν δεῖξιν.

Δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι αἱ ἑξῆς :

ὅδε ἥδε τόδε (= αὐτὸς ἐδῶ, αὐτὸς δά)

οὗτος αὕτη τοῦτο (= ἐτοῦτος, αὐτός)˙

ἐκεῖνος ἐκείνη ἐκεῖνο

τοιόσδε τοιάδε τοιόνδε - τοιοῦτος, τοιαύτη, τοιοῦτο (ν) (=τέτοιος)˙

τοσόσδε τοσήδε τοσόνδε - τοσοῦτος, τοσαύτη, τοσοῦτον (ν) (=τόσος)˙

τηλικόσδε τηλικήδε τηλικόνδε - τηλικοῦτος, τηλικαύτη, τηλικοῦτο(ν).

§ 150. Ἐκ τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν

1) ἡ **ὅδε, ἥδε, τόδε** κλίνεται ὅπως ἀκριβῶς τὸ ἄρθρον μὲ τὸ (ἐγκλιτικὸν) δέ κατόπιν αὐτοῦ : *τοῦδε, τῆσδε, τοῦδε - τῷδε, τῇδε, τῷδε* κτλ. - *οἵδε, αἵδε, τάδε - τῶνδε* κτλ.

Ὁμοίως αἱ ἀντωνυμίαι **τοιόσδε, τοιάδε, τοιόνδε - τοσόσδε, τοσήδε, τοσόνδε** καὶ **τηλικόσδε, τηλικήδε, τηλικόνδε** κλίνονται μόνον κατὰ τὸ πρῶτον μέρος αὐτῶν (τοῖος, τοία, τοῖον - τόσος, τόση, τόσον - τηλίκος, τηλίκη, τηλίκον) μὲ τὸ ἐγκλιτικὸν **δέ** κατόπιν : *τοιόσδε, τοιάδε, τοιόνδε - τοιοῦδε, τοιᾶσδε, τοιοῦδε - τοιῷδε κτλ.*

2) ἡ **οὗτος, αὕτη, τοῦτο** κλίνεται ὡς ἑξῆς :

	Ἑνικὸς	Πληθυντικὸς
ὀν.	οὗτος αὕτη τοῦτο	οὗτοι αὗται ταῦτα
γεν.	τούτου ταύτης τούτου	τούτων τούτων τούτων
δοτ.	τούτῳ ταύτῃ τούτῳ	τούτοις ταύταις τούτοις
αἰτ.	τοῦτον ταύτην τοῦτο	τούτους ταύτας ταῦτα
κλητ.	ὦ οὗτος αὕτη	- - -

Σημείωσις. Ἐκτὸς τῶν κλητικῶν **ὦ οὗτος** καὶ **ὦ αὕτη**, ἄλλη κλητικὴ ἀντωνυμίας **δέν** ὑπάρχει.

3) ἡ **ἐκεῖνος, ἐκείνη, ἐκεῖνο** κλίνεται ὡς δευτερόκλιτον τρικατάληκτον ἐπίθετον, ἀλλὰ χωρὶς **ν** εἰς τὴν ἑνικὴν ὀνομαστικὴν καὶ αἰτιατικὴν τοῦ οὐδετέρου (6λ. § 110, καλός)·

4) αἱ ἀντωνυμίαι **τοιοῦτος, τοσοῦτος** καὶ **τηλικοῦτος** (σύνθετοι ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων ἀντωνυμιῶν *τοῖος, τόσος, τηλίκος* καὶ τῆς ο ὗτος) κλίνονται ὁμοίως μὲ τὴν ἀντωνυμίαν *οὗτος, αὕτη, τοῦτο* π. χ.

Ἑνικὸς	Πληθυντικὸς
τοιοῦτος τοιαύτη τοιοῦτο(ν)	τοιοῦτοι τοιαῦται τοιαῦτα
τοιούτου τοιαύτης τοιούτου	τοιούτων τοιούτων τοιούτων
τοιούτῳ τοιαύτῃ τοιούτῳ	τοιούτοις τοιαύταις τοιούτοις
τοιοῦτον τοιαύτην τοιοῦτο(ν)	τοιούτους τοιαύτας τοιαῦτα

Ἡ ἑνικὴ ὀνομαστικὴ καὶ αἰτιατικὴ τοῦ οὐδετέρου τῶν ἀντωνυμιῶν τούτων *διφορεῖται,* ἤτοι λήγει εἰς **-ο** ἢ εἰς **-ον** : *τοσοῦτο ἢ τοσοῦτον, τηλικοῦτο ἢ τηλικοῦτον.*

Σημείωσις. Ἵνα ἐπιτείνηται περισσότερον ἡ δεικτικὴ σημασία τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν, προσέθετον πολλάκις οἱ ἀρχαῖοι εἰς τὸ τέλος αὐτῶν τὸ λεγόμενον *δεικτικὸν* **-ί** : *οὑτοσὶ* (= οὗτος- *ί*), *τουτουὶ* κτλ., *αὑτηί, ταυτησὶ* κτλ. (πρ6λ- νῦν: ἐτοῦτο δά, αὐτὸ δά).

Ὁ τόνος τότε πίπτει πάντοτε ἐπὶ τοῦ δεικτικοῦ **-ὶ** (τὸ ὁποῖον εἶναι μακρόν), ἐὰν δὲ πρὸ αὐτοῦ ὑπάρχῃ 6ραχὺ φωνῆεν, τοῦτο ἀποβάλλεται· *ὁδὶ* **(=ὅδε-ί·)**, τουτὶ **(= τοῦτο-ί)**, *ταυτὶ* **(= ταῦτα-ί)**.

Τὸ δεικτικὸν **-ὶ** προσλαμβάνουν καὶ δεικτικὰ ἐπιρρήματα, ὡς *ὡδί, οὑτωσὶ*

(= ἔτσι δά).

γ΄) Ὁριστικὴ ἢ ἐπαναληπτική

§ 151. *Ὁριστικὴ ἢ ἐπαναληπτικὴ* λέγεται ἡ ἀντωνυμία **αὐτὸς, αὐτὴ, αὐτό**.

1) Ὁριστικὴ εἶναι ἡ ἀντωνυμία **αὐτὸς** (κατὰ πᾶσαν πτῶσιν), ὅταν λαμβάνεται, ἵνα *ὁρίσῃ τι* (ἤτοι ἵνα διαστείλῃ, ξεχωρίσῃ τι, ἀπὸ ἄλλα ὁμοειδῆ) : *Κῦρος ἀποκτεῖναι λέγεται* **αὐτὸς** *τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ Ἀρταγέρσην* (= μόνος του, αὐτοπροσώπως, καὶ ὄχι κανεὶς ἄλλος ἐκ τῶν ἀκολούθων του).

2) Ἐπαναληπτικὴ δὲ εἶναι ἡ ἀντωνυμία **αὐτὸς** (εἰς τὰς πλαγίας μόνον πτώσεις), ὅταν λαμβάνεται, ἵνα *ἐπαναλάβῃ τι*, περὶ τοῦ ὁποίου ἔγινε προηγουμένως λόγος : *Κλεάρχῳ συγγενόμενος ὁ Κῦρος ἠγάσθη τε* **αὐτὸν** *καὶ δίδωσιν* **αὐτῷ** *μυρίους δαρεικοὺς* (= **τὸν** ἐξετίμησε πολὺ καὶ **τοῦ** δίδει).

§ 152. Ἡ ἀντωνυμία **αὐτὸς** (αὐτή, αὐτὸ)

1) κλίνεται ὅπως ἡ δεικτικὴ ἀντωνυμία **ἐκεῖνος** (ἐκείνη, ἐκεῖνο)

2) λαμβάνεται καὶ μετὰ τοῦ ἄρθρου (ὁ αὐτός, ἡ αὐτή, τὸ αὐτό) καὶ τότε σημαίνει **ὁ ἴδιος** (ὄχι διάφορος)

Σημείωσις. Ὅταν πάσχῃ κρᾶσιν μετὰ τοῦ ἄρθρου ἡ ἀντωνυμία αὐτός, τότε ἡ ἑνικὴ ὀνομαστικὴ καὶ αἰτιατικὴ τοῦ οὐδετέρου αὐτῆς σχηματίζεται ὄχι μόνον μὲ τὴν κατάληξιν **-ο**, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν κατάληξιν **-ον** : (τὸ αὐτὸ =) *ταὐτὸ καὶ ταὐτόν*· (βλ. § 27, 1 καὶ § 150, 4).

δ΄) Κτητικαὶ ἀντωνυμίαι

§ 153. *Κτητικαὶ* λέγονται αἱ ἀντωνυμίαι, αἱ ὁποῖαι σημαίνουν κτῆσιν. Κτητικαὶ δὲ ἀντωνυμίαι τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι :

α΄ προσώπου, ἐπὶ ἑνὸς κτήτορος : **ἐμός**, *ἐμή, ἐμὸν* (= ἰδικός μου)·

β΄ προσώπου, ἐπὶ ἑνὸς κτήτορος : **σός**, *σή, σὸν* (= ἰδικός σου),

α΄ προσώπου, ἐπὶ πολλῶν κτητόρων : **ἡμέτερος**, *ἡμετέρα, ἡμέτερον* (= ἰδικός μας)·

β΄ προσώπου, ἐπὶ πολλῶν κτητόρων : **ὑμέτερος**, *ὑμετέρα, ὑμέτερον* (ἰδικός σας).

Σημείωσις. Τοῦ γ΄ προσώπου κτητικὴ ἀντωνυμία ἀρχῆθεν ἦτο ἐπὶ ἑνὸς μέν κτήτορος ἡ *ἑός, ἑή, ἑὸν* (= ἰδικός του), ἐπὶ πολλῶν δὲ κτητόρων ἡ *σφέτερος, σφετέρα, σφέτερον* (= ἰδικός των)· ἀλλ' ἡ μὲν *ἑός, ἑή, ἑὸν* εἶναι ὅλως ἄχρηστος εἰς τοὺς πεζοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς, ἡ δὲ *σφέτερος, σφετέρα, σφέτερον* σπανία, καὶ ἀντὶ αὐτῶν γίνεται χρῆσις τῆς γενικῆς τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν ἢ τῆς ὁριστικῆς ἢ αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας: *ὁ* **τούτου** *πατήρ, ὁ πατὴρ* **αὐτοῦ** - *τοὺς* **ἐκείνων** *φίλους, τοὺς* **ἑαυτῶν** *φίλους.*

ε΄) Αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι

§ 154. *Αὐτοπαθεῖς* ἀντωνυμίαι λέγονται ἐκεῖναι, αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται ἐπὶ αὐτοπαθείας, ἤτοι ὅταν δηλοῦται ὅτι ἕν καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον ἐνεργεῖ συγχρόνως καὶ πάσχει : *γνῶθι* **σαυτὸν** (= γνώρισε **σὺ τὸν ἑαυτόν σου**).

Αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι ἔχουν μόνον τὰς πλαγίας πτώσεις, κλίνονται δὲ ὡς ἑξῆς :

Ἑνικὸς

	Ἀρσ.	Θηλ	Ἀρσ	Θηλ.
γεν.	ἐμαυτοῦ	ἐμαυτῆς	σεαυτοῦ	σεαυτῆς
Δοτ.	ἐμαυτῷ	ἐμαυτῇ	σεαυτῷ	σεαυτῇ
Αἰτ.	ἐμαυτὸν	ἐμαυτὴν	σεαυτὸν	σεαυτὴν

Πληθυντικὸς

	Ἀρσ	Θηλ	Ἀρσ	Θηλ
γεν.	ἡμῶν αὐτῶν	ἡμῶν αὐτῶν	ἡμῶν αὐτῶν	ἡμῶν αὐτῶν
δοτ.	ἡμῖν αὐτοῖς	ἡμῖν αὐταῖς	ἡμῖν αὐτοῖς	ἡμῖν αὐταῖς
αἰτ	ἡμᾶς αὐτοὺς	ἡμᾶς αὐτὰς	ἡμᾶς αὐτοὺς	ἡμᾶς αὐτὰς

γ΄ προσώπου

Ἑνικὸς			
	Ἀρσ.	Θηλ.	Οὐδ.
γεν. δοτ. αἰτ.	ἑαυτοῦ ἑαυτῷ ἑαυτὸν	ἑαυτῆς ἑαυτῇ ἑαυτὴν	- - ἑαυτὸ

Πληθυντικὸς			
	Ἀρσ.	Θηλ.	Οὐδ.
γεν. δοτ. αἰτ.	ἑαυτῶν ἢ σφῶν αὐτῶν ἑαυτοῖς ἢ σφίσιν αὐτοῖς ἑαυτοὺς ἢ σφᾶς αὐτοὺς	ἑαυτῶν ἢ σφῶν αὐτῶν ἑαυταῖς ἢ σφίσιν αὐταῖς ἑαυτὰς ἢ σφᾶς αὐτὰς	- - ἑαυτὰ

Σημείωσις 1. Οἱ τύποι **σεαυτοῦ, σεαυτῆς** κτλ., **ἑαυτοῦ, ἑαυτῆς** κτλ. εὑρίσκονται καὶ συνῃρημένοι : *σαυτοῦ, σαυτῆς* κτλ., *αὑτοῦ, αὑτῆς* κτλ.

Σημείωσις 2. Αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι προῆλθον ἐκ συνεκφορᾶς τῶν πλαγίων πτώσεων τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν μὲ τὰς πλαγίας πτώσεις τῆς ὁριστικῆς ἀντωνυμίας αὐτὸς (ἐμὲ - αὐτὸν = **ἐμαυτόν,** σὲ - αὐτὸν = **σεαυτὸν** κτλ.), ὅπως τοῦτο καταφαίνεται εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμόν.

ς΄) Ἡ ἀλληλοπαθὴς ἀντωνυμία

§ 155. *Ἀλληλοπαθὴς* λέγεται ἡ ἀντωνυμία, ἡ ὁποία λαμβάνεται ἐπὶ ἀλληλοπαθείας, ἤτοι ὅταν δηλοῦται ὅτι δύο ἢ περισσότερα πρόσωπα ἐνεργοῦν καὶ πάσχουν ἀμοιβαίως : *ἀγαπᾶτε* **ἀλλήλους** (= ὁ εἰς τὸν ἄλλον).

Ἡ ἀλληλοπαθὴς ἀντωνυμία ἔχει μόνον τὰς πλαγίας πτώσεις τοῦ πληθυντικοῦ καὶ τοῦ δυϊκοῦ, κλίνεται δὲ ὡς ἑξῆς (πρβλ. § 110) :

Πληθυντικὸς		Ἀρσ.	Θηλ.	Οὐδ.	Δυϊκὸς	
	γεν. δοτ. αἰτ.	ἀλλήλων ἀλλήλοις ἀλλήλους	ἀλλήλων ἀλλήλαις ἀλλήλας	ἀλλήλων ἀλλήλοις ἄλληλα		ἀλλήλοιν ἀλλήλοιν ἀλλήλω

Σημείωσις. Ἡ ἀλληλοπαθὴς ἀντωνυμία προῆλθεν ἐκ συνεκφορᾶς τύπων τῆς ἀορίστου ἀντωνυμίας **ἄλλος,** ὡς **ἄλλοι - ἄλλους** (= ἀλλήλους) **ἄλλαι -**

ἄλλας (= ἀλλήλας) κτλ.

ζ΄) Ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι

§ 156. *Ἐρωτηματικαὶ* ἀντωνυμίαι λέγονται ἐκεῖναι, αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται ἐπὶ ἐρωτήσεως.

Ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι :

1) *τίς, τί* (=ποῖος ;)·

2) *πότερος, ποτέρα, πότερον* (= ποῖος ἀπὸ τοὺς δύο ;)

3) *πόσος, πόση, πόσον*··

4) ποῖος, ποία, ποῖον (= ποιᾶς λογῆς ;)

5) *πηλίκος, πηλίκη, πηλίκον* (= ποίας ἡλικίας ; πόσον μεγάλος ;)

6) *ποδαπός, ποδαπή, ποδαπὸν* (= ἀπὸ ποιὸ μέρος ;)

7) *πόστος, πόστη, πόστον* (= ποῖος κατὰ τὴν ἀλφαβητικὴν σειράν ; πρβλ. τρίτος, τέταρτος κτλ.)·

8) *ποσταῖος, ποσταία, ποσταῖον* (= ἐντὸς πόσων ἡμερῶν ; πρβλ. τεταρταῖος).

§ 157. Ἐκτὸς τῆς ἀντωνυμίας **τίς, τί,** αἱ λοιπαὶ ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι εἶναι δευτερόκλιτοι τρικατάληκτοι (βλ. § 110).

Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία **τίς, τί** κλίνεται κατὰ τὴν γ΄ κλίσιν ὡς ἑξῆς :

	Ἑνικὸς		Πληθυντικὸς		Δυϊκὸς
	Ἀρσ. καὶ Θηλ.	Οὐδ	Ἀρσ. καὶ Θηλ.	Οὐδ	
ὀν	τὶς	τί	τίνες	τίνα	τίνε
γεν.	τίνος ἢ τοῦ	τίνος ἢ τοῦ	τίνων	τίνων	τίνοιν
δοτ.	τίνι ἢ τῷ	τίνι ἢ τῷ	τίσι (ν)	τίσι (ν)	τίνοιν
αἰτ.	τίνα	τί	τίνας	τίνα	τίνε

Σημείωσις. Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία **τίς, τί** δέν τονίζεται ὅπως κανονικῶς τονίζονται τὰ μονοσύλλαβα (βλ. § 101).

η΄) Ἀόριστοι ἀντωνυμίαι

§ 158. *Ἀόριστοι* λέγονται αἱ ἀντωνυμίαι, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἀορίστως

ἓν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα.

Ἀόριστοι ἀντωνυμίαι τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι :

1) *τίς, τὶ* (= κάποιος, βλ. § 20, 2)·

2) *ὁ δεῖνα, ἡ δεῖνα, τὸ δεῖνα* (= ὁ τάδε κτλ.)·

3) *ἔνιοι, ἔνιαι, ἔνια* (= μερικοί).

§ 159. Ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία *ἔνιοι, ἔνιαι, ἔνια* εὑρίσκεται μόνον εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν καὶ εἶναι δευτερόκλιτος τρικατάληκτος.

Ἡ *τίς, τὶ καὶ ἡ δεῖνα* κλίνονται κατὰ τὴν γ′ κλίσιν ὡς ἑξῆς :

	Ἑνικὸς		Πληθυντικὸς		Δυϊκὸς
	Ἀρσ. καὶ Θηλ.	Οὐδ	Ἀρσ. καὶ Θηλ.	Οὐδ	
ὀν	τὶς	τί	τινὲς	τινὰ ἢ ἄττα	τινὲ
γεν.	τίνος ἢ του	τίνος ἢ του	τινῶν	τινῶν	τινοῖν
δοτ.	τίνι ἢ τῳ	τίνι ἢ τῳ	τισὶ (ν)	τισὶ (ν)	τινοῖν
αἰτ.	τίνα	τί	τινὰς	τινὰ ἢ ἄττα	τινὲ

	Ἑνικὸς	Πληθυντικὸς
ὀν	ὁ ἡ τὸ δεῖνα	οἱ αἱ δεῖνες
γεν.	τοῦ τῆς τοῦ δεῖνος	τῶν δείνων
δοτ.	τῷ τῇ τῷ δεῖνι	(τοῖς ταῖς δεῖσι)
αἰτ.	τὸν τὴν τὸ δεῖνα	τοὺς τὰς δεῖνας

Σημείωσις. Ἡ ἀντωνυμία **δεῖνα** λαμβάνεται καὶ ἄκλιτος : *τοῦ, τῆς δεῖνα - τῷ τῇ δεῖνα- τόν, τήν δεῖνα - πληθ.* **οἱ δεῖνα,** τῶν δεῖνα κτλ.

§ 160. Ὡς ἀόριστοι ἀντωνυμίαι λαμβάνονται καὶ αἱ ἑξῆς λέξεις, αἱ ὁποῖαι εἰδικώτερον καλοῦνται *ἐπιμεριστικαὶ ἀντωνυμίαι :*

1) *πᾶς, πᾶσα, πᾶν* (= ὁ καθείς· βλ. § 122)·

2) *ἕκαστος, ἑκάστη, ἕκαστον* (βλ. § 110)·

3) *ἄλλος, ἄλλη, ἄλλο* (βλ. § 150, 3, ἐκεῖνος)·

4) *οὐδείς, οὐδεμία, οὐδὲν - μηδείς, μηδεμία, μηδὲν* (= κανείς)·

5) *ἀμφότεροι, ἀμφότεραι, ἀμφότερα* (= καὶ οἱ δύο· βλ. § 159, ἔνιοι)·

6) *ἑκάτερος, ἑκατέρα, ἑκάτερον* (= καθεὶς ἀπὸ τοὺς δύο)·

7) *ἕτερος, ἑτέρα, ἕτερον* (= ἄλλος, ἐπὶ δύο)·

8) *οὐδέτερος, οὐδετέρα, οὐδέτερον - μηδέτερον, μηδετέρα, μηδέτερον* (= οὔτε ὁ εἷς οὔτε ὁ ἄλλος)·

9) *ποσός, ποσή, ποσὸν* (= *κάμποσος*· 6λ. § 156, 3)·

10) *ποιός, ποιά, ποιὸν* (= *κάποιας λογῆς*· 6λ. § 156, 4)·

11) *ἀλλοδαπός, ἀλλοδαπή, ἀλλοδαπὸν* (= ἀπὸ ἄλλον τόπον· 6λ. § 156, 6).

Σημείωσις. Ἡ ἐπιμεριστικὴ ἀντωνυμία *οὐδείς, οὐδεμία, οὐδὲν* (*μηδείς, μηδεμία, μηδὲν*) κλίνεται ὅπως τὸ ἀριθμητικὸν *εἷς, μία, ἕν*, ἀλλὰ εἰς τὸ ἀρσενικὸν γένος ἔχει καὶ πληθυντικὸν ἀριθμόν :

	Ἑνικὸς			Πληθυντικὸς
	Ἀρσ.	Θηλ.	Οὐδ.	
ὀν	οὐδεὶς	οὐδεμία	οὐδὲν	οὐδένες
γεν.	οὐδενὸς	οὐδεμιᾶς	οὐδενὸς	οὐδένων
δοτ.	οὐδενὶ	οὐδεμιᾷ	οὐδενὶ	οὐδέσι
αἰτ.	οὐδένα	οὐδεμίαν	οὐδὲν	οὐδένας

θ΄) Ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι

§ 161. *Ἀναφορικαὶ* λέγονται αἱ ἀντωνυμίαι διὰ τῶν ὁποίων κανονικῶς μία πρότασις ὁλόκληρος *ἀναφέρεται* (ἤτοι ἀποδίδεται) εἰς μίαν λέξιν ἄλλης προτάσεως : *Ἔστι Δίκης ὀφθαλμός,* **ὃς** *τὰ πάνθ' ὁρᾷ.*

Ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι τῆς ἀρχαίας γλωσσης εἶναι :

1) *ὅς, ἥ, ὅ* (= ὁ ὁποῖος, ἡ ὁποία, τὸ ὁποῖον)·

2) *ὅσπερ, ἥπερ, ὅπερ* (= ὁ ὁποῖος ἀκριϐῶ)·

3) *ὅστις, ἥτις, ὅ,τι* (= ὅποιος, ὅποια, ὅποιο)·

4) *ὁπότερος, ὁποτέρα, ὁπότερον* (= ὅποιος ἀπὸ τοὺς δύο· πρϐλ. § 156, 2)·

5) *ὅσος, ὅση, ὅσον* (πρϐλ. 1 156, 3)·

6) *οἷος, οἵα, οἷον* (= τέτοιος πού· πρϐλ. § 156, 4)·

7) *ὁποῖος, ὁποία, ὁποῖον* (= ὅποιας λογῆς· πρϐλ. § 156, 4)·

8) *ἡλίκος, ἡλίκη, ἡλίκον*
ὁπηλίκος, ὁπηλίκη, ὁπηλίκον } (= ὅσον μέγας· πρϐλ. 156, 5)·

9) *ὁποδαπός, ὁποδαπή, ὁποδαπὸν* (= ἀπὸ τὸν τόπον πού· πρϐλ. § 156, 6).

§ 162. Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι **ὅς, ὅσπερ** καὶ **ὅστις** κλίνονται ὡς ἑξῆς (πρβλ. § 150, § καὶ § 159) :

Ἑνικὸς						
	Ἀρσ.	Θηλ.	Οὐδ.	Ἀρσ.	Θηλ.	Οὐδ.
ὀν.	ὅς	ἥ	ὅ	ὅσπερ	ἥπερ	ὅπερ
γεν.	οὗ	ἧς	οὗ	οὗπερ	ἧσπερ	οὗπερ
δοτ.	ᾧ	ᾗ	ᾧ	ᾧπερ	ᾗπερ	ᾧπερ
αἰτ.	ὅν	ἥν	ὅν	ὅνπερ	ἥνπερ	ὅπερ

Πληθυντικὸς						
	Ἀρσ.	Θηλ.	Οὐδ.	Ἀρσ.	Θηλ.	Οὐδ.
ὀν.	οἵ	αἵ	ἅ	οἵπερ	αἵπερ	ἅπερ
γεν.	ὧν	ὧν	ὧν	ὧνπερ	ὧνπερ	ὧνπερ
δοτ.	οἷς	αἷς	οἷς	οἷσπερ	αἷσπερ	οἷσπερ
αἰτ.	οὕς	ἅς	ἅ	οὕσπερ	ἅσπερ	ἅπερ

Ἑνικὸς			
ὀν.	ὅστις	ἥτις	ὅ,τι
γεν.	οὗτινος ἢ ὅτου	ἧστινος	οὗτινος ἢ ὅτου
δοτ.	ᾧτινι ἢ ὅτῳ	ᾗτινι	ᾧτινι ἢ ὅτῳ
αἰτ.	ὅντινα	ἥντινα	ὅ,τι

Πληθυντικὸς			
ὀν.	οἵτινες	αἵτινεςς	ἅτινα ἢ **ἅττα**
γεν.	ὧντινων	ὧντινων	ὧντινων
δοτ.	οἷστισι	αἷστισι	οἷστισι
αἰτ.	οὕστινας	ἅστινας	ἅτινα ἢ **ἅττα**

§ 163. Πίναξ τῶν συσχετικῶν ἀντωνυμιῶν καὶ ἐπιρρημάτων

Ἐρωτη- ματικαὶ	Δεικτικαὶ	Ἀόριστοι	Ἀναφορικαὶ
τίς ;	ὅδε,οὗτος, ἐκεῖνος	τίς,οὐδείς,	ὅς, ὅστις
		ὁ δεῖνα,	
πότερος ;	(ὁ ἕτερος)	ἕκαστος,	ὁπότερος
		ἄλλος,	
πόσος ;	τοσόσδε,τοσοῦτος	ἔνιοι	ὅσος, ὁπόσος
ποῖος ;	τοιόσδε, τοιοῦτος	οὐδέτερος,	οἷος, ὁποῖος
πηλίκος ;	τηλικόσδε, τηλι-	ἑκάτερος,	ἡλίκος,
	κοῦτος	ἕτερος,	ὁπηλίκος
ποδαπός;		ἀμφοτεροι	
		ποσὸς	
		ποιὸς	
		-	ὁποδαπὸς
		-	
ποῦ ;	ἐνθάδε, ἐνταῦθα	ποὺ	οὗ, ὅπου,
	αὐτοῦ, ἐκεῖ		ἔνθα
ποῖ ;	ἐνθάδε, ἐνταῦθα	ποὶ	οἷ, ὅποι, ἔνθα
	αὐτόσε, ἐκεῖσε		ὅθεν, ὁπόθεν,
πόθεν ;	ἐνθένδε, ἐντεῦθεν	ποθὲν	ἔνθεν
	αὐτόθεν, ἐκεῖθεν		ὅτε, ὁποτε
πότε ;	τότε	ποτὲ	ἡνίκα,
πηνίκα ;	τηνικάδε, τηνι-	-	ὁπηνίκα
	καῦτα		ᾗ, ᾗπερ,, ὅπῃ
πῇ ;	τῇδε, ταύτῃ	πῄ	ὡς,ὥσπερ
πῶς ;	ὧδε, οὕτως (ς)	πὼς	ὅπως

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄

ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ

§ 164. Τὰ *ἀριθμητικά*, ἤτοι αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ὡρισμένον πλῆθος ἢ μέτρον, εἶναι ὀνόματα ἐπίθετα ἢ οὐσιαστικὰ καὶ ἐπιρρήματα.

α΄) Ἀριθμητικὰ ἐπίθετα

§ 165. Τὰ ἀριθμητικὰ ἐπίθετα λέγονται

1) *ἀπόλυτα*, ὅταν δηλοῦν ἁπλῶς ὡρισμένον πλῆθος ὄντων τινῶν **ἀπολύτως**, ἤτοι ἀσχέτως πρὸς ἄλλα ὄντα: **εἷς** *στρατιώτης*, **δέκα** *βιβλία*·

2) *τακτικά*, ὅταν δηλοῦν τὴν τάξιν, ἤτοι τὴν θέσιν, τὴν ὁποίαν κατέχει τι ἐντὸς μιᾶς σειρᾶς ὁμοειδῶν ὄντων : **ἡ δεκάτη** *ἡμέρα τοῦ μηνὸς* - **τὸ πέμπτον** *ἔτος τοῦ πολέμου*.

Τῶν τακτικῶν ἀριθμητικῶν τὰ πλεῖστα σχηματίζονται ἀπὸ τὸ θέμα τῶν ἀπολύτων, ἀφοῦ εἰς αὐτὸ προστεθῇ μέχρι μὲν τοῦ 19 ἡ κατάληξις **-τος**, ἀπὸ δὲ τοῦ 20 καὶ ἄνω ἡ κατάληξις **-στός** : (τρία) *τρί-τος*, (δέκα) *δέκα- τος*, (εἴκοσι) *εἰκο- στός*, (τριάκοντα) *τριακο- στός*, (χίλιοι) χιλιοστὸς (βλ. § 110, καλός)·

3) *χρονικά*, ὅταν δηλοῦν χρόνον, ἤτοι τὸν ἀριθμὸν τῆς ἡμέρας, κατὰ τὴν ὁποίαν συμβαίνει κάτι τι, ἀφοῦ τοῦτο ἤρχισε μίαν προηγουμένην ἡμέραν : **ἐναταῖος** *ἀφίκετο εἰς Ἀθήνας* (= τὴν ἐνάτην ἡμέραν, ἀφότου ἐξεκίνησε).

Τὰ χρονικὰ ἀριθμητικὰ σχηματίζονται ἀπὸ τὸ θέμα τῶν τακτικῶν, ἀφοῦ εἰς αὐτὸ προστεθῇ ἡ κατάληξις **-αῖος** : (τρίτος) *τριτ-αῖος*, (τέταρτος) *τεταρτ- αῖος πυρετὸς* (βλ. § 110, δίκαιος)·

4) *πολλαπλασιαστικά*, ὅταν δηλοῦν ἀπὸ πόσα μέρη σύγκειται κάτι τι : *ἅλμα* **τριπλοῦν**.

Καὶ τῶν πολλαπλασιαστικῶν ἀριθμητικῶν τὰ πλεῖστα σχηματίζονται ἀπὸ τὸ θέμα τῶν ἀπολύτων, ἀφοῦ εἰς αὐτὸ προστεθῇ ἡ κατάληξις **-πλοῦς** : (τρία) *τρι - πλοῦς*, (ἑπτὰ) *ἑπτα - πλοῦς* (βλ. § 115, Σημ.)

5) *ἀναλογικά*, ὅταν δηλοῦν ποία ἡ ἀναλογία ἑνὸς ποσοῦ πρὸς ἄλλο ποσὸν ὁμοειδές, ἤτοι ποσάκις ἓν ποσὸν εἶναι μεγαλύτερον ἄλλου ὁμοειδοῦς ποσοῦ : *ὁ τῶν Περσῶν στρατὸς ἦν* **δεκαπλάσιος** *τοῦ τῶν*

Ἑλλήνων.

Καὶ τῶν ἀναλογικῶν ἀριθμητικῶν τὰ πλεῖστα σχηματίζονται ἀπὸ τὸ θέμα τῶν ἀπολύτων, ἀφοῦ προστεθῇ εἰς αὐτὸ ἡ κατάληξις **-πλάσιος**: (τρία), *τρι - πλάσιος*, (δέκα) *δεκα - πλάσιος* (βλ. § 110, *δίκαιος*).

§ 166. Ἐκ τῶν ἀπολύτων ἀριθμητικῶν, τὰ ἀπὸ τοῦ **πέντε** μέχρι τοῦ **ἑκατὸν** εἶναι ἄκλιτα· τὰ δὲ ἀπὸ τοῦ **διακόσιοι** (διακόσιαι, διακόσια) καὶ ἄνω εἶναι τρικατάληκτα δευτερόκλιτα ἐπίθετα πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ (βλ. § 110, *δίκαιος*).

Ἐνίοτε ὅμως λαμβάνονται ταῦτα καὶ εἰς τὸν ἑνικὸν ἀριθμὸν μὲ ὀνόματα περιληπτικά : **διακοσία** *ἵππος* (= 200 ἱππεῖς), **χιλία** *ναῦς* (= 1000 νῆες).

Τὰ τέσσαρα πρῶτα ἀπόλυτα ἀριθμητικὰ κλίνονται ὡς ἑξῆς :

ὀν.	εἷς μία ἓν	δύο	τρεῖς τρία	τέτταρες τέτταρα
γεν.	ἑνὸς μιᾶς ἑνὸς	δυοῖν	τριῶν	τεττάρων
δοτ.	ἑνὶ μιᾷ ἑνὶ	δυοῖν	τρισὶ	τέτταρσι
αἰτ.	ἕνα μίαν ἓν	δύο	τρεῖς τρία	τέτταρας τέτταρα

Σημείωσις 1. Τὸ δύο λαμβάνεται καὶ ὡς ἄκλιτον, ἰδίᾳ μετὰ τοῦ ἄρθρου, π.χ. τῶν δύο μερῶν, τοῖς δύο μέρεσι.

Σημείωσις 2. Ἀριθμοὺς συνθέτους, οἷοι οἱ ἀριθμοὶ 18, 19, 28, 29 κτλ. τούς, ἐξέφερον οἱ ἀρχαῖοι συνήθως δι' ἀφαιρέσεως ὡς ἑξῆς : **δυοῖν δέοντα εἴκοσι** (= 18), **ἑνὸς δέοντα εἴκοσι** (= 19), **δυοῖν δέοντα τριάκοντα** (= 28) κτλ. (πρβλ. εἴκοσι **παρὰ** δύο, σαράντα **παρὰ** ἕνα κτλ.).

Τοὺς δὲ ἄλλους συνθέτους ἀριθμοὺς ἐν γένει τοὺς ἐξέφερον οἱ ἀρχαῖοι κατὰ τρεῖς τρόπους, ἤτοι ἢ προέτασσον τὸν ἑκάστοτε μικρότερον πρὸ τοῦ μεγαλυτέρου, ὁπότε κανονικῶς ἔθετον μεταξὺ αὐτῶν τὸν σύνδεσμον **καί**, ἢ προέτασσον τὸν ἑκάστοτε μεγαλύτερον πρὸ τοῦ μικροτέρου μετὰ τοῦ **καὶ** μεταξὺ αὐτῶν ἢ ἄνευ τοῦ **καί**, ὅπως νῦν: *πέντε* **καὶ** *τριάκοντα* **καὶ** *διακόσιοι - διακόσιοι* **καὶ** *τριάκοντα καὶ πέντε - διακόσιοι τριάκοντα πέντε.*

Ὁμοίως ἐπὶ τῶν τακτικῶν: *πέμπτος καὶ τριακοστὸς - τριακοστὸς καὶ πέμπτος - τριακοστὸς πέμπτος.*

Σημείωσις 3. Τοὺς κλασματικοὺς ἀριθμοὺς οἱ ἀρχαῖοι ἐξέφερον δι' ἀπολύτων ἀριθμητικῶν κατ' ἀμφοτέρους τοὺς ὅρους, προσθέτοντες ὅμως εἰς, τὸν ένα ἐξ αὐτῶν τὴν λέξιν **μέρος** ἢ **μοῖρα** : π.χ. *τῶν ἑπτὰ μερῶν τὰ πέντε ἢ τῶν ἑπτὰ αἱ πέντε μοῖραι (=* $^5/_7$*).*

Ἐὰν δὲ ὁ παρονομαστὴς ἦτο μόνον κατὰ μίαν μονάδα μεγαλύτερος τοῦ ἀριθμητοῦ, παρελείπετο : τὰ *πέντε μέρη* (= $^{5}/_{6}$), *τὰ ἐννέα μέρη* (= $^{9}/_{10}$).

β΄) Ἀριθμητικά οὐσιαστικά

§ 167. Τὰ οὐσιαστικὰ ἀριθμητικὰ σημαίνουν ἀφῃρημένην ἀριθμητικὴν ποσότητα. Ταῦτα πάντα εἶναι θηλυκοῦ γένους καὶ σχηματίζονται τὰ πλεῖστα ἀπὸ τὸ θέμα τῶν ἀπολύτων, ἀφοῦ εἰς αὐτὸ προστεθῇ ἡ κατάληξις **-ὰς** (γεν. -άδος) : (δύο) *δυ - άς*, (τρία) *τρι - άς*, (δέκα) *δεκ - άς*, (ἑκατὸν) *ἑκατοντ - άς*.

Σημείωσις. Τοῦ **εἷς** (μία, ἓν) τὸ οὐσιαστικὸν εἶναι **ἡ μονὰς** τοῦ **τέτταρα - ἡ τετράς**, τοῦ **πέντε - ἡ πεμπὰς** (= ἡ πεντάς), τοῦ **εἴκοσιν - ἡ εἰκὰς** (= εἰκοσάς, εἰκοσαριά), τοῦ **τριάκοντα - ἡ τριακὰς** (= ἡ τριακοντάς, τριανταριά).

γ΄) Ἀριθμητικὰ ἐπιρρήματα

§ 168. Ἀριθμητικὰ ἐπιρρήματα λέγονται αἱ λέξεις, μὲ τὰς ὁποίας δίδεται ὡρισμένη ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν **ποσάκις**. Καὶ τούτων τὰ πλεῖστα σχηματίζονται ἀπὸ τὸ θέμα τῶν ἀπολύτων, ἀφοῦ εἰς αὐτὸ προστεθῇ ἡ κατάληξις **-κις** ἢ **-άκις** : (ἑπτὰ) *ἑπτά - κις*, (δέκα) *δεκά-κις*, *ἑξ - άκις*, (πέντε) *πεντ - άκις*.

Τῶν τριῶν πρώτων ἀριθμητικῶν (εἷς, δύο, τρεῖς) ἐπιρρήματα εἶναι τοῦ εἷς - **ἅπαξ** (= μίαν φοράν), τοῦ δύο - **δὶς** (= δύο φοράς), τοῦ τρεῖς - **τρὶς** (= τρεῖς φοράς).

Σημείωσις. Τὸ σημεῖον ϛ΄, μὲ τὸ ὁποῖον οἱ ἀρχαῖοι παρίστανον τὸ 6, καλεῖται **στίγμα**, τὸ δὲ σημεῖον ϟ΄, μὲ τὸ ὁποῖον παρίστανον τὸ 90, καλεῖται **κόππα**, καὶ τὸ σημεῖον ϡ, μὲ τὸ ὁποῖον παρίστανον τὸ 900, καλεῖται **σαμπῖ**.

Πρὸς παράστασιν δὲ τῶν ἀριθμῶν ἐν γένει οἱ ἀρχαῖοι ἐχρησιμοποίουν τὰ στοιχεῖα τοῦ ἀλφαβήτου μὲ μίαν κεραίαν πρὸς τὰ ἄνω καὶ δεξιὰ ἢ κάτω καὶ ἀριστερά.

Διῄρουν δὲ πρὸς τοῦτο τὰ 24 στοιχεῖα τοῦ ἀλφαβήτου εἰς τρεῖς ὁμάδας, α - θ, ι - π, ρ - ω· καὶ τῆς μὲν πρώτης ὁμάδος τὰ στοιχεῖα τὰ ἐχρησιμοποίουν πρῶτον πρὸς παράστασιν τῶν ἁπλῶν μονάδων (α΄ = 1, β΄ = 2, γ΄ = 3 κτλ.), τῆς δὲ δευτέρας ὁμάδος πρὸς παράστασιν τῶν δεκάδων (ι΄ = 10, κ΄ = 20, λ΄ = 30 κτλ.) καὶ τῆς τρίτης πρὸς παράστασιν τῶν ἑκατοντάδων (ρ΄ = 100, σ΄ = 200, τ΄ = 300 κτλ.).

Πρὸς παράστασιν δὲ τῶν χιλιάδων ἐχρησιμοποίουν τὰ ἴδια στοιχεῖα, ἀλλὰ μὲ τὴν κεραίαν πρὸς τὰ κάτω καὶ ἀριστερὰ (͵α = 1000, ͵β - 2000, ͵γ = 3000 κτλ.,

͵αωκα΄ = 1821, ͵αϡιβ΄ = 1912, ͵αϡμς΄ = 1946).

Πίναξ τῶν ἀριθμητικῶν

Ἑλλ. σημ.	Ἀραβ. ψηφία	Ἀπόλυτα	Τακτικά	Ἐπιρρήματα
α΄	1	εἷς, μία, ἓν	πρῶτος, -η, -ον	ἅπαξ
β΄	2	δύο	δεύτερος, -α, -ον	δὶς
γ΄	3	τρεῖς, τρία	τρίτος, -η, -ον	τρὶς
δ΄	4	τέτταρες,τέτταρα	τέταρτος	τετράκις
ε΄	5	πέντε	πέμπτος	πεντάκις
ς΄	6	ἓξ	ἕκτος	ἑξάκις
ζ΄	7	ἑπτὰ	ἕβδομος	ἑπτάκις
η΄	8	ὀκτὼ	ὄγδοος	ὀκτάκις
θ΄	9	**ἐννέα**	**ἔνατος**	**ἐνάκις**
ι΄	10	δέκα	δέκατος	δεκάκις
ια΄	11	ἕνδεκα	ἑνδέκατος	ἑνδεκάκις
ιβ΄	12	δώδεκα	δωδέκατος	δωδεκάκις
ιγ΄	13	τρεῖς (τρία) καὶ δέκα	τρίτος καὶ δέκατος	τρισκαιδεκάκις
ιδ΄	14	τέτταρες(-ρα)καὶδέκα	τέταρτος καὶ δέκατος	τετράκαιδεκάκις
ιε΄	15	πεντεκαίδεκα	πέμπτος καὶ δέκατος	πεντεκαιδεκάκις
ις΄	16	ἑκκαίδεκα	ἕκτος καὶ δέκατος	ἑκκαιδεκάκις
ιζ΄	17	ἑπτακαίδεκα	ἕβδομος καὶ δέκατος	ἑπτακαιδεκάκις
ιη΄	18	ὀχτωκαίδεκα	ὄγδοος καὶ δέκατος	ὀκτωκαιδεκάκις
ιθ΄	19	ἐννεακαίδεκα	ἔνατος καὶ δέκατος	ἐννεακαιδεκάκις
κ΄	20	εἴκοσι (ν)	εἰκοστὸς	εἰκοσάκις
λ΄	30	τριάκοντα	τριακοστὸς	τριακοντάκις
μ΄	40	τετταράκοντα	τετταρακοστὸς	τετταρακοντάκις
ν΄	50	πεντήκοντα	πεντηκοστὸς	πεντηκοντάκις
ξ΄	60	ἑξήκοντα	ἑξηκοστὸς	ἑξηκοντάκις
ο΄	70	ἑβδομήκοντα	ἑβδομηκοστὸς	ἑβδομηκοντάκις
π΄	80	ὀγδοήκοντα	ὀγδοηκοστὸς	ὀγδοηκοντάκις
ϟ΄	90	**ἐνενήκοντα**	**ἐνενηκοστὸς**	**ἐνενηκοντάκις**
ρ΄	100	ἑκατὸν	ἑκατοστὸς	ἑκατοντάκις
σ΄	200	διακόσιοι -αι -α	διακοσιοστὸς	διακοσιάκις
τ΄	300	τριακόσιοι -αι -α	τριακοσιοστὸς	τριακοσιάκις
υ΄	400	τετρακόσιοι -αι -α	τετρακοσιοστὸς	τετρακοσιάκις
φ΄	500	πεντακόσιοι -αι -α	πεντακοσιοστὸς	πεντακοσιάκις
χ΄	600	ἑξακόσιοι -αι -α	ἑξακοσιοστὸς	ἑξακοσιάκις
ψ΄	700	ἑπτακόσιοι -αι -α	ἑπτακοσιοστὸς	ἑπτακοσιάκις
ω΄	800	ὀκτακόσιοι -αι -α	ὀκτακοσιοστὸς	ὀκτακοσιάκις
ϡ΄	900	**ἐνακόσιοι -αι -α**	**ἐνακοσιοστὸς**	**ἐνακοσιάκις**

͵α	1000	χίλιοι -αι -α	χιλιοστὸς	χιλιάκις
͵β	2000	δισχίλιοι -αι -α	δισχιλιοστὸς	δισχιλιάκις
͵ι	10000	μύριοι -αι -α	μυριοστὸς	μυριάκις
͵κ	20000	δισμύριοι -αι -α	δισμυριοστὸς	δισμυριάκις

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄

ΡΗΜΑΤΑ

α΄) Ὁρισμὸς καὶ παρεπόμενα τοῦ ῥήματος

Γενικά τινα περὶ τοῦ σχηματισμοῦ αὐτῶν

§ 169. *Ῥήματα* λέγονται αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ ἢ πάσχει κατά τι ἢ εὑρίσκεται εἰς μίαν κατάστασιν.

§ 170. Πᾶν ῥῆμα ἔχει πολλοὺς καὶ διαφόρους τύπους καὶ μὲ αὐτοὺς δηλοῦνται τὰ **παρεπόμενα** τοῦ ῥήματος, ἤτοι ἡ **διάθεσις**, ἡ **συζυγία**, ἡ **φωνή**, ὁ **χρόνος**, ἡ **ἔγκλισις**, τὸ **πρόσωπον** καὶ ὁ **ἀριθμὸς** αὐτοῦ (πρβλ. § 41, 3, Σημ.).

§ 171. *Διάθεσις* ῥήματος λέγεται ἡ σημαινομένη ὑπ' αὐτοῦ **κατάστασις** τοῦ **ὑποκειμένου**. Εἶναι δὲ αἱ διαθέσεις τῶν ῥημάτων τέσσαρες : **ἐνεργητική, μέση, παθητικὴ καὶ οὐδετέρα.**

1) Ῥήματα *ἐνεργητικῆς διαθέσεως* ἢ *ἐνεργητικὰ* λέγονται ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ : *ὁ παῖς* **χορεύει · κρούει** *τὴν θύραν.*

2) Ῥήματα *μέσης διαθέσεως* ἢ *μέσα* λέγονται ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενο ἐνεργεῖ, ἡ δὲ ἐνέργειά του ἐπιστρέφει εἰς αὐτὸ τὸ ἴδιον : *ὁ παῖς* **ἐνδύεται** (= ἐνδύει τὸν ἑαυτόν του).

3) Ῥήματα *παθητικῆς διαθέσεως* ἢ *παθητικὰ* λέγονται ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον πάσχει : *ὁ παῖς* **λούεται** *ὑπὸ τῆς μητρός.*

4) Ῥήματα *οὐδετέρας διαθέσεως* λέγονται ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον οὔτε ἐνεργεῖ οὔτε πάσχει τι, ἀλλ' ἁπλῶς εὑρίσκεται εἰς μίαν κατάστασιν : *ὁ παῖς* **καθεύδει** (κοιμᾶται).

§ 172. *Συζυγία* ῥημάτων λέγεται ὁ τρόπος τῆς κλίσεως αὐτῶν. Εἶναι δὲ αἱ συζυγίαι τῶν ῥημάτων δύο, ἤτοι ἡ συζυγία τῶν εἰς **-ω (-ομαι)** καὶ ἡ συζυγία τῶν εἰς **-μι (-μαι)** : *λύ - ω* (λύ - ομαι), *δείκνυ - μι* (δείκνυ-

μαι).

§ 173. *Φωνὴ ῥήματος* λέγεται ἓν σύνολον τῶν τύπων αὐτοῦ, Πᾶν δὲ ῥῆμα ἔχει δύο φωνὰς ἢ δύο σύνολα τύπων, ἤτοι :

1) τὴν *ἐνεργητικὴν φωνήν*, ἤτοι ἕν σύνολον τύπων, τὸ ὁποῖον ἀρχίζει μὲ τὴν κατάληξιν **-ω** ἢ **-μι** : *λύ - ω, λύ - εις* κτλ., *δείκνι- μι, δείκνυ- ς* κτλ.

2) τὴν *μέσην φωνήν*, ἤτοι ἕτερον σύνολον τύπων, τὸ ὁποῖον ἀρχίζει μὲ τὴν κατάληξιν **-ομαι** ἢ **-μαι** : *λύ- ομαι, λύ- ῃ, λύ- εται* κτλ. ; *δείκνυ- μαι, δείκνυ- σαι* κτλ.

§ 174. *Χρόνος* ῥήματος λέγεται ὁ τύπος αὐτοῦ, μὲ τὸν ὁποῖον δηλοῦται πότε γίνεται ἡ πρᾶξις.

Οἱ χρόνοι τοῦ ῥήματος τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι ἑπτά, οἱ ἑξῆς:

1) ὁ *ἐνεστώς*, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ὅτι ἡ πρᾶξις **γίνεται τώρα**, ἤτοι καθ' ὅν χρόνον ὁμιλεῖ ὁ λέγων : *ὁ μαθητὴς* **γράφει**·

2) ὁ *παρατατικός*, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ὅτι ἡ πρᾶξις **ἐγίνετο** (διαρκῶς ἢ ἐπανειλημμένως) εἰς τὸ παρελθόν : *ὁ μαθητὴς* **ἔγραφεν**·

3) ὁ *μέλλων* (ὁ ἁπλοῦς), ὁ ὁποῖος δηλοῖ ὅτι ἡ πρᾶξις **θὰ γίνῃ** ἢ **θὰ γίνεται** εἰς τὸ μέλλον : *ὁ μαθητὴς* **γράψει** (θὰ γράψῃ ἢ θὰ γράφῃ)·

4) ὁ *ἀόριστος*, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ἁπλῶς ὅτι ἡ πρᾶξις **ἔγινεν** εἰς τὸ παρελθόν : *ὁ παῖς* **ἔγραψε** *τὴν ἐπιστολήν*·

5) ὁ *παρακείμενος*, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ὅτι ἡ πρᾶξις **ἔχει γίνει**, ἤτοι εἶναι τετελεσμένη : *ὁ παῖς* **γέγραφε** *τὴν ἐπιστολὴν* (= τὴν ἔχει γραμμένην)·

6) ὁ *ὑπερσυντέλικος*, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ὅτι ἡ πρᾶξις **εἶχε γίνει,** ἤτοι ἦτο τετελεσμένη κατά τι χρονικὸν σημεῖον τοῦ παρελθόντος ; *ὁ παῖς* **ἐγεγράφει** *τὴν ἐπιστολὴν* (= τὴν εἶχε γραμμένην)·

7) ὁ *τετελεσμένος μέλλων*, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ὅτι ἡ πρᾶξις **θὰ ἔχῃ γίνει,** ἤτοι θὰ εἶναι τετελεσμένη κατά τι χρονικὸν σημεῖον τοῦ μέλλοντος : **γεγραφὼς ἔσομαι** *τὴν ἐπιστολὴν* (= θὰ ἔχω γράψει τὴν ἐπιστολήν)· *ἡ ἐπιστολὴ* **γεγράψεται** (= θὰ ἔχῃ γραφῆ ἢ θὰ εἶναι γραμμένη ἡ ἐπιστολή).

Σημειωσις 1. Ἡ σημασία ἑκάστου χρόνου εἶναι οἵα ἐδηλώθη ἀνωτέρω μόνον εἰς τὴν ὁριστικὴν ἔγκλισιν. Περὶ τῆς σημασίας δὲ τῶν χρόνων εἰς τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις ἰδὲ τὸ Συντακτικόν.

Σημείωσις 2. Ὁ ἐνεστώς, ὁ μέλλων (ἁπλοῦς καὶ τετελεσμένος) καὶ ὁ

παρακείμενος λέγονται χρόνοι **ἀρκτικοί**, ὁ δὲ παρατατικός, ὁ ἀόριστος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος λέγονται χρόνοι **παραγόμενοι** (ἢ **ἱστορικοὶ** ἢ **παρῳχημένοι**).

Ὁ παρακείμενος, ὁ ὑπερσυντέλικος καὶ ὁ τετελεσμένος μέλλων λέγονται προσέτι χρόνοι **συντελικοί**.

§ 175. *Ἔγκλισις* ῥήματος λέγεται ὁ τύπος αὐτοῦ, ὁ ὁποῖος δηλοῖ τὴν **ψυχικὴν διάθεσιν τοῦ ὁμιλοῦντος**, Εἶναι δὲ αἱ ἐγκλίσεις τοῦ ῥήματος τῆς ἀρχαίας γλώσσης τέσσαρες, ἤτοι ἡ **ὁριστική**,ἡ **ὑποτακτική**, ἡ **προστακτικὴ** καὶ ἡ **εὐκτική**.

1) *Ὁριστικὴ* λεγεται ἡ ἔγκλισις τοῦ ρήματος, ἡ ὁποία παριστᾷ τὴν πρᾶξιν ὡς βεβαίαν: προσέχ**ομεν**

2) *Ὑποτακτικὴ* λέγεται ἡ ἔγκλισις, ἡ ὁποία παριστᾷ τὴν πρᾶξιν ὡς ἐπιθυμητὴν ἢ προσδοκωμένην : προσέχ**ωμεν** (=ἂς προσέχωμεν)· *ἐὰν* ζητ**ῇς** *καλῶς, εὑρήσεις·*

3) *Προστακτικὴ* λέγεται ἡ ἔγκλισις, ἡ ὁποία παριστᾷ τὴν πρᾶξιν ὡς ἀξίωσιν ἢ προσταγὴν τοῦ ὁμιλοῦντος : προσέχ**ετε**.

4) *Εὐκτικὴ* λέγεται ἡ ἔγκλισις, ἡ ὁποία παριστᾷ τὴν πρᾶξιν ὡς εὐχὴν τοῦ ὁμιλοῦντος : ὑγιαίν**οιτε** (= εἴθε νὰ ὑγιαίνετε).

Σημείωσις 1. Ἡ εὐκτικὴ μετὰ τοῦ (δυνητικοῦ) μορίου **ἂν** κανονικῶς παριστᾷ τὴν πρᾶξιν ὡς δυνατήν : λέγοιτε ἂν (θὰ ἐλέγατε, ἠμπορεῖτε νὰ λέγετε).

Σημείωσις 2. Ἡ σημασία ἑκάστης ἐγκλίσεως εἶναι οἵα ἀνωτέρω ἐδηλώθη εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις. Τίνας δὲ σημασίας λαμβάνει ἑκάστη ἔγκλισις εἰς τὰς δευτερευούσας προτάσεις, διδάσκει τὸ Συντακτικόν.

§ 176. *Πρόσωπον* ῥήματος λέγεται τύπος αὐτοῦ, μὲ τὸν ὁποῖον δηλοῦται τίνος προσώπου εἶναι τὸ ὑποκείμενον αὐτοῦ, ἤτοι ἂν τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος εἶναι **πρώτου προσώπου** ἢ **δευτέρου** ἢ **τρίτου** : *λέγω* (ἐγώ), *λέγεις* (σύ), *λέγει* (ἐκεῖνος) (βλ. § 148).

§ 177. *Ἀριθμὸς* ῥήματος λέγεται τύπος αὐτοῦ, μὲ τὸν ὁποῖον δηλοῦται, ἂν τὸ ὑποκείμενον αὐτοῦ περιλαμβάνῃ ἓν ἢ πολλὰ πρόσωπα ἢ ζῷα ἢ πράγματα : *παίζω* (ἐγώ, **εἷς**), *παίζομεν* (ἡμεῖς, **πολλοί**), *παίζει* (ὁ παῖς, **εἷς**), *παίζουσιν* (οἱ παῖδες, **πολλοί**).

§ 178. Ἐκτὸς τῶν τεσσάρων ἐγκλίσεων τὸ ῥῆμα ἔχει προσέτι δύο ὀνοματικοὺς τύπους, ἤτοι τὸ *ἀπαρέμφατον* καὶ τὴν *μετοχήν*.

1) Τὸ ἀπαρέμφατον εἶναι ῥηματικὸν **οὐσιαστικόν**, τὸ ὁποῖον ὅμως

δηλοῖ συγχρόνως διάθεσιν καὶ χρόνον : *λύειν, λύεσθαι - λῦσαι, λυθῆναι.* Καλεῖται δὲ ἀπαρέμφατον, διότι εἰς πάντα χρόνον ἔχει μίαν μόνον κατάληξιν καὶ μόνον του δὲν (*παρεμφαίνει,* ἤτοι δὲν) δηλοῖ ὡρισμένον πρόσωπον καὶ ἀριθμόν : *βούλομαι λέγειν* (= θέλω νὰ λέγω)· *βουλόμεθα λέγειν* (= θέλομεν νὰ λέγωμεν) *βούλονται λέγειν* (θέλουν νὰ λέγουν).

2) Ἡ μετοχὴ εἶναι ῥηματικὸν **ἐπίθετον,** τὸ ὁποῖον ὅμως δηλοῖ συγχρόνως διάθεσιν καὶ χρόνον (βλ. § 132 κ.ἑ) : *γράφων, γράφουσα, γράφον - γραφόμενος, γραφομένη, γραφόμενον* - γράψας, γράψασα, *γράψαν,- γραφείς, γραφεῖσα, γραφέν.* Καλεῖται δὲ μετοχή, διότι *μετέχει* τῶν παρεπομένων καὶ τοῦ ὀνόματος καὶ τοῦ ῥήματος.

§ 179. Πᾶσαι αἱ ἐγκλίσεις καὶ οἱ χρόνοι τοῦ ῥήματος τῆς ἀρχαίας γλώσσης, ἐξαιρέσει ὡρισμένων τύπων αὐτῶν σχηματίζονται μονολεκτικῶς. Πρβλ. *ὑγιαίνοιτε* (= εἴθε νὰ ὑγιαίκετε), *λεγέτω* (= ἂς λέγῃ), *κόψω* (= θὰ κόψω ἢ θὰ κόπτω), *κέκοφα* (= ἔχω κόψει), *ἐκεκόφειν* (εἶχον κόψει), *κοπήσομαι* (= θὰ κοπῶ), *κέκομμαι* (= ἔχω κοπῆ), *ἐκεκκόμμην* (= εἶχον κοπῆ) κτλ.

§ 180. Τοῦ ῥήματος τῆς ἀρχαίας γλώσσης

1) ὁ ἁπλοῦς μέλλων δὲν ἔχει δύο τύπους ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, ἀλλὰ ἕνα μόνον τύπον, μὲ αὐτὸν δὲ δηλοῦται ἡ μέλλουσα πρᾶξις εἴτε ἁπλῶς **ἐν συνόψει** εἴτε **κατὰ διάρκειαν** ἢ **ἐπανάληψιν** : *γράψω* (= θὰ γράψω ἢ θὰ γράφω)·

2) ὁ τετελεσμένος μέλλων

α΄) τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς ἐν γένει σχηματίζεται περιφραστικῶς μὲ τὴν μετοχὴν τοῦ ἐνεργητικοῦ παρακειμένου καὶ τὸν μέλλοντα τοῦ ῥήματος **εἰμί** : (λύω) *λελυκὼς ἔσομαι* (= θὰ ἔχω λύσει)·

β΄) τῆς μέσης φωνῆς ἐν γένει σχηματίζεται καὶ μονολεκτικῶς καὶ περιφραστικῶς μὲ τὴν μετοχὴν τοῦ μέσου παρακειμένου καὶ τὸν μέλλοντα τοῦ ῥήματος **εἰμί** : (λύομαι) *λελύσομαι καὶ λελυμένος ἔσομαι* (= θὰ ἔχω λυθῆ ἢ θὰ εἶμαι λυμένος).

β΄) Συστατικὰ μέρη τοῦ ῥήματος, θέμα, χαρακτὴρ

§ 181. Εἰς τοὺς ῥηματικοὺς τύπους κανονικῶς διακρίνομεν δύο θέματα, τὸ **χρονικὸν** θέμα καὶ τὸ **ῥηματικὸν** θέμα.

1) *Χρονικὸν θέμα* λέγεται ἐκεῖνο, ἀπὸ τὸ ὁποῖον σχηματίζονται οἱ τύποι ἑνὸς ὡρισμένου χρόνου ἢ ὡρισμένων χρόνων τοῦ ῥήματος. Κανονικῶς δὲ ἔχουν κοινὸν τὸ χρονικὸν θέμα ὁ ἐνεστὼς μὲ τὸν παρατατικόν, ὁ ἁπλοῦς μέλλων μὲ τὸν ἀόριστον καὶ ὁ παρακείμενος μὲ τὸν ὑπερσυντέλικον (καὶ τὸν τετελεσμένον μέλλοντα). Πρβλ. *κόπτ- ω, ἔ- κοπτον - κόψ- ω, ἔ-κοψ- α - κέκοφ- α, ἐ-κεκόφ- ειν* (κεκοφ- ὼς ἔσομαι) κτλ.

2) *Ῥηματικὸν θέμα* λέγεται τὸ ἀρχικὸν θέμα τοῦ ῥήματος, ἤτοι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ βάσις τοῦ σχηματισμοῦ πάντων τῶν χρονικῶν θεμάτων αὐτοῦ. Οὕτω τὸ ῥηματικὸν θέμα τοῦ ῥ· *κόπτ- ω* εἶναι *κόπ-*, ἐξ αὐτοῦ δὲ ἐσχηματίσθη τὸ ἐνεστωτικὸ θέμα *κόπ-τ-*, τὸ τοῦ μέλλοντος *κοψ* = *κοπ - σ -* καὶ τὸ τοῦ παρακειμένου *κε- κοφ -*, ἐκ τοῦ *κε-κοπ-* κτλ.

Σημείωσις. Τὸ ῥηματικὸν θέμα ἐνίοτε μὲν εἶναι τὸ ἴδιον μὲ τὸ θέμα τοῦ ἐνεστῶτος (λύ- ω, λέγ- ω, μέν- ω), συνήθως ὅμως εὑρίσκεται ἀπὸ τὸν ἀόριστον β΄ (ὡς τοῦ βάλλω, ῥηματικὸν θ. βάλ-, ἀόρ. β΄ ἔ- βαλ - ον), καὶ συνηθέστερον ἀπὸ κάποιαν λέξιν ἐτυμολογικῶς συγγενῆ πρὸς τὸ ῥῆμα (βλάπτω - βλάβ-η, τύπτω - τύπ-ος, ῥάπτω - ῥαφ-ή, ἀγγέλω - ἄγγελ- ος, αἴρω - ἄρ- σις κτλ,).

§ 182. Ὁ χαρακτὴρ ἑνὸς χρονικοῦ θέματος λέγεται **χρονικὸς** χαρακτήρ, ὁ δὲ χαρακτὴρ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος λέγεται **ῥηματικὸς** χαρακτηρ.

§ 183. Κατὰ τὸν χαρακτῆρα τοῦ ῥηματικοῦ θέματος αὐτῶν τὰ ῥήματα διαιροῦνται εἰς **φωνηεντόληκτα** καὶ **συμφωνόληκτα** : *λύ- ω, χρί- ω γράφ- ω, κόπτ- ω* (βλ. § 66).

Ὑποδιαιροῦνται δὲ

1) τὰ μὲν φωνηεντόληκτα ῥήματα εἰς **ἀσυναίρετα** (*κωλύ- ω βασιλεύ- ω, κρού- ω*) καὶ εἰς **συνηρημένα** (*τιμάω- ῶ, φιλέω- ῶ, πληρόω- ῶ)*

2) τὰ δὲ συμφωνόληκτα εἰς **ἀφωνόληκτα** (*ἄγ- ω, βλέπ- ω, πείθ- ω*) καὶ εἰς **ἐνρινόληκτα** ἢ **ὑγρόληκτα** (*μέν- ω, ἀγγέλλ- ω, καθαίρ- ω*).

§ 184. Κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν διαφόρων τύπων ἑνὸς ῥήματος τὸ ῥηματικὸν θέμα αὐτοῦ ὑφίσταται διαφόρους μετασχηματισμούς, ἄλλους μὲν εἰς τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ, ἄλλους δὲ εἰς τὸ τέλος αὐτοῦ πρὸ τῶν ῥηματικῶν καταλήξεων. Πρβλ. ῥηματικὸν θέμα **ταγ-**, ἐξ οὗ *τάσσ- ω, ἔ- τασσ - ον, τάξ- ω, ἔ- ταξ - α, τέ - ταχ - α, ἐ-τε -τάχ - ειν, ταχ - θή - σο - μαι, ἐ - τά - χθην, τέ - τακ - ται κτλ.*

γ΄) Αὔξησις καὶ ἀναδιπλασιασμὸς

1. Αὔξησις

§ 185. Οἱ παραγόμενοι χρόνοι τῶν ῥημάτων εἰς τὴν ὁριστικὴν ἔχουν αὔξησιν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ θέματος, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἕκαστος ἐξ αὐτῶν σχηματίζεται. Ἡ αὔξησις δηλοῖ τὸ παρελθόν, εἶναι δὲ δύο εἰδῶν, **συλλαβικὴ** καὶ **χρονική**.

1) *Συλλαβικὴν* αὔξησιν ἔχουν οἱ παραγόμενοι χρόνοι τῶν ῥημάτων, τῶν ὁποίων τὸ θέμα ἀρχίζει ἀπὸ σύμφωνον. Εἶναι δὲ ἡ συλλαβικὴ αὔξησις ἓν **ε ψιλούμενον**, τὸ ὁποῖον προτάσσεται* τοῦ θέματος, ἀπὸ τὸ ὁποῖον σχηματίζεται ἕκαστος ἐκ τῶν παραγομένων χρόνων :

πιστεύ- ω - ἐ- πίστευ - ον, ἐ- πίστευ - σα, ἐ- πεπιστεύ - κειν

ῥίπτ- ω - ἐ - ρριπτ - ον, ἔ - ρριψ - α, ἐ - ρρίφ - ειν (34, 1).

2) *Χρονικὴν* αὔξησιν ἔχουν οἱ παραγόμενοι χρόνοι τῶν ῥημάτων, τῶν ὁποίων τὸ θέμα ἀρχίζει ἀπὸ φωνῆεν. Εἶναι δὲ ἡ χρονικὴ αὔξησις **ἔκτασις** τοῦ ἀρκτικοῦ βραχέος φωνήεντος τοῦ θέματος, ἀπὸ τὸ ὁποῖον σχηματίζεται ἕκαστος ἐκ τῶν παραγομένων χρόνων (§ 32, 6).

Κατὰ τὴν χρονικὴν αὔξησιν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ θέματος

τὸ **ᾰ** ἢ **ε** γίνεται **η** : *ἀγοράζω, ἠγόραζον - ἐλπίζω, ἤλπιζον·*
τὸ **ο** γίνεται **ω** : *ὀδύρομαι, ὠδυρόμην·*
τὸ **ῐ** γίνεται **ῑ** : *ἱκετεύω, ἱκέτευον·*
τὸ **ῠ** γίνεται **ῡ** : *ὑβρίζω, ὕβριζον·*
τὸ **αι** ἢ **ει** γίνεται **ῃ** : *αἰσθάνομαι, ᾐσθανόμην - εἰκάζω, ᾔκαζον·*
τὸ **αυ** ἢ **ευ** γίνεται **ηυ** : *αὐξάνω, ηὔξανον - εὑρίσκω, ηὕρισκον·*
τὸ **οι** γίνεται **ῳ** : *οἰκτίρω, ᾤκτιρον.*

Σημειωσις 1. Τὸ ἀρκτικὸν **ει** γίνεται κατὰ τὴν αὔξησιν η προσέτι εἰς τὸν παρατατικὸν τοῦ ῥήματος **εἶμι - ᾖα** ἢ **ᾔειν** καὶ εἰς τὸν ὑπερσυντέλικον τοῦ **οἶδα** (θ. εἰδ-) - **ᾔδειν**. Εἰς τὰ ἄλλα ῥήματα μένει ·- **εἴκω-εἶκον· εἴργω - εἶργον· εἴρω - εἶρον.**

Τὸ ἀρκτικὸν **ᾱ** ἢ **ᾳ**, καίτοι εἶναι μακρόν, τρέπεται κατὰ τὴν αὔξησιν εἰς **η** ἢ **ῃ** κατ' ἀναλογίαν : **ἀθλῶ** - *ἤθλουν*, **ἀργῶ** - *ἤργουν*, **ᾄδω** - *ᾖδον* (ὅπως **ἄγω** - *ἦγον*, **αἰτῶ** - *ᾔτουν*).

Σημείωσις 2. Ὑπερσυντέλικοι ῥημάτων, τῶν ὁποίων ὁ παρακείμενος ἔχει ἀναδιπλασιασμὸν **ε**, δέν ἔχουν αὔξησιν : **ἐστράτευκα** - *ἐστρατεύκειν*, **ἐζήτηκα**

* Τὸ **ἐ** δηλαδὴ τῆς συλλαβικῆς αὐξήσεως ἀρχῆθεν ἦτο ἐπίρρημα καὶ ἐσήμαινε **τότε**.

- *ἐζητήκειν.*

2. Ἀναδιπλασιασμὸς

§ 186. Οἱ συντελικοὶ χρόνοι (ἤτοι ὁ παρακείμενος, ὁ ὑπερσυντέλικος καὶ ὁ τετελεσμένος μέλλων) ἔχουν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ θέματος ἀναδιπλασιασμὸν **εἰς πάσας τὰς ἐγκλίσεις** (καὶ εἰς τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχήν).

Ὁ *ἀναδιπλασιασμὸς* δηλοῖ τὸ τετελεσμένον τῆς πράξεως, εἶναι δὲ δύο εἰδῶν:

1) **ἐπανάληψις** τοῦ ἀρκτικοῦ συμφώνου τοῦ θέματος μὲ ἕν **ε** κατόπιν αὐτοῦ. Τοιοῦτον ἀναδιπλασιασμὸν λαμβάνουν τὰ θέματα, τὰ ὁποῖα ἀρχίζουν ἀπὸ ἓν ἁπλοῦν σύμφωνον ἐκτὸς τοῦ **ρ**, ἢ ἀπὸ δύο σύμφωνα, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ πρῶτον εἶναι ἄφωνον καὶ τὸ δεύτερον ἔνρινον ἢ ὑγρόν :

παιδεύω - *πε - παίδευ - κα* *ἐ- πε - παιδεύ - κειν*
θύω -*τέ - θυ - κα* *ἐ- τε - θύ - κειν*
(θέ - θυ - κα) (ἐ- θε - θύ - κειν)
φυτεύω - *πε - φύτευ - κα* *ἐ- πε - φυτεύ - κειν*
(φε - φύτευ - κα) (ἐ- φε - φυτεύ - κειν)
χορεύω - *κε - χόρευ - κα* *ἐ- κε - χορεύ - κειν*
(χε - χορευ - κα) (ἐ- χε - χορεύ - κειν) (§ 37,7)
κάμνω (θ. κμη-) - *κέ - κμη - κα*
πνέω (θ. πνευ-) - *πέ - πνευ - κα*
δρῶ (δρά- ω) - *δέ - δρα - κα*
γράφομαι - γέ - γραμ - μαι ἐ- γε - γράμ - μην, γε- γράψ - ομαι·

2) **ὅ,τι καὶ ἡ αὔξησις**. Λαμβάνουν δὲ

α) συλλαβικὴν αὔξησιν ὡς ἀναδιπλασιασμὸν τὰ ῥήματα, τῶν ὁποῖων τὸ θέμα ἀρχίζει ἀπὸ σύμφωνον διπλοῦν ἢ ἀπὸ ρ ἢ ἀπὸ δύο σύμφωνα, χωρὶς ὅμως νὰ εἶναι τὸ πρῶτον ἐξ αὐτῶν ἄφωνον καὶ τὸ δεύτερον ἔνρινον ἢ ὑγρὸν ἢ ὅσων τὸ θέμα ἀρχίζει ἀπὸ τρία σύμφωνα :

ζητῶ - *ἐ - ζήτηκα* (ὅπως ἐ - ζήτησα)
ῥίπτω - *ἔ - ρριφα* (ὅπως ἔ - ρριψα)
σπείρω (θ. σπερ-, σπαρ-) - *ἔ - σπαρκα* (ὅπως ἔ - σπειρα)
φθείρω (θ. φθερ-, φθαρ-) - *ἔ - φθαρκα* (ὅπως ἔ - φθειρα)
στρατεύω - *ἐ - στράτευκα* (ὅπως ἐ - στράτευσα)

β) χρονικὴν αὔξησιν ὡς ἀναδιπλασιασμὸν τὰ ῥήματα, τῶν ὁποίων τὸ θέμα ἀρχίζει ἀπὸ φωνῆεν:

***ἀ**δικῶ* - **ἠ** - *δίκη - κα* (ὅπως ἠδίκησα)

ἐρημῶ - **ἠ** - *ρήμω - κα* (ὅπως ἠρήμωσα)
ὁ*μολογῶ* - **ὡ** - *μολόγη - κα* (ὅπως ὡμολόγησα)
αἰ*τῶ* - **ἠ** - *τη - κα* (ὅπως ᾔτησα)
οἰ*κῶ* - **ᾠ**-*κη-κα* (ὅπως ᾤκησα)

3. Αὔξησις καὶ ἀναδιπλασιασμὸς τῶν συνθέτων ῥημάτων

§ 187. 1) *Τὰ μετὰ προθέσεων σύνθετα* (ἢ παρασύνθετα)* ῥήματα ἔχουν τὴν αὔξησιν καὶ τὸν ἀναδιπλασιασμὸν μετὰ τὴν πρόθεσιν:

εἰσ - *πέμπω* - *εἰσ* - **έ** - *πεμπον* *εἰσ* - **πέ** - *πομφα*
συν - *οικῶ* - *συν* - **ῳ** - *κουν* *συν* - **ῳ** - *κηκα*
παρα - *νομῶ* - *παρ* - **ε** - *νόμουν* *παρα* - **νε** - *νόμηκα*
ἐγ - *κωμιάζω* - *ἐν* - **ε** - *κωμίαζον* *ἐγ* - **κε** - *κωμίακα*
ἐν - *χειρίζω* - *ἐν* - **ε** - *χείριζον* *ἐγ* - **κε** - *χείρικα* (§ 37, 7).

2) Τὰ *παρασύνθετα* ῥήματα, ὅσα ἔχουν πρῶτον συνθετικὸν ἄλλην λέξιν ἐκτὸς προθέσεως, ἔχουν τὴν αὔξησιν καὶ τὸν ἀναδιπλασιασμὸν εἰς τὴν ἀρχήν, ὡς ἐὰν ἦσαν ἁπλᾶ ῥήματα:

(ἄ - δικος) *ἀδικῶ* - *ἠδίκουν* *ἠδίκηκα*
(δυσ - τυχὴς) *δυστυχῶ* - *ἐ* - *δυστύχουν* *δε* - *δυστύχηκα*
(μυθο - λόγος) *μυθολογῶ* - *ἐ* - *μυθολόγουν* *με* - *μυθολόγηκα*
(οἰκο-δόμος) *οἰκοδομῶ* - *ᾠκοδόμουν* *ᾠκοδόμηκα.*

Σημείωσις. Τὰ παρασύνθετα ῥήματα, εἰς τὰ ὁποῖα τὸ πρῶτον συνθετικὸν εἶναι τὸ ἐπίρρημα **εὖ**, συνήθως δέν λαμβάνουν αὔξησιν οὐδὲ ἀναδιπλασιασμόν:

εὐδοκιμῶ *εὐδοκίμουν* *εὐδοκίμησα* *εὐδοκίμηκα*
εὐεργετῶ *εὐεργέτουν* *εὐεργέτησα* *εὐεργέτηκα*
εὐτυχῶ *εὐτύχουν* *εὐτύχησα* *εὐτύχηκα*
εὐωχοῦμαι *εὐωχούμην* *εὐωχήθην.*

4. Ἀνωμαλίαι αὐξήσεως

§ 188. 1) Τὰ ῥήματα **βούλομαι, δύναμαι** καὶ **μέλλω** ἔχουν αὔξησιν κανονικῶς **ἐ** καὶ ἀνωμάλως **ἠ** (κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ ῥ **ἐθέλω** ἢ **θέλω** - *ἤθελον*).

ἐβουλόμην καὶ ἠβουλόμην - *ἐβουλήθην καὶ ἠβουλήθην*
ἐδυνάμην καὶ ἠδυνάμην - *ἐδυνήθην καὶ ἠδυνήθην*

*Τὶ λέγονται **παρασύνθετοι** λέξεις βλ. κατωτέρω, είς τὸ τέλος τοῦ περὶ συνθέσεως κεφαλαίου.

ἔμελλον καὶ ἤμελλον.

2) Τὰ ῥήματα **(κατ)άγνυμι, ὠνοῦμαι** καὶ **ὠθῶ**, ἐνῷ τὸ θέμα των ἀρχίζει ἀπὸ φωνῆεν, ἔχουν συλλαβικὴν αὔξησιν **ἐ**: *κατ-έ-αξα, ἐ - ωνούμην, ἐ - ώθουν.*

3) Τὰ ῥήματα **ἐθίζω, ἑλίττω, ἕλκω, ἕπομαι, (περι)έπω, ἐργάζομαι, ἕρπω, ἑστιῶ, ἔχω** καὶ **ἐῶ** κατὰ τὴν αὔξησιν τρέπουν τὸ ἀρκτικὸν **ε** ὄχι εἰς **η** ἀλλὰ εἰς **ει**: *εἴθιζον, εἵλιπτον, εἷλκον, εἱπόμην, περι - εῖπον, εἰργαζόμην, εἷρπον, εἱστίων, εἶχον, εἴων.*

Σημείωσις. Τοῦ ῥ. **ἐργάζομαι** ὁ παρατατικὸς καὶ ὁ ἀόριστος σχηματίζονται καὶ μὲ κανονικὴν αὔξησιν: *ἠργαζόμην, ἠργασάμην.*

4) Τὸ ῥῆμα **ἀν - οίγω** εἰς πάντας τοὺς παραγομένους χρόνους, τὸ ῥ· ὁρῶ εἰς τὸν παρατατικὸν καὶ τὸ ῥ· **ἁλίσκομαι** εἰς τὸν ἀόριστον ἔχουν καὶ συλλαβικὴν καὶ χρονικὴν αὔξησιν ὁμοῦ: *ἀν - έῳγον, ἀν - έῳξα, ἑώρων, ἑᾶλων.*

5) Τὸ ῥῆμα **ἑορτάζω** κατὰ τὴν αὔξησιν ἐκτείνει ὄχι τὸ ἀρκτικὸν φωνῆεν **ἑ** ἀλλὰ τὸ κατόπιν αὐτοῦ **ο**: *ἑώρταζον, ἑώρτασα.*

Σημείωσις. Πᾶσαι αἱ ἀνωτέρω ἀνωμαλίαι τῆς αὐξήσεως εἶναι φαινομενικαὶ καὶ ὀφείλονται εἰς διαφόρους φθογγικὰς παθήσεις π.χ. τὸ ῥῆμα *ἐργάζομαι* ἀρχῆθεν ἦτο *Fεργάζομαι* καὶ τὸ ῥῆμα *ἔχω* ἀρχῆθεν ἦτο *σέχω*, ὁ παρατατικὸς δὲ αὐτῶν ἀρχῆθεν ἦτο κανονικῶς *ἐ - Fεργαζόμην, ἔ - σεχον*, ἐκ τούτων δὲ κατόπιν προῆλθον οἱ τύποι *ἐεργαζόμην, ἔεχον* καὶ μετὰ συναίρεσιν τοῦ **εε** εἰς **ει** προῆλθον τέλος οἱ τύποι *εἰργαζόμην, εἶχον* (βλ. § 33, 3).

Ἐπίσης οἱ τύποι *ἑώρταζον, ἑώρτασα* προῆλθον ἐκ παλαιοτέρων κανονικῶν τύπων *ἡόρταζον, ἡόρτασα δι'* ἀντιμεταχωρήσεως (βλ, § 32, 4).

Ὁμοίως δὲ ἐκ τῶν παλαιοτέρων τύπων *ἀν - ήFοιγον, ἡFόρων* (μὲ ἰσχυροτέραν συλλαβικὴν αὔξησιν **η**) προῆλθον οἱ τύποι *ἀν - έῳγον, ἑώρων* (μὲ δασεῖαν κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ δασυνόμενον **ὁρῶ**) (βλ. § 32, 4).

6) Ἐκ τῶν συνθέτων ἢ παρασυνθέτων ῥημάτων:

α΄) τὰ ῥήματα **ἀμφι - έννυμι, ἐγγυῶ** (ἐκ τῆς λ. ἐγ - γύη), **ἐμπεδῶ** (ἐκ τῆς λ. ἔμ - πεδος), **ἐναντιοῦμαι** (ἐκ τῆς λ. ἐν - αντίος), **ἐπ - είγω, ἐπ - σταμαι** καὶ **καθ - έζομαι** ἔχουν τὴν αὔξησιν ὅλως εἰς τὴν ἀρχήν, ὡσὰν νὰ ἦσαν ἁπλᾶ: *ἠμφιέννυν, ἠγγύων, ἠμπέδουν, ἠναντιούμην, ἤπειγον, ἠπιστάμην, ἐκαθεζόμην·*

β΄) τὰ ῥήματα **ἐκκλησιάζω** (ἐκ τῆς λ. ἐκ - κλησία), **καθ - εύδω, κάθ - ημαι** καὶ **καθ - ίζω** διφοροῦνται, ἤτοι ἔχουν τὴν αὔξησιν ἄλλοτε μὲν ὅλως εἰς τὴν ἀρχὴν ὡς ἁπλᾶ, ἄλλοτε δὲ μετὰ τὴν πρόθεσιν: *ἠκ - κλησίαζον καὶ ἐξ - εκκλησίαζον, ἐκάθευδον καὶ καθ - ηῦδον, ἐκαθήμην καὶ καθ - ήμην, ἐκάθιζον, ἐκάθισα καὶ καθ - ῖσα*˙

γ΄) τὰ ῥήματα **ἀν - έχομαι, ἀμφι - σβητῶ** (ἀρχῆθεν ἀμφισ - βητῶ), **ἐν - οχλῶ** καὶ **(ἐπ)αν - ορθῶ** ἔχουν συγχρόνως δύο αὐξήσεις, ἤτοι καὶ ὅλως εἰς τὴν ἀρχὴν ὡς ἁπλᾶ καὶ μετὰ τὴν πρόθεσιν: **ἠν** *- ειχόμην,* **ἠ***μφ-εσβήτουν, ἠν - ώχλουν, (ἐπ)***ην** *- ώρθουν.*

5. Ἀνωμαλίαι ἀναδιπλασιασμοῦ

§ 189. 1) Τὰ ῥ. **γιγνώσκω** καὶ **γνωρίζω** ἔχουν ἀναδιπλασιασμὸν τοῦ β΄ εἴδους, ἀντιστρόφως δὲ τὰ ῥ. **κτῶμαι, μιμνήσκομαι** καὶ **πίπτω** ἔχουν ἀναδιπλασιασμὸν τοῦ α΄ εἴδους, παρὰ τὸν κανόνα (§ 186) : **ἔ***γνωκα* (θ. γνω-), **ἐ***γνώρικα* (θ. γνωριδ-) - **κέ***κτημαι* (θ. κτα-), **μέ***μνημαι* (θ. μνη-), **πέ***πτωκα* (θ. πτω-)˙

2) τὰ ῥ. **ἐθίζω, ἕλκω, ἐργάζομαι, ἑστιῶ** καὶ **ἐῶ** καὶ τὸ ῥ˙ **(ἀν)οίγω** ἔχουν ἀναδιπλασιασμὸν ὅμοιον μὲ τὴν αὔξησίν των: *εἴθικα, εἵλκυκα, εἴργασμαι, εἱστίακα, εἴακα, (ἀν)έῳχα, (ἀν)έῳγμαι, (ἀν)εῴξεται* (βλ. § 188, 3 καὶ 4)˙

3) τὰ ῥ **(κατ)άγνυμι, ἁλίσκομαι, ὁρῶ, ὠθοῦμαι** καὶ **ὠνοῦμαι** ἔχουν ἀναδιπλασιασμὸν **ε**, ἂν καὶ ἀρχίζουν ἀπὸ φωνῆεν: *(κατ)έαγα, ἑάλωκα, ἑόρακα (καὶ ἑώρακα), ἔωσμαι, ἐώνημαι*˙

4) τὰ ῥ. **λαμβάνω, λαγχάνω, λέγω, (συλ)λέγω** καὶ **(δια)λέγομαι** ἔχουν ἀναδιπλασιασμὸν **ει** : *εἴληφα, εἴληχα, εἴρηκα (θ. Fερ-, Fερε-), (συν)είλοχα, (δι)είλεγμαι.*

Ὁμοίως **εἴωθα** (= συνηθίζω), **εἵμαρται** (= εἶναι πεπρωμένον) τῶν ἀχρήστων εἰς τὸν ἐνεστῶτα ῥημάτων **ἔθω** (θ. Fεθ-, Fηθ-) καὶ **μείρομαι** (θ. σμερ-, σμαρ-).

Σημείωσις. Καὶ τῶν ἀνωμαλιῶν τοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ ἄλλαι μέν ὀφείλονται εἰς φθογγικὰς παθήσεις, ἄλλαι δὲ εἰς ἀναλογίαν (πρβλ. § 188, 5, Σημ.).

§ 190. Ἀττικὸς ἀναδιπλασιασμός. Εἰς μερικὰ ῥήματα, τῶν ὁποίων τὸ θέμα ἀρχίζει ἀπὸ **α** ἢ **ε** ἢ **ο**, κατὰ τὸν ἀναδιπλασιασμὸν ἐπαναλαμβάνονται οἱ δύο ἀρκτικοὶ φθόγγοι τοῦ θέματος καὶ συγχρόνως ἐκτείνεται τὸ ἀρκτικὸν φωνῆεν αὐτοῦ. Ὁ τοιοῦτος ἀναδιπλασιασμὸς

καλεῖται **Ἀττικὸς** (πρβλ. § 59).

ἀκούω (θ. ἀκο-) *ἀκ - ήκο - α*
ἐλαύνω (θ. ἐλα-) *ἐλ - ήλα - κα*
ἐλέγχομαι (θ. ἐλεγχ-) *ἐλ - ήλεγ - μαι* (ἐκ τοῦ ἐλ - ήλεγγ - μαι)
ἐσθίω (θ. ἐδε-, ἐδο-) *ἐδ - ήδο - κα*
ἔρχομαι (θ. ἐλυθ-) *ἐλ - ήλυθ - α*
ὄμνυμι (θ. ὀμο-) *ὀμ - ώμο - κα*
(ἀπ)όλλυμι (θ. ὀλε-) *(ἀπ)ολ - ώλε - κα*
(ἀπ)όλλυμαι (θ. ὀλ-) *(ἀπό)όλ - ωλ - α*
ὀρύττω (θ. ὀρυχ-) *ὀρ - ώρυχ - α*
φέρω (θ. ἐνεκ-) *ἐν - ήνοχ - α*
ἐγείρομαι (θ. ἐγερ-) *ἐγ - ήγερ - μαι*
ἐγείρομαι (θ. ἐγορ-) *ἐγρ - ήγορ - α* (μὲ ἐπανάληψιν ὄχι μόνον τῶν δύο ἀρκτικῶν φθόγγων **ἐγ**, ἀλλὰ καὶ τοῦ **ρ**).

Σημείωσις 1. Ἐκ τῶν ῥημάτων τούτων αὔξησιν (χρονικὴν) εἰς τὸν ὑπερσυντέλικον ἔχουν μόνον ὅσα ἀρχίζουν ἀπὸ **α** ἢ **ο**:

ἀκήκοα - ἠκηκόειν
ὀμώμοκα - ὠμωμόκειν·

τὰ ἄλλα δὲν λαμβάνουν αὔξησιν εἰς τὸν ὑπερσυντέλικον:

ἐλήλακα - ἐληλάκειν
ἐλήλυθα - ἐληλύθειν.

Σημείωσις 2. Ἀναδίπλωσις τοῦ ῥηματικοῦ θέματος συμβαίνει εἴς τινα ῥήματα καὶ κατὰ τὸν σχηματισμὸν δευτέρων χρόνων αὐτῶν ἢ παραγωγὴν λέξεων ἐξ αὐτῶν: **ἄγ - ω**, *ἤγ - αγ - ον* (ἐκ τοῦ ἄγ - αγ - ον), **φέρω** (θ. ἐνεκ-), *ἤν - εγκ - ον* (ἐκ τοῦ ἐν - ένεκ - ον, ἔν - ενκ - ον) (βλ. § 32, 6) - *ἀγωγὴ* (ἐκ τοῦ ἀγ - αγ - ή), *ἐδωδὴ* (ἐκ τοῦ ἐδ - εδ - ὴ) (βλ. § 32, 1 καὶ 2).

δ΄) Τὸ βοηθητικὸν ῥῆμα εἰμὶ (= εἶμαι)

§ 191. Ἀρκετοὶ τύποι τοῦ ῥήματος τῆς ἀρχαίας γλώσσης σχηματίζονται περιφραστικῶς μὲ τὸ ῥῆμα **εἰμὶ** ὡς βοηθητικόν. (Πρβλ. τῆς νέας γλώσσης: **ἔχω** *γράψει* - **εἶχα** *γράψει* - **εἶμαι** *γραμμένος* - **ἤμουν** *γραμμέ - νος*).

§ 192. Τὸ ῥῆμα εἰμὶ εἶναι ἀνώμαλον, οἱ δὲ χρόνοι αὐτοῦ εἶναι:
ἐνεστ. *εἰμί*, παρατ. *ἦν* (- ἤμην), μέλλ. *ἔσομαι* (= θὰ εἶμαι), ἀόρ. *ἐγενόμην* (= ὑπῆρξα ἢ ἔγινα), πρκμ. *γέγονα* (= ἔχω ὑπάρξει ἢ ἔχω

γίνει), ὑπερσ. *ἐγεγόνειν* (= εἶχα ὑπάρξει ἢ εἶχα γίνει). Ἐκ τούτων ὡς βοηθητικοὶ πρὸς σχηματισμὸν τῶν ῥημάτων ἐν γένει λαμβάνονται ὁ ἐνεστώς, ὁ παρατατικὸς καὶ ὁ μέλλων, οἱ ὁποῖοι κλίνονται ὡς ἑξῆς:

Ὁριστική		Ὑποτα-κτικὴ	Εὐκτικὴ	Προστακτικὴ
Ἐνεστὼς	Παρατατικὸς			
εἶ-μὶ	ἦν ἢ ἦν	ὦ	εἴη-ν	
εἶ	ἦ-σθα	ᾖς	εἴη-ς	ἴσ-θι
ἐσ-τὶ(ν)	ἦν	ᾖ	εἴη	ἔσ-τω
ἐσ-μὲν	ἦ-μεν	ὦ-μεν	εἴη-μεν ἢ εἶ-μεν	
ἐσ-τὲ	ἦ-τε (ἦσ-τε)	ἦ-τε	εἴη-τε ἢ εἶ-τε	ἔσ-τε
εἰ-σὶ(ν)	ἦ-σαν	ὦ-σι(ν)	εἴη-σαν ἢ εἶ-εν	ἔσ-των, ὄντων (ἢ ἔσ-τωσαν)
ἐσ-τὸν	ἦσ-τον	ἦ-τον	εἴη-τον ἢ εἶτον	
ἐσ-τὸν	ἤσ-την	ἦ-τον	εἰή-την ἢ εἴ-την	ἔσ-τον
				ἔσ-των

Ἀπαρέμφ.: εἶναι. Μετοχή: ὢν (ὄντ-ος), οὖσα (οὔσης), ὂν (ὄντ-ος)

Μέλλων		
	Ὁριστικὴ:	ἔσομαι, ἔσῃ (ἢ ἔσει), ἔσται-ἐσόμεθα, ἔσεσθε, ἔσονται
	Εὐκτικὴ:	ἐσοίμην, ἔσοιο, ἔσοιτο - ἐσοίμεθα, ἔσοισθε, ἔσοιντο
	Ἀπαρέμφατον:	ἔσεσθαι
	Μετοχὴ:	ἐσόμενος, ἐσομένη, ἐσόμενον.

Σημείωσις. Τὸ γ΄ ἑνικὸν τῆς ὁριστικῆς τοῦ ἐνεστῶτος (ἐστὶ) -τονίζεται εἰς τὴν παραλήγουσαν (**ἔστι**):

1) ὅταν ἔχῃ τὴν σημασίαν τοῦ **ὑπάρχει** ἢ τοῦ **εἶναι δυνατόν**: *ἔστι θεὸς - ἔστι λαβεῖν·*

2) ὅταν εὑρίσκεται κατόπιν τῶν λέξεων τοῦτ᾽ (= τοῦτο), **ἀλλ᾽** (= ἀλλά), **εἰ, καί, οὐκ**: *τοῦτ᾽ ἔστι, οὐκ ἔστι·*

3) ὅταν εὑρίσκεται εἰς τὴν ἀρχὴν προτάσεως: *ἔστι τις σοφός.*

ε΄) Σχηματισμὸς τῶν ἐγκλίσεων καὶ τῶν χρόνων τῶν ῥημάτων

1. Συζυγία τῶν εἰς -ω ῥημάτων

§ 193. Ἡ συζυγία τῶν εἰς -ω ῥημάτων περιλαμβάνει:

1) ῥήματα **βαρύτονα,** ἤτοι ῥήματα, τὰ ὁποῖα λήγουν εἰς -ω ἄτονον (§ 17, 6): *λύω, πείθω·*

2) ῥήματα **συνῃρημένα ἢ περισπώμενα,** ἤτοι ῥήματα, τὰ ὁποῖα λήγουν εἰς **-ω** περισπώμενον: *τιμῶ, ποιῶ* (§ 17, 4).

§ 194. Παράδειγμα βαρυτόνου ῥήματος ἐνεργητικῆς φωνῆς (§ 173,1)

	Ὁριστικὴ		Ὑποτακτικὴ
	Χρόνοι ἀρκτικοὶ	Χρόνοι παραγώμενοι	

Ἐνεστὼς Παρατικὸς	λῡ΄-ω λύ-εις λύ-ει λύ-ομεν λύ-ετε λύ-ουσι(ν)	ἔ-λῡ-ον ἔ-λυ-ες ἔ-λυ-ε(ν) ἐ-λύ-ομεν ἐ-λύ-ετε ἔ-λυ-ον	(ἵνα) λύω λύ-ῃς λύ-ῃ λύ-ωμεν λύ-ητε λύ-ωσι(ν)
Μέλλων	λῡ΄-σω λύ-σεις λύ-σει λύ-σομεν λύ-σουσι(ν)		
Ἀόριστος α΄		ἔ-λῡ-σα ἔ-λυ-σας ἔ-λυ-σε(ν) ἐ-λύ-σαμεν ἐ-λύ-σατε ἔ-λυ-σαν	(ἵνα) λύ-σω λύ-σῃς λύ-σῃ λύ-σωμεν λύ-σητε λύ-σωσι(ν)
Παρακείμενος Ὑπερσυντέλικος	λέ-λῡ-κα λέ-λυ-κας λέ-λυ-κε(ν) λε-λύ-καμεν λε-λύ-κατε λε-λύ-κασι(ν)	ἐ-λελῡ-΄κειν[1] ἐ-λε-λύ-κεις ἐ-λε-λύ-κει ἐ-λε-λύ-κεμεν[2] ἐ-λε-λύ-κετε ἐ-λε-λύ-κεσαν	(ἵνα) λελύκω λελύκῃς λελύκῃ κλπ. καὶ (συνηθέστερον) λελυκὼς ὦ, ᾖς, ᾖ, λελυκότες ὦμεν, ἦτε, ὦσι(ν)

Τετελ. Μέλλων	λελυκὼς ἔσομαι, ἔσει, ἔσται λελυκότες ἐσόμεθα, ἔσεσθαι, ἔσονται

1

1. Ἀρχαιότεροι τύποι προσέτι: *ἐλελύ-κη(ν), ἐλελύ-κης, ἐλελύ-κη.*
2. Μεταγενέστεροι τύποι προσέτι: *ἐλελύ-κειμεν, ἐλελύ-κειτε, ἐλελύ-κεισαν.*

Εὐκτικὴ	Προστακτικὴ	Μετοχὴ Ἀπαρέμφατον
(εἴθε) λύ-οιμι λύ-οις λύ-οι λύ-οιμεν λύ-οιτε λύ-οιεν	- λῦ-ε λυ-έτω - λύ-ετε λυ-όντων ἢ λυ-έτωσαν	λύ-ειν λύ-ων (λύ-οντος) λύουσα (λυούσης) λῦ-ον (λύ-οντος)
(ὅτι) λύ-σοιμι λύ-σοις λύ-σοι λύ-σοιμεν λύ-σοιτε λύ-σοιεν		λύ-σειν λύ-σων (λύσοντος) λύ-σουσα (λυσούσης) λῦ-σον (λύσοντος)
(εἴθε) λύσαιμι λύσαις ἢ λύ-σειας λύ-σαι ἢ λύ-σειε(ν) λύ-σαιμεν λύ-σαιτε λύ-σαιεν ἢ λύ-σειαν	- λῦ-σον λυ-σάτω - λύ-σατε λυ-σάντων ἢ λυ-σάτωσαν	λῦ-σαι λύ-σας (λύσαντος) λύ-σασα (λυσάσης) λῦ-σαν (λύσαντος)
(εἴθε) λε-λύ-κοιμι λελύκοις λελύκοι κτλ. καὶ (συνηθέστερον) λελυκὼς εἴην,εἴης, εἴη λελυκότες εἴημεν ἢ εἶμεν, εἴητε ἢ εἶτε, εἴησαν ἢ εἶεν	- λελυκὼς ἴσθι ἔστω λελυκότες ἔστε ἔστων	λελυκέναι λελυ-κὼς (λελυ-κότος) λελυ-κυῖα(λελυ-κυίας) λελυκὸς (λελυκότος)

3. Ἡ εὐκτικὴ τοῦ μέλλοντος ἐν γένει οὐδέποτε λαμβάνεται ὡς εὐχετική.

4. Οἱ τύποι τῆς εὐκτικῆς τοῦ ἐνεργ. ἀορ. α΄, οἱ ὁποῖοι λήγουν εἰς **-ειας, -ειε, -ειαν**, λέγονται **Αἰολικοὶ** καὶ εἶναι εὐχρηστότεροι τῶν ἄλλων.

5. Οἱ τύποι τοῦ γ΄ πληθυντικοῦ τῆς προστακτικῆς, οἱ ὁποῖοι λήγουν εἰς **-ντων**, εἶναι εὐχρηστότεροι τῶν τύπων, οἱ ὁποιοι ληγουν εἰς **-τωσαν**.

§ 195. Παράδειγμα βαρυτόνου ῥήματος μέσης φωνῆς (§ 273, 2), μέσης διάθεσης (§171,2). Λύομαι = λύω τὸν ἑαυτό μου.

	Ὁριστικὴ: Χρόνοι ἀρκτικοὶ	Ὁριστικὴ: Χρόνοι παραγώμενοι	Ὑποτακτικὴ
Ἐνεστὼς Παρατατικὸς	λῡ΄-ομαι λύ-ῃ (ἢ λύει) λύ-εται λυ-όμεθα λύ-εσθε λύ-ονται	ἐ-λῡ-όμην ἐ-λύ-ου ἐ-λύ-ετο ἐ-λυ-όμεθα ἐ-λύ-εσθε ἐ-λύ-οντο	(ἵνα) λύ-ωμαι λύ-ῃ λύ-ηται λυ-ώμεθα λύ-ησθε λύ-ωνται
Μέσος μέλλων	λῡ΄-σομαι λύ-σῃ (ἢ λύ-σει) λύ-σεται λυ-σόμεθα λύ-σεσθε λύ-σονται		
Μέσος Ἀόριστος α΄		ἐ-λῡ-σάμην ἐ-λύ-σω ἐ-λύ-σατο ἐ-λυ-σάμεθα ἐ-λύ-σασθε ἐ-λύσαντο	(ἵνα) λύ-σωμαι λύ-σῃ λύ-σηται λυ-σώμεθα λύ-σησθε λύ-σωνται
Παρακείμενος Ὑπερσυντέλικος	λέ-λῡ-μαι λέ-λυ-σαι λέ-λυ-ται λε-λύ-μεθα λέ-λυ-σθε λέ-λυ-νται	ἐ-λε-λῡ΄-μην ἐ-λέ-λυ-σο ἐ-λέ-λυ-το ἐ-λε-λύ-μεθα ἐ-λέ-λυ-σθε ἐ-λέ-λυ-ντο	(ἵνα) λελυμένος ὦ λελυμένος ᾖς λελυμένος ᾖ λελυμένοι ὦμεν λελυμένοι ἦτε λελυμένοι ὦσι(ν)

Τετελ. Μέλλων		
Τετελ. Μέλλων	λε-λύ-σομαι ἢ λελυμένος ἔσομαι λε-λύ-σῃ (ἢ-σει) ἔσει λε-λύ-σεται » ἔσται λε-λυ-σόμεθα ἢ λελυμένοι ἐσόμεθα λε-λύ-σεσθε » ἔσεσθε λε-λύ-σονται » ἔσονται	

* Ἀντὶ τῶν εἰς -η παλαιοτέρων τύπων τοῦ προσώπου τούτου συνηθέστεροι εἶναι ὁ εἰς **-ει**. Οὕτω δὲ κανονικῶς ἐκφέρονται διὰ τοῦ **-ει** τὰ δεύτερα ἑνικὰ του *βούλομαι, οἴομαι καὶ ὄψομαι* (**βούλει, οἴει, ὄψει**).

Εὐκτικὴ	Προστακτικὴ	Ἀπαρέμφατον Μετοχὴ
(εἴθε) λυ-οίμην λύ-οιο λύ-οιτο λυ-οίμεθα λύ-οισθε λύ-οιντο	- λύ-ου λυ-έσθω - λύ-εσθε λυ-έσθων ἢ λυ-έσθωσαν	λύ-εσθαι λυ-όμενος λυ-ομένη λυ-όμενον
(ὅτι) λυ-σοίμην λύ-σοιο λύ-σοιτο λυ-σοίμεθα λύ-σοισθε λύ-σοιντο		λύ-σεσθαι λυ-σόμενος λυ-σομένη λυ-σόμενον
(εἴθε) λυ-σαίμην λύ-σαιο λύ-σαιτο λυ-σαίμεθα λύ-σαίσθε λύ-σαιντο	- λῦ-σαι λυ-σάσθω - λύ-σασθε λυ-σάσθων ἢ λυ-σάσθωσαν	λύ-σασθαι λυ-σάμενος λυ-σαμένη λυ-σάμενον

(εἴθε) λελυμένος εἴην λελυμένος εἴης λελυμένος εἴη λελυμένοι εἴημεν ἢ εἶμεν λελυμένοι εἴητε ἢ εἶτε λελυμένοι εἴησαν ἢ εἶεν	- λέ-λυ-σο λε-λύ-σθω - λέ-λυ-σθε λε-λύ-σθων ἢ λε-λύ-σθωσαν	λε-λύ-σθαι λε-λυ-μένος λε-λυ-μένη λε-λυ-μένον

λε-λύ-σοιμην ἢ λελυμένος ἐσοιμην λε-λύ-σοιο » ἔσοιο λε-λύ-σοιτο » ἔσοιτο λε-λυ-σοίμεθα ἢ λελυμένοι ἐσοίμεθα λε-λύ-σοισθε » ἔσοισθε λε-λύ-σοιντο » ἔσοιντο	λε-λύ-σεσθαι ἢ λε-λυ-μένος ἔσεσθαι λε-λυ-σόμενος, -η, -ον, ἢ λελυμένος ἐσόμενος, -η, -ον λελυμένοι ἐσόμενοι, -αι, -α

* Οἱ εἰς **-σθων** τύποι εἶναι παλαιότεροι καὶ συνηθέστεροι.

§ 196. Παράδειγμα βαρυτόνου ῥήματος μέσης φωνῆς (§ 173, 2), παθητικῆς διαθέσεως (§ 171,3). *Λύομαι* = λύομαι ὑπὸ ἄλλου.

	Ὁριστική		Ὑποτακτική
	Χρόνοι ἀρκτικοὶ	Χρόνοι παραγόμενοι	
Ἐνεστὼς Παρατατικὸς	λῡ́-ομαι λύ-ῃ (ἢ λύ-ει) λύ-εται κτλ.	ἐ-λῡ-όμην ἐ-λύ-ου ἐ-λύ-ετο κτλ	(ἵνα) λύ-ωμαι λύ-ῃ λύ-ηται κτλ.
	ὅπως τῆς μέσης διαθέσεως		
Παθ. Μέλλων α΄	λῡ-θή-σομαι λυ-θή-σῃ (ἢ -σει) λυ-θή-σεται λυ-θή-σόμεθα λυ-θή-σεσθε λυ-θή-σονται		
Παθητικὸς Ἀόριστος α΄		ἐ-λῡ́-θην ἐ-λύθης ἐ-λύ-θη ἐ-λύ-θημεν ἐ-λύ-θητε ἐ-λύ-θησαν	(ἵνά) λυ-θῶ λυ-θῇς λυ-θῇ λυ-θῶμεν λυ-θῆτε λυ-θῶσι
Παρακείμενος Ὑπερσυντέλικος	λέ-λυ-μαι λέ-λυ-σαι λέ-λυ-ται κτλ.	ἐ-λε-λύ-μην ἐ-λέ-λυ-σο ἐ-λέ-λυ-το κτλ.	(ἵνα) λελυμένος ὦ ᾖς ᾖ κτλ.
	ὅπως τῆς μέσης διαθέσεως		

Τετελ. Μέλλων	λε-λύ-σομαι λε-λύ-σῃ (ἢ -σει) λε-λύ-σεται κτλ. ὅπως τῆς μέσης διαθέσεως

1. Οἱ τύποι οὗτοι προῆλθον διὰ συναιρέσεως ἐκ παλαιοτέρων τύπων *λυ-θή-ω, λυ-θή-ῃς, λυ-θή-ῃ κτλ.*

Εὐκτικὴ	Προστακτικὴ	Ἀπαρέμφατον Μετοχή
(εἴθε) λυ-οίμην λύ-οιο λύ-οιτο κτλ.	- λύ-ου λυ-έσθω κτλ.	λύ-εσθαι
ὅπως τῆς μέσης διάθεσεως		λυ-όμενος λυ-ομένη λυ-όμενον
(ὅτι) λυ-θη-σοίμην λυ-θή-σοιο λυ-θή-σοιτο λυ-θη-σοίμεθα λυ-θή-σοισθε λυ-θή-σοιντο		λυ-θή-σεσθαι
		λυ-θη-σόμενος λυ-θη-σομένη λυ-θη-σόμενον
(εἴθε) λυ-θείην λύ-θείης λύ-θείη λυ-θείημεν ἢ λυ-θεῖμεν λυ-θείητε ἢ λυ-θεῖτε λυ-θείησαν ἢ λυθεῖεν	- λύ-θη-τι λυ-θή-τω - λύ-θη-τε λυ-θέ-ντων ἢ λυ-θή-τωσαν	λύ-θῆ-ναι
ὅπως τῆς μέσης διάθεσεως		λυ-θεὶς (λυ-θέντος) λυ-θεῖσα (λυ-θείσης) λυ-θὲν (λυ-θέντος)

λε-λυ-σοίμην λε-λύ-σοιο λε-λύ-σοιτο κτλ.		λε-λύ-σεσθαι λε-λυ-σόμενος, -η, -ον κτλ.
ὅπως τῆς μέσης διάθεσεως		

2. Ἐκ τῶν τύπων *λυ-θε-ίη-ν, λυ-θε-ίη-ς, λυ-θε-ίη-μεν* ἢ *λυ-θε-ῖ-μεν* κτλ. (βλ. § 208).

3. Οἱ βραχύτεροι τύποι *λυθεῖμεν, λυθεῖτε, λυθεῖεν* εἶναι συνηθέστεροι τῶν μακροτέρων τύπων *λυθείημεν, λυθείητε, λυθείησαν.*

4. Ἐξ ἀρχικοῦ τύπου *λύ-θη-θι* (βλ. § 37, 7, Σημ.).

5. Ἐξ ἀρχικῶν τύπων *λυθέ-ντ-ς, λυ-θέ-ντ-ια, λυ-θέ-ντ,* (βλ. § 33, 5 καὶ 36, 4, ε΄).

Γενικαὶ παρατηρήσεις εἰς τὸν σχηματισμὸν τῶν χρόνων καὶ τῶν ἐγκλίσεων

§ 197. Τὰ ῥήματα μέσης καὶ παθητικῆς διαθέσεως (§ 171), ἤτοι τὰ μέσα καὶ τὰ παθητικὰ ῥήματα, ἔχουν πάντας τοὺς χρόνους κοινούς, ἐκτὸς τοῦ μέλλοντος καὶ τοῦ ἀορίστου: *λύομαι* (= λύω τὸν ἑαυτόν μου ἢ λύομαι ὑπὸ ἄλλου), *ἐλυόμην, λέλυμαι, ἐλελύμην, λελύσομαι·* ἀλλά: *λύσομαι* (= θὰ λύσω τὸν ἑαυτόν μου), *λυθήσομαι* (= θὰ λυθῶ ὑπὸ ἄλλου), *ἐλυσάμην* (= ἔλυσα τὸν ἑαυτόν μου), *ἐλύθην* (= ἐλύθην ὑπὸ ἄλλου).

§ 198. Αἱ καταλήξεις τοῦ μέλλοντος ἐν γένει (ἐνεργητικοῦ, μέσου, παθητικοῦ καὶ μονολεκτικοῦ τετελεσμένου) εἰς πάσας τὰς ἐγκλίσεις εἶναι αἱ ἴδιαι μὲ τὰς καταλήξεις τοῦ ἀντιστοίχου ἐνεστῶτος: *λύσ-ω* (λύ-**ω**), *λύσ-ομαι, λύθήσ-ομαι, λελύσ-ομαι* (λύ-**ομαι**). Ἀλλὰ

1) πρὸς σχηματισμὸν τοῦ ἐνεργητικοῦ καὶ τοῦ μέσου (ἁπλοῦ ἢ τετελεσμένου μονολεκτικοῦ) μέλλοντος προστίθεται εἰς τὸ θέμα πρὸ τῶν καταλήξεων ὁ **χρονικὸς χαρακτὴρ** αὐτοῦ ***σ*** : *(λύ-ω) λύ-σ-ω, (λύ-ομαι) λύ-σ-ομαι, λελύ-σ-ομαι·*

2) πρὸς σχηματισμὸν τοῦ παθητικοῦ μέλλοντος προστίθεται εἰς τὸ θέμα πρῶτον τὸ **πρόσφυμα θη** καὶ ἔπειτα ὁ χρονικὸς χαρακτὴρ ***σ*** πρὸ τῶν καταλήξεων: (λύ-ομαι) *λυ-**θή**-σ-ομαι..*

§ 199. Χρονικὸν χαρακτῆρα ***σ*** ἐκτὸς τοῦ μέλλοντος ἔχει καὶ ὁ

ἐνεργητικὸς καὶ μέσος ἀόριστος α΄: *ἔλυ-**σ**-α, ἐλυ-**σ**-άμην.*

§ 200. Ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος πλείστων ῥημάτων σχηματίζεται εἰς **-κα**, ὁ δὲ ὑπερσυντέλικος αὐτῶν εἰς **-κειν**, ἤτοι ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος τῶν φωνηεντολήκτων, τῶν ὀδοντικολήκτων καὶ τῶν ἐνρινολήκτων ἢ ὑγρολήκτων ῥημάτων ἔχει **χρονικὸν χαρακτῆρα κ**: (λύ-ω) *λέλυ-**κ**-α, ἐλελύ-**κ**-ειν,* (πείθω, θ. πειθ-) *πέπει-**κ**-α,* (φαίνω, θ. φαν-) πέφαγ-**κ**-α, (καθαίρω, θ. καθαρ-) *κεκάθαρ-**κ**-α.*

§ 201. Τὸ **ο** καὶ τὸ **ε**, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀρχίζουν πᾶσαι σχεδὸν αἱ καταλήξεις τοῦ ἐνεστῶτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ, καθὼς καὶ τοῦ μέλλοντος ἐνεργητικοῦ καὶ μέσου ἢ παθητικοῦ εἰς πάσας τὰς ἐγκλίσεις, ἐκτὸς τῆς ὑποτακτικῆς, καὶ εἰς τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχήν, λέγονται **θεματικὰ φωνήεντα** τῶν ἐγκλίσεων τούτων.

Σημείωσις. Κανονικῶς τὸ μὲν θεματικὸν φωνῆεν **ο** ὑπάρχει πρὸ τοῦ **μ** ἢ τοῦ **ν** ἢ πρὸ φωνήεντος: *λύ-**ο-μεν**, λύ-**ο-νται**, ἔλυ-**ο-ν**, λύ-**ο-ιμεν**· τὸ δὲ θεματικὸν* φωνῆεν **ε** ὑπάρχει πρὸ τοῦ **σ** ἢ **τ**: *λύ-**ε**-σθε λύ-**ε**-ται.*

Τύποι οἷοι *λύουσι, λέγουσι* κτλ. προῆλθον ἐκ παλαιοτέρων τύπων *λύονσι,λέγονσι,* οἱ ὁποῖοι πάλιν προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων *λύοντι, λέγοντι* (ϐλ. § 32, 6 καὶ § 37, 5).

Ὁμοίως τύποι οἷος ὁ *λύωσι* προῆλθον ἐκ παλαιοτέρων *λύωνσι - λύωντι* (ϐλ, § 37, 5).

Ὁμοίως τύποι οἷοι *λελύκᾶσι - γεγράφᾶσι* κτλ. προῆλθον ἐκ παλαιοτέρων τύπων *λελύκανσι - λελύκαντι, γεγράφανσι - γεγράφαντι* (ϐλ. § 37, 5).

Τύποι δὲ οἷοι οἱ τοῦ ϐ' ἑνικοῦ τοῦ μέσου ἢ τοῦ παθητικοῦ ἐνεστῶτος κτλ. *λύῃ* (λύεσαι), *λέγῃ* (=λέγεσαι) κτλ. προῆλθον διὰ συναιρέσεως ἐκ παλαιοτέρων τύπων *λύεαι, λέγεαι,* οἱ ὁποῖοι πάλιν προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων *λύεσαι, λέγεσαι* (ϐλ. § 33, 3 καὶ ὑποσημ.* τῆς σελ. 104).

Ὁμοίως τύποι οἷοι *ἐλύου, ἐλέγου* κτλ., *ἐλύσω, ἐτάξω* κττ. προῆλθον διὰ συναιρέσεως ἐκ παλαιοτέρων τύπων *ἐλύ-εο, ἐλέγ-εο* κτλ, *ἐλύσ-αο, ἐτάξ-αο* κτλ., οἱ ὁποῖοι πάλιν προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων *ἐλύ-εσο, ἐλέγ-εσο* κττ., *ἐλύσ-ασο, ἐτάξ-ασο* κτλ. (ϐλ. § 33, 3).

Ὁμοίως προῆλθον τύποι τῆς εὐκτικῆς οἷοι *λύοιο, παιδεύσαιο* κττ. ἐξ ἀρχικῶν τύπων *λύ-οισο, παιδεύ-σαισο* κτλ. (ϐλ. § 33, 3).

Ὁμοίως προῆλθον τύποι τῆς προστακτικῆς *λύου, παιδεύου* κττ. ἐκ παλαιοτέρων τύπων *λύ-εο, παιδεύ-εο* κτλ., οἱ ὁποῖοι πάλιν προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων *λύ-εσο, παιδεύ-εσο* κτλ. (ϐλ. § 33, 3).

Τοῦ δὲ ἐνεργητικοῦ ἀπαρεμφάτου τύποι οἷοι *λύειν, λέγειν* κτλ. προῆλθον διὰ

συναιρέσεως ἐκ παλαιοτέρων τύπων *λύ-ε-εν, λέγ-ε-εν* κτλ. ἤτοι ἡ κατάληξις τοῦ ἐνεργητικοῦ ἀπαρεμφάτου **-ειν** προῆλθεν ἐκ τῆς **-εεν**.

§ 202. Ἡ ὑποτακτικὴ πάντων τῶν χρόνων καὶ τῆς ἐνεργητικῆς καὶ τῆς μέσης φωνῆς ἔχει θεματικὰ φωνήεντα **ω** καὶ **η** (ἀντίστοιχα πρὸς τὰ θεματικὰ φωνήεντα **ο** καὶ **ε** τῆς ὁριστικῆς) : *λύ-***ω***-μεν (λύ-ο-μεν), λύ-***η***-σθε (λύ-ε-σθε).*

§ 203. Ὁ ἐνεργητικὸς καὶ μέσος ἀόριστος α΄ εἰς πάσας τὰς ἐγκλίσεις, πλὴν τῆς ὑποτακτικῆς, καὶ ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος εἰς τὴν ὁριστικὴν ἔχουν θεματικὸν φωνῆεν **α**: *ἐλύσ-***α***-μεν, ἐλύσ-***α***-ντο, λύσ-***α***-ιμεν, λύσ-***α***-σθε, λύσ-***α***-ιντο, λελύκ-***α***-μεν.*

§ 204. Ὁ ἐνεργητικὸς ὑπερσυντέλικος εἰς τὴν ὁριστικὴν εἰς μὲν τὸν ἑνικὸν ἔχει θεματικὸν φωνῆεν **ει**, εἰς δὲ τὸν πληθυντικὸν (καὶ τὸν δυϊκὸν) **ε**: *ἐλελύκ-***ει***-ν, ἐλελύκ-***ει***-μεν,* (*ἐλελύκ-***ε***-τον, ἐλελυκ-***έ***-την*).

§ 205. 1) Ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος εἰς τὴν ὑποτακτικήν, τὴν εὐκτικὴν καὶ τὴν προστακτικὴν σπανίως σχηματίζεται μονολεκτικῶς (*λελύκω, λελύκοιμι, λελυκέτω*)· συνηθέστερον σχηματίζεται περιφραστικῶς μὲ τὴν μετοχὴν αὐτοῦ καὶ τὰς ἀντιστοίχους ἐγκλίσεις τοῦ ἐνεστῶτος τοῦ ῥήματος **εἰμί**: *λελυκὼς* **ὦ**, *λελυκὼς* **εἴην**, *λελυκὼς* **ἔστω**.

2) Ὁ μέσος παρακείμενος εἰς μὲν τὴν ὑποτακτικὴν καὶ τὴν εὐκτικὴν σχηματίζεται πάντοτε περιφραστικῶς, μὲ τὴν μετοχήν του καὶ τὰς ἀντιστοίχους ἐγκλίσεις τοῦ ἐνεστῶτος τοῦ ῥήματος **εἰμὶ** (*λελυμένος* **ὦ**, *λελυμένος* **εἴην**), εἰς δὲ τὴν προστακτικὴν σχηματίζεται καὶ μονολεκτικῶς καὶ περιφραστικῶς: *λέλυσο* ἢ *λελυμένος* **ἴσθι**.

§ 206. Εἰς πάντας τοὺς τύπους τοῦ μέσου καὶ παθητικοῦ παρακειμένου καὶ ὑπερσυντελίκου, οἱ ὁποῖοι σχηματίζονται μονολεκτικῶς, δὲν ὑπάρχουν θεματικὰ φωνήεντα, αἱ δὲ καταλήξεις προστίθενται ἀμέσως εἰς τὸ θέμα αὐτοῦ: *λέλυ-μαι, ἐλέλυ-ντο, λελύ-σθαι, λελυ-μένος.*

§ 207. 1) Καὶ τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου οἱ τύποι ἐν γένει σχηματίζονται χωρὶς θεματικὰ φωνήεντα, ἀλλὰ πρὸς σχηματισμὸν αὐτῶν προστίθεται εἰς τὸ θέμα πρὸ τῶν καταλήξεων τὸ πρόσφυμα **θη**, τὸ ὁποῖον πρὸ τοῦ (ἐγκλιτικοῦ) φωνήεντος **ι** καὶ πρὸ τοῦ **ντ** πάσχει συστολὴν καὶ

γίνεται **θε** : *ἐλύ-***θη***-ν, ἐλύ-***θη***-σαν, λυ-***θε***-ῖ-μεν, λυ-***θέ***-ντων* (βλ. § 32, 6 *καὶ* § 198, 2).

2) Τὸ πρόσφυμα **θη** εἰς τὴν ὑποτακτικὴν τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου συναιρεῖται μὲ τὰς καταλήξεις καὶ οὕτω προκύπτουν (φαινομενικαὶ) καταλήξεις, **-θῶ, -θῇς, -θῇ** κτλ. (βλ. § 196, ὑποσ.).

Σημείωσις. Καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου ἡ κατάληξις **-θῆναι** προῆλθε διὰ συναιρέσεως ἐκ τοῦ **-θηέναι** (λυ-θη-έναι) **λυ-θῆναι**.

§ 208. Ἡ εὐκτικὴ ἔχει **ἐγκλιτικὰ φωνήεντα ιη** ἢ ἁπλοῦν **ι**, τὰ ὁποῖα προστίθενται εἰς τὸ θέμα πρὸ τῶν καταλήξεων μετὰ τὸ θεματικὸν φωνῆεν (ὅπου ὑπάρχει τοιοῦτον φωνῆεν). Τὸ ἐγκλιτικὸν φωνῆεν **ι** συναιρεῖται μὲ τὸ προηγούμενον φωνῆεν τοῦ θέματος: *λυ-θε-ίη-μεν, λυ-θε-ῖ-μεν, λύ-ο-ι-μεν, λύ-σα-ι-μεν, λύσ-α-ι-ντο.*

ϛ΄) Ὁ δυϊκὸς ἀριθμὸς τῶν ῥημάτων

§ 209. Τοῦ δυϊκοῦ ἀριθμοῦ τῶν ῥημάτων ἐν γένει ἰδιαίτεραι καταλήξεις ὑπάρχουν μόνον διὰ τὸ β΄ καὶ τὸ γ΄ πρόσωπον, εἶναι δὲ αἱ ἑξῆς:

Ι. *Τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς*

α΄) τῆς ὁριστικῆς εἰς τοὺς ἀρκτικοὺς χρόνους καὶ τῆς ὑποτακτικῆς ἐν γένει (ἄνευ τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος) **-τον, -τον**: *λύ-ε-***τον***, λύ-ε-***τον** *- λύσ-ε-***τον***, λύσ-ε-***τον** *- λελύκ-α-***τον***, λελύκ-α-***τον**· *λύ-η-***τον***, λύ-η-***τον** *- λύσ-η-***τον***, λύσ-η-***τον** *- (λελύκ-η-***τον***, λελύκ-η-***τον***)*·

β΄) τῆς ὁριστικῆς εἰς τοὺς παραγομένους χρόνους καὶ τῆς εὐκτικῆς ἐν γένει (ἄνευ τοῦ θεματικοῦ ἢ καὶ τοῦ ἐγκλιτικοῦ φωνήεντος) **-τον, -την**: *ἐλύ-ε-***τον***, ἐλυ-έ-***την** *- ἐλύσ-α-***τον***, ἐλυσ-ά-***την** *- ἐλελύκ-ε-***τον***, ἐλελυκ-έ-***την** *λύ-οι-***τον***, λυ-οί-***την** *- λύσ-οι-***τον***, λυσ-οί-***την** *- λύσ-αι-***τον***, λυσ-αί-***την** *- (λελύκ-οι-***τον***, λελυκ-οί-***την***)*·

γ΄) τῆς προστακτικῆς ἐν γένει (ἄνευ τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος) **-τον, -των** : *λύ-ε-***τον***, λυ-έ-***των** *- λύσ-α-***τον***, λυσ-ά-***των** *- (λελύκ-ε-***τον***, λελυκ-έ-***των***).*

ΙΙ. *Τῆς μέσης φωνῆς* (ἐξαιρέσει τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου)

α΄) τῆς ὁριστικῆς εἰς τοὺς ἀρκτικοὺς χρόνους καὶ τῆς ὑποτακτικῆς ἐν γένει (ἄνευ τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος) **-σθον, -σθον**: *λύ-ε-***σθον***, λύ-ε-***σθον** *- λύσ-ε-***σθον***, λύσ-ε-***σθον** *- λυθήσ-ε-***σθον***, λυθήσ-ε-***σθον** *- λέλυ-***σθον***, λέλυ-***σθον** *- λελύσ-ε-***σθον***, λελύσ-ε-***σθον** *- λύ-η-***σθον***,λύ-η-***σθον**

*- λύσ-η-***σθον**, *λύσ-η-***σθον**·

β´) τῆς ὁριστικῆς εἰς τοὺς παραγομένους χρόνους καὶ τῆς εὐκτικῆς ἐν γένει (ἄνευ τοῦ θεματικοῦ ἢ καὶ τοῦ ἐγκλιτικοῦ φωνήεντος) **-σθον, -σθην**: *ἐλύ-ε-***σθον**, *ἐλυ-έ-***σθην** - *ἐλύσ-α-***σθον**, *ἐλυ-σ-ά-***σθην** - *ἐλέ-λυ-***σθον**, *ἐλελύ-***σθην** *λύ-οι-***σθον**, *λυ-οί-***σθην** - *λύσ-οι-***σθον**, *λυσ-οί-***σθην** - *λύσ-αι-***σθον**, *λυσ-αί-***σθην** - *λυθήσ-οι-***σθον**, *λυθησ-οί-***σθην**·

γ´) τῆς προστακτικῆς ἐν γένει (ἄνευ τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος) -**σθον, -σθων**: *λύ-ε-***σθον**, *λυ-έ-***σθον** - *λύσ-α-***σθων**, *λυσ-ά-***σθων** - *λέλυ-***σθον**, *λελύ-***σθων**.

Σημείωσις. Τοῦ δυϊκοῦ τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου ἐν γένει καταλήξεις εἶναι αἱ τοῦ δυϊκοῦ τῶν ἀντιστοίχων ἐγκλίσεων τοῦ ἐνεργητικοῦ ἀορίστου (ἄνευ τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος): *ἐλύθη-τον, ἐλυθή-την - λυθῆ-***τον**, *λυθῆ-***τον** - *λυ-θείη-***τον** *ἢ λιθεῖ-***τον**, *λυθειή-***την** *ἢ λυθεί-***την** - *λύθη-***τον** , *λυθή-***των**.

ζ´) Σχηματισμὸς τῶν χρόνων τῶν ἀφωνολήκτων ῥημάτων

α´) Ἐνεστὼς καὶ παρατατικὸς

§ 210. Τῶν ἀφωνολήκτων ῥημάτων ὀλίγα σχηματίζουν τὸν ἐνεστῶτα καὶ τὸν παρατατικὸν ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν θέμα ἀμετάβλητον, ὡς *ἄγ-ω, ᾄδ-ω, ἀλείφ-ω, ἀμείβ-ω, ἄρχ-ω, βλέπ-ω, γράφ-ω, διώκ-ω, ἔχ-ω, πείθ-ω, τρέπ-ω, φεύγ-ω, ψεύδ-ω κτλ.*

Τὰ πλεῖστα δὲ τῶν ἀφωνολήκτων ῥημάτων σχηματίζουν τὸν ἐνεστῶτα καὶ τὸν παρατατικὸν ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν θέμα μετασχηματισμένον, ἤτοι

1) τὰ **χειλικόληκτα** ἀφωνόληκτα ῥήματα πρὸς σχηματισμὸν τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστῶτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ προσλαμβάνουν εἰς τὸ ῥηματικόν των θέμα τὸ πρόσφυμα **τ** καὶ οὕτω λήγουν εἰς -**πτω** : (θ. κοπ-) *κόπ-τ-ω*, (θ. βλάβ-, βλάβ-τ-ω) *βλάπτω*, (θ. κρυφ-, κρύφ-τ-ω) *κρύπτω* (βλ. § 37, 1).

2) τὰ **οὐρανικόληκτα** καὶ τὰ **ὀδοντικόληκτα** πρὸς σχηματισμὸν τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστῶτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ προσλαμβάνουν εἰς τὸ ῥηματικόν των θέμα τὸ πρόσφυμα **j** (**§ 1**, σημ.) καὶ οὕτω

α´) τὰ οὐρανικόληκτα καὶ ἐκ τῶν ὀδοντικολήκτων ὅσα ἔχουν χαρακτῆρα **θ** ἤ **τ** λήγουν εἰς τὸν ἐνεστῶτα εἰς -**ττω** ἤ -**σσω**, Π. χ.

(θ. φυλακ-, φυλάκ-jω)   φυλάττω ἢ φυλάσσω

(ϑ. ἀλλαγ-, ἀλλάγ-jω) *ἀλλάττω ἢ ἀλλάσσω*
(ϑ. ταραχ-, ταράχ-jω) *ταράττω ἢ ταράσσω*
(ϑ. ἁρμοτ-, ἁρμότ-jω) *ἁρμόττω ἢ ἁρμόσσω*
(ϑ. πυρετ-, πυρέτ-jω) *πυρέττω ἢ πυρέσσω* (ϐλ. § 36, 4, γ΄)·

ϐ΄) τῶν ὀδοντικολήκτων ὅσα ἔχουν χαρακτῆρα **δ** λήγουν εἰς τὸν ἐνεστῶτα εἰς -ζω. Π. χ.

(ϑ. ἐλπιδ-, ἐλπίδ-jω) *ἐλπίζω*
(ϑ. ὄδ-, ὄδjω) *ὄζω*
(ϑ. παιδ-, παίδ-jω) *παίζω*

Σημείωσις. Ἐνεστῶτα εἰς -ζω, σχηματίζουν, καὶ μερικὰ ρήματα οὐρανικόληκτα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν συνήθως ἦχον. Π.χ.

(ϑ. οἰμωγ-, οἰμώγ-jω) οἰμώζω
(ϑ. στεναγ-, στενάγ-jω) στενάζω
(ϑ. ἀλαλαγ-, ἀλαλάγ-jω) ἀλαλάζω
(ϑ. κραγ-, κράγ-jω) κράζω
(ϑ. ὀλολυγ-, ὀλολύγ-jω) ὀλολύζω.

ϐ΄) Οἱ ἄλλοι χρόνοι

§ 211. Τῶν **ὀδοντικολήκτων** ῥημάτων

1) ὁ μέλλων ὁ ἐνεργητικὸς λήγει εἰς **-σω** καὶ ὁ μέσος εἰς **-σομαι**, ὁ ἀόριστος α΄ ὁ ἐνεργητικὸς λήγει εἰς **-σα** καὶ ὁ μέσος εἰς **-σάμην**, ὅπως καὶ τῶν φωνηεντολήκτων ῥημάτων: (ϑ. πειϑ-) *πεί-σω* (ἐκ τοῦ πείϑ-σω), *πεί-σομαι* (ἐκ τοῦ πείϑ-σομαι) - (ϑ. σπενδ-) *σπεί-σω* (ἐκ τοῦ σπένδ-σω), *σπεί-σομαι* (ἐκ τοῦ σπένδ-σομαι) - (ϑ. γυμναδ-) *ἐγύμνα-σα* (ἐκ τοῦ ἐγύμναδ-σα), *ἐγυμνα-σάμην* (ἐκ τοῦ ἐγυμναδ-σάμην) (ϐλ. § 198 κ. ἑ.).

Ἀλλὰ τὰ ὑπερδισύλλαβα ὀδοντικόληκτα εἰς **-ίζω**, ὅσα ἔχουν χαρακτῆρα **δ**, σχηματίζουν τὸν ἐνεργητικὸν καὶ μέσον μέλλοντα χωρὶς τὸν χρονικὸν χαρακτῆρα **σ** εἰς **-ιῶ, -ιοῦμαι** (κατὰ τὰ εἰς **-έω** συνῃρημένα ῥήματα). Οὕτω *κτίζω -κτίσω, σχίζω - σχίσω*, ἀλλὰ *κομίζω (ϑ. κομιδ-), κομιῶ (κομιεῖς, κομιεῖ), κομιοῦμαι (κομιεῖ, κομιεῖται).*

Σημείωσις. Μέλλοντα ἄσιγμον συνῃρημένον κατα τὰ εἰς -άω συνῃρημένα ῥήματα ἔχει καὶ τὸ ῥῆμα **ϐιϐάζω**: *ϐιϐῶ, ϐιϐᾷς, ϐιϐᾷ* κτλ.

2) ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος λήγει εἰς **-κα** καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς **-κειν**: (ϑ. κομιδ-), *κεκόμι-***κα**, *ἐκεκομί-***κειν** (ϐλ. § 200)·

3) ὁ παθητικὸς μέλλων α΄ λήγει εἰς **-σθήσομαι** καὶ ὁ παθητικὸς ἀόριστος α΄ εἰς **-σθην**: (θ. ψευδ-) *ψευσθήσομαι* (ἐκ τοῦ ψευδ-σθή-σομαι), *ἐψεύσθην* (ἐκ τοῦ ἐψεύδ-σθην) - (θ. ἁρμοτ-) *ἡρμόσθην* (ἐκ τοῦ ἡρμότ-θη) (βλ. § 37, 4)·

4) ὁ μέσος παρακείμενος λήγει εἰς **-σμαι** καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς **-σμην**: (θ. πειθ-) *πέπεισμαι* (ἐκ τοῦ πέπειθ-μαι), *ἐπεπείσμην* (ἐκ τοῦ ἐπεπείθ-μην) - (θ. κομιδ-) *κεκόμισμαι* (ἐκ τοῦ κεκόμιδ-μαι), *ἐκεκομίσθην* (ἐκ τοῦ ἐκεκομίδ-μην).

§ 212. Τῶν **οὐρανικολήκτων** ῥημάτων

1) ὁ μέλλων ὁ ἐνεργητικὸς λήγει εἰς **-ξω** καὶ ὁ μέσος εἰς **-ξομαι**, ὁ ἀόριστος α΄ ὁ ἐνεργητικὸς εἰς **-ξα** καὶ ὁ μέσος εἰς **-ξάμην**: (θ. φυλακ-) *φυλάξω, ἐφύλαξα* (ἐκ τοῦ φυλάκ-σω, ἐφύλακ-σα) - (θ. ταγ-) *τάξομαι, ἐταξάμην* (ἐκ τοῦ τάγ-σομαι, ἐταγ-σάμην) (βλ. § 36, 1).

2) ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος λήγει εἰς **-χα** καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς **-χειν** (ἤτοι εἰς τοὺς χρόνους τούτους ὁ οὐρανικὸς χαρακτὴρ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος, ἐὰν εἶναι ψιλὸν ἢ μέσον, τρέπεται εἰς δασύ): (θ. κηρυκ-) *κεκήρυχα, ἐκεκηρύχειν* - (θ. ταγ-) *τέταχα, ἐτετάχειν*·

3) ὁ παθητικὸς μέλλων α΄ λήγει εἰς **-χθήσομαι** καὶ ὁ παθητικὸς ἀόριστος α΄ εἰς **-χθην**: (θ. πλεκ-) *πλεχθήσομαι, ἐπλέχθην* (ἐκ τοῦ πλεκ-θήσομαι) - (θ. ἀγ-) *ἀχθήσομαι, ἤχθην* (ἐκ τοῦ ἀγ-θήσομαι κτλ.) (βλ. § 37, 1)·

4) ὁ μέσος παρακείμενος λήγει εἰς **-γμαι** καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς **-γμην**: (θ. πλεκ-) *πέπλεγμαι, ἐπεπλέγμην* (ἐκ τοῦ πέπλεκ-μαι, ἐπε-πλέκ-μην) - (θ. ταραχ-) *τετάραγμαι, ἐτεταράγμην* (ἐκ τοῦ τετά-ραχ-μαι, ἐτεταράχ-μην) (βλ. § 37, 2).

§ 213. Τῶν **χειλικολήκτων** ῥημάτων

1) ὁ μέλλων ὁ ἐνεργητικὸς λήγει εἰς **-ψω** καὶ ὁ μέσος εἰς **-ψομαι**, ὁ ἀόριστος α΄ ὁ ἐνεργητικὸς λήγει εἰς **-ψα** καὶ ὁ μέσος εἰς **-ψάμην**: (θ. κοπ-) *κόψω, ἔκοψα* (ἐκ τοῦ κόπ-σω, ἔκοπ-σα) - (θ. τριβ-) *τρίψομαι, ἐτριψάμην* (ἐκ τοῦ τρίβ-σομαι, ἐτριβ-σάμην) - (θ. γραφ-) *γράψομαι, ἐγραψάμην* (ἐκ τοῦ γράφ-σομαι, ἐγραφ-σάμην) (βλ. § 36, 2)·

2) ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος λήγει εἰς **-φα** καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς **-φειν** (ἤτοι εἰς τοὺς χρόνους τούτους ὁ χειλικὸς χαρακτὴρ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος, ἐὰν εἶναι ψιλὸν ἢ μέσον, τρέπεται εἰς δασύ): (θ. κοπ-) *κέκοφα, ἐκεκόφειν* - (θ. τριβ-) *τέτριφα, ἐτετρίφειν* (βλ. § 212, 2)·

3) ὁ παθητικὸς μέλλων α΄ λήγει εἰς **-φθήσομαι** καὶ ὁ παθητικὸς

ἀόριστος α΄ λήγει εἰς **-φθην**: (θ. πεμπ-) *πεμφθήσομαι, ἐπέμφθην* (ἐκ τοῦ πεμπ-θήσομαι, ἐπέμπ-θην) - (θ. καλυϐ-) *καλυφθήσομαι, ἐκαλύφθην* (ἐκ τοῦ καλυϐ-θήσομαι, ἐκαλύϐ-θην) (ϐλ. § 37, 1)·

4) ὁ μέσος παρακείμενος λήγει εἰς **-μμαι** καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς **-μμην**: (θ. κοπ-) *κέκομμαι, ἐκεκόμμην* (ἐκ τοῦ κέκοπ-μαι κτλ.) - (θ. τριϐ-) *τέτριμμαι, ἐτετρίμμην* (ἐκ τοῦ τέτριϐ-μαι κτλ.) - (θ. γραφ-) *γέγραμμαι, ἐγεγράμμην* (ἐκ τοῦ γέγραφ-μαι κτλ.) (ϐλ. § 37, 3).

§ 214. Ἐκ τῶν **ἀφωνολήκτων** ῥημάτων

1) ὅσα ἔχουν πρὸ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ῥηματικοῦ θέματος **ε**, ἀντὶ τοῦ **ε** τούτου εἰς τὸν ἐνεργητικὸν παρακείμενον καὶ ὑπερσυντέλικον ἔχουν **ο**: *κλέπτω*, (θ. κλέπ-), *κέκλοφα, ἐκεκλόφειν* - *τρέπω* (θ. τρεπ-), *τέτροφα, ἐτετρόφειν* - *φέρω* (θ. ἐνεκ-), *ἐνήνοχα, ἐνηνόχειν* (ϐλ. § 190)·

2) τὰ ῥήματα **στρέφω, τρέπω** καὶ **τρέφω** εἰς τὸν μέσον παρακείμενον καὶ ὑπερσυντέλικον ἀντὶ τοῦ **ε** τοῦ ῥηματικοῦ θέματος ἔχουν **α** (ϐραχύ): (θ. στρεφ-) *ἔστραμμαι, ἐστράμμην* - (θ. τρεπ-) *τέτραμμαι, ἐτετράμμην* - (θ. θρεφ-) *τέθραμμαι, ἐτεθράμμην*.

§ 215. Παράδειγμα κλίσεως

μέσου παρακειμένου καὶ ὑπερσυντελίκου ἀφωνολήκτων ῥημάτων

Ὁριστικὴ		Προστακτικὴ	Ἀπαρέμφατον Μετοχὴ
ἔψευσ-μαι	ἐψεύσ-μην	-	ἐψεῦ-σθαι
ἔψευ-σαι	ἔψευ-σο	ἔψευ-σο	
ἔψευσ-ται	ἔψευσ-το	ἐψεύ-σθω	
ἐψεύσ-μεθα	ἐψεύσ-μεθα	-	ἐψευσ-μένος
ἔψευ-σθε	ἔψευ-σθε	ἔψευ-σθε	ἐψευσ-μένη
ἐψευσμένοι εἰσὶ	ἐψευσμένοι ἦσαν	ἐψεύ-σθων	ἐψευσ-μένον
πέπραγ-μαι	ἐπεπράγ-μην	-	πεπρᾶχ-θαι
πέπραξαι	ἐπέπραξο	πέπραξο	
πέπρακ-ται	ἐπέπρακ-το	πεπράχ-θω	πεπραγ-μένος
πεπράγ-μεθα	ἐπεπράγ-μεθα	-	πεπραγ-μένη
πέπραχ-θε	ἐπέπραχ-θε	πέπραχ-θε	πεπραγ-μένον
πεπραγμένοι εἰσὶ	πραγμένοι ἦσαν	πεπράχ-θων	

γέγραμ-μαι γέγραψαι γέγραπ-ται γεγράμ-μεθα γέγραφ-θε γεγραμμένοι εἰσὶ	ἐγεγράμ-μην ἐγέγραψο ἐγέγραπ-το ἐγεγράμ-μεθα ἐγέγραφ-θε γεγραμμένοι ἦσαν	- γέγραψο γεγράφ-θω - γέγραφ-θε γεγράφ-θων	γεγράφ-θαι γεγραμ-μένος γεγραμ-μένη γεγραμ-μένον

(Βλ. § 37 *καὶ* 33, 5)

Σημείωσις. Συμφωνολήκτων ῥημάτων ἐν γένει μονολεκτίκοὶ τύποι τοῦ γ΄ πληθυντικοῦ προσώπου τοῦ μέσου παρακειμένου καὶ ὑπερσυντελίκου εἶναι σπανιώτατοι, ὡς *τετάχαται* (= τεταγμένοι εἰσί), *γεγράφαται* (= γεγραμμένοι εἰσί), **ἐφθάραται** (ἐφθαρμένοι εἰσί), *ἐτετάχατο* (= τεταγμένοι ἦσαν).

η΄) Σχηματισμὸς τῶν χρὸνων τῶν ἐνρινολήκτων καὶ ὑγρολήκτων ῥημάτων

α΄) Ἐνεστὼς καὶ παρατατικὸς

§ 216. Καὶ τῶν ἐνρινολήκτων καὶ ὑγρολήκτων ῥημάτων πολὺ ὀλίγα σχηματίζουν τὸν ἐνεστῶτα καὶ τὸν παρατατικὸν ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν θέμα ἀμετάβλητον, ὡς *δέρ-ω, μέν-ω, νέμ-ω* κτλ.

Τὰ πλεῖστα δὲ ἐνρινόληκτα καὶ ὑγρόληκτα ῥήματα σχηματίζουν τὸν ἐνεστῶτα καὶ τὸν παρατατικὸν ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν θέμα μετεσχηματισμένον, ἀφοῦ εἰς αὐτὸ προσετέθη τὸ πρόσφυμα j. Οὕτω

1) τῶν ῥημάτων, τὰ ὁποῖα ἔχουν χαρακτῆρα **λ**, τὸ ἐνεστωτικὸν θέμα ἔχει διπλασιασμένον τὸ **λ**:

(θ. βαλ-, βάλ-jω) *βάλλω*

(θ. ἀγγελ-, ἀγγέλ-jω) *ἀγγέλλω* (βλ. § 36, 4, α΄)·

2) τῶν ῥημάτων, τὰ ὁποῖα ἔχουν χαρακτῆρα **ν** ἢ **ρ**, τὸ θέμα τὸ ὁποῖον ἀρχῆθεν ἔληγεν εἰς **-αν, -αρ, -εν, -ερ, -ῐν, -ῐρ, ῠν, -ῠρ**, μετεσχηματίσθη εἰς τὸν ἐνεστῶτα καὶ λήγει εἰς **-αιν, -αιρ, -ειν, -ειρ, -ῑν, -ῑρ, -ῡν, -ῡρ**·

(θ. ὑφαν-, ὑφάν-jω) *ὑφαίνω*

(θ. καθαρ-, καθάρ-jω) *καθαίρω*

(θ. κτεν-, κτέν-jω) *κτείνω*

(θ. σπερ-, σπέρ-jω) *σπείρω*

(θ. κρῐν-, κρῐ́ν-jω) *κρῑ́νω*

(θ. οἰκτῐρ-, οἰκτῐ́ρ-jω) *οἰκτῑ́ρω*

(θ. πλῠν-, πλῠ́ν-jω) *πλῡ́νω*
(θ. σῠρ-, σῠ́ρ-jω) *σῡ́ρω* (βλ. § 35 καὶ 36, 4, β΄).

Σημείωσις. Τὸ ῥῆμα **ὀφείλω** προῆλθεν ἐκ παλαιοτέρου τύπου **ὀφέλλω,** ὁ ὁποῖος πάλιν προῆλθεν ἐξ ἀρχικοῦ τύπου **ὀφέλνω** (πρβλ. § 36, 3).

β΄) Οἱ ἄλλοι χρόνοι

§ 217. Τῶν ἐνρινολήκτων καὶ ὑγρολήκτων ῥημάτων

1) ὁ ἐνεργητικὸς καὶ ὁ μέσος μέλλων σχηματίζεται χωρὶς τὸν χρονικὸν χαρακτῆρα **σ** (συνῃρημένος) εἰς **-ῶ, -οῦμαι** (ἤτοι κατὰ τὰ εἰς **-έω** συνῃρημένα ῥήματα):

νέμω (θ. νεμ- νεμέω) *νεμῶ* (νεμέομαι) *νεμοῦμαι*
μένω (θ. μεν- μενέω) *μενῶ*
ἀγγέλλω (θ. ἀγγελ- ἀγγελέω) *ἀγγελῶ*
καθαίρω (θ. καθαρ- καθαρέω) *καθαρῶ*
κτείνω (θ. κτεν- κτενέω) *κτενῶ*

2) ὁ ἐνεργητικὸς καὶ ὁ μέσος ἀόριστος α΄ σχηματίζονται χωρὶς τὸν χρονικὸν χαρακτῆρα **σ** εἰς **-α, -άμην,** μὲ ἐκτεταμένον τὸ πρὸ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ῥηματικοῦ θέματος βραχὺ φωνῆεν, ἤτοι μὲ ἔκτασιν τοῦ **ᾰ** εἰς **η** (ἢ κατόπιν **ε** ἢ **ι** ἢ **ρ** εἰς ᾱ), τοῦ **ε** εἰς **ει,** τοῦ **ῐ** ἢ **ῠ** εἰς **ῑ** ἢ **ῡ**:

ὑφαίνω (θ. ὑφᾰν-) *ὕφην-α* *ὑφην-άμην*
λεαίνω (θ. λεᾰν-) *ἐλέᾱν-α* (λεᾶναι)
μιαίνω (θ. μιᾰν-) *ἐμίᾱ-να* (μιᾶναι)
μαραίνω (θ. μαρᾰν-) *ἐμάρᾱν-α* (μαρᾶναι)
καθαίρω (θ. καθᾰρ-) *ἐκάθηρ-α* *ἐκαθηρ-άμην*
ἀγγέλλω (θ. ἀγγελ-) *ἤγγειλ-α* *ἠγγειλ-άμην*
νέμω (θ. νέμ-) *ἔνειμ-α* *ἐνειμ-άμην*
μένω (θ. μεν-) *ἔμειν-α*
κρίνω (θ. κρῐν-) *ἔκρῑν-α* (κρῖναι)
ἀμύνω (θ. ἀμῠν-) *ἤμῡν-α* (ἀμῦναι)

Σημείωσις 1. Οἱ τύποι οὗτοι προῆλθον ἐκ παλαιοτέρων *ὕφαν-σα, ὕφαννα - ἐκάθαρ-σα, ἐκάθαρρα - ἤγγελ-σα, ἤγγελλα - ἔκριν-σα, ἔκριννα* κτλ. (βλ. § 36, 3).

Σημείωσις 2. Ἔχουν **ᾱ** ἀντὶ **η** εἰς τὸν ἐνεργητικὸν καὶ μέσον ἀόριστον α΄ προσέτι τὰ ῥήματα **αἴρω, ἅλλομαι, κερδαίνω** καὶ **κοιλαίνω,** ἂν καὶ τοῦ **α** δὲν

προηγῆται εἰς τὸ θέμα αὐτῶν (ἀρ-, ἀλ-, κερδαν, κοιλαν-) **ε** ἢ **ι** ἢ **ρ**: *ἦρα* (ὑποτ. *ἄρω*, εὐκτ. *ἄρα-ιμι*, προστ, *ἆρον*, ἀπρφ. *ἆραι* κτλ.), *ἡλάμην* (ὑποτ. *ἅλωμαι*, εὐκτ. *ἁλαίμην* κτλ.), *ἐκέρδᾶνα* (ἀπρφ. *κερδᾶναι* κτλ.), *ἐκοίλᾶνα* (ἀπρφ. *κοιλᾶναι*).

Εἰς τὴν ὁριστικὴν ἔχουν **η** ἀντὶ **ᾱ** οἱ ἀόριστοι *ἦρα* καὶ *ἡλάμην* ἕνεκα τῆς αὐξήσεως (βλ. § 185, 2, Σημ. α´).

3) ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος σχηματίζεται εἰς **-κα** καὶ ὁ ἐνεργητικὸς ὑπερσυντέλικος εἰς **-κειν** (§ 200):

φαίνω	(θ. φαν-)	*πέφαγ-κα*	(§ 37, 6, α´)
ἀγγέλλω	(θ. ἀγγελ-)	*ἤγγελ-κα*	*ἠγγέλ-κειν*

4) ὁ παθητικὸς μέλλων α´ καὶ ὁ παθητικὸς ἀόριστος α´ σχηματίζονται κανονικῶς εἰς **-θήσομαι**, **-θην**: *μιαίνομαι* (θ. μιαν-), *μιαν-θή-σομαι ἐμιάν-θην* - *ἀγγέλλομαι* (θ. ἀγγελ-), *ἀγγελ-θήσομαι, ἠγγέλ-θην*·

5)ὁ μέσος παρακείμενος καὶ ὑπερσυντέλικος

α´) τῶν ὑγρολήκτων ῥημάτων σχηματίζονται κανονικῶς εἰς **-μαι**, **-μην**: *ἀγγέλλομαι* (θ. ἀγγελ-), *ἤγγελ-μαι, ἠγγέλ-μην* - *αἴρομαι* (θ. ἀρ-), *ἦρ-μαι, ἤρ-μην*·

β´) τῶν ἐνρινολήκτων μὲ χαρακτῆρα **ν** σχηματίζονται ἄλλων μὲν (κανονικῶς) εἰς **-μμαι**, **-μμην**, ἄλλων δὲ εἰς **-σμαι**, **-σμην**: *ὀξύνομαι* (θ. ὀξυν-), *ὤξυμμαι, ὠξύμμην* - *φαίνομαι* (θ. φαν-), *πέφασμαι, ἐπεφάσμην* (βλ. § 37, 6, γ´).

§ 218. Παράδειγμα ἐνεργητικοῦ καὶ μέσου μέλλοντος καὶ μέσου παρακειμένου καὶ ὑπερσυντελίκου ἐνρινολήκτων καὶ ὑγρολήκτων ῥημάτων (βλ. § 37, 6, γ΄)

Ὁριστικὴ	Εὐκτικὴ	Απαρέμφατον Μετοχὴ
νεμ-ῶ νεμ-εῖς νεμ-εῖ νμ-οῦμεν νεμ-εῖτε νεμ-οῦσι	νεμ-οῖμι ἢ νεμ-οίην νεμ-οῖς ἢ νεμ-οίης νεμ-οῖ ἢ νεμ-οίη νεμ-οῖμεν νεμ-οῖτε νεμ-οῖεν	νε-μεῖν νεμ-ῶν (νεμοῦντος) νεμ-οῦσα (νεμ-ούσης) νεμ-οῦν (νεμ-οῦντος)
νεμ-οῦμαι νεμ-εῖ (ἢ -ῇ) νεμ-εῖται νεμ-ούμεθα νεμ-εῖσθε νεμ-οῦνται	νεμ-οίμην νεμ-οῖο νεμ-οῖτο νεμ-οίμεθα νεμ-οῖσθε νεμ-οῖντο	νεμ-εῖσθαι νεμ-ούμενος νεμ-ουμένη νεμ-ούμενον
ἤγγελ-μαι ἤγγελ-σαι ἤγγελ-ται ἠγγέλ-μεθα ἤγγελ-θε ἠγγελ-μένοι εἰσὶ	ἠγγέλ-μην ἤγγελ-σο ἤγγελ-το ἠγγέλ-μεθα ἤγγελ-θε ἠγγελ-μένοι ἦσαν	- ἤγγελ-σο ἠγγέλ-θω - ἤγγελ-θε ἠγγέλ-θων ἠγγέλ-θαι ἠγγελ-μένος ἠγγελ-μένη ἠγγελ-μένον
ὤξυμ-μαι ὤξυν-σαι ὤξυν-ται ὠξύμ-μεθα ὤξυν-θε ὠξυμ-μένοι εἰσὶ	ὠξύμ-μην ὤξυν-σο ὤξυν-το ὠξύμ-μεθα ὤξυν-θε ὠξυμ-μένοι ἦσαν	- ὤξυν-σο ὠξύν-θω - ὤξυν-θε ὠξύν-θων ὠξύν-θαι ὠξυμ-μένος ὠξυμ-μένη ὠξυμ-μένον

πέφασ-μαι	ἐπεφάσ-μην	-	πεφάν-θαι
πέφαν-σαι	ἐπέφαν-σο	πέφαν-σο	πεφασ-μένος
πέφαν-ται	ἐπέφαν-το	πεφάν-θω	πεφασ-μένη
πεφάσ-μεθα	ἐπεφάσ-μεθα	-	πεφασ-μένον
πέφαν-θε	ἐπέφαν-θε	πέφαν-θε	
πεφασ-μένοι εἰσὶ	πεφασ-μένοι ἦσαν	πεφάν-θων	

§ 219. Τὰ ἐνρινόληκτα ῥήματα **κλίνω, κρίνω, πλύνω** καὶ **τείνω** τὸν ἐνεργητικὸν καὶ μέσον παρακείμενον καὶ ὑπερσυντέλικον καὶ τὸν παθητικὸν μέλλοντα καὶ ἀόριστον α΄ τοὺς σχηματίζουν ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν θέμα μετ’ ἀποβολὴν τοῦ χαρακτῆρος **ν**:

(θ. κλιν-) *κέ-κλι-κα* *ἐκεκλί-κειν* *κλι-θήσομαι* *ἐκλί-θην*
(θ. κριν-) *κέ-κρι-κα* *ἐκεκρί-κειν* *κρι-θήσομαι* *ἐκρί-θην*
(θ. πλυν-) *πέ-πλυ-κα* *ἐπεπλύ-κειν* *πλυ-θήσομαι* *ἐπλύ-θην*
(θ. τεν-,τα-) *τέ-τα-κα* *ἐτετά-κειν* *τα-θήσομαι* *ἐτά-θην*

§ 220. Τὰ ἐνρινόληκτα καὶ ὑγρόληκτα ῥήματα, ὅσα ἔχουν θέμα μονοσύλλαβον μὲ φωνῆεν **ε**, εἰς τὸν ἐνεργητικὸν παρακείμενον καὶ ὑπερσυντέλικον **α΄**, εἰς τὸν μέσον παρακείμενον καὶ ὑπερσυντέλικον καὶ παθητικὸν μέλλοντα καὶ ἀόριστον α΄ ἢ β΄ ἀντὶ τοῦ φωνήεντος **ε** ἔχουν ᾰ (πρβλ. § 214, 2):

σπείρω (θ. σπερ-) *ἔ-σπαρ-κα, ἐσπάρκειν, ἔσπαρμαι, ἐσπάρμην, σπαρ-ήσομαι, ἐσπάρ-ην*
στέλλω (θ. στελ-) *ἔ-σταλ-κα, ἐστάλκειν, ἔσταλμαι, ἐστάλμην, σταλ-ήσομαι, ἐστάλ-ην*
τεινω (θ. τετ-, τα-) *τέ-τα-κα, ἐτετάκειν, τέταμαι, ἐτετάμην, τα-θήσομαι, ἐτά-θην*
φθείρω (θ. φθερ-) *ἔ-φθαρ-κα, ἐφθάρκειν, ἔφθαρμαι, ἐφθάρμην, φθαρ-ήσομαι, ἐφθάρ-ην.*

θ΄) Δεύτεροι χρὸνοι τῶν ῥημάτων

§ 221. Ὁ ἐνεργητικὸς ἀόριστος καὶ ὁ μέσος ἀόριστος πολλῶν ῥημάτων σχηματίζονται χωρὶς τὸν χρονικὸν χαρακτῆρα **σ** καὶ μὲ θεμα φωνῆεν οὐχὶ τὸ **α**, ἀλλὰ τὸ **ο** καὶ τὸ **ε**: *ἔλαβ-ο-ν, ἐλαβ-**ό**-μην* (βλ. § 199 καὶ § 201).

Ὁ τοιοῦτος ἀόριστος λέγεται ἐνεργητικὸς ἀόριστος *δεύτερος* ἢ μέσος ἀόριστος *δεύτερος καὶ* εἰς μὲν τὴν ὁριστικὴν ἔχει τὰς καταλήξεις τοῦ ἀντίστοιχου παρατατικοῦ (*ἔλαβ*-**ον**, *ἐλάμβαν*-**ον** - *ἐλαβ*-**όμην**, *ἐλαμβαν*-**όμην**), εἰς δὲ τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις ἔχει τὰς καταλήξεις τοῦ ἀντιστοίχου ἐνεστῶτος.

Π. χ. ὁ ἐνεργητικὸς ἀόριστος β΄ τοῦ ῥ· **βάλλω** καὶ ὁ μέσος ἀόριστος β΄ τοῦ ρ. **γίγνομαι** κλίνονται ὡς ἑξῆς:

Ὁριστικὴ	Ὑποτακτικὴ	Εὐκτικὴ	Προστακτικὴ	Ἀπαρέμφατον Μετοχὴ
ἔβαλ-ον ἔβαλ-ες ἔβαλ-ε ἐβάλ-ομεν ἐβάλ-ετε ἔβαλ-ον	βάλ-ω βάλ-ῃς βάλ-ῃ βάλ-ωμεν βάλ-ητε βάλ-ωσι	βάλ-οιμι βάλ-οις βάλ-οι βάλ-οιμεν βάλ-οιτε βάλ-οιεν	- βάλ-ε βαλ-έτω - βάλ-ετε βαλ-όντων	βαλ-εῖν βαλὼν βαλοῦσα βαλ-όν
ἐγεν-όμην ἐγέν-ου ἐγέν-ετο ἐγεν-όμεθα ἐγέν-εσθε ἐγέν-οντο	γέν-ωμαι γέν-ῃ γέν-ηται γεν-ώμεθα γέν-ησθε γέν-ωνται	γεν-οίμην γέν-οιο γέν-οιτο γεν-οίμεθα γέν-οισθε γέν-οιντο	- γεν-οῦ γεν-έσθω - γέν-εσθε γεν-έσθων	γεν-έσθαι γεν-όμενος γεν-ομένη γεν-όμενον

Σημείωσις 1. Τοῦ ἐνεργητικοῦ ἀορίστου β΄ τὸ ἀπαρέμφατον καὶ ἡ μετοχή, εἴτε ἁπλᾶ εἴτε σύνθετα, τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης: *λαβεῖν* - *παραλαβεῖν, λαβὼν* (λαβὸν) - *παραλαβὼν* (παραλαβόν.)

Πέντε δὲ ῥημάτων, ἤτοι τῶν ῥημάτων **λέγω, ἔρχομαι, εὑρίσκω, ὁρῶ** καὶ **λαμβάνω** προσέτι τὸ δεύτερον ἑνικὸν τῆς προστακτικῆς τοῦ ἀορίστου β΄ ἁπλοῦν τονίζεται ἐπὶ τῆς ληγούσης: *εἰπέ, ἐλθέ, εὑρέ, ἰδέ, λαβέ.* Ἀλλά: *πρόσειπε, ἄπελθε, ἔξευρε, ἔπιδε, παράλαβε.*

Σημείωσις 2. Τοῦ μέσου ἀορίστου β΄ τὸ ἀπαρέμφατον τονίζεται ἐπὶ τῆς παραληγούσης: (ἄγομαι - ἠγαγόμην) *ἀγαγέσθαι,* (γίγνομαι - ἐγενόμην) *γενέσθαι.*

Τὸ δὲ δεύτερον ἑνικὸν τῆς προστακτικῆς τοῦ μέσου ἀορίστου β΄, ἐὰν μὲν εἶναι πολυσύλλαβον, εἴτε ἁπλοῦν εἴτε σύνθετον, τονίζεται ἐπὶ τῆς ληγούσης: *ἐλαβόμην* - **λαβοῦ, ἀντιλαβοῦ**· *ἐγενόμην* - **γενοῦ, παραγενοῦ**· ἐὰν δὲ εἶναι μονοσύλλαβον, συντιθέμενον μὲ δισύλλαβον πρόθεσιν, ἀναβιβάζει τὸν τόνον: *ἔχομαι, ἐσχόμην* - **σχοῦ, παράσχου** *ἕπομαι, ἑσπόμην* - **σποῦ, ἐπίσπου**.

§ 222. Ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος πολλῶν ῥημάτων σχηματίζονται χωρὶς τὸν χρονικὸν χαρακτῆρα **κ** ἢ χωρὶς δάσυνσιν τοῦ ψιλοῦ ἢ μέσου ἀφώνου χαρακτῆρος τοῦ θέματος (πρβλ. § 200, § 212, 2 καὶ 213, 2).

Ὁ τοιοῦτος ἐνεργητικὸς παρακείμενος καὶ ὑπερσυντέλικος λέγεται *δεύτερος* κλίνεται δὲ ὅπως ἀκριβῶς ὁ α΄, ἀλλὰ εἰς τὸ θέμα αὐτοῦ συνήθως ἀντὶ τοῦ **ε** τοῦ ῥηματικοῦ θέματος ἔχει **ο** καὶ ἀντὶ τοῦ **ᾰ** ἔχει **η** (ἢ **ᾱ** κατόπιν **ρ**):

κτείνω	(θ. κτεν-)	*(ἀπ)έ-κτον-α*	*(ἀπ) εκτόν-ειν*
τίκτω	(θ, τεκ-)	*τέ-τοκ-α*	*ἐτετόκ-ειν*
λείπω	(θ, λειπ-)	*λέ-λοιπ-α*	*ἐλελοίπ-ειν*
φαίνω	(θ. φᾰν-)	*πέ-φην-α*	*ἐπεφήν-ειν*
μαίνομαι	(θ. μᾰν-)	*μέ-μην-α*	*ἐμεμήν-ειν*
πράττω	(θ, πρᾱγ-)	*πέ-πρᾱγ-α*	*ἐπεπράγ-ειν*
κράζω	(θ. κρᾰγ-)	*κέ-κρᾱγ-α*	*ἐκεκράγ-ειν*

§ 223. Ὁ παθητ. μέλλων καὶ ὁ παθητ. ἀόριστος πολλῶν ῥημάτων σχηματίζονται μὲ πρόσφυμα **η** καὶ ὄχι **θη**, ἤτοι χωρὶς τὸ **θ**: κό-πτομαι (θ. κοπ-) - *κοπ-ή-σομαι, ἐκόπ-η* (πρβλ. νῦν: ἐγράφ-θη-κα ἢ ἐγράφ-τη-κα καὶ ἐγράφ-η-κα).

Ὁ τοιοῦτος παθητικὸς μέλλων καὶ παθητικὸς ἀόριστος λέγεται *δεύτερος*, κλίνεται δὲ ὅπως ἀκριβῶς καὶ ὁ α΄.

Π. χ. ὁ παθητικὸς μέλλων β΄ καὶ ὁ παθητικὸς ἀόριστος β΄ τοῦ ῥ· γράφομαι κλίνονται ὡς ἑξῆς :

Ὁριστικὴ	Ὑποτακτικὴ	Εὐκτικὴ	Προστακτικὴ	Ἀπαρέμφατον Μετοχὴ
γραφ-ή-σομαι γραφ-ή-σει γραφ-ή-σεται γραφ-η-σόμεθα γραφ-ή-σεσθε γραφ-ή-σονται		γραφ-η-σοίμην γραφ-η-σοιο γραφ-ή-σοιτο γραφ-η-σοίμεθα γραφ-ή-σοισθε γραφ-ή-σοιντο		γραφ-ή-σεσθαι γραφ-η-σόμενος γραφ-η-σομένη γραφ-η-σόμενον
ἐγράφ-η-ν ἐγράφ-η-ς ἐγράφ-η ἐγράφ-η-μεν ἐγράφ-η-τε ἐγράφ-η-σαν	γραφ-ῶ γραφ-ῇς γραφ-ῇ γραφ-ῶμεν γραφ-ῆτε γραφ-ῶσι	γραφ-είην γραφ-ειης γραφ-είη γραφ-είημεν γραφ-ειητε γραφ-είησαν*	- γράφ-η-θι γραφ-ή-τω - γράφ-ητε γραφ-έ-ντων	γραφ-ῆ-ναι γραφ-εὶ-ς γραφ-εισα γραφ-ὲν

* ἢ γραφ-είμεν, γραφ-εῖτε, γραφ-εῖεν.

Σημείωσις. Ὁ παθητικὸς ἀόριστος β´ εἰς τὸ β´ ἑνικὸν πρόσωπον τῆς προστακτικῆς ἔχει (τὴν ἀρχικὴν) κατάληξιν -θι: *ἀλλάγη-θι, φάνη-θι* (βλ. § 196, ὑποσ, 4).

§ 224. 1) Τὰ ῥήματα **(ἐκ)πλήττομαι** ἢ **(κατα)πλήττομαι, σήπομαι** καὶ **τήκομαι** εἰς τὸν παθητικὸν μέλλοντα καὶ ἀόριστον β´ ἀντὶ τοῦ **η** τοῦ ῥηματικοῦ θέματος ἔχουν ᾰ: (θ. πληγ-) *ἐκ-πλᾰγ-ήσομαι, κατα-πλᾰγ-ήσομαι, ἐξ-επλᾰ́γ-ην, κατ-επλᾰ́γ-ην* - (θ. σηπ-) *σᾰπ-ήσομαι, ἐσᾰ́π-ην* - (θ. τηκ-) *τᾰκ-ήσομαι, ἐτᾰ́κ-ην.*

2) τὰ ῥήματα **κλέπτω, πλέκω,** καὶ **τρέπω** εἰς τὸν παθητικὸν ἀόριστον β´ καὶ τὰ ῥήματα **στρέφω** καὶ **τρέφω** εἰς τὸν παθητικὸν μέλλοντα β´ καὶ εἰς τὸν παθητικὸν ἀόριστον β´ ἀντὶ τοῦ **ε** τοῦ ῥηματικοῦ θέματος ἔχουν ᾰ: (θ. κλεπ-) *ἐ-κλά-πην*, (θ. πλεκ-) *ἐ-πλάκ-ην*, (θ. τρεπ-) *ἐ-τράπ-ην*, (θ. στρεφ-) *στραφ-ήσομαι, ἐ-στράφ-ην*, (θ.τρεφ-) *τραφ-ήσομαι, ἐ-τράφ-ην* (πρβλ. § 214, 2).

§ 225. Σπανίως ὁ αὐτὸς χρόνος ἑνὸς ῥήματος σχηματίζεται καὶ ὡς α´ καὶ ὡς β´ (*), ὡς (διαφθείρω) *διέφθαρκα* καὶ *διέφθορα*, (ἀλλάττομαι) *ἠλλάχθην* καὶ *ἠλλάγην*, (βλάπτομαι) *ἐβλάφθην* καὶ *ἐβλάβην*. Συνήθως δὲ τότε ὁ εἷς τύπος ἔχει διάφορον σημασίαν τοῦ ἑτέρου· π.χ.:

πέπεικα (= ἔχω πείσει), πέποιθα (= εἶμαι πεπεισμένος)
πέφαγκα (= ἔχω φανερώσει), πέφηνα (= ἔχω φανερωθῆ)
ἐτρεψάμην (τινὰ=ἔτρεψά τινα εἰς φυγήν),ἐτραπόμην(= διηυθύνθην)
ἐφάνθην (= ἀπεδείχθην ὑπὸ ἄλλου), ἐφάνην (= ἐδείχθην ἐγώ).

ι´) Περισπώμενα ἢ συνῃρημένα ῥήματα

§ 226. **Περισπώμενα** ἢ **συνῃρημένα** εἰς τὸν ἐνεστῶτα καὶ παρατατικὸν εἶναι τὰ φωνηεντόληκτα ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν χαρακτῆρα **α** ἢ **ε** ἢ **ο**. Ταῦτα διαιροῦνται εἰς τρεῖς τάξεις, ἤτοι

1) τὴν τάξιν τῶν εἰς **-άω**: **τιμάω - τιμῶ** (†)·

2) τὴν τάξιν τῶν εἰς **-έω**: **ποιέω - ποιῶ**·

3) τὴν τάξιν τῶν εἰς **-όω**: **δουλόω - δουλῶ**.

* Μόνον τὸ ῥ. **τρέπω** ἔχει πάντας τοὺς ἀορίστους α´ καὶ β´: *ἔτρεψα - ἔτραπον* (ποιητικός), *ἐτρεψάμην - ἐτραπόμην, ἐτρέφθην - ἐτράπην.*

† Τὰ ῥ. **κᾱ́ω** καὶ **κλᾱ́ω**, τὰ ὁποῖα ἀρχῆθεν ἦσαν καίϜ-ω, κλαίϜ-ω, ἔπειτα **καίϜ-ω , κλαίϜ-ω,** καὶ τέλος **καί-ω, κλαί-ω,** μένουν ἀσυναίρετα (πρβλ. § 33, 3 καὶ § 35).

Κλίνονται δὲ ταῦτα εἰς τὸν ἐνεστῶτα καὶ τὸν παρατατικὸν κατὰ τὰ ἑπόμενα παραδείγματα:

§ 227. Παράδειγμα συνῃρημένου ῥήματος εἰς -άω (θ. τιμᾱ-)

		Ἐνεργητικὸν	Μέσον καὶ Παθητικὸν
Ὁριστική	Ἐνεστῶτος	(τιμάω) τιμῶ (τιμάεις) τιμᾷς (τιμαει) τιμᾷ (τιμαομεν) τιμωμεν (τιμάετε) τιμᾶτε (τιμάουσι) τιμῶσι	(τιμάομαι) τιμῶμαι (τιμάῃ, -ει) τιμᾷ (τιμάεται) τιμᾶται (τιμαόμεθα) τιμώμεθα (τιμάεσθε) τιμᾶσθε (τιμάονται) τιμῶνται
	Παρατατικοῦ	(ἐτίμαον) ἐτίμων (ἐτίμαες) ἐτίμας (ἐτίμαε) ἐτίμα (ἐτιμάομεν) ἐτιμῶμεν (ἐτιμάετε) ἐτιμᾶτε (ἐτίμαον) ἐτίμων	(ἐτιμαόμην) ἐτιμώμην (ετιμᾴου) ἐτιμῶ (ἐτιμάετο) ἐτιματο (ἐτιμαόμεθε) ἐτιμ-ώμεθα (ετιμάεσθε) ἐτιμᾶσθε (ετιμάοντο) ἐτιμῶντο

Ὑποτακτική	(τιμάω) τιμῶ (τιμάῃς) τιμᾷς (τιμάῃ) τιμᾷ (τιμάωμεν) τιμωμεν (τιμάητε) τιμᾶτε (τιμάωσι) τιμῶσι	(τιμάωμαι) τιμῶμαι (τιμάῃ) τιμᾷ (τιμάηται) τιμᾶται (τιμαώμεθα) τιμώμεθα (τιμάησθε) τιμᾶσθε (τιμάωνται) τιμῶνται
Εὐκτική	(τιμάοιμι) τιμῷμι ἢ τιμῴην (τιμάοις) τιμῷς ἢ τιμῴης (τιμάοι) τιμῷ ἢ τιμῴη (τιμάοιμεν) τιμῷμεν (τιμάοιτε) τιμῷτε (τιμάοιεν) τιμῷεν	(τιμαοίμην) τιμῴμην (τιμάοιο) τιμῷο (τιμάοιτο) τιμῷτο (τιμαοίμεθα) τιμῴμεθα (τιμάοισθε) τιμῷσθε (τιμάοιντο) τιμῷντο

Προστακτική	(τίμαε) τίμα (τιμαέτω) τιμάτω (τιμάετε) τιμᾶτε (τιμαόντων) τιμώντων	(τιμάου) τιμῶ (τιμαέσθω) τιμάσθω (τιμάεσθε) τιμᾶσθε (τιμαέσθων) τιμάσθων
Ἀπαρ.	(τιμάειν) τιμᾶν	(τιμάεσθαι) τιμᾶσθαι
Μετοχή	(τιμάων) τιμῶν (τιμάουσα) τιμῶσα (τιμάον) τιμῶν	(τιμαόμενος) τιμώμενος (τιμαομένη) τιμωμένη (τιμαόμενον) τιμώμενον

§ 228. Παράδειγμα συνῃρημένου ῥήματος εἰς -έω (θ. ποιε-)

		Ἐνεργητικὸν	Μέσον καὶ Παθητικὸν
Ὁριστική	Ἐνεστῶτος	(ποιέω) ποιῶ (ποιέεις) ποιεῖς (ποιέει) ποιεῖ (ποιέομεν) ποιοῦμεν (ποιεετε) ποιεῖτε (ποιέσουσι) ποιοῦσι	(ποιέομαι) ποιοῦμαι (ποιέῃ, -ει) ποιῇ ἢ ποιεῖ (ποιεεται) ποιεῖται (ποιεόμεθα) ποιούμεθα (ποιέεσθε) ποιεῖσθε (ποιέονται) ποιοῦνται
	Παρατατικοῦ	(ἐποιεον) ἐποίουν (ἐποίεες) ἐποίεις (ἐποίεε) ἐποίει (ἐποιέομεν) ἐποιοῦμεν (ἐποιέετε) ἐποιεῖτε (ἐποίεον) ἐποίουν	(ἐποιεομην) ἐποιουμνην (ἐποιέου) ἐποιοῦ (ἐποιέετο) ἐποιεῖτο (ἐποιεόμεθα) ἐποιούμεθα (ἐποιέεσθε) ἐποιεῖσθε (ἐποιέοντο) ἐποιοῦντο

Ὑποτακτική	(ποιέω) ποιῶ (ποιέῃς) ποιῇς (ποιέῃ) ποιῇ (ποιέωμεν) ποιῶμεν (ποιέητε) ποιῆτε (ποιέωσι) ποιῶσι	(ποιέωμαι) ποιῶμαι (ποιέῃ) ποιῇ (ποιέηται) ποιῆται (ποιεώμεθα) ποιώμεθα (ποιέησθε) ποιῆσθε (ποιέωνται) ποιῶνται
Εὐκτική	(ποιέοιμι) ποιοῖ-μι ἢ ποιοίην (ποιέοις) ποιοῖς ἢ ποιίης (ποιέοι) ποιοῖ ἢ ποιοίη (ποιέοιμεν) ποιοῖμεν (ποιέοιτε) ποιοῖτε (ποιέοιεν) ποιοῖεν	(ποιεοίμην) ποιοίμην (ποιέοιο) ποιοῖο (ποιέοιτο) ποιοῖτο (ποιεοίμεθα) ποιοίμεθα (ποιέοισθε) ποιοῖσθε (ποιέοιντο) ποιοῖντο
Προστακτική	(ποίεε) ποίει (ποιεέτω) ποιείτω (ποιέετε) ποιεῖτε (ποιεόντων) ποιούντων	(ποιέου) ποιοῦ (ποιεέσθω) ποιείσθω (ποιέεσθε) ποιεῖσθε (ποιεέσθων) ποιείσθων
Ἀπαρ.	(ποιέειν) ποιεῖν	(ποιέεσθαι) ποιεῖσθαι
Μετοχή	(ποιέων) ποιῶν (ποιέουσα) ποιοῦσα (ποιέον) ποιοῦν	(ποιεόμενος) ποιούμενος (ποιεομένη) ποιουμένη (ποιεόμενον) ποιούμενον

§ 229. Παράδειγμα συνῃρημένου ῥήματος εἰς -όω (θ. δουλο-)

		Ἐνεργητικὸν	Μέσον καὶ Παθητικὸν
Ὁριστικὴ	Ἐνεστῶτος	(δουλόω) δουλῶ (δουλόεις) δουλοῖς (δουλόει) δουλοῖ (δουλόομεν) δουλοῦμεν (δουλόετε) δουλοῦτε (δουλόουσι) δουλοῦσι	(δουλόομαι) δουλοῦμαι (δουλόῃ, ει) δουλοῖ (δουλόεται) δουλοῦται (δουλοόμεθα) δουλούμεθα (δουλόεσθε) δουλοῦσθε (δουλόονται) δουλοῦνται
	Παρατατικοῦ	(ἐδούλοον) ἐδούλουν (ἐδούλοες) ἐδούλους (ἐδούλοε) ἐδούλου (ἐδουλόομεν) ἐδουλοῦμεν (ἐδουλόετε) ἐδουλοῦτε (ἐδούλοον) ἐδούλουν	(ἐδουλοόμην) ἐδουλούμην (ἐδουλόου) ἐδουλοῦ (ἐδουλόετο) ἐδουλοῦτο (ἐδουλοόμεθα) ἐδουλούμεθα (ἐδουλόεσθε) ἐδουλοῦσθε (ἐδουλόοντο) ἐδουλοῦντο

Ὑποτακτικὴ	(δουλόω) δουλῶ (δουλόεῃς) **δουλοῖς** (δουλόῃ) **δουλοῖ** (δουλόωμεν) δουλῶμεν (δουλόητε) δουλῶτε (δουλόωσι) δουλῶσι	(δουλόωμαι) δουλῶμαι (δουλόῃ) **δουλοῖ** (δουλόηται) δουλῶται (δουλοώμεθα) δουλώμεθα (δουλόησθε) δουλῶσθε (δουλόωνται) δουλῶνται
Εὐκτικὴ	(δουλόοιμι) δουλοῖμι ἢ -οίην (δουλόοις) δουλοῖς ἢ -οίης (δουλόοι) δουλοῖ ἢ -οίη (δουλόοιεν) δουλοῖμεν (δουλόοιμεν) δουλοῖτε ((δουλόειεν) δουλοῖεν	(δουλοοίμην) δουλοίμην (δουλόοιο) δουλοῖο (δουλόοιτο) δουλοῖτο (δουλοοίμεθα) δουλοίμεθα (δουλόοισθε) δουλοῖσθε (δουλόοιντο) δουλοῖντο

Προστακτική	(δούλοε) δούλου (δουλοέτω) δουλούτω (δουλόετε) δουλοῦτε (δουλοόντων) δουλούντων	(δουλόου) δουλοῦ (δουλοέσθω) δουλούσθω (δουλόεσθε) δουλοῦσθε (δουλοέσθων) δουλούσθων
Ἀπαρ.	(δουλόειν) δουλοῦν	(δουλόεσθαι) δουλοῦσθαι
Μετοχή	(δουλόων) δουλῶν (δουλόουσα) δουλοῦσα (δουλόον) δουλοῦν	(δουλοόμενος) δουλούμενος (δουλοομένη) δουλουμένη (δουλοόμενον) δουλούμενον

§ 230. Εἰς τὰ συνῃρημένα ῥήματα γίνονται αἱ ἑξῆς συναιρέσεις:

1) Εἰς τὰ εἰς **-άω, -ῶ** ῥήματα συναιροῦνται

α΄) τὸ **α + ε** ἢ **α + η** εἰς **ᾶ**: (τίμαε) **τίμᾶ**, (τιμάητε) *τιμᾶτε*·

β΄) τὸ **α + ει** ἢ **α + ῃ** εἰς **ᾳ**: (τιμάει) **τιμᾷ** (τιμάῃ) *τιμᾷ*·

γ΄) τὸ **α + ο** ἢ **α + ω** ἢ **α + ου** εἰς **ω**: (τιμάομεν) *τιμῶμεν*, (τιμάωμεν) *τιμῶμεν*, (τιμάουσι) *τιμῶσι*·

δ΄) τὸ **α + οι** εἰς **ῳ**: (τιμάοιμι) *τιμῷμι*.

Σημείωσις. Εἰς τὸ ἐνεργητικὸν ἀπαρέμφατον τὸ **α + ει** συναιρεῖται εἰς **α** ἁπλοῦν (καὶ ὄχι εἰς ᾳ), διότι ἡ κατάληξις αὐτοῦ **-ειν** προῆλθεν ἀπὸ τὴν κατάληξιν **-εεν** καὶ δὲν περιεῖχεν ἐξ ἀρχῆς **ι** (βλ. § 201, Σημ.).

2) Εἰς τὰ εἰς **-έω, -ῶ** ῥήματα συναιροῦνται

α΄) τὸ **ε + ε** εἰς **ει**: (ποίεε) *ποίει*, (ποιέετε) *ποιεῖτε*·

β΄) τὸ **ε + ο** εἰς **ου**: (ποιέομεν) *ποιοῦμεν*·

γ΄) τὸ **ε** μὲ μακρὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγον εἰς τὸ ἴδιον μακρὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγον (ἤτοι **ε + ω** = ω, **ε + η** = η, **ε + ει** = **ει** κτλ.):

(ποιέω) *ποιῶ*, (ποιέητε) *ποιῆτε*, (ποιέεις) *ποιεῖς*, (ποιέουσι) *ποιοῦσι* κτλ.

3) Εἰς τὰ εἰς **-όω, -ῶ** ῥήματα συναιροῦνται

α΄) τὸ **ο + ε** ἢ **ο + ο** ἢ **ο + ου** εἰς **ου**: (δηλόετε) *δηλοῦτε*, (δηλόομεν) *δηλοῦμεν*, (δηλόουσι) *δηλοῦσι*·

β΄) τὸ **ο + η** ἢ **ο + ω** εἰς **ω**: (δηλόητε) *δηλῶτε*, (δηλόω) *δηλῶ*·

γ΄) τὸ **ο + ει** ἢ **ο + ῃ** ἢ **ο + οι** εἰς **οι**: (δηλόει) *δηλοῖ*, (δηλόῃ) *δηλοῖ*, (δηλόοιμεν) *δηλοῖμεν*.

Σημείωσις. Εἰς τὸ ἐνεργητικὸν ἀπαρέμφατον τὸ **ο** + **ει** συναιρεῖται είς **ου** (καὶ ὄχι εἰς **οι**), διότι ἡ κατάληξις αὐτοῦ **-ειν** προῆλθεν ἀπὸ τὴν κατάληξιν **-εεν** καὶ δὲν περιεῖχον ἐξ ἀρχῆς **ι** (6λ. § 201, Σημ.).

§ 231. Τὰ ῥ **ζῶ, πεινῶ, διψῶ** καὶ **χρῶμαι** ἔχουν θέμα μὲ χαρακτῆρα **η** (καὶ ὄχι **α**) καὶ διὰ τοῦτο ταῦτα, ἂν καὶ ἐν γένει κλίνωνται κατὰ τὰ εἰς **-άω** συνῃρημένα ῥήματα, ἐν τούτοις ἔχουν **η** (ἢ **ῃ**), ὅπου τὰ εἰς **-άω** ἔχουν **ᾱ** (ἢ **ᾳ**).

(ζή-ω) *ζῶ, ζῇς, ζῇ, ζῶμεν, ζῆτε κτλ.*
(ἔζη-ον) *ἔζων, ἔζης, ἔζη, ἐζῶμεν, ἐζῆτε κτλ.*
ζῆ, ζήτω κτλ.
ζῆν - ζῶν, ζῶσα, ζῶν.
(πεινή-ω) *πεινῶ, πεινῇς, πεινῇ πεινῶμεν, πεινῆτε κτλ.*
(ἐπείνη-ον) *ἐπείνων, ἐπείνης, ἐπείνη, ἐπεινῶμεν, ἐπεινῆτε κτλ. πεινῆν κτλ.*
(διψή-ω) *διψῶ, διψῇς, διψῇ, διψῶμεν, διψῆτε κτλ.*
(ἐδήψη-ον) *ἐδίψων, ἐδίψης, ἐδίψη, ἐδιψῶμεν, ἐδιψῆτε κτλ. διψῆν κτλ.*
(χρή-ομαι) *χρῶμαι, χρῇ, χρῆται, χρώμεθα, χρῆσθε κτλ.*
(ἐχρη-όμην) *ἐχρώμην, ἐχρῶ, ἐχρῆτο, ἐχρώμεθα, ἐχοῆσθε κτλ.*
χρῶ, χρήσθω κτλ.
χρῆσθαι - χρώμενος, χρωμένη, χρώμενον.

Σημείωσις. Τοῦ ῥ. **ζῶ** οἱ τύποι *ζῶ, ζῇς, ζῇ, ζῆτε, ζήτω* ὑπάρχουν καὶ εἰς τὴν κοινὴν ὁμιλουμένην.

§ 232. Τὰ εἰς **-έω** ῥήματα μὲ μονοσύλλαβον θέμα (ὡς πλέ-ω, πνέ-ω, δέ-ομαι) συναιροῦνται μόνον, ὅπου μετὰ τὸν χαρακτῆρα **ε** ἀκολουθεῖ **ε** ἢ **ει** τῆς καταλήξεως:

(πλέ-ω) *πλεῖς, πλεῖ, πλέ-ομεν, πλεῖτε κτλ.*
(ἔ-πλε-ον) *ἔπλειν, ἔπλει, ἐπλέ-ομεν, ἐπλεῖτε κτλ. πλεῖν κτλ.*
(δέ-ομαι) *δέῃ (ἢ δέει), δεῖται, δε-όμεθα, δεῖσθε κτλ.*
(ἐ-δε-όμην) *ἐδέου, ἐδεῖτο, ἐδε-όμεθα, ἐδεῖσθε κτλ.*
δεῖσθαι-δε-όμενος, δε-ομένη, δε-όμενον.

Σημείωσις. Τὸ ῥ. **δέω**, τὸ ὁποῖον σημαίνει **δένω** (καὶ ὄχι **ἔχω ἀνάγκην**),

συνήθως συναιρεῖται εἰς πάντας τοὺς τύπους:

(δέ-ω) **δῶ**, *δεῖς, δεῖ, δοῦμεν, δεῖτε, δοῦσι* (ἔ-δε-ον) **ἔδουν**, *ἔδεις, ἔδει* κτλ.

§ 233. Τὸ ῥ. **ῥιγῶ**, τὸ ὁποῖον κλίνεται ἐν γένει κατὰ τὰ εἰς **-όω**, ἔχει θέμα μὲ χαρακτῆρα **ω** (καὶ ὄχι **ο**) καὶ διὰ τοῦτο συνῃρημένον ἔχει **ω** ἢ **ῳ**, ὅπου τὰ εἰς **-όω** ἔχουν **ου** ἢ **οι**:
(ῥιγώ-ω) *ῥιγῶ, ῥιγῷς, ῥιγῷ* κτλ. - (ἐρρίγω-ον) *ἐρρίγων, ἐρρίγως* κτλ.
(ῥιγω-οίην) *ῥιγῴην, ῥιγῴης* κτλ. - (ῥιγώ-ειν) *ῥιγῶν*, (ῥιγώ-ων) *ῥιγῶν, ῥιγῶντος* κτλ.

§ 234. Τῆς εὐκτικῆς τοῦ ἐνεργ. ἐνεστῶτος τῶν συνῃρημένων ῥημάτων τὰ τρία ἑνικὰ σχηματίζονται συνηθέστερον μὲ τὰς καταλήξεις **-οίην, -οίης, -οίη**, αἱ ὁποῖαι λέγονται *Ἀττικαὶ* καταλήξεις:
(τιμαοίην) *τιμῴην* (τιμαοίης) *τιμῴης* (τιμαοίη) *τιμῴη*
(καλεοίην) *καλοίην* (καλεοίης) *καλοίης* (καλεοίη) *καλοίη*
(δηλοοίην) *δηλοίην* (δηλοοίης) *δηλοίης* (δηλοοίη) *δηλοίη.*

β΄) Οἱ ἄλλοι χρόνοι

§ 235. Οἱ ἄλλοι πλὴν τοῦ ἐνεστῶτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ χρόνοι τῶν φωνηεντολήκτων ῥημάτων ἐν γένει, συνῃρημένων καὶ ἀσυναιρέτων, σχηματίζονται, ἀφοῦ προστεθοῦν εἰς τὸ ῥηματικὸν θέμα αἱ σχετικαὶ καταλήξεις (*-σω, -σα, -κα, -κειν, -σομαι, -σάμην, -θήσομαι, -θην, -μαι, -μην*).

Ἀλλὰ εἰς τοὺς χρόνους τούτους ὁ βραχὺς χαρακτὴρ τοῦ θέματος πρὸ τῶν (ἀπὸ συμφώνου ἀρχομένων) καταλήξεων τούτων κανονικῶς **ἐκτείνεται**, ἤτοι τὸ **ᾰ** γίνεται **η** (ἢ **ᾱ** κατόπιν **ε** ἢ **ι** ἢ **ρ**), τὸ **ε** γίνεται ὡσαύτως **η**, τὸ **ο** γίνεται **ω** καὶ τὸ (ῐ ἢ) **ῠ** γίνεται (ῑ ἢ) **ῡ**:

τιμῶ (θ. τιμᾰ-), τιμήσω, ἐτίμη-σα, τετίμη-κα, ἐτετιμή-κειν
τιμή-σομαι, ἐτιμη-σάμην, τιμη-θήσομαι, ἐτιμή-θην
τε-τίμη-μαι, ἐτετιμή-μην·
ἐῶ (θ. ἐᾰ-), ἐᾱ́-σω, εἴᾱ-σα, εἴᾱ-κα
ἐᾱ́-σομαι, εἰᾱ́-θην
εἴᾱ-μαι·
ἰῶμαι (θ. ἰᾰ-), ἰᾱ́-σομαι, ἰᾱ-σάμην, ἰᾱ́-θην·
θηρῶ (θ. θηρᾰ-), θηρᾱ́-σω, ἐθήρᾱ-σα, τεθήρᾱ-κα, ἐτεθηρᾱ́-κειν
θηρᾱ́-σομαι, ἐθηρᾱ-σάμην
θηρᾱ-θήσομαι, ἐθηρᾱ́-θην

τεθήρᾱ-μαι, ἐτεθηρᾱ́-μην·
μηνύω (θ. μηνῠ-) μηνῡ́-σω, ἐμήνῡ-σα, μεμήνῡκα, ἐμεμηνῡ́-κειν
μηνύ-σομαι, ἐμηνῡ-σάμην
μηνῡ-θήσομαι, ἐμηνύ-θην
μεμήνῡ-μαι, ἐμεμηνύ-μην.

Σημείωσις. (Ἀκροά-ομαι, ἀκροῶμαι), *ἀκροᾱ́-σομαι, ἠκροᾱ-σάμην*, ὅπως (θηρά-ομαι, θηρῶμαι), *θηρᾱ́-σομαι, ἐθηρᾱ-σάμην.*

§ 236. Παρὰ τὸν προηγούμενον κανόνα, ἀρκετὰ φωνηεντόληκτα ῥήματα εἰς τοὺς ἄλλους, πλὴν τοῦ ἐνεστῶτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ, χρόνους πάντας ἢ τινας μόνον

1) διατηροῦν τὸν βραχὺν χαρακτῆρα τοῦ θέματος·

2) διατηροῦν τὸν χαρακτῆρα βραχὺν ἢ τὸν ἐκτείνουν καὶ συγχρόνως προσλαμβάνουν **σ** πρὸ τοῦ θ τοῦ προσφύματος **θη** (**θε**) ἢ καὶ πρὸ τούτου καὶ πρὸ τῶν καταλήξεων, αἱ ὁποῖαι ἀρχίζουν ἀπὸ **μ** ἢ **τ**·

3) παρουσιάζουν προσέτι διαφόρους ἄλλας ἀνωμαλίας, οἷον:

ἐπ-αινέω, -ῶ	(παρ-) αινέ-σω	(ἐπ-)ήνε-σα	(ἐπ-)ήνεκ-α
	ἐπ-αινέ-σομαι (=θὰ ἐπαινέσω)	(ἐπ-)ῃνέ-θην	(ἐπ-)ῄνη-μαι
αἱρέ-ω, -ῶ(= συλλαμ-βάνω, κυριεύω θ. αἱρε-, Fελ-)	αἱρή-σω	εἷλ-ον	ᾕρη-κα
αἱροῦμαι (= ἐκλέγω, προτιμῶ)	αἱρή-σομαι	εἱ-λόμην	ᾕρη-μαι
αἱροῦμαι (=ἐκλέγο-μαι)	αἱρε-θήσομαι	ᾑρέ-θην	ᾕρη-μαι
δέ-ω, δῶ (= δένω)	δή-σω	ἔδη-σα	δέ-δε-κα
δέ-ομαι, δοῦμαι	δε-θήσομαι	ἐδέ-θην	δέ-δε-μαι
δύω (= βυθίζω)	δῡ́-σω	ἔδῡ-σα	δέ-δῡ-κα
δύ-ομαι (= βυθίζομαι)	δῡ́-σομαι	ἔδῡ-ν	δέ-δῠ-μαι
	δῠ-θήσομαι	ἐδῠ́-θην	
θύ-ω (= θυσιάζω)	θῡ́-σω	ἔθῡ-σα	τέ-θῠ-κα
θύομαι (= προσφέρω θυσίαν)	θῡ́-σομαι	ἐθῡ-σάμην	τέ-θῠ-μαι
θύ-ομαι (= θυσιάζο-μαι)	τῠ-θήσομαι	ἐτῠ́-θην § 37,7	
		ἔλῡ-σα	λέ-λῠ-κα
λύ-ω	λῡ́-σω	ἐλῡ-σάμην	λέ-λῠ-μαι
λύ-ομαι	λῡ́-σομαι	ἐλῠ́-θην	
	λῠ-θήσομαι		κέ-χῠ-κα
χέ-ω (= χύνω, θ. χευ-, χεF-, χυ-)	**χέ-ω**	**ἔχε-α**	
			κέ-χῠ-μαι
χέ-ομαι	**χέ-ομαι**	**ἐχε-άμην**	
	χῠ-θήσομαι	ἐχύ-θην	

αἰδέ-ομαι (= ἐντρέπομαι, σέβομαι, θ. αἰδεσ-, αἰδε-)	αἰδέ-σομαι	ᾐδε-σάμην ᾐδέ-**σ**-θην	ᾔδε-**σ**-μαι
ἁνύ-ω ἢ ἁνύτ-ω (=τελειώνω)	ἁνῠ́-σω	ἤνῠ-σα ἠνῠ́-**σ**-θην	ἤνῠ-κα ἤνῠ-**σ**-μαι
γελά-ω, -ῶ (θ. γελασ-, γελα-)	γελᾰ́-σομαι (= θὰ γελάσω) γελα-σ-θήσομαι	ἐγέλᾰ-σα ἐγελᾰ́-**σ**-θην	γε-γέλᾰ-κα γε-γέλα-**σ**-μαι
σπά-ω, σπῶ (= ἕλκω, θ. σπασ-, σπα-)	σπᾰ́-σω	ἔσπᾰ-σα	ἔ-σπᾰ-κα
(σπά-ομαι, -ῶμαι)	σπᾰ́-σομαι σπᾰ-**σ**-θήσομαι	ἐσπᾰ-σάμην ἐσπᾰ́-**σ**-θην	ἐ-σπᾰ-**σ**-μαι
χαλά-ω,-ῶ (= χαλαρώνω)	χαλᾰ́-σω	ἐχάλᾰ-**σ**α ἐχαλᾰ́-**σ**-θην	
τελέ-ω, -ῶ (= ἐκτελῶ)	**τελῶ**	ἐτέλε-σα	τε-τέλε-κα
τελέ-ομαι, -οῦμαι	τελε-**σ**-θήσομαι	ἐτελε-σάμην ἐτελέ-**σ**-θην	τε-τέλε-**σ**-μαι
καλέ-ω, -ῶ	**καλῶ**	ἐκάλε-σα	κέκλη-κα
καλέ-ομαι, -οῦμαι	**καλοῦμαι** κλη-θήσομαι	ἐκαλε-σάμην ἐκλή-θην	κέκλη-μαι
δρά-ω, -ῶ (= πράττω)	δρᾱ́-σω	ἔδρᾱ-σα ἐδρᾱ́-**σ**-θην	δέδρᾱ-κα δέδρᾱ-μαι
χό-ω ἢ χών-νυμι (= σκεπαζω μὲ χῶμα)	χώ-σω	ἔχω-σα ἐχω-**σ**-θην	κέχω-κα κεχω-**σ**-μαι
χρῑ́-ω (= ἀλείφω, μυρώνω)	χρῑ́-σω	ἔχρῑ-σα ἐχρῑ-σάμην ἐχρῑ́-**σ**-θην	κέχρῑ-κα κέχρῑ-μαι

ἀκού-ω (θ. ἀκου-, ἀκοF-, ἀκο-)	ἀκού-σομαι (= θὰ ἀκούσω)	ἤκου-σα ἠκού-**σ**-θην	ἀκήκο-α ἤκου-**σ**-μαι
θραύ-ω (= σπῶ,συν-τρίβω)	- -	ἔθραυ-σα ἐθραύ-**σ**-θην	τέθραυ-**σ**-μαι
κελεύ-ω (= διατάσσω)	κελεύ-σω	ἐκέλευ-σα ἐκελεύ-**σ**-θην	κεκέλευ-κα κεκέλευ-**σ**-μαι
κλεί-ω ἢ (κλῄω)	κλεί-σω κλει-**σ**-θήσομαι	ἔκλει-σα ἐκλει-σάμην ἐκλει-**σ**-θην	κέκλει-κα κέκλει-μαι
παύ-ω (θ. παυσ-, παύ-)	παύ-σω παύ-σομαι παυ-**σ**-θήσομαι	ἔπαυ-σα ἐπαυ-σάμην ἐπαύ-**σ**-θην	πέπαυ-κα πέπαυ-μαι
σεί-ω	σεί-σω	ἔσει-σα ἐσει-σάμην ἐσεί-**σ**-θην	σέσει-κα σέσει-**σ**-μαι
πλέ-ω (θ. πλευ-,πλεF-πλε-)	πλεύ-σομαι ἢ πλευ-σοῦμαι	ἔπλευ-σα	πέπλευ-κα πέπλευ-**σ**-μαι
πνέ-ω (θ. πνευ-, πνεF-πνε-)	πνεύ-σομαι ἢ πνευ-σοῦμαι	ἔπνευ-σα	πέπνευ-κα

Σημείωσις. Τὸ **σ**, τὸ ὁποῖον ὑπάρχει μεταξὺ τοῦ θέματος καὶ τῶν ἀπὸ **θ, μ, τ** ἀρχομένων καταλήξεων, εἰς μερικὰ ἐκ τῶν ἀνωτέρω ῥημάτων ὑπῆρχεν ἐξ ἀρχῆς εἰς τὸ θέμα αὐτῶν, καὶ ἀόριστοι, ὡς ὁ *ἐτέλε-σα, ἐγέλα-σα*, προῆλθον ἀπὸ παλαιοτέρους τύπους *ἐτέλεσ-σα, ἐγέλασ-σα*, μὲ ἁπλοποίησιν τῶν δύο **σ** εἰς ἕν (βλ. § 33, 3. Σημ.).

Εἰς ἄλλα τὸ **σ** τοῦτο παρενεβλήθη κατ' ἀναλογίαν.

Ὁ συνῃρημένος μέλλων τῶν ῥημάτων **καλῶ** καὶ **τελῶ** προῆλθεν ἐξ ἀρχικῶν τύπων *καλέ-σω, τελέ-σω* (βλ. § 217, 1, Σημ.).

Ὁ ἔνσιγμος καὶ συγχρόνως συνῃρημένος μέλλων **πλευσοῦμαι, πνευσοῦμαι** τῶν ῥημάτων *πλέω* καὶ *πνέω* καλεῖται *Δωρικός*.

2. Συζυγία τῶν εἰς -μι ῥημάτων

§ 237. Τὰ εἰς -μι ῥήματα διαιροῦνται εἰς δύο τάξεις:

1) τὰ φωνηεντόληκτα εἰς **-μι**, ἤτοι ὅσα ἔχουν ῥηματικὸν θέμα μὲ χαρακτῆρα φωνῆεν: (ῥ. θ. *δω-*) *δί-δω-μι·*

2) τὰ συμφωνόληκτα εἰς **-μι**, ἤτοι ὅσα ἔχουν ῥηματικὸν θέμα μὲ χαρακτῆρα σύμφωνον: (ῥ. θ. *δεικ-*) *δείκ-νυ-μι.*

§ 238. Τὰ εἰς **-μι** ῥήματα ἐν γένει κλίνονται διαφόρως ἀπὸ τὰ εἰς **-ω**

ῥήματα μόνον εἰς τὸν ἐνεστῶτα καὶ τὸν παρατατικόν. Τεσσάρων μόνον φωνηεντολήκτων εἰς **-μι** ῥημάτων, ἤτοι τῶν ρημάτων **ἵστημι, τίθημι, ἵημι** καὶ **δίδωμι** κλίνεται διαφόρως ἀπὸ τὰ εἰς **-ω** ῥήματα καὶ ὁ ἀόριστος β΄, ἐνεργητικὸς καὶ μέσος.

§ 239. Τὸ θέμα τοῦ ἐνεστῶτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ:

1) τῶν φωνηεντολήκτων, τῶν πλείστων, σχηματίζεται ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν θέμα, ἀφοῦ τοῦτο λάβῃ **ἐνεστωτικὸν ἀναδιπλασιασμόν**, Ἐνεστωτικὸς δὲ ἀναδιπλασιασμὸς εἶναι ἡ ἐπανάληψις τοῦ ἀρκτικοῦ συμφώνου τοῦ θέματος μὲ ἓν **ι** κατόπιν αὐτοῦ:

(ῥ. θ. *δω-*) ***δί****-δω-μι*, (ῥ. θ. *θη-*, *θι-θη-μι*) ***τί****-θη-μι*, (ῥ· θ. *στη-*, ***σί****-στη-μι*) ***ἵ****-στη-μι*, (ῥ. θ. jη-, jι-jη-μι) *ἵ-η-μι* (βλ. § 33, 3 καὶ § 37, 7)·

2) τῶν συμφωνολήκτων σχηματίζεται ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν θέμα, ἀφοῦ προστεθῇ εἰς αὐτὸ τὸ πρόσφυμα **νυ**:

(ῥ. θ. ζευγ-) *ζεύγ-***νυ***-μι*, (ῥ. θ. μειγ-) *μείγ-***νυ***-μι*.

Σημείωσις. Τῶν σιγμολήκτων εἰς **-μι** ῥημάτων ὁ χαρακτὴρ **σ** ἀφωμοιώθη πρὸς τὸ ἑπόμενον ν τοῦ προσφύματος **νυ** καὶ διὰ τοῦτο ταῦτα λήγουν εἰς **-ννυμι**: (ρ. θ. κερασ-, κεράσ-νυμι) **κερά-ννυμι**, (ῥ. θ. σβεσ-, σβέσ-νυμι) **σβέ-ννυμι** (πρβλ. *Πέλοπος νῆσος* = *Πελοπόννησος*).

Κατὰ ταῦτα ἐσχηματίσθη καὶ τὸ ρ. στρώ-**ννυμι**, τοῦ ὁποίου τὸ ρηματικὸν θέμα εἶναι στρω-. Τὸ **(ἀπ)όλλυμι** προῆλθεν ἐξ ἀρχικοῦ τύπου *(ἀπ)όλνυμι*. (Πρβλ, § 216, 2 Σημ.).

§ 240. Τὸ ἐνεστωτικὸν θέμα τῶν εἰς **-μι** ῥημάτων εἶναι **ἰσχυρὸν** (*ἱστη-*, *δεικνῡ-* κτλ.) καὶ **ἀσθενὲς** (*ἱστᾰ, δεικνῠ-* κτλ. Πρβλ. § 64). Καὶ ἀπὸ μὲν τὸ ἰσχυρὸν θέμα σχηματίζονται τὰ τρία ἑνικὰ πρόσωπα τῆς ὁριστικῆς τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστῶτος καὶ παρατατικοῦ, τὸ β΄ ἑνικὸν πρόσωπον τῆς προστακτικῆς τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστῶτος καὶ ἡ ὑποτακτικὴ ἐν γένει, ἀπὸ δὲ τὸ ἀσθενὲς θέμα σχηματίζονται πάντες οἱ ἄλλοι τύποι αὐτῶν.

§ 241. Παράδειγμα κλίσεως συμφωνολήκτου ῥήματος εἰς -μι, ἤτοι αἰς -νυμι (ἢ -ννυμι)

		Ἐνεργητικὴ φωνὴ	Μέση φωνή
Ὁριστικὴ	Ἐνεστῶτος	δείκ-νῡ-μι δείκ-νῡ-ς δείκ-νῡ-σι δείκ-νῠ-μεν δείκ-νῠ-τε δει-κνῠ́-ασι	δείκ-νῠ-μαι δείκ-νῠ-σαι δείκ-νῠ-ται δείκ-νῠ́-μεθα δείκ-νῠ-σθε δείκ-νῠ-νται
	Παρατατικοῦ	ἐ-δείκ-νῡ-ν ἐδείκ-νῡ-ς ἐδείκ-νῡ ἐδείκ-νῠ-μεν ἐδείκ-νῠ-τε ἐδείκ-νῠ-σαν	ἐ-δεικ-νῠ́-μην ἐδείκ-νυ-σο ἐδείκ-νυ-το ἐδεικ-νύ-μεθα ἐδείκ-νυ-σθε ἐδείκ-νυ-ντο

Ὑποτακτικὴ	δεικ-νύ-ω, δεικ-νύ-ῃς, δεικ-νύ-ῃ κτλ.	δεικ-νύ-ωμαι, δεικ-νύ-ῃ, δεικ-νύ-ηται κτλ.
Εὐκτικὴ	δεικ-νύ-οιμι, δεικ-νύ-οις δεικ-νύ-οι κτλ.	δεικ-νυ-οίμην, δεικ-νύ-οιο δεικ-νύ-οιτο κτλ
Προστακτικὴ	δείκ-νῡ, δεικ-νῡ́-τω δείκ-νυ-τε, δεικ-νύ-ντων	δείκ-νῠ-σο, δεικ-νύ-σθω δείκ-νυ-σθε, δεικ-νύ-σθων
Ἀπαρέμφατον	δεικ-νῡ́-ναι	δείκ-νῠ-σθαι
Μετοχὴ	δεικ-νύ-ς δεικ-νῦ-σα δεικ-νὺ-ν (§ 134, 7, Σημ.)	δεικ-νύ-μενος δεικ-νυ-μένη δεικ-νύ-μενον
Μέλλων Ἀόριστος Παρακείμενος	δείξω ἔδειξα δέδειχα (§ 212, 2)	δείξομαι - δειχ-θήσομαι ἐδειξάμην - ἐδείχ-θην δέδειγ-μαι

§ 242. Παράδειγμα κλίσεως φωνηεντολήκτων εἰς -μι ῥημάτων

Α΄) Ἐνεργητικὴ φωνὴ

1. Ἐνεστὼς καὶ Παρατατικὸς

(θ. ἱστη-, ἱστα-) (θ. τιθη-, τιθε-) (θ. ἱη-, ἱε-) (θ. διδω-, διδο-)

Ὁριστικὴ	Ἐνεστὼς	ἵ-στη-μι ἵστη-ς ἵστη-σι ἵστᾰ-μεν ἵστᾰ-τε ἱστᾶσι	τί-θη-μι τιθ-ης τίθη-σι τίθε-μεν τίθε-τε τιθέ-ασι	ἵ-η-μι ἵη-ς ἵη-σι ἵε-μεν ἵε-τε ἱᾶσι	δί-δω-μι δίδω-ς δίδω-σι δίδο-μεν δίδο-τε διδό-ασι
	Παρατατικὸς	ἵ-στη-ν ἵστη-ς ἵστη ἵστᾰ-μεν ἵστᾰ-τε ἵστᾰ-σαν	ἐ-τίθην ἐτίθει-ς ἐ-τίθει ἐτίθε-μεν ἐτίθε-τε ἐτίθε-σαν	ἵ-η-ν ἵει-ς ἵει ἵε-μεν ἵε-τε ἵε-σαν	ἐ-δί-δουν ἐδίδου-ς ἐδιδου ἐδίδο-μεν ἐδίδο-τε ἐδιδο-σαν
Ὑποτακτικὴ		ἱ-στῶ ἱστῇς ἱστῇ ἱστῶμεν ἱστῶτε ἱστῶσι	τι-θῶ τιθῇς τιθῇ τιθῶμεν τιθῆτε τιθῆσι	ἱ-ῶ ἱῇς ἱῇ ἱῶμεν ἱῆτε ἱῶσι	δι-δῶ διδῷς διδῷ διδῶμεν διδῶτε διδῶσι
Εὐκτικὴ		ἱ-σταίη-ν ἱσταίη-ς ἱσταίη ἱσταίημεν, ἱσταῖ- μεν ἱσταίη-τε, ἱσταῖ-τε ἱσταίη-σαν, ἱσταῖ-εν	τι-θείη-ν τιθείη-ς τιθείη τεθείη-μεν, τιθεῖ-μεν τιθείη-τε, τιθεῖ-τε τιθείη-σαν, τιθεῖ-εν	ἱ-είη-ν ἱείη-ς ἱείη ἱείη-μεν, ἱεῖ-μεν ἱείη-τε, ἱεῖ-τε ἱείν-σαν, ἱεῖ-εν	δι-δοίη-ν διδοίη-ς διδοίη διδοίη-μεν, διδοῖ-μεν διδοίη-τε, διδοῖ-τε διδοίη-σαν, διδοῖ-εν

Προστακτική	ἵ-στη ἱστά-τω ἵστα-τε ἱστά-ντων	τί-θει τιθέ-τω τίθε-τε τιθέ-ντων	ἵ-ει ἱέ-τω ἵε-τε ἱέ-ντων	δί-δου διδό-τω δίδο-τε διδό-ντων
Ἀπαρ.	ἱ στᾰ́-ναι	τι-θέ-ναι	ἱ-έ-ναι	δι-δό-ναι
Μετοχή	ἱ-στὰς (ἱστάν-τος) ἱ-στᾶσα (ἱστά-σης) ἱ-στὰν (ἱστάν-τος)	τι-θεὶς(τιθέν-το-ς) τι-θεῖσα (τι-θείσης) τι-θέν (τιθέν-τος)	ἱ-εὶς (ἱέντος) ἱ-εῖσα(ἱείσης) ἱ-έν (ἱέντος)	δι-δοὺς(διδόν-τος) δι-δοῦσα (δι-δούσης) δι-δὸν (διδόντος)

2. Ἀόριστος

Ὁριστική	ἔ-στη-ν ἔ-στη-ς ἔ-στη ἔ-στη-μεν ἔ-στη-τε ἔ-στη-σαν	ἔ-θη-κα ἔ-θη-κας ἔ-θη-κε ἔ-θε-μεν ἔ-θε-τε ἔ-θε-σαν	ἧ-κα ἧ-κας ἧ-κε εἷμ-εν εἷ-τε εἷ-σαν	ἔ-δω-κα ἔ-δω-κας ἔ-δω-κε ἔ-δο-μεν ἔ-δο-τε ἔ-δο-σαν
Ὑποτακτική	στῶ στῇς στῇ στῶμεν στῆτε στῶσι	θῶ θῇς θῇ θῶμεν θῆτε θῶσι	ὧ ᾗς ᾗ ὧμεν ἧτε ὧσι	δῶ δῷς δῷ δῶμεν δῶτε δῶσι
Εὐκτική	σταίη-ν σταίη-ς σταίη σταίη-μεν, σταῖ-μεν σταίη-τε, σταῖ-τε σταίη-σαν, σταῖ-εν	θείη-ν θείη-ς θείη θείη-μεν θεῖ-μεν θείη-τε, θεῖ-τε θείη-σαν, θεῖ-εν	εἵη-ν εἵη-ς εἵη εἵη-μεν, εἷ-μεν εἵη-τε, εἷ-τε εἵη-σαν, εἷ-εν	δοίη-ν δοίη-ς δοίη δοίη-μεν δοῖ-μεν δοίη-τε, δοῖ-τε δοίη-σαν, δοῖ-εν

Προστακτικὴ	στῆ-θι στή-τω στῆ-τε στά-ντων	θὲ-ς θέτω θέ-τε θέ-ντων	ἕ-ς ἕ-τω ἕ-τε ἕ-ντων	δὸ-ς δό-τω δό-τε δό-ντων
Ἀπαρ.	στῆναι	θεῖναι	εἶναι	δοῦναι
Μετοχὴ	στάς, στάντος στᾶσα, στάσης στάν, στάντος	θείς, θέντος θεῖσα, θείσης θέν, θέντος	εἵς, ἕντος εἷσα, εἵσης ἕν, ἕντος	δούς, δόντος δοῦσα, δούσης δόν, δόντος

Β΄) Μέση φωνὴ
1. Ἐνεστὼς καὶ Παρατατικὸς

Ὁριστικὴ	Ἐνεστὼς	ἵ-στᾰ-μαι ἵστα-σαι ἵστα-ται ἱστά-μεθα ἵστα-σθε ἵστα-νται	τί-θε-σαι τιθε-σαι τίθε-ται τίθε-μεθα τίθε-σθε τιθέ-νται	ἵ-ε-μαι ἵε-σαι ἵε-ται ἱέ-μεθα ἵε-σθε ἵε-νται	δί-δο-μαι δίδο-σαι δίδο-ται δίδο-μεθα δίδο-σθε διδό-νται
	Παρατατικὸς	ἵ-στᾰ΄-μην ἵστα-σο ἵστα-το ἱστά-μεθα ἵστα-σθε ἵστα-ντο	ἐ-τιθέ-μην ἐτίθε-σο ἐ-τίθε-το ἐτιθέ-μεθα ἐτίθε-σθε ἐτίθε-ντο	ἱ-έ-μην ἵε-σο ἵε-το ἱέ-μεθα ἵε-σθε ἵε-ντο	ἐ-δίδό-μην ἐδίδο-σο ἐδίδο-το ἐδιδό-μεθα ἐδίδο-σθε ἐδίδο-ντο

Ὑποτακτικὴ	ἱ-στῶμαι ἱστῇ ἱστῆται ἱστώμεθα ἱστῆσθε ἱστῶνται	τι-θῶμαι τιθῇ τιθῆται τιθώμεθα τιθῆσθε τιθῶνται	ἱ-ῶμαι ἱῇ ἱῆται ἱώμεθα ἱῆσθε ἱῶνται	δι-δῶμαι διδῷ διδῶται διδώμεθα διδῶσθε διδῶνται

Εὐκτική	ἱ-σταί-μην ἱσταῖ-ο ἱσταῖ-το ἱσταί-μεθα ἱσταῖ-σθε ἱσταῖ-ντο	τι-θεί-μην τιθεῖ-ο τιθεῖ-το τιθεί-μεθα τιθεῖ-σθε τιθεῖ-ντο	ἱ-εί-μην ἱεῖ-ο ἱεῖ-το ἱεί-μεθα ἱεῖ-σθε ἱεῖ-ντο	δι-δοί-μην διδοῖ-ο διδοῖ-το διδοί-μεθα διδοῖ-σθε διδοῖ-ντο
Προστα-κτική	ἵ-στᾰ-σο ἱστά-σθω ἵστα-σθε ἱστά-σθων	τί-θε-σο τιθέ-σθω τίθε-σθε τιθέ-σθων	ἵ-ε-σο ἱέ-σθω ἵε-σθε ἱέ-σθων	δί-δο-σο διδό-σθω δίδο-σθε διδό-σθων
Ἀπαρ.	ἵ-στᾰ-σθαι	τί-θε-σθαι	ἵ-ε-σθαι	δί-δο-σθαι
Μετοχή	ἱ-στᾰ́-μενος ἱστα-μένη ἱστα-μενον	τι-θέ-μενος τιθε-μένη τιθέ-μενον	ἱ-έ-μενος ἱε-μένη ἱέ-μενον	δι-δό-μενος διδο-μένη διδό-μενον

2. Ἀόριστος

Ὁριστική		ἐ-θέ-μην ἔ-θου ἔ-θε-το ἐ-θέ-μεθα ἔ-θε-σθε ἔ-θε-ντο	εἵ-μην εἷ-σο εἷ-το εἵ-μεθα εἷ-σθε εἷ-ντο	ἐ-δό-μην ἔ-δου ἔ-δο-το ἐ-δό-μεθα ἔ-δο-σθε ἔ-δο-ντο
Ὑποτακτική		θῶμαι θῇ θῆται θώμεθα θῆσθε θῶνται	ὧμαι ᾗ ἧται ὥμεθα ἧσθε ὧνται	δῶμαι δῷ δῶται δώμεθα δῶσθε δῶνται

Εὐκτικὴ		θεί-μην θεῖ-ο θεῖ-το θεί-μεθα θεῖ-σθε θεῖ-ντο	εἵ-μην εἷ-ο εἷ-το εἵ-μεθα εἷ-σθε εἷ-ντο	δοί-μην δοῖ-ο δοῖ-το δοί-μεθα δοῖ-σθε δοῖ-ντο
Προστα-κτικὴ		θοῦ θέ-σθω θέ-σθε θέ-σθων	οὗ ἕ-σθω ἕ-σθε ἕ-σθων	δοῦ δό-σθω δό-σθε δό-σθων
Ἀπαρ.		θέ-σθαι	ἕ-σθαι	δό-σθαι
Μετοχὴ		θέ-μενος θε-μένη θέ-μενον	ἕ-μενος ἑ-μένη ἕ-μενον	δό-μενος δο-μένη δό-μενον

Παρατηρήσεις

§ 243. 1) Οἱ τύποι τῶν εἰς -**μι** ῥημάτων, ὅσοι κλίνονται διαφόρως ἀπὸ τὰ εἰς -**ω** ῥήματα, σχηματίζονται χωρὶς θεματικὸν φωνῆεν, αἱ δὲ προσωπικαὶ καταλήξεις προστίθενται ἀμέσως εἰς τὸ θέμα. Πρβλ. *ἵστα-μεν, δείκνυ-μεν· ἀλλὰ λέγ-ο-μεν* (§ 201).

2) Πάντα τὰ εἰς -μι ῥήματα εἰς τὴν ὑποτακτικὴν ἔχουν τὰς καταλήξεις τῶν εἰς -**ω** ῥημάτων, τὰ δὲ εἰς -νυμι ἔχουν τὰς καταλήξεις τῶν εἰς -ω καὶ εἰς τὴν εὐκτικήν: *δεικνύ-οιμι, δεικνυ-οίμην.*

3) Εἰς τὰ φωνηεντόληκτα εἰς -**μι** ῥήματα αἱ καταλήξεις τῆς ὑποτακτικῆς συναιροῦνται μὲ τὸ προηγούμενον φωνῆεν τοῦ θέματος, ἤτοι

α΄) τὸ **η** + **η** εἰς **η** καὶ τὸ **η** + **ῃ** εἰς **ῃ**: (ἱστή-ητε) *ἱστῆτε,* (τι-θή-ῃς) *τιθῇς·*

β΄)τὸ **η** + **ω** ἢ **ω** + **η** ἢ **ω** + **ω** εἰς **ω** καὶ τὸ **ω** + **ῃ** εἰς **ῳ**:

(ἱστή-ω) *ἱστῶ,* (διδώ-ητε) *διδῶτε,* (διδώ-ω) *διδῶ,* (διδώ-ῃ) *διδῷ.*

4) Εἰς τὴν εὐκτικὴν τῶν φωνηεντολήκτων εἰς -μι ῥημάτων τὸ ι τῶν ἐγκλιτικῶν φωνηέντων **ιη** ἢ **ι** συναιρεῖται μὲ τὸ προηγούμενον φωνῆεν τοῦ (ἀσθενοῦς) θέματος **α** ἢ **ε** ἢ **ο** εἰς **αι, ει, οι**: (ἱστᾰ-ίη-ν) *ἱσταίην* (τιθε-ί-μεθα) *τιθείμεθα* (διδο-ίη-ν) *διδοίην* (πρβλ. § 208).

5) Τῆς καταλήξεως τῆς μέσης φωνῆς **-σο** τὸ **σ** διατηρεῖται εἰς τὸ β΄ ἑνικὸν τοῦ παρατατικοῦ, εἰς τὸ β΄ ἑνικὸν τῆς προστακτικῆς τοῦ ἐνεστῶτος καὶ εἰς τὸ β΄ ἑνικὸν τῆς ὁριστικῆς τοῦ ἀορίστου β΄ **εἵμην**: *ἐδείκνυσο - δείκνυσο, ἐτίθεσο - τίθεσο, ἵστασο, εἶσο* (ἀλλὰ ἱσταῖο, ἔθου, δοῦ κτλ. § 33, 3).

§ 244. 1) Τῶν ῥημάτων **τίθημι καὶ ἵημι** τὸ β΄ ἑνικὸν τῆς προστακτικῆς τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστῶτος καὶ τὸ β΄ καὶ γ΄ ἑνικὸν τῆς ὁριστικῆς τοῦ παρατατικοῦ αὐτῶν κανονικῶς σχηματίζονται κατὰ τὰ συνῃρημένα ῥήματα (εἰς **-έω**): *τίθει, ἵει - ἐτίθεις, ἐτίθει - ἵεις, ἵει.* Οὕτω σχηματίζεται σπανίως καὶ τὸ β΄ ἑνικὸν τῆς ὁριστικῆς τοῦ ἐνεστῶτος;: *τιθεῖς* (= τίθης), *ἱεῖς* (= ἵης).

2) Τοῦ ῥ. **δίδωμι** τὰ τρία ἑνικὰ τῆς ὁριστικῆς τοῦ ἐνεργητικοῦ παρατατικοῦ καὶ τὸ β΄ ἑνικὸν τῆς προστακτικῆς τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστῶτος αὐτοῦ σχηματίζονται ὁμοίως κατὰ τὰ συνῃρημένα ῥήματα (εἰς **-οω**) : *ἐδίδουν, ἐδίδους, ἐδίδου - δίδου.*

§ 245. Ἀόριστον β΄ κατὰ τὰ εἰς **-μι** κλινόμενον τὸ μὲν ῥῆμα **ἵστημι** ἔχει μόνον ἐνεργητικῆς φωνῆς (*ἔστην*), τὰ δὲ ῥήματα **τίθημι, ἵημι** καὶ **δίδωμι** ἔχουν καὶ ἐνεργητικῆς καὶ μέσης φωνῆς: *ἔθηκα, ἐθέμην - ἧκα, εἵμην - ἔδωκα, ἐδόμην.*

§ 216. Ὁ ἀόριστος **ἔστην**

1) εἰς πάσας τὰς ἐγκλίσεις, πλὴν τῆς εὐκτικῆς καὶ τῆς μετοχῆς (καὶ τοῦ δευτέρου τύπου τοῦ γ΄ πληθυντικοῦ τῆς προστακτικῆς **στάντων**), σχηματίζεται ἀπὸ τὸ ἰσχυρὸν θέμα (**στη-**)·

2) εἰς τὸ β΄ ἑνικὸν τῆς προστακτικῆς ἔχει κατάληξιν **-θι**: *στῆ-θι.*

§ 247. Οἱ ἀόριστοι β΄ **ἔθηκα, ἧκα** καὶ **ἔδωκα**

1) εἰς τὰ τρία ἑνικὰ τῆς ὁριστικῆς σχηματίζονται ὡς πρῶτοι ἀόριστοι, ἀλλὰ μὲ χαρακτῆρα **κ** (πρβλ. § 199)·

2) εἰς τὸ β΄ ἑνικὸν τῆς προστακτικῆς ἔχουν κατάληξιν -ς: *θέ-ς, ἕ-ς, δό-ς*

3) εἰς τὰς ἄλλας, πλὴν τῆς ὁριστικῆς καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου, ἐγκλίσεις ἐν γένει σχηματίζονται ὅπως αἱ ἀντίστοιχοι ἐγκλίσεις τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστῶτος (χωρὶς ἐνεστωτικὸν ἀναδιπλασιασμόν)· πρβλ. *θῶ, θῇς, θῇ* κτλ. - *τιθῶ, τιθῇς, τιθῇ* κτλ.

Σημείωσις. Καὶ τῶν μέσων ἀορίστων **ἐθέμην, εἵμην, ἐδόμην** αἱ ἄλλαι, πλὴν τῆς ὁριστικῆς, ἐγκλίσεις σχηματίζονται ὅπως αἱ ἀντίστοιχοι ἐγκλίσεις τοῦ μέσου ἐνεστῶτος (χωρὶς ἐνεστωτικὸν ἀναδιπλασιασμόν) πρβλ. *θῶμαι, θείμην* κτλ., *τι-θῶμαι, τι-θείμην* κτλ.

§ 248. Ὁ τόνος τῶν εἰς **-μι** ῥημάτων, ὅταν ταῦτα συντίθενται μετὰ προθέσεως

1) εἰς τὴν προστακτικὴν τοῦ ἐνεργητικοῦ καὶ τοῦ μέσου ἀορίστου β΄ ἀναβιβάζεται, ἀλλ' ὄχι καὶ πέραν τῆς ληγούσης τῆς προθέσεως, ἐὰν αὕτη εἶναι δισύλλαβος: *ἀνά-στηθι, ἀπό-δος, ἐπί-θες, ἀπό-δοτε, κατάθου, κατά-θεσθε.* Ἀλλὰ τοῦ β΄ ἑνικοῦ τῆς προστακτικῆς τοῦ μέσου ἀορίστου β΄ ὁ τόνος δὲν ἀναβιβάζεται, ὅταν τοῦτο συντίθεται μὲ πρόθεσιν μονοσύλλαβον ἢ μὲ δισύλλαβον, ἡ ὁποία πάσχει πρὸ αὐτοῦ ἔκθλιψιν: (θοῦ) *ἐν-θοῦ* (οὗ, ἀπὸ - οὗ) *ἀφοῦ,* (τοῦ ῥ. ἀφ-ίεμαι)·

2) εἰς τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν διατηρεῖται ὅπου καὶ ἐπὶ τοῦ ἁπλοῦ: (ἱστάναι) *ἀφιστάναι,* (τιθέναι) *συντιθέναι,* (δοῦναι) *ἀποδοῦναι,* (θέσθαι) *μεταθέσθαι,* (ἱστὰς) *συνιστάς,* (τιθεὶς) *μετατιθείς.*

§ 249. Οἱ ἄλλοι χρόνοι τῶν φωνηεντολήκτων εἰς -μι ῥημάτων **ἵστημι, τίθημι, ἵημι** καὶ **δίδωμι** σχηματίζονται ὅπως τῶν φωνηεντολήκτων ἐν γένει ῥημάτων, ἤτοι ἄλλοι ὁμαλῶς καὶ ἄλλοι ἀνωμάλως (βλ. § 235 κ. ἑ.).

Ἐνεστὼς	Μέλλων	Ἀόριστος	Παρακείμενος
ἵστημι (= στήνω, ῥ. θ. στη-, στᾰ-)	στή-σω στή-σομα στᾰ-θήσομαι ἑστήξω	ἔστη-σα ἐστη-σάμην (ἔστη-ν) ἐστά-θην	ἕστη-κα (= στέκομαι) εἱστή-κειν (= ἐστεκόμην)
τίθημι (= θέτω, ῥ. θ. θη-, θε-)	θή-σω θή-σομαι τε-θήσομαι	(ἔθη-κα) ἐτέ-θην (§ 37,7)	τέθη-κα (ἢ τέθει-κα) τεθει-μαι (παθητ. κεῖμαι = εἶμαι τοποθε-τημένος)

ἵημι (= ῥίπτω, ῥ. θ. ἡ-, ἑ-) (§ 239, 1)	ἥ-σω ἥ-σομαι ἑ-θήσομαι	(ἧ-κα) εἵ-θην	εἷ-κα εἷ-μαι
δίδωμι (= δίδω,ῥ. θ. δω-, δο-)	δώ-σω δώ-σομαι δο-θήσομαι	ἔδω-κα ἐδό-θην	δέδω-κα δέδο-μαι

§ 250. Ὁ παρακείμενος **ἕστηκα** καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος **εἱστήκειν** ἐκτὸς τῶν κανονικῶν τύπων ἔχουν καὶ δευτέρους τύπους, οἱ ὁποῖοι σχηματίζονται κατὰ τὰ εἰς **-μι** ἐκ τοῦ θέματος **ἑστα-**. Τοιοῦτοι τύποι συνήθεις εἶναι οἱ ἑξῆς: Ὁριστ. Παρακ. *ἕστα-μεν, ἕστα-τε, ἑστᾶ-σι*. Ὑπερσ. *ἕστα-σαν*, Ἀπαρ. *ἑστά-ναι*. Μετχ. *ἑστώς, ἑστῶσα, ἑστὼς* (ἢ ἑστός, κατὰ τὰ πολλὰ οὐδέτερα τῆς μετοχῆς τοῦ ἐνεργ. παρακειμένου, π. χ. τὸ γεγον-**ός**), γεν. *ἑστῶτος, ἑστώσης, ἑστῶτος*.

§ 251. Ἄλλα ῥήματα εἰς **-μι** συμφωνόληκτα κλινόμενα εἰς τὸν ἐνεστῶτα καὶ τὸν παρατατικὸν κατὰ τὸ **δείκνυμι** ὑπάρχουν ἀρκετά, ὡς *κατ-άγνυμι, ἀμφι-έννυμι, ζεύγνυμι, ζώννυμι, μείγνυμι κτλ*.

Φωνηεντόληκτα δὲ εἰς **-μι** ῥήματα συνήθη εἶναι τὰ ἑξῆς ἕξ, τὰ ὁποῖα κλίνονται κατὰ τὸ **ἵστημι - ἵσταμαι**.

Ἐνεστὼς Παρατατικὸς	Μέλλων	Ἀόριστος	Παρακείμε-νος	
ὀ-νί-νη-μι (= ὠφελῶ) παρτ. **ὠφέλουν** ὀ-νί-να-μαι ὠνινά-μην	ὀνή-σω ὀνή-σομαι	ὤνη-σα ὠνή-μην ὠνή-θην		ῥ. θ. ὀνη-, ἐνεστ. θ. ὀ-νι-νη-, ὀ-νι-να-
πίμ-πλη-μι (= γεμίζω) ἐ-πίμπλη-ν πίμ-πλα-μαι ἐ-πιμπλά-μην	πλή-σω πλη-**σ**-θή- σομαι	ἔπλη-σα ἐπλησά-μην ἐπλή-**σ**-θην	πέπλη-κα πέπλη-σ-μαι	ῥ. θ. πλη-, ἐνεστ. θ. πι-μ-πλη- πι-μ-πλα-

πίμ-πρη-μι (= πυρπολῶ, καίω) ἐ-πίμπρη-ν πίμ-πρα-μαι (ἐ-πιμπρά-μην)	πρή-σω	ἔπρη-σα ἐπρή-**σ**-θην		ῥ. θ. πρη-, ἐνεστ. θ. πι-μ-πρη-, πι-μ-πρα-
ἄγα-μαι (= θαυμάζω) ἠγά-μην	(ἀγά-σο-μαι)	(ἠγα-σά-μην) ἠγά-**σ**-θην		ῥ. θ. ἀγα-
δύνα-μαι ἐ-δυνά-μην (ἐδύνω, ἐδύνα-το κτλ.)	δυνή-σο-μαι	ἐδυνή-θην (ἢ ἐδυνά-**σ**-θην)	δεδύνη-μαι	ῥ. θ. δυνα- (βλ. § 188,1)
ἐπί-στα-μαι (= γνωρίζω καλῶς) ἠπιστά-μην (ἠπίστω, ἠπί-στα-το κτλ.)	ἐπιστή-σο-μαι	(ἠπιστή-θην)		ῥ. θ. ἐπι-στα- (βλ. § 188,6)

Ὁμοίως πρὸς τὸν παρατατικὸν καὶ τὸν ἐνεστῶτα τῶν τριῶν τελευταίων (ἀποθετικῶν) ῥημάτων κλίνεται καὶ ὁ (ἄσιγμος) μέσος ἀόριστος α΄ (τοῦ ῥ. ὠνοῦμαι) *ἐπριάμην* (= ἠγόρασα), *ἐπρίω*, *ἐπρίατο*, *ἐπριάμεθα* κτλ.

Ἡ ὑποτακτικὴ καὶ ἡ εὐκτικὴ πάντων τούτων τονίζονται κατὰ τὰ βαρύτονα:

Ὑποτ. *δύνωμαι δύνῃ δύνηται* κτλ.
ἐπίστωμαι ἐπίστῃ ἐπίστηται κτλ.
πρίωμαι πρίῃ πρίηται κτλ.
Εὐκτ. *δυναίμην δύναιο δύναιτο* κτλ.

ια΄) Ἀὸριστοι β΄ βαρυτὸνων ῥημάτων κλινὸμενοι κατά τά εἰς -μι

§ 252. Ὁ ἀόριστος β΄ μερικῶν βαρυτόνων ῥημάτων κλίνεται κατὰ τὰ εἰς **-μι**, ὁμοίως μὲ τὸν ἀόριστον β΄ **ἔστην** (βλ. § 246).

Τὸ ῥηματικὸν θέμα τῶν ῥημάτων τούτων ἔχει χαρακτῆρα

1) **ᾱ ἢ η - ᾰ**: *ἀποδιδράσκω - ἀπ-έ-δρᾱ-ν* (θ. δρᾱ-, δρᾰ-), *βαίνω - ἔβη-ν* (θ. βη-, βᾰ-), *φθάνω - ἔφθη-ν* (θ. φθη-, φθᾰ-)·

2) **η - ε**: *ῥέω - ἐρρύη-ν* (θ. ῥυη-, ῥυε-), *χαίρω - ἐχάρη-ν* (θ. χαρη-, χαρε-)·

3) **ω - ο**: *ἁλίσκομαι - ἑάλω-ν* (θ. Ϝαλω-, ἁλω-, ἁλο-), *ζῶ - ἐβίω-ν* (θ. βιω-, βιο-), *γιγνώσκω - ἔγνω-ν* (θ. γνω-, γνο-)·

4) **ῡ - ῠ**: *δύομαι - ἔδῡ-ν* (θ. δῡ-, δῠ-), *φύομαι - ἔφῡ-ν* (θ. φῡ-, φῠ-).

Ἀόριστος β΄

Ὁριστική	(ἀπ-)ἔδρᾱ-ν ἔδρα-ς ἔδρα ἔδρα-μεν ἔδρα-τε ἔδρα-σαν	ἔβη-ν ἔβη-ς ἔβη ἔβη-μεν ἔβη-τε ἔβη-σαν	ἐρρύη-ν ἐρρύη-ς ἐρρύη ἐρρύη-μεν ἐρρυη-τε ἐρρύη-σαν	ἔγνω-ν ἔγνω-ς ἔγνω ἔγνω-μεν ἔγνω-τε ἔγνω-σαν	ἔδυ-ν ἔδυ-ς ἔδυ ἔδυ-μεν ἔδυ-τε ἔδυ-σαν
Ὑποτακτική	δρῶ δρᾷς δρᾷ δρῶμεν κτλ.	βῶ (πρβλ. στῶ) βῇς βῇ βῶμεν κτλ.	ῥυῶ (πρβλ. θῶ) ῥυῇς ῥυῇ ῥυῶμεν κτλ.	γνῶ (πρβλ. δῶ) γνῷς γνῷ γνῶμεν κτλ.	δύ-ω (πρβλ δεικνύ-ω) -ῃς -ῃ δυ-ῶμεν κτλ.
Εὐκτική	δραίη-ν δραίη-ς δραίη δραῖ-μεν κτλ.	βαίη-ν βαίη-ς βαίη βαῖ-μεν κτλ.	ῥυείη-ν ῥυείη-ς ῥυείη ῥυεῖ-μεν κτλ.	γνοίην γνοίη-ς γνοίη γνοῖ-μεν κτλ.	
Προστακτική	δρᾶ-θι δρά-τω δρᾶ-τε δρά-ντων	βῆ-θι βή-τω βῆ-τε βά-ντων		γνῶ-θι γνώ-τω γνῶ-τε γνό-ντων	δῦ-θι δύ-τω δῦ-τε δύ-ντων

Ἀπαρ.	δρᾶ-ναι	6ῆ-ναι	ῥυῆ-ναι	γνῶ-ναι	δῦ-ναι
Μετοχὴ	δράς, δραντος δρᾶσα, δράσης δράν, δράντος	6άς, 6άντος 6ᾶσα, 6άσης 6άν, 6άντος	ῥυείς, ρυέντος ῥυεῖσα, ῥυείσης ῥυέν, ῥυέντος	γνούς, γνόντος γνοῦσα, γνούσης γνόν, γνόντος	δύς, δύντος δῦσα, δύσης δύν, δύντος

§ 253. Κατὰ τὰ εἰς **-μι** μὲ διαφόρους ἀνωμαλίας κλίνονται προσέτι τὰ ἑξῆς ῥήματα:

1. **Φημὶ** = λέγω, συμφωνῶ, ἰσχυρίζομαι (ῥ. θ. φη-, φᾰ-· 6λ. καὶ § 240).

Ὁριστική		Ὑποτακτικὴ	Εὐκτικὴ	Προστακτικὴ
Ἐνεστὼς	Παρατατικὸς			
φη-μὶ	ἔ-φη-ν	φῶ	φαίη-ν	-
φὴ-ς (ἠφὴς)	ἔ-φη-σθα	φῇς	φαίη-ς	φά-θι
φη-σὶ	ἔ-φη	φῇ	φαίη	φά-τω
φᾰ-μὲν	ἔ-φα-μεν	φῶ-μεν	φαῖ-μεν	-
φᾰ-τὲ	ἔ-φα-τε	φῆ-τε	φαῖ-τε	φά-τε
φᾰ-σὶ	ἔ-φα-σαν	φῶσι	φαῖ-εν	φά-ντων

Ἀπαρ. *φά-ναι.* **Μετοχὴ** *φά-σκ-ων, φά-σκ-ουσα, φά-σκ-ον.*
Μέλλων *φή-σω.* **Ἀόριστος** *ἔ-φη-σα.*

Σημείωσις 1. Τοῦ **φημὶ** ὁ παρατατικὸς **ἔφην**, καθὼς καὶ ἡ ὑποτακτική, ἡ εὐκτικὴ καὶ τὸ ἀπαρέμφατον αὐτοῦ ἔχουν προσέτι σημασίαν ἀορίστου (= εἶπα κτλ.).

Σημείωσις 2. Ὅταν τὸ **φημὶ** σημαίνῃ ἁπλῶς **λέγω**, τότε μέλλων αὐτοῦ εἶναι **ἐρῶ** ἢ **λέξω** καὶ ἀόριστος **εἶπον** ἢ **ἔφην**. Ὅταν δὲ σημαίνῃ **συμφωνῶ** ἢ **ἰσχυρίζομαι**, τότε μέλλων αὐτοῦ εἶναι **φήσω** καὶ ἀόριστος **ἔφησα**.

2. **Εἶμι** = θὰ πάω (ῥ. θ. εἰ-, ἰ-).

Ὁριστική		Ὑποτακτικὴ	Εὐκτικὴ	Προστακτικὴ
Ἐνεστὼς	Παρατατικὸς			
εἶ-μι	ἦ-α ἢ ἤ-ειν	ἴ-ω	ἴ-οιμι	-
εἶ	ἤ-εις ἢ ᾔ-εισθα	ἴ-ῃς	ἴ-οις	ἴ-θι
εἶ-σι	ᾔ-ει	ἴ-ῃ	ἴ-οι	ἴ-τω
ἴ-μεν	ᾖ-μεν	ἴ-ωμεν	ἴ-οιμεν	-
ἴ-τε	ᾖ-τε	ἴ-ητε	ἴ-οιτε	ἴ-τε
ἴ-ᾰσι	ᾖ-σαν ἢ ᾔ-εσαν	ἴ-ωσι	ἴ-οιεν	ἰ-όντων

Ἀπαρ. *ἰ-έναι.* **Μετοχὴ** *ἰ-ὼν* (ἰόντος), *ἰ-οῦσα* (ἰούσης), *ἰ-ὸν* (ἰόντος).

Σημείωσις 1. Εἰς τὰ σύνθετα τοῦ **φημὶ** καὶ τοῦ **εἶμι** ὁ τόνος εἰς τὴν ὁριστικὴν τοῦ ἐνεστῶτος καὶ εἰς τὴν προστακτικὴν ἀναβιβάζεται: *ἀπόφημι, σύμφαθι- ἄπειμι, ἄπιθι.*

Σημείωσις 2. Ὁ ἐνεστὼς **εἶμι** εἰς μὲν τὴν ὁριστικὴν ἔχει πάντοτε σημασίαν μέλλοντος, εἰς δὲ τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις, τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν ἄλλοτε ἐνεστῶτος καὶ ἄλλοτε μέλλοντος (τοῦ **ἔρχομαι**).

3. Οἶδα = γνωρίζω, ἠξεύρω (ῥ· θ. Fειδ-, ἐξ οὗ *οἰδ-, ἰδ-*).

Ὁριστική		Ὑποτακτικὴ	Εὐκτικὴ	Προστακτικὴ
Ἐνεστὼς	Παρατατικὸς			
οἶδ-α	ᾔδ-η ἢ ᾔδ-ειν	εἰδῶ	εἰδείη-ν	-
οἶ-σθα	ᾔδ-ησθα ἢ ᾔδ-εις	εἰδῇς	εἰδείη-ς	ἴσ-θι
οἶδ-ε	ᾔδ-ει ἢ ᾔδ-ειν	εἰδῇ	εἰδείη	ἴσ-τω
ἴσ-μεν	ᾔδ-ε-μεν ἢ ᾖσ-μεν	εἰδῶμεν	εἰδεῖ-μεν	-
ἴσ-τε	ᾔδ-ε-τε ἢ ᾖσ-τε	εἰδῆτε	εἶδεῖ-τε	ἴσ-τε
ἴσ-ασι	ᾔδ-ε-σαν ἢ ᾖσ-αν	εἰδῶσι	εἰδεῖ-εν	ἰσ-των

Ἀπαρ. *εἰδ-έναι.* **Μετοχὴ** *εἰδ-ὼς* (εἰδότος), *εἰδ-υῖα* (εἰδυίας), *εἰδ-ὸς* (εἰδότος). **Μέλλων** *εἴ-σομαι καὶ εἰδή-σω.*

Σημείωσις. Εἰς τὰ σύνθετα τοῦ **οἶδα** ὁ τόνος εἰς τὴν ὁριστικὴν τοῦ ἐνεστῶτος καὶ εἰς τὴν προστακτικὴν ἀναβιβάζεται: *σύνοιδα, σύνισθι.*

4. Δέδοικα ἢ **δέδια** = φοβοῦμαι (παρακείμενος μὲ σημασίαν ἐνεστῶτος τοῦ οὐχὶ εὐχρήστου ῥ. **δείδω**) καὶ **τέθνηκα** = ἔχω ἀποθάνει (παρακείμενος τοῦ ῥ· θνῄσκω).

Ταῦτα ἐκτὸς τῶν κανονικῶν τύπων ἔχουν καὶ τοὺς ἑξῆς εὐχρήστους τύπους κατὰ τὰ εἰς **-μι**:

α΄) Ὁριστ. *δέδι-α, δέδι-ας, δέδι-ε, δέδι-μεν, δέδι-τε, δεδί-ασι.* Ὑπερσ. *ἐδέδι-σαν.* Ἀπαρφ. *δεδι-έναι.* Μτχ. *δεδι-ὼς* (δεδιότος), *δεδιυῖα* (δεδιυίας), *δεδι-ὸς* (δεδιότος).

β΄) Ὁριστ. *τέθνα-μεν, τέθνα-τε, τεθνᾶσι.* Ὑπερσ. *ἐτέθνα-σαν.* Ἀπρφ. *τεθνά-ναι.* Μτχ. *τεθνε-ὼς* (γεν. τεθνεῶτος), *τεθνε-ῶσα* (γεν. τεθνεώσης), *τεθνεὼς* ἢ *τεθνεὸς* (γεν. τεθνεῶτος) πρβλ. § 250.

5. Ἔοικα = ὁμοιάζω. Παρακείμενος μὲ σημασίαν ἐνεστῶτος (ῥ. θ. Fεικ-, ἐξ οὗ οἰκ-, ἐοικ-, βλ. § 188, 5, Σημ.).

Ὁριστ, *ἔοικ-α, ἔοικ-ας, ἔοικ-ε, ἐοίκ-αμεν* κτλ. Ὑπερσ. *ἐῴκ-ειν, ἐῴκ-εις, ἐῴκ-ει* κτλ. (βλ. § 32, 4). Ἀπρφ. *εἰκ-έναι.* Μετοχὴ *εἰκ-ὼς* (εἰκότος), *εἰκ-υῖα* (εἰκυίας), *εἰκ-ὸς* (εἰκότος).

6. Κεῖμαι = κοίτομαι, εἶμαι βαλμένος (βλ. § 249).

Ὁριστική		Προστακτική	Ἀπαρέμφατον Μετοχή
Ἐνεστὼς	Παρατατικὸς		
κεῖ-μαι	ἐ-κεί-μην	-	κεῖ-σθαι
κεῖ-σαι	ἔ-κει-σο	κεῖ-σο	
κεῖ-ται	ἔ-κει-το	κεί-σθω	
κεί-μεθα	ἐ-κεί-μεθα	-	κεί-μενος
κτλ.	κτλ.	κεῖ-σθε κτλ.	κει-μένη
			κεί-μενον

Μέλλων *κεί-σομαι, κεί-σῃ, κεί-σεται κτλ.*

Σημείωσις. Εἰς τὰ σύνθετα, ἐξαιρέσει τοῦ ἀπαρεμφάτου, ὁ τόνος ἀναβιβάζεται : *κατάκειμαι, κατάκεισο, ἀλλὰ κατακεῖσθαι.*

7. Κάθ-ημαι (ῥ. θ. καθ-ησ-, καθ-η-).

Ὁριστική Ἐνεστὼς	 Παρατατικὸς	Προστακτικὴ	Ἀπαρέμφατον Μετοχὴ
κάθη-μαι κάθη-σαι κάθη-ται καθή-μεθα κτλ.	ἐ-καθή-μην ἐ-κάθη-σο ἐ-κάθη-το ἐ-καθή-μεθα κτλ.	- κάθη-σο καθή-σθω - κάθη-σθε κτλ.	καθῆ-σθαι καθή-μενος καθη-μένη καθή-μενον

Μέλλων (συνῃρημένος) *καθ-εδοῦμαι* (ἐκ τοῦ ῥ. *καθ-έζομαι*)

8. Χρὴ = ὑπάρχει χρεία, χρειάζεται.

Ὁριστ. Ἐνεστ. *χρή.* **Παρατ.** *χρῆν* ἢ *ἐχρῆν.* **Ὑποτ.** *χρῇ.* **Εὐκτ.** *χρείη.* **Ἀπρφ.** *χρῆναι.* **Μτχ.** (τὸ) *χρεὼν* (βλ. § 104, 6, α΄).

Σημείωσις. Τὸ **χρὴ** εἶναι ἀρχῆθεν ὄνομα οὐσιαστικὸν (= χρεία, ἀνάγκη), οἱ δὲ ἀνωτέρω τύποι προῆλθον ἐκ συνεκφορᾶς τῶν λέξεων **χρὴ ἦν** - *χρὴ ᾖ* - *χρὴ εἴη* - *χρὴ εἶναι* - *χρὴ ὂν* (βλ. § 154, Σημ. 2 καὶ § 32, 4).

ιβ΄) Ἀνώμαλα ῥήματα κατά τὸν σχηματισμὸν ἢ τὴν σημασίαν τῶν χρόνων

§ 254. Α΄). Πλείστων ῥημάτων τὸ ῥηματικὸν θέμα μεταβάλλεται ποικιλοτρόπως κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν διαφόρων χρόνων αὐτῶν, Οὕτω μερικῶν ῥημάτων

1) τὸ ῥηματικὸν θέμα ἐπαυξάνεται μὲ ἕν **ε** πρὸς σχηματισμὸν τοῦ ἐνεστῶτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ ἢ μερικῶν ἢ πάντων τῶν ἄλλων χρόνων, π. χ.

α΄) ῥ. θ. *δοκ-*, ἐξ οὗ **δοκε-**. (Δοκ-έ-ω) *δοκῶ* (= φαίνομαι), παρατ. (*ἐδόκ-ε-ον*) *ἐδόκουν*, μέλλ. *δόξω*, ἀόρ. *ἔδοξα*, παθ. πρκμ.. *δέ-δοκ-ται*, ὑπερσ- *ἐδέ-δοκ-το*·

β΄) ῥ. θ. *νεμ-*, ἐξ οὗ **νεμε-**. *Νέμ-ω* (= μοιράζω, βόσκω), παρατ. *ἔνεμ-ον*, μέλλ. *νεμ-ῶ* (ἐκ τοῦ *νεμ-έ-σω*), ἀόρ. *ἔνειμα*, παρακ. *νενέμ-η-κα* - *νέμ-ομαι*, παρατ. *ένεμ-όμην*, μέσ. μέλλ. *νεμοῦμαι* (ἐκ τοῦ *νεμ-έ-σομαι*), μέσ. ἀόρ. *ἐνειμάμην*, παθ. ἀόρ. *ἐνε-μή-θην* πρκμ.. *νενέμ-η-μαι* (βλ. § 235)·

γ΄) ῥ. θ. *βουλ-*, ἐξ οὗ **βουλε-**. *Βούλομαι* (= θέλω), παρατ. *ἐβουλόμην*, μέσ. μέλλ. *βουλ-ή-σομαι*, παθ. ἀόρ. *ἐβουλή-θην*, παρακμ. *βεβούλ-η-μαι* (βλ. § 188, 1).

2) Τὸ ῥηματικὸν θέμα ἐπαυξάνεται μὲ τὸ πρόσφυμα **σκ** ἢ **ισκ** πρὸς σχηματισμὸν τοῦ ἐνεστῶτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ, πολλάκις δὲ συγχρόνως καὶ μὲ ἐνεστωτικὸν ἀναδιπλασιασμὸν (§ 239, 1), π. χ.

α΄) ῥ. θ. *γνω-*, ἐξ οὗ **γι-γνω-σκ-**. *Γιγνώσκ-ω* (= γνωρίζω, φρονῶ), παρατ. *ἐγίγνωσκ-ον*, μέσ. μέλλ. *γνώ-σομαι*, ἀόρ. β΄ *ἔγνω-ν* (§ 252), πρκμ. *ἔγνω-κα*, ὑπερσ. *ἐγνώ-κειν* - *γιγνώσκ-ομαι*, παρατ. *ἐγιγνωσκ-όμην*, παθ. μέλλ. *γνω-σ-θήσομαι*, παθ, ἀόρ. *ἐγνώ-σ-θην*, πρκμ. *ἔγνω-σ-μαι*, ὑπερσ. *ἐγνώ-σ-μην*·

β΄) ῥ· θ. *εὑρ-*, ἐξ οὗ **εὑρ-ισκ, εὑρε-**. *Εὑρίσκ-ω*, παρατ. ηὕρισκ-ον, μέλλ. *εὑρ-ή-σω*, ἀόρ. β΄ *ηὗρ-ον*, πρκμ. *ηὕρ-η-κα* - *εὑρίσκομαι*, παρατ. *ηὑρισκ-όμην*, μέσ. μέλλ, *εὑρ-ή-σομαι*, μέσ. ἀόρ. β΄ *ηὑρ-όμην*, παθ. μέλλ. *εὑρ-ε-θήσομαι*, παθ. ἀόρ. *ηὑ-ρέ-θην*, πρκμ, *ηὕ-ρη-μαι*, ὑπερσ. *ηὑρ-ή-μην*·

γ΄) ῥ. θ. *μνη-*, ἐξ οὗ (**μι-μνη-ισκ**) **μιμνῃσκ-**. *Ἀνα-μιμνῄσκ-ω* (= ἐνθυμίζω), παρατ. *ἀν-εμίμνησκ-ον*, μέλλ. *ἀνα-μνή-σω*, ἀόρ. *ἀν-έ-μνη-σα* - *ἀνα-μιμνήσκ-ομαι*, παρατ. *ἀν-ε-μιμνῃσκ-όμην*, παθ. μέλλ. *(ἀνα)-μνη-σ-θήσομαι*, παθ. ἀόρ. *ἀν-εμνή-σ-θῳ*, πρκμ. *μέ-μνη-μαι*, ὑπερσ. *ἐμε-μνή-μην*, τετελ. μελλ. *με-μνή-σομαι*.

3) Τὸ ῥηματικὸν θέμα ἐπαυξάνεται πρὸς σχηματισμὸν τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστῶτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ

α΄) μὲ τὸ πρόσφυμα **ν**: ῥ. θ. *καμ-*, ἐκ. τούτου δὲ **καμν-**. *Κάμν-ω* (= κοπιάζω, κουράζομαι), παρατ. *ἔκαμν-ον*, μέσ. μέλλ. *καμοῦμαι* (§ 217, 1), ἀόριστος β΄ *ἔκαμ-ον*, πρκμ. *κέ-κμη-κα*·

β΄) μὲ τὸ πρόσφυμα **αν** (πολλάκις συγχρόνως καὶ μὲ ἕν **ν** πρὸ τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ): ῥ. θ. *βλαστ-*, ἐκ τούτου δὲ **βλαστ-αν-**. *Βλα-στάν-ω*, παρατ. *ἐβλάσταν-ον*, ἀόρ. β΄ *ἔβλαστ-ον*, ὑπε-ρσ. *ἐβλαστ-ή-κειν*· ῥ. θ. *μαθ-*, ἐκ τούτου δὲ **μα-ν-θ-αν-**. *Μανθάν-ω*, παρατ, *ἐμάνθαν-ον*, μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) *μαθ-ή-σομαι*, ἀορ. β΄ *ἔμαθ-ον*, πρκμ. *με-μάθ-η-κα*, ὑπερσ. *ἐμε-μαθ-ή-κειν* - *μανθάν-ομαι*·

γ΄) μὲ τὸ πρόσφυμα **νε**: ῥ· θ. ἱκ-, ἐκ τοὺτου δὲ **ἱκ-νε-**. (*Ἀφ-ικνέ-ομαι*) *ἀφικνοῦμαι* (= φθάνω), παρατ. (*ἀφι-ικ-νε-όμην*) *ἀφικνούμην*, μέσ. μέλλ. *ἀφ-ίξομαι*, μέσ. ἀόρ. β΄ *ἀφ-ικ-όμην*, πρκμ. *ἀφ-ῖγ-μαι*, ὑπερσ. *ἀφ-ίγ-μην*·

δ΄) μὲ τὸ πρόσφυμα **νι** ἢ **νυ** (μὲ μετάθεσιν τοῦ **ι** ἢ τοῦ **υ** τούτου πρὸ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ θέματος πρβλ. § 35): ῥ. θ. *βη-*, *βα-*, ἐκ τούτου δὲ **βα-νι** καὶ ἐκ τούτου **βαιν-**. *Βαίν-ω* (= βαδίζω), παρατ. *ἔ-βαι-νον*, μέσ. μέλλ, (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) *βή-σομαι*, ἀόρ. β΄ *ἔ-βη-ν* (§ 252), πρκμ. *βέ-βη-κα*,

ὑπερσ. *ἐβε-βήκ-ειν* - *βαίνομαι*, παθ. ἀόρ. *(παρ)ε-βά-θην*, πρκμ. *βέ-βα-μαι·* ῥ. θ. *ἐλα-*, ἐκ τούτου δὲ **ἐλα-νυ-** καὶ ἐκ τούτου **ἐλαυν-**. *Ἐλαύν-ω*, παρατ. *ἤλαυν-ον*, μέλλ. (συνῃρημένος) *ἐλῶ* (*ἐλᾷς ἐλᾷ* κτλ., ἐκ τοῦ *ἐλά-σω*), ἀόρ. *ἤλα-σα*, πρκμ. *ἐλή-λα-κα* - *ἐλαύν-ομαι*, πρκμ. *ἐλήλα-μαι*, ὑπερσ. *ἐληλά-μην* (βλ. § 190).

4) Οἱ χρόνοι δὲν σχηματίζονται πάντες ἀπὸ ἕν θέμα, ἀλλ' ἀπὸ διάφορα θέματα συγγενῆ κατὰ τὴν σημασίαν· π.χ. *ἀγορεύ-ω*, παρατ. *ἠγόρευ-ον*, μέλλ. *ἀγορεύ-σω* καὶ (*ἀπ-, συν-, προσ-*) *ἐρῶ*, ἀόρ. *ἠγόρευ-σα* καὶ (*ἀν-, ἀπ-, κατ-, προσ-*) *εἶπον*, πρκμ. (*ἀν-, συν-, ἀπ-*) *εἴρηκα*, ὑπερσ. *εἰρήκειν* - *ἀγορεύ-ομαι*, παρατ. *ἠγορευ-όμην*, παθ. μέλλ. (*ἀνα-, προσ-*) *ῥηθήσομαι*, παθ. ἀόρ. (*ἀν-, ἀπ-*) *ἐρρήθην* (θ. ἀγορευ-, ἐρε-, ῥε-, εἰπ-).

§ 255. Β΄) Πολλῶν ῥημάτων μερικοὶ χρόνοι δὲν ἔχουν σημασίαν σύμφωνον μὲ τὴν κατάληξιν αὐτῶν. Οὕτω μερικὰ ῥήματα ἔχουν

1) ἐνεργητικὸν ἀόριστον ἢ παρακείμενον μὲ σημασίαν μέσου ἢ παθητικοῦ ἀορίστου ἢ παρακειμένου·

ἵστημι - *ἔστην* (= ἐστάθην, ἐσταμάτησα), *ἕστηκα* (= στέκομαι)

φύω - *ἔφυν* (= ὑπῆρξα ἐκ φύσεως), *πέφυκα* (= εἶμαι ἐκ φύσεως)

2) μέσον μέλλοντα μὲ σημασίαν ἐνεργ. ἢ παθ. μέλλοντος: *ᾄδω* - *ᾄσομαι* (= θὰ τραγουδήσω), *ἀδικῶ* - *ἀδικήσομαι* (= θὰ ἀδικηθῶ ὑπ' ἄλλου)

3) παθητικὸν μέλλοντα ἢ ἀόριστον μὲ σημασίαν μέσου μέλλοντος ἢ ἀορίστου: *ἀπαλλάττω* - *ἀπαλλαγήσομαι* (= θὰ ἀπαλλάξω τὸν ἑαυτόν μου), *ἀπηλλάγην* (= ἀπήλλαξα τὸν ἑαυτόν μου), *ἀνιῶ* - *ἠνιάθην* (= ἐλύπησα τὸν ἑαυτόν μου).

Σημείωσις. Ὅπως βλέπομεν εἰς τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα (§ 253 κ.ἑ.), πολλὰ ῥήματα ἔχουν πολλὰς συγχρόνως ἀνωμαλίας.

ιγ΄) Ἀποθετικὰ ῥήματα*

§ 256. *Ἀποθετικὰ* ῥήματα λέγονται τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν μόνον τὴν μέσην φωνὴν (§ 173): *δέχομαι, ἔρχομαι, μάχομαι* (δέχω, ἔρχω κτλ. δὲν ὑπάρχουν).

Τῶν ἀποθετικῶν ῥημάτων

---

*Ἐκλήθησαν *ἀποθετικὰ* ὑπὸ τῶν παλαιῶν γραμματικῶν τὰ ῥήματα ταῦτα, διότι ἐσφαλμένως ἐνομίζετο ὑπ' αὐτῶν, ὅτι ταῦτα εἶχον ἀρχῆθεν καὶ τὴν ἐνεργητικὴν φωνήν, ἔπειτα δὲ (*ἀπέθεντο*, ἤτοι) ἀπέβαλον αὐτήν.

1) ἄλλα ἔχουν μόνον μέσον ἀόριστον (α΄ ἢ β΄) μὲ ἐνεργητικὴν σημασίαν: *ἀσπάζομαι - ἠσπασάμην* (= ἐχαιρέτισα), *αἰσθάνομαι - ᾐσθόμην* (= ἐκατάλαβα)· ταῦτα λέγονται *ἀποθετικὰ μέσα*·

2) ἄλλα ἔχουν μόνον παθητικὸν ἀόριστον μὲ ἐνεργητικὴν σημασίαν: *βούλομαι - ἐβουλήθην* (= ἠθέλησα), *ἐπιμέλομαι - ἐπεμελήθην* (= ἐφρόντισα) ταῦτα λέγονται *ἀποθετικὰ παθητικά*·

3) ἄλλα ἔχουν καὶ μέσον καὶ παθητικὸν ἀόριστον, τὸν μὲν μέσον μὲ σημασίαν ἐνεργητικοῦ ἀορίστου, τὸν δὲ παθητικὸν μὲ σημασίαν παθητικοῦ: *αἰτιῶμαι, ᾐτιασάμην* (= κατηγόρησα), *ᾐτιάθην* (= κατηγορήθην) - *ἰῶμαι, ἰασάμην* (=ἐθεράπευσα), *ἰάθην* (=ἐθεραπεύθην)· ταῦτα λέγονται *ἀποθετικὰ μεικτά.*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ΄

ΚΛΙΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

1. Ἐπιρρήματα

§ 257 *Ἐπιρρήματα* λέγονται αἱ ἄκλιτοι λέξεις, αἱ ὁποῖαι προσδιορίζουν συνήθως τὰ ῥήματα, δηλοῦσαι **τόπον, χρόνον, τρόπον, ποσὸν** κτλ.

1) **Τοπικὰ** ἐπιρρήματα: *ἐνθάδε* (= ἐδῶ), *ἐνταῦθα, ἐκεῖ, ἄνω, κάτω* κτλ.

2) **Χρονικὰ** ἐπιρρήματα: *νῦν* (= τώρα), *σήμερον, χθές, αὔριον, τότε* κτλ.

3) **Τροπικὰ** ἐπιρρήματα: *ὧδε, οὕτω* (= ἔτσι), *εὖ, καλῶς, κακῶς* κτλ.

4) **Ποσοτικὰ** ἐπιρρήματα: *ἄγαν, λίαν* (= πολύ), *ἅπαξ, δὶς* κτλ.

5) **Βεβαιωτικὰ** ἢ **ἀρνητικὰ** ἐπιρρήματα: *ναί, μάλιστα, δή, δῆτα - οὐ, μὴ - ἆρα, μῶν* (= μήπως) κτλ.

Σημείωσις. Ὡς ἐπιρρήματα λαμβάνονται πολλάκις καὶ τύποι ὀνομάτων ἢ ῥημάτων: *δημοσίᾳ, ἰδίᾳ προῖκα* (= δωρεὰν) - *ἄγε, ἴθι, φέρε (=* **ἔλα***) κτλ.*

2. Προθέσεις

§ 258. *Προθέσεις* λέγονται αἱ ἄκλιτοι λέξεις (ἀρχῆθεν ἐπιρρήματα καὶ αὐταί), αἱ ὁποῖαι συνήθως *τίθενται πρὸ* τῶν κλιτῶν λέξεων πρὸς δήλωσιν διαφόρων ἐπιρρηματικῶν σχέσεων, ἄλλαι μὲν καὶ ἐν συντάξει καὶ ἐν συνθέσει, ἄλλαι δὲ μόνον ἐν συντάξει: **παρὰ** *τὴν θάλασσαν*, **παρα***θαλάσσιος*, **παρα***πλέω* - **μέχρι** *τοῦ θέρους.*

§ 259. 1) Αἱ προθέσεις, αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται καὶ ἐν συντάξει καὶ ἐν συνθέσει, λέγονται *κύριαι* καὶ εἶναι 18, ἓξ μονοσύλλαβοι καὶ δώδεκα δισύλλαβοι: *εἰς, ἐν, ἐξ,* ἢ *ἐκ, πρό, πρός, σὺν - ἀνά, διά, κατά, μετά, παρά, ἀντί, ἀμφί, ἐπί, περί, ἀπό, ὑπό, ὑπὲρ* (βλ. § 30, Σημ., § 33, 6 καὶ § 37, 6).

2) Αἱ προθέσεις, αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται μόνον ἐν συντάξει, λέγονται *καταχρηστικαὶ* καὶ εἶναι 9: α΄) *ἄχρι, μέχρι, ἄνευ, χωρίς, πλήν, ἕνεκα* ἢ *ἕνεκεν*, αἱ ὁποῖαι συντάσσονται μετὰ γενικῆς, καὶ β΄) *ὡς, νή, μά, αἱ*

ὁποῖαι συντάσσονται μετ' αἰτιατικῆς.

3. Σύνδεσμοι

§ 260. *Σύνδεσμοι* λέγονται αἱ ἄκλιτοι λέξεις (ἀρχῆθεν αἱ πλεῖσται ἐπιρρήματα καὶ αὐταί), αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται, ἵνα *συνδέουν* λέξεις ἢ προτάσεις πρὸς ἀλλήλας: *Πλάτων* **τε καὶ** *Ἀριστοτέλης. Χαίρω* **ὅτι** *εὐδοκιμεῖς.*

Οἱ σύνδεσμοι εἶναι

1) **συμπλεκτικοί**: *τέ, καί, οὔτε, μήτε, οὐδέ, μηδέ·*

2) **διαζευκτικοί**: *ἤ, ἤτοι - ἤ, εἴτε - εἴτε, ἐάντε - ἐάντε, ἄντε - ἄντε, ἤντε - ἦντε·*

3) **ἀντιθετικοί**: *μέν, δέ, μέντοι, ἀλλά, μήν, ἀλλὰ μήν, εἰ καί, καίτοι, καίπερ, καὶ μήν·*

4) **αἰτιολογικοί**: *γάρ, ὅτι, ὡς, διότι, ἐπεί, ἐπειδή·*

5) **τελικοί**: *ἵνα, ὅπως, ὡς*

6) **συμπερασματικοί**: *ἄρα, δή, οὖν, τοίνυν, ὡς, οὔκουν, οὐκοῦν, τοιγάρτοι, τοιγαροῦν, ὥστε·*

7) **χρονικοὶ**: *ὡς, ὅτε, ὁπότε, ἐπεί, ἐπειδή, ἕως, ἔστε, ἄχρι, μέχρι, ἡνίκα, πρίν·*

8) **εἰδικοὶ**: *ὅτι, ὡς·*

9) **ὑποθετικοὶ**: *εἰ, ἐάν, ἄν, ἤν.*

4. Ἐπιφωνήματα

§ 261. *Ἐπιφωνήματα* λέγονται αἱ ἄκλιτοι λέξεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ψυχικόν τι πάθημα, ὡς ἔκρηξιν χαρᾶς, λύπης, θαυμασμοῦ, ἀγανακτήσεως κτλ.

Τὰ ἐπιφωνήματα εἶναι

1) **γελαστικά**: *ἅ-ἅ-ἅ*

2) **θαυμαστικά**: *ἆ, ὤ, βαβαί, παπαῖ!*

3) **θειαστικὰ** (ἤτοι δηλοῦντα ἐνθουσιασμόν): *εὐοῖ·*

4) **σχετλιαστικὰ** (ἤτοι δηλοῦντα σφοδρὰν λύπην ἢ ἀγανάκτησιν): *παπαῖ, οὐαῖ, οἴμοι, φεῦ, ἰώ, ἰού!*

5) **κλητικόν**: *ὦ* (βλ. § 42, Σημ.).

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟΝ*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι΄

§ 262. Αἱ πλεῖσται λέξεις προέρχονται ἀπὸ ἄλλας λέξεις διὰ **παραγωγῆς** ἢ διὰ **συνθέσεως**. Πρβλ. *γράφ-ω, γραφ-εύς, γραφ-ή, γραμ-μή, γράμ-μα, γραμματ-εύς, γραμματεύ-ω* - (βιβλίον, πωλῶ) *βιβλιοπώλης* - (πρῶτος ἀγωνιστὴς) *πρωταγωνιστής*.

1) Λέξις, ἡ ὁποία δὲν προέρχεται ἀπὸ ἄλλην λέξιν, ἀλλὰ σχηματίζεται (ἀπὸ κάποιαν ῥίζαν, ἤτοι) ἀπὸ **ἓν ἀρχικὸν θέμα** μὲ τὴν προσθήκην ἀμέσως εἰς αὐτὸ καταλήξεως μόνον, λέγεται **πρωτότυπος** ἢ **ἁπλῆ** λέξις: (θ. γραφ-) *γράφ-ω*, (πολι-) *πόλ-ις*.

2) Λέξις, ἡ ὁποία προέρχεται ἀπὸ μίαν ἄλλην λέξιν μὲ τὴν προσθήκην εἰς τὸ θέμα αὐτῆς ἑνὸς παραγωγικοῦ προσφύματος, λέγεται **παράγωγος**: (φύσι-ς) *φυσι-κό-ς*, (ἰά-ομαι, ἰῶμαι) *ἰα-τρό-ς*.

3) Λέξις, ἡ ὁποία προέρχεται ἀπὸ **δύο** ἄλλας λέξεις πρωτοτύπους ἢ παραγώγους μὲ τὴν ἕνωσιν τῶν θεμάτων αὐτῶν, λέγεται **σύνθετος**: (ναῦ-ς, πήγ-νυμι) *ναυ-πηγ-ός*, (λόγο-ς, γράφ-ω) *λογο-γράφ-ος*.

Σημείωσις. Μία καὶ ἡ αὐτὴ λέξις εἰς μίαν σειρὰν συγγενῶν πρὸς αὐτὴν ἐτυμολογικῶς λέξεων δύναται νὰ εἶναι παράγωγος ὡς πρὸς τὴν προηγουμένην καὶ πρωτότυπος ὡς πρὸς τὴν ἑπομένην. Πρβλ. *πόλι-ς*, (ἐκ ταύτης) *πολί-της*, (ἐκ ταύτης) *πολιτ-ικὸς* καὶ *πολιτ-εύω*, (ἐκ ταύτης) *πολίτευ-μα*.

§ 263. Κατὰ τὴν παραγωγὴν καὶ τὴν σύνθεσιν κανονικῶς λαμβάνονται θέματα λέξεων καὶ οὐχὶ ἀκέραιαι λέξεις Πρβλ. (πόλι-ς) **πολί-της**, (λόγο-ς, γράφ-ω) **λογο-γρά-φος**.

Α΄) ΠΑΡΑΓΩΓΗ

Γενικὴ προεισαγωγικὴ παρατήρησις

* **Ἔτυμος** = *ἀληθής, βέβαιος, πραγματικός*. **Ἐτυμολογία** δὲ λέγεται ἡ ἀνάλυσις λέξεως εἰς τὰ συστατικά της μέρη καὶ ἡ εὕρεσις τῆς προελεύσεως καὶ τῆς ἀληθοῦς σημασίας αὐτῆς.

§ 264. 1) Κατὰ τὴν παραγωγὴν τὰ θέματα τῶν πρωτοτύπων λέξεων σπανίως μένουν ἀκέραια καὶ ἀμετάβλητα, συνήθως δὲ ἀποβάλλουν ἕνα ἢ περισσοτέρους ἐκ τῶν τελικῶν φθόγγων αὐτῶν, ὑφίστανται ποιοτικὴν μεταβολὴν τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος ἢ ἄλλας μεταβολὰς (§ 32 κ. ἑ.), Πρβλ. **ὥρα** (θ. ὡρα-), *ὡραῖος* (ἐκ τοῦ ὡρά-ιος), ἀλλὰ *ὥρ-ιμος* - **τέλος** (θ. τελεσ-, πρβλ. τελεσ-φόρος), *τέλειος* (ἐκ τοῦ τέλεσ-ιος, τέλε-ιος), ἀλλὰ τελ-ικὸς - **φρὴν** (θ. φρην-, φρεν-), *φρον-έω.*

2) Αἱ πλεῖσται παραγωγικαὶ καταλήξεις προέρχονται ἀπὸ ἄλλας καταλήξεις διὰ τῆς ἑνώσεως μετά τινος ἢ μετά τινων ἐκ τῶν τελικῶν φθόγγων τοῦ θέματος μιᾶς λέξεως ἢ διὰ τῆς ἑνώσεως τῶν στοιχείων δύο ὁμοειδῶν καταλήξεων. Πρβλ. *βασιλεὺ-ς* - *βασιλ***ιεύ-ω**, *ἰδιώτ-ης* - ἰδιωτ-**εύω**, πίναξ (πίνακ-ος) - πινακ-ὶς (πινακ-**ίδ**-ος) πινακ-**ίδ-ιον**.

1. Παράγωγα ῥήματα

α΄) Ἐξ ὀνομάτων (οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων)

§ 265. Τὰ ῥήματα τὰ παράγωγα ἐξ ὀνομάτων ἔχουν ποικίλας σημασίας, συνήθως δὲ σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον **εἶναι** ἢ **γίνεται** ἢ **ἔχει** ἢ **παρέχει** ἢ **ποιεῖ** ὅ,τι δηλοῖ τὸ πρωτότυπον.

1) Ἀρχικὴ παραγωγικὴ κατάληξις εἶναι -**jω**: *τιμὴ* (θ. τιμα-, τιμά-jω), *τιμάω-ῶ· ἀνία* (ἀνια-, ἀνιά-jω), *ἀνιάω-ῶ· ὀφθαλμία* (ὀφθαλμιά-jω), *ὀφθαλμιάω-ῶ· πόνος* (θ. πονε-, πονέ-jω), *πονέω-ῶ δοῦλος* (θ. δουλο-, δουλό-jω), *δουλόω-ῶ· βασιλεὺς* (βασιλεύ-jω), *βασιλεύ-ω· φύλαξ* (φυλάκ-jω) *φυλάσσω· παῖς* (παίδ-jω), *παίζω· ἐλπὶς* (ἐλπίδ-jω), *ἐλπίζω· μέλας* (μελάν-jω), *μελαίνω· καθαρὸς* (καθάρ-jω), *καθαίρω* (βλ. § 33 κ. ἑ.).

2) Ἀπὸ παραδείγματα ὡς τὰ προηγούμενα προῆλθον αἱ παραγωγικαὶ καταλήξεις -**άω, -ιάω, -έω, -όω, -εύω, -ζω, -άζω, -ίζω, -νω, -αίνω -ύνω, -αίρω** κτλ. (βλ. § 264, 2): *σφρῖγος-σφριγ-άω-ῶ* (= ἔχω σφρῖγος), *ἐρυθρὸς* - *ἐρυθρ-ιάω-ῶ* (= γίνομαι ἐρυθρός), *εὐ-δαίμων* - *εὐδαιμον-έω-ῶ* (= εἶμαι εὐδαίμων), *πλήρης* - *πληρ-όω-ῶ* (= ποιῶ πλῆρες), δοῦλος - δουλ-εύω (= εἶμαι δοῦλος), *δόξα* - *δο-ξα-ζω* (= παρέχω δόξαν), *ἥσυχος* - *ἡσυχ-άζω, φενάκη* - *φενακ-ίζω, ὕστερος* - *ὑστερ-ίζω, ἡδὺς* - *ἡδύ-νω, ὑγιὴς* - *ὑγι-αίνω, χαλεπὸς* - *χα-λεπ-αίνω, λαμπρὸς-λαμπρ-ύνω, μέγας-μεγαλ-ύνω, μῆκος-μηκ-ύνω,μέγας* - *μεγ-αίρω* κτλ.

Σημείωσις 1. Ῥήματα παράγωγα ἀπὸ ὀνόματα κύρια ἢ ἐθνικὰ ἢ ἀπὸ ὀνόματα ζῴων μὲ τὴν κατάληξιν -**άζω** ἢ συνηθέστερον -**ίζω**, σημαίνουν συνήθως ὅτι τὸ

ὑποκείμενον μιμεῖται ἢ ἀκολουθεῖ τὰ φρονήματα ἐκείνου, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον: *Βοιωτὸς - βοιωτ-ιάζω* (= μιμοῦμαι τὰ ἤθη ἢ τὴν γλῶσσαν τῶν Βοιωτῶν), *Φίλιππος - φιλιππ-ίζω* (= ἀκολουθῶ τὰ πολιτικὰ φρονήματα τοῦ Φιλίππου), *πίθηκος - πιθηκ-ίζω* (πρβλ. *παπαγάλος - παπαγαλ-ίζω* = μιλῶ σὰν παπαγάλος).

Σημείωσις 2. Ῥήματα παράγωγα ἀπὸ ὀνόματα μὲ τὴν κατάληξιν **-άω** ἢ **-ιάω** σημαίνουν συνήθως **ἔφεσιν,** ἤτοι σφοδρὰν ἐπιθυμίαν πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον, ἢ **πάθησιν**: *θάνατος - θανατ-άω* (= ἐπιθυμῶ σφοδρῶς τὸν θάνατον), *στρατηγὸς - στρατηγ-ιάω, λίθος - λιθι-άω* (= πάσχω ἀπὸ λιθία-σιν), *σπλήν - σπλην-ιάω.*

β΄) Ἐκ ῥημάτων

§ 266. Τὰ ῥήματα τὰ παράγωγα ἐξ ἄλλων ῥημάτων εἶναι

1) **ἐναρκτικά,** ἤτοι σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον **ἀρχίζει** νὰ κάμνῃ ἢ νὰ πάσχῃ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον· κατάληξις αὐτῶν εἶναι **-σκω**: *γηράω-ῶ - γηρά-σκω, ἡβάω-ῶ - ἡβά-σκω* (= ἀρχίζω νὰ γίνωμαι ἔφηβος)·

2) **θαμιστικά,** ἤτοι σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐκτελεῖ (**θαμά,** ἤτοι) συχνὰ καὶ εἰς μέγαν βαθμὸν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-άζω, -ίζω, -ύζω**: *στένω - στεν-άζω, αἰτῶ - αἰτ-ίζω* (= αἰτῶ συχνὰ καὶ πολύ), *ἕρπω ἑρπ-ύζω*·

3) **ἐφετικά,** ἤτοι σημαίνουν **ἔφεσιν,** δηλαδὴ σφοδρὰν ἐπιθυμίαν πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον. Κατάληξις αὐτῶν εἶναι **-ιάω** ἢ **-είω** καὶ προσαρτᾶται εἰς τὸ χρονικὸν θέμα τοῦ μέλλοντος τοῦ πρωτοτύπου: *κλαίω* - (κλαύσ-ομαι) *κλαυσ-ιάω-ῶ, τυραννῶ* (τυραννήσ-ω) *τυραννησ-είω* (ἐπιθυμῶ νὰ τυραννήσω, ἤτοι νὰ γίνω τύραννος). Πρβλ. § 265, 2, Σημ. 2.

γ΄) Ἐξ ἐπιρρημάτων καὶ ἐπιφωνημάτων

§ 267. Τὰ ῥήματα τὰ παράγωγα ἐξ ἐπιρρημάτων ἢ ἐπιφωνημάτων σημαίνουν συνήθως, ὅτι τὸ ὑποκείμενον **εἶναι** ἢ **ποιεῖ** ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον. Κατάληξις αὐτῶν εἶναι **-ζω (-άζω, -ίζω, -ύζω)** *δίχα - διχά-ζω, ἀλαλὰ - ἀλαλά-ζω, ἐγγὺς - ἐγγ-ίζω, ἐλελεῦ - ἐλελ-ίζω, γρῦ - γρύ-ζω* (πρβλ. νῦν: γαῦ, γαῦ - γαυγίζω, τσὰκ - τσακίζω).

2. Παράγωγα οὐσιαστικὰ

α') Ἐκ ῥημάτων

§ 268. Τὰ οὐσιαστικὰ τὰ παράγωγα ἐκ ῥημάτων σημαίνουν

1) **τὸ ἐνεργοῦν πρόσωπον**· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-εύς, -ὸς, -της, -τήρ, -τωρ**· (θηλυκὰ τῶν εἰς -της, -τήρ, -τωρ σχηματίζονται μὲ τὰς καταλήξεις **-τις, -τειρα, -τρια, -τρίς**): *γράφω - γραφ-εύς, νέμω - νομ-εύς, πέμπω - πομπ-ός, τρέφω - τροφ-ός, ποιέω - ποιη-τὴς* (ποιή-τρια), *πρόφημι - προφήτης* (προφῆ-τις), *αὐλέω - αὐλη-τὴς* (αὐλη-τρίς), *καλέω - κλη-τήρ, σῴζω - σω-τὴρ* (σώ-τειρα), *συλλαμβάνω - συλ-λήπ-τωρ* (συλ-λήπ-τρια).

Σημείωσις. Παράγωγα ἐκ ῥημάτων οὐσιαστικὰ εἰς **-τήρ**, τὰ ὁποῖα δηλοῦν τὸ ἐνεργοῦν πρόσωπον, ὀλίγα εἶναι εὔχρηστα εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς, ὡς κλητήρ, μνηστήρ, σωτήρ. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ εἰς τοὺς εἰρημένους συγγραφεῖς τὰ τοιαῦτα παράγωγα εἰς **-τὴρ** δηλοῦν τὸ ὄργανον: *ζώννυμι - ζωσ-τήρ, καίω - καυ-τήρ, νίπτω* (ἢ νίζω) *- νιπ-τὴρ* κτλ.

2) **τὴν ἐνέργειαν**· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-α, -η, -ος** (γεν. -ου), **-ία** (-εία), **-μός, -σις, -σία**: *φθείρω* (θ. φθερ-) *- φθορ-ά, τρέπω - τροπ-ή, ἀμείβω - ἀμοιβ-ή, λέγω - λόγ-ος, μαίνομαι* (θ. μαν-) *- μαν-ία, βασιλεύω - βασιλεία, κολακεύω - κολακεία, ὀδύρο-μαι - ὀδυρ-μός, λύω - λύ-σις, πράττω -* (πρᾶγ-σις) *πρᾶξις, θύω - θυ-σία.*

3) **τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐνεργείας**· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-μα, -μή, -ος** (γεν. -ους): *ποιέω - ποίη-μα, γράφω - γράμ-μα, γραμ-μή, γιγνώ-σκ-ω - γνώ-μη, ψεύδομαι - ψεῦδ-ος.*

4) **τὸ ὄργανον**· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-τρον, -θρον**: *ἀρό-ω, - ῶ - ἄρο-τρον, πλήττω* (θ. πληγ-) *- πλῆκ-τρον, κλείω - κλεῖ-θρον*

5) **τὸν τόπον**· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-τὴριον, -τρον, -θρον**: *βουλεύομαι - βουλευ-τήριον, δικάζω* (θ. δικαδ-) *- δικασ-τή-ριον, θεά-ομαι, -ῶμαι - θέατρον, βαίνω* (θ. βα-) *- βά-θρον.*

Σημείωσις. Τὸ ὄργανον σημαίνουν καὶ μερικὰ ἐκ τῶν εἰς **-εύς**: *σφάττω - σφαγ-εὺς* (= τὸ ξίφος), *τέμνω - τομ-εὺς* (= σκυτοτομικὸν ὄργανον, τὸ κοπίδι).

Μερικὰ δὲ ἐκ τῶν εἰς **-τρον**, ἰδίᾳ εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμόν, σημαίνουν τὴν ἀμοιβὴν διὰ τὴν σχετικὴν ἐνέργειαν: *λύω - τὰ λύ-τρα, διδάσκω - τὰ δίδακ-τρα, τρέφω* (θ. θρεφ.) *- τὰ θρέπ-τρα* (= ἡ ἀμοιβὴ διὰ τὴν τροφήν).

β΄) Ἐξ ἐπιθέτων

§ 269. Τὰ οὐσιαστικὰ ἐν γένει τὰ παράγωγα ἐξ ἐπιθέτων εἶναι ἀφῃρημένα (βλ. § 43, 2). Συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-ίᾱ, -ιᾰ, (-ειᾰ, -οιᾰ), -ος** (γεν. **-ους**), **-σύνη, -οσύνη, -της** (γεν, **-τητος**) ἢ **-τὴς** (γεν. **-τῆτος**)· *σοφὸς - σοφ-ία, κακὸς - κακ-ία, ἀληθὴς* (θ. ἀληθεσ-, ἀλήθεσ-ια, ἀλήθε-ια) - *ἀλήθεια, εὔνους* (εὔνο-ια) - *εὔνοια, εὐρὺς - εὖρ-ος, δίκαιος - δικαιο-σύνη, σώφρων - σωφρ-οσύνη, κέρδος - κερδ-οσύνη, ἱερὸς - ἱερω-σύνη, ταχύ-ς - ταχύ-της* (ταχύ-τη-τος) ἢ *ταχυ-τὴς* (ταχυ-τῆτος).

Σημείωσις 1. Τὰ παράγωγα οὐσιαστικὰ τῶν ἐπιθέτων **βοηθὸς** καὶ **ἐνεργὸς** εἶναι **βοήθεια, ἐνέργεια** (ὅπως **ἀλήθεια**). Ἀντιθέτως δὲ τοῦ ἐπιθέτο **ἀμαθὴς** παράγωγον οὐσιαστικὸν εἶναι **ἀμαθία** (ὅπως **σοφία**). Τῶν δὲ ἐπιθέτων **ἀγαθὸς, καλός, ῥᾴδιος** οὐσιαστικὰ εἶναι **ἡ ἀρετή, ἡ καλλονὴ** ἢ τὸ **κάλλος**, ἡ **ῥᾳστώνη** (πρβλ. ὑπερθ. ῥᾷστος, § 141).

Σημείωσις 2. Μερικῶν ἐπιθέτων τὸ ἀφῃρημένον οὐσιαστικὸν γίνεται ἀπὸ τὸ θηλυκὸν αὐτῶν, ὅπως εἶναι ἢ μὲ ἀναβιβασμὸν τοῦ τόνου: *αἴτιος* (αἰτία) *ἡ αἰτία, ἄξιος* (ἀξία) - *ἡ ἀξία, ἀνδρεῖος* (ἀνδρεία) - *ἡ ἀνδρεία, ἐχθρὸς* (ἐχθρὰ) - *ἡ ἔχθρα.* Πρβλ. νῦν: *θερμός, θερμὴ - ἡ θέρμη, ζεστός, ζεστὴ - ἡ ζέστη.* Παρομοίως δὲ παράγονται οὐσιαστικὰ ἐν γένει καὶ ἀπὸ μετοχὰς διὰ καταβιβασμοῦ τοῦ τόνου: (ἀκοῦμαι) *ἀκούμενος - Ἀκουμενός,* (ἐδεξάμην, δεξάμενος) *δεξαμένη - δεξαμενή.*

γ΄) Ἐξ οὐσιαστικῶν

§ 270. Τὰ οὐσιαστικὰ τὰ παράγωγα ἐξ ἄλλων οὐσιαστικῶν εἶναι

1) **παρώνυμα**, ἤτοι ὀνόματα παράγωγα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἁπλῶς τὸν ἔχοντα σχέσιν μὲ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον, ἢ τὸν ἀνήκοντα εἰς αὐτό· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-εὺς** (θηλ. **-εια**), **-της** (θηλ. **-τις**), **-έτης, -ίτης, -ώτης, -ιώτης**: *ἵππος - ἱππ-εύς, ἱερὸν - ἱερ-εὺς* (ἱέρ-εια), *δῆμος - δημό-της, πόλις - πολί-της* (πολῖτις), *φυλὴ - φυλ-έτης, ὅπλον - ὁπλ-ίτης, θίασος - θιασ-ώτης, στρατιὰ - στρατιώτης* (πρβλ. § 268, 1)·

2) **ὑποκοριστικά**, ἤτοι παριστάνουν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον σημαίνει τὸ πρωτότυπον, ὡς **μικρόν**, εἴτε διότι τοῦτο ὄντως εἶναι μικρὸν εἴτε χάριν θωπείας ἢ σκώμματος ἢ καταφρονήσεως· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-άριον, -ιον, -ίδιον, -ὶς** (γεν. **-ίδος**), **-σκος, -ίσκος, -ίσκη, -ύδριον, -ύλλιον**: *παῖς - παιδ-άριον, ῥύαξ - ῥυάκ-ιον, θυγάτηρ - θυγάτρ-ιον, πίναξ - πινάκ-ιον, πινακὶς - πινακίδ-ιον, ξίφος - ξιφ-ίδιον, πύλη - πυλ-ίς, νεανίας - νεανί-σκος, οἶκος - οἰκ-ίσκος, παῖς - παιδ-ίσκη, νέφος*

- *νεφ-ύδριον, δένδρον - δενδρ-ύλλιον* (πρβλ. νῦν: παιδ-**άκι**, ἀνθρωπ-**άκος,** πορτ-**ούλα** κτλ.)

Σημείωσις. Μερικῶν ὑποκοριστικῶν ἀπεβλήθη σὺν τῷ χρόνῳ ἡ ἔννοια τῆς μικρότητος: βιβλίον (= βίβλος), θηρίον (= θήρ).

3) **μεγεθυντικά**, ἤτοι παριστάνουν, ὅτι κάποιος ἔχει μέγα ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον σημαίνει τὸ πρωτότυπον· συνήθεις καταλήξεις τούτων εἶναι **-ίας, -ων**: *μέτωπον - μετωπ-ίας, γαστὴρ - γάστρ-ων, χεῖλος - χείλ-ων* (πρβλ. νῦν: κεφάλ-**ας**, δοντ-**ᾶς**, κοιλ-**αρᾶς** κτλ.)·

4) **τοπικά**, ἤτοι σημαίνουν τὸν τόπον, ὅπου διαμένει ἢ δρᾷ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον σημαίνει τὸ πρωτότυπον· συνήθεις καταλήξεις τούτων εἶναι **-ιον, -εῖον**: *στρατηγὸς - στρατήγ-ιον* (νῦν στρατηγ-εῖον), *ἔμπορος - ἐμπόρ-ιον* (= ἐμπορικὸς λιμήν), *χαλκεὺς* (χαλκέως, χαλκέ-ιον) - *χαλκεῖον, ἰατρὸς - ἰατρ-εῖον, διδάσκαλος - διδασκαλ-εῖον* (= οἰκία διδασκάλου, σχολεῖον)·

5) **περιεκτικά**, ἤτοι σημαίνουν τόπον, ὁ ὁποῖος περιέχει πολλὰ ἐξ ἐκείνων, τὰ ὁποῖα δηλοῖ τὸ πρωτότυπον· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-ών, -ιά, -ωνιά**: *ἐλαία - ἐλαι-ών, ὄρνις - ὀρνιθ-ών, μύο,-μηξ - μυρμηκ-ιά, ῥόδον - ῥοδ-ὼν καὶ ῥοδ-ωνιά· οὕτω καὶ στρατὸς - στρατ-ιά·*

6) **πατρωνυμικά**, ἤτοι σημαίνουν τὸν υἱὸν ἢ τὴν θυγατέρα ἢ τὸν ἀπόγονον ἐκείνου, τὸν ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον (ὄνομα πατρὸς ἢ μητρὸς ἢ προγόνου τινός)· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-δης, -άδης, -ιάδης, -ίδης (-είδης, -οίδης)**, **-ίων** (θηλ. -**άς**, γε. **-άδος, -ίς**, *γεν,* **-ίδος**): *Βούτης - Βουτά-δης, Βορέας - Βορεά-δης, Ἀσκλη-πιὸς - Ἀσκληπι-άδης, Πέλοψ - Πελοπ-ίδης, Ἀτρεὺς - Ἀτρείδης, Ἡρακλῆς - Ἡρακλείδης, Λητὼ - Λητοίδης, Κρόνος - Κρον-ίων, Θέστιος - Θεστι-ὰς (Θεστι-άδος), Δαναὸς - Δανα-ΐς (Δανα-ΐδος) (πρβλ. νῦν κατάληξιν* **-πουλλος, -πουλλο**, *π.χ.* τὸ ἀρχοντόπουλλο*)·*

Σημείωσις. Μὲ τὰ πατρωνυμικὰ ἔχουν σχέσιν καὶ τὰ ὀνόματα τὰ παραγόμενα ἐκ συγγενικῶν ὀνομάτων μὲ τὰς καταλήξεις **-αδοῦς, -αδῆ, -ιδοῦς , -ιδῆ**: *ἀνεψι-αδοῦς* (= υἱὸς ἀνεψιοῦ ἢ ἀνεψιᾶς, ἤτοι ἐξαδέλφου ἢ ἐξαδέλφης), *ἀνεψ-ιαδῆ ἀδελφ-ιδοῦς, ἀδελφ-ιδῆ* (= κόρη ἀδερφοῦ ἢ ἀδερφῆς)·

7) **γονεωνυμικά,** ἤτοι σημαίνουν νεογνὸν ζώου ἢ μικρὸν κατὰ τὴν τὴν ἡλικίαν ζῷον εἴδους τινός· κατάληξις αὐτῶν εἶναι **-ιδεύς**: *ἀετὸς - ἀετ-ιδεύς, λύκος - λυκ-ιδεύς, λαγὼς - λαγ-ιδεύς* μερικῶν ὅμως ζῴων τὸ νεογνὸν δηλοῦται συνήθως μὲ ἰδιαίτερον ὄνομα, ὡς *ἀμνὸς* (= τὸ νεογνὸν

τοῦ προβάτου, ἀρνάκι), *δέλφαξ* (= χοιρίδιον), ἔριφος (= κατσικάκι), *μόσχος* (= μοσχάρι), *νεβρὸς* (= ἐλαφάκι), *νεοσσὸς* (= πουλάκι), *πῶλος* (= ἀλογάκι ἢ γαϊδουράκι· πρβλ. πουλάρι), *σκύλαξ* (= σκυλάκι), *σκύμνος* (= λεονταράκι)·

8) **ἐθνικά**, ἤτοι σημαίνουν τὸν καταγόμενον ἔκ τινος χώρας ἢ πόλεως ἢ τόπου ἐν γένει, τὸν ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-ιος** (θηλ. **-ία**), **-εὺς** (θηλ. **-ίς**), **-νός, -ηνός, -ῖνος, -της** (θηλ, **-τις**), **-άτης, -ιάτης, -ήτης, -Ιτης, -ώτης**: *Κόρινθος - Κορίνθ-ιος (Κορινθ-ία), Μέγαρα - Μεγαρ-εὺς (Μεγαρ-ίς), Ἀσία - Ἀσια-νός, Λάμψακος - Λαμψακ-ηνός, Τάρας - Ταραντ-ῖνος, Τεγέα - Τεγεά-της (Τεγεᾶ-τις), Γύθειον - Γυθε-άτης, Κρότων - Κροτων-ιάτης, Αἴγινα - Αἰγινή-της, Ἴος - Ἰ-ήτης, Στάγιρα - Σταγιρ-ίτης, Σικελία - Σικελι-ώτης, Λαύρειον - Λαυρε-ώτης*. Κατὰ ταῦτα καὶ *ἤπειρος - ἠπειρ-ώτης, νῆσος - νησ-ιώτης*.

Σημείωσις 1. Τῶν παραγωγικῶν καταλήξεως **-ιον, -ίδιον, -ιος, -ίδης** τὸ **ι**, ἐὰν μὲν προηγῆται βραχὺ φωνῆεν, κανονινῶς συναιρεῖται μὲ αὐτό, ἐὰν δὲ προηγῆται μακρὸν φωνῆεν, ὑπογράφεται ὑπ' αὐτό: *χαλκεὺς* (θ. χαλκε-) *χαλκεῖον, λέξις* (θ. λέξε-) *λεξείδιον, βοῦς* (θ. βο-) *βοίδιον, Ἀτρεὺς* (θ. Ἀτρε-) *Ἀτρείδης, Λητὼ* (θ. Λητο-) *Λητοίδης, Χίος* (θ. Χῖ-, ὁ Χί-ϊος) *Χῖος, Λάρισα* (θ. Λάρισα-) *Λαρισαῖος, Ἄργος* (θ. Ἀργεσ-) *Ἀργεῖος, γραῦς* (θ. γρᾱ-) *γρᾴδιον, λαγὼς* (θ. λαγω-) *λαγῴδιον, Κῶς* (θ. Κω-) *Κῷος.*

Σημείωσις 2. Εἰς τὰ εἰς **-ος** οὐδέτερα τριτόκλιτα μετὰ τὴν προσθήκην τῆς ὑποκοριστικῆς καταλήξεως **-ίδιον** ἀποβάλλεται ὄχι μόνον ὁ χαρακτὴρ τοῦ θέματος **σ**, ἀλλὰ καὶ τὸ **ε** πρὸ αὐτοῦ: *ξίφος* (θ. ξιφεσ-) *ξιφ-ίδιον, σκάφος* (θ. σκαφεσ-) *σκαφ-ίδιον*, (ὄξος - ὀξ-ίδιον = ξίδι).

3. Παράγωγα ἐπίθετα

α΄) Ἐκ ῥημάτων

§ 271. Ἐπίθετα ἐκ ῥημάτων παράγονται

1) μὲ τὰς καταλήξεις **-τος** καὶ **-τέος** (κυρίως **ῥηματικὰ ἐπίθετα**)· ἐκ τούτων

α΄) τὰ εἰς **-τος** σημαίνουν ὅ,τι καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου τοῦ ῥήματος ἢ ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος δύναται ἡ εἶναι ἄξιος νὰ πάθῃ ὅ,τι δηλοῖ τὸ ῥῆμα: *γράφω - γραπ-τὸς* (= γεγραμμένος), *μείγνυμι*

- *μεικ-τὸς* (= μεμειγμένος), *ἁλίσκομαι - ἁλω-τὸς* (= ὁ δυνάμενος νὰ ἁλωθῇ), *βαίνω - βα-τός, ἄβα-τος* (= ὁ δυνάμενος ἢ μὴ δυνάμενος νὰ πατηθῇ), *ἐπαινῶ - ἐπαινε-τός, θαυμάζω - θαυμασ-τὸς* (= ἄξιος νὰ ἐπαινῆται - νὰ θαυμάζεται)·

β΄) τὰ εἰς **-τέος** σημαίνουν ὅτι ὀφείλει τις νὰ πάθῃ ὅ,τι δηλοῖ τὸ ῥῆμα: *γράφω = γραπ-τέος* (= ὅστις πρέπει νὰ γραφῇ), *διαβαίνω - διαβα-τέος* (= ὅστις πρέπει νὰ διαβαθῇ)· Πρβλ. *τὸ ἐνοίκιον προπληρω-τέον· ἀφαιρε-τέος, πολλαπλασιασ-τέος, διαιρε-τέος* κτλ.

2) μὲ τὰς καταλήξεις **-άς, -ής, -ός, -νός, -ανός, -ρός, -ερός**· ταῦτα σημαίνουν ὅ,τι καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεστῶτος ἢ τοῦ παρακειμένου τοῦ ῥήματος: *φεύγω* (θ. φυγ-) - *φυ-γὰς* (= ὁ φεύγων), *μείγνυμι* (θ. μιγ-) *μιγ-ὰς* (= ὁ μεμειγμένος), *ἀ-μιγ-ὴς* (= ὁ μὴ μεμειγμένος), *λείπο-μαι - λοιπ-ὸς* (= ὁ ὑπολειπόμενος), *στίλβω - στιλπ-νὸς* (= ὁ στίλβων), *στέγω - στεγ-ανὸς* (= ὁ καλῶς στέγων, ἤτοι καλύπτων), *λάμπω - λαμπ-ρός, θάλλω - θαλ-ερός, μιαίνω* (θ- μιαν-) - *μια-ρός*

3) μὲ τὰς καταλήξεις **-ικός, -τικός, -ιμος, -μων, -τὴριος**· ταῦτα σημείνουν ἱκανότητα ἢ ἐπιτηδειότητα ἢ κλίσιν πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον: *ἄρχω - ἀρχ-ικὸς* (= ἱκανὸς νὰ ἄρχῃ), *ἀμύνομαι - ἀμυν-τικὸς* (= ἐπιτήδειος εἰς τὸ ἀμύνεσθαι), *ἐρίζω* (θ. ἐριδ-) - *ἐρισ-τικὸς* (= ὁ ἔχων κλίσιν εἰς τὸ ἐρίζειν), *ὠφελῶ - ὠφέλ-ιμος, μάχομαι - μάχ-ιμος* (= ἱκανὸς νὰ μάχεται), *φρονῶ - φρόν-ιμος, νοέω-ῶ - νοή-μων* (= ἐπιτήδειος εἰς τὸ νὰ νοῇ), *ἐλεέω-ῶ - ἐλεή-μων* (= ὁ ἔχων κλίσιν εἰς τὸ νὰ ἐλεῇ), *ἐπιλανθάνομαι* (θ. ἐπιληθ-) - *ἐπιλήσμων, σῴζω* (θ. σω-) - *σωτήριος* (= ὁ ἱκανὸς νὰ σῴζῃ).

β΄) Ἐξ ὀνομάτων

§ 272. Ἐπίθετα ἐξ ὀνομάτων (οὐσιαστικῶν καὶ σπανίως ἐπιθέτων) παράγονται

1) μὲ τὰς καταλήξεις **-ιος (-αιος, -ειος, -οιος, -ῳος), -κὸς (-ικός, -ακός)**· ταῦτα σημαίνουν ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἀνήκει ἢ ἔχει σχέσιν πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον: *οὐρανὸς - οὐράνιος, ἀγορὰ* (ἀγορά-ιος)- *ἀγοραῖος, κῆπος - κηπ-αῖος, χέρσος - χερσαῖος, οἶκος* (θ. οἰκε-, οἰκέ-ιος) - *οἰκεῖος, ἵππος - ἵππειος, βασιλεὺς* (βασίλε-ιος) - *βασίλειος* (= τοῦ βασιλέως), *Κίμων - Κιμών-ειος, γέλως* (θ. γελο (σ-), γελό-ιος) - *γελοῖος, ἥρως* - (ἡρώ-ιος) - *ἡρῷος, πάππος - παππ-ῷος, φύσι-ς - φυσι-κός, πανήγυρι-ς, πανηγυρι-κός, λίβυς - λιβυ-κός, θῆλυ-ς - θηλυ-κός, Ἀθηναῖος - Ἀθηναϊ-κός, Ῥόδιος - Ῥοδ-ιακὸς* (= τῶν Ῥοδίων).

Σημείωσις. Εἰς **-ειος** (καὶ ὄχι εἰς **-ιος**) κανονικῶς λήγουν τὰ ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα παράγονται ἀπὸ ὀνόματα προσώπων ἢ ζῴων: *Ὅμηρος - Ὁμήρ-ειος, Πυθαγόρας - Πυθαγόρ-ειος, ὄνος - ὄν-ειος, κύκνος - κύκν-ειος, βοῦς* (βο-ὸς)- *βό-ειος* κτλ.

2) μὲ τὰς καταλήξεις **-εος (-οῦς), -ινος**· ταῦτα σημαίνουν ὕλην ἢ (σπανίως) χρῶμα: *ἄργυρος* - (ἀργύρεος) *ἀργυροῦς, χρυσὸς* - (χρύσεος) *χρυσοῦς, κύανος* - (κυάνεος) *κυανοῦς, λίθος - λίθινος*·

3) μὲ τὰς καταλήξεις **-μος, -ιμος**· ταῦτα σημαίνουν τὸν κατάλληλον πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον: *καῦσις καύσι-μος* (= κατάλληλος πρὸς καῦσιν), *χρῆσις - χρήσι-μος, ἐδωδὴ - ἐδώδ-ιμος* (= φαγώσιμος), *πένθος - πένθ-ιμος*·

4) μὲ τὰς καταλήξεις **-εις** (γεν. **-εντος**), **-όεις, -νός, -εινός, -λός, -ηλός, -λέος, -ρός, -αρός, -ερός, -ηρός, -ώδης**· ταῦτα σημαίνουν πλησμονήν, ἤτοι ἀφθονίαν ἐκείνου, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον: *χάρις - χαρί-εις* (= πλήρης χάριτος), *ἀστὴρ - ἀστερ-όεις, ἰχθὺς - ἰχθυ-όεις, σκότος* (θ. σκοτεσ-, σκοτεσ-νός, σκοτεν-νὸς =) *σκοτεινός, φῶς - φωτ-εινὸς* (πρβλ. § 36, 3), *δέος* (θ. δεεσ-) - *δει-λός, παχὺς - παχυ-λός, φειδὼ - φειδω-λός, ἀπάτη - ἀπατη-λός, ὕψος - ὑψ-ηλός, δίψα - διψα-λέος, ψώρα - ψωρα-λέος, ἀνία - ἀνια-ρός, ἰσχὺς - ἰσχυ-ρός, φθόνος - φθονε-ρός, λίπος - λιπ-αρός, σκιὰ - σκι-ερός, λύπη - λυπη-ρός, ὄγκος - ὀγκ-ηρός, ἄνθος - ἀνθ-ηρός, ἀφρὸς - ἀφρ-ώδης* (= πλήρης ἀφροῦ)·

Σημείωσις. Τὰ εἰς **-ώδης** σημαίνουν πολλάκις ὁμοιότητα ἢ ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἁρμόζει εἰς ὅ,τι δηλοῖ τὸ πρωτότυπον: *γάλα - γαλακτ-ώδης* (= γαλακτ-ο-ειδής), *σφήξ - σφηκ-ώδης* (= σφηκ -ο-ειδής), *παιδάριον - παιδαρι-ώδης* (= ἁρμόζων εἰς παιδάριον).

5) μὲ τὰς καταλήξεις **-αῖος, -ιαῖος, -ήσιος, -ινός, -ερινός**· ταῦτα σημαίνουν μέτρον ἢ χρόνον: *πῆχυς - πηχυ-αῖος* (= ἔχων μῆκος ἑνὸς πήχεως), *στάδιον - σταδι-αῖος, πλέθρον - πλεθρ-ιαῖος, σπιθαμὴ - σπι-θαμ-ιαῖος, ἔτος - ἐτ-ήσιος, ἡμέρα - ἡμερ-ινός, ἔαρ - ἐαρ-ινός, θέρος - θερ-ινός, φθινόπωρον - φθινοπωρ-ινός, μεσημβρία - μεσημβρ-ινός, νὺξ - νυκτ-ερινός, χειμὼν - χειμ-ερινός.*

γ´) Ἐξ ἐπιρρημάτων

§ 273. Ἐξ ἐπιρρημάτων (ἰδίως τοπικῶν καὶ χρονικῶν) παράγονται

ἐπίθετα

1) μὲ τὰς καταλήξεις **-ιος, -ιμος, -νός, -ινός**: *πρόσθεν - πρόσθ-ιος, ὄπισθεν - ὀπίσθ-ιος, ὀψὲ - ὄψ-ιος καὶ ὄψ-ιμος, πρῴ ἢ πρωὶ - πρώ-ιος ἢ πρῷος καὶ πρώ-ιμος, πέρυσι - περυσι-νός, χθὲς - χθεσ-ινὸς* (βλ. καὶ § 145)˙

2) μὲ τὰς καταλήξεις **-αῖος, -ικός**: *ῥάδγην - ῥαγδ-αῖος, χύδην χυδ-αῖος, καθόλου - καθολ-ικός.*

4. Παράγωγα ἐπιρρήματα

§ 274. Ἐπιρρήματα παράγονται ἀπὸ πᾶν κλιτὸν μέρος τοῦ λόγου ἢ ἀπὸ ἄλλα ἐπιρρήματα.

1) **Τοπικά** ἐπιρρήματα παράγονται μὲ τὰς καταλήξεις

α´) **-ασι, -ησι, -οι, -θι** πρὸς δήλωσιν στάσεως ἐν τόπῳ: *Πλαταιαὶ - Πλαται-ᾶσι* (= ἐν Πλαταιαῖς), *Ἀθῆναι - Ἀθήν-ησι, Μέγαρα - Μεγαρ-οῖ, οἶκος - οἴκ-οι, ἄλλος - ἄλλο-θι, αὐτὸς - αὐτό-θι*˙

β´) **-θεν, -οθεν, -ωθεν** πρὸς δήλωσιν κινήσεως ἀπὸ τόπου: *οἶκος - οἴκο-θεν* (= ἐκ τοῦ οἴκου), *ἄλλος - ἄλλο-θεν, ἐκεῖ - ἐκεῖ-θεν, ἄνω - ἄνω-θεν, πᾶς - πάντ-οθεν, ἀμφότεροι - ἀμφοτέρ-ωθεν*˙

γ´) **-δε, -ζε, -σε** πρὸς δήλωσιν κινήσεως εἰς τόπον: *Μέγαρα - Μεγαρά-δε* (= εἰς τὰ Μέγαρα), *Ἀθῆναι* - (Ἀθήνας-δε) *Ἀθήναζε, ἄλλος - ἄλλο-σε* (= εἰς ἄλλο μέρος).

2) **Τροπικὰ** ἐπιρρήματα παράγονται μὲ τὰς καταλήξεις

α´) **-ως, -ῶς**: *δίκαιος - δικαί-ως, κακὸς - κακ-ῶς, βαρὺς - βαρέ-ως, εὐγενὴς - εὐγεν-ῶς, ἄλλος - ἄλλ-ως, ὁμολογούμενος - ὁμολογουμέν-ως, ἐσκεμμένος - ἐσκεμμέν-ως*˙

β´) **-δην, -άδην, -ίνδην, -δόν, -ηδόν**: *βαίνω* (θ. βα-) *- βά-δην, μείγ-νυμι - μίγ-δην, τρέχω - τροχ-άδην, ἄριστος - ἀριστ-ίνδην, ἀγέλη - ἀγελη-δόν, ταῦρος - ταυρ-ηδόν*˙

γ´) **-ί, -εί, -τί**: *ἄμισθος - ἀμισθ-ί, ἐθέλων - ἐθελοντ-ί, πάνδη-μος - πανδημ-εί, ἑλληνίζω - ἑλληνισ-τί, ὀνομάζω - ὀνομασ-τί*˙

δ´) **-ς**: *ἀναμείγ-νυμι* (ἀναμὶγ-ς) - *ἀναμίξ, ἐναλλάσσω* (ἐναλλὰγ-ς) *ἐναλλάξ.*

3) **Ποσοτικὰ** ἐπιρρήματα παράγονται μὲ τὰς καταλήξεις **-κις, -άκις**: *ἑπτὰ - ἑπτά-κις, δέκα - δεκά-κις, μύριοι - μυριάκις, πολὺς - πολλ-άκις, πόσος ποσ-άκις* (βλ. § 168).

4) **Χρονικὰ** ἐπιρρήματα παράγονται μὲ τὴν κατάληξιν **-τε**: *ἄλλος - ἄλλο-τε, ἕκαστος - ἑκάστο-τε.*

Β΄) ΣΥΝΘΕΣΙΣ

§ 275. Εἰσαγωγή. Ἐκ τῶν δύο λέξεων, αἱ ὁποῖαι ἑνοῦνται καὶ σχηματίζουν μίαν ἄλλην λέξιν σύνθετον, ἐκείνη, ἡ ὁποία ἔχει τὴν πρώτην θέσιν ἐν τῇ συνθέτῳ, λέγεται **πρῶτον συνθετικὸν** (μέρος) αὐτῆς, ἐκείνη δέ, ἡ ὁποία ἔχει τὴν δευτέραν θέσιν, λέγεται **δεύτερον συνθετικὸν** (μέρος) αὐτῆς. Π.χ. ἐν τῇ συνθέτῳ λέξει **ναυπηγὸς** ἡ λέξις *ναῦς* εἶναι α΄ συνθετικὸν˙ (μέρος) αὐτῆς, ἡ δὲ λέξις *πήγνυμι* β΄ συνθετικόν˙ ἐν τῇ συνθέτῳ **κατάγω** ἡ λέξις κατὰ εἶναι α΄ συνθετικὸν καὶ ἡ λέξις ἄγω β΄ συνθετικόν.

Ἕκαστον ἐκ τῶν δύο συνθετικῶν μερῶν μιᾶς συνθέτου λέξεως δύναται νὰ εἶναι κλιτὸν ἢ ἄκλιτον: *φυγόπονος* (φεύγω, πόνος), *εὐγενὴς* (εὖ, γένος), *ὑπεράνω* (ὑπέρ, ἄνω).

Γενικὴ προεισαγωγικὴ παρατήρησις

§ 276. 1) Πρωτοκλίτου ἢ δευτεροκλίτου ὀνόματος ὁ χαρακτὴρ **α** ἢ **ο** τοῦ θέματος αὐτοῦ ὡς πρώτου συνθετικοῦ, ὅταν τὸ β΄ συνθετικὸν ἀρχίζῃ ὡσαύτως ἀπὸ φωνῆεν, κανονικῶς ἀποβάλλεται: (κιθάρα, θ. κιθαρα-, ᾠδὴ) *κιθαρ-ῳδός*, (ἵππος, θ. ἱππο-, ἄρχω) *ἵππ-αρχος*.

2) Τὸ ἀρκτικὸν φωνῆεν τοῦ β΄ συνθετικοῦ, ὅταν εἶναι βραχύ, **(α, ε, ο)**, κανονικῶς ἐκτείνεται (§ 32, 6): (ἀ, **ἀ**κέομαι) *ἀν-**ή**κεστος*, (ὑπό, ἀκούω) *ὑπ**ή**-κοος*, (στρατός, ἄγω) *στρατ-**η**γός*, (λόγος, **ἄ**γω) *λοχ-**ᾱ**γός*, (ἅρμα, **ἐ**λαύνω) *ἁρματ-**η**λάτης*, (εὖ, ὄνομα) *εὔ-**ω**νυμος*.

Σημείωσις 1. Ἂν τὸ β΄ συνθετικὸν ἤρχιζέ ποτε ἀπὸ **F** ἢ **σ**, τότε διατηρεῖται τὸ τελικὸν **α** ἢ **ο** τοῦ θέματος τοῦ πρώτου συνθετικοῦ καὶ συνήθως συναιρεῖται μὲ τὸ ἀρκτικὸν φωνῆεν τοῦ β΄ συνθετικοῦ: (θεός, εἶδος, Fεῖδος) *θεο-ειδής*, (θύρα, ὁράω, Fοράω - θυρα-ορὸς) *θυρωρός*, (κακός, ἔργον, Fέργον - κακό-εργος) *κακοῦργος*, (κλῆρος, ἔχω, σέχω κληρό-οχος) *κληροῦχος*.

Σημείωσις 2. Καὶ τὸ ἀρκτικὸν φωνῆεν τοῦ β΄ συνθετικοῦ δέν ἐκτείνεται, ἂν τὸ β΄ τοῦτο συνθετικὸν ἤρχιζέ ποτε ἀπὸ F ἢ σ, ἢ ἂν τὸ ἀρκτικὸν φωνῆεν αὐτοῦ εἶναι θέσει μακρὸν (§ 11, 2): (αἰχμή, ἁλωτός, Fαλίσκομαι) *αἰχμ-άλωτος*, (ἡνία, ἔχω, σέχω) *ἡνίοχος*, (ἄγχι, ἅλς, σὰλς) *ἀγχί-αλος*, (ναῦς, ἄρχω) *ναύ-αρχος* (τὸ **α** τοῦ ἄρχω εἶναι θέσει μακρόν).

Αἱ λέξεις **ὄλεθρος** καὶ **ὄροφος** ὡς β΄ συνθετικὰ δέν ἐκτείνουν τὸ ἀρκτικὸν **ο**, ὅταν ἡ πρὸ αὐτῶν συλλαβὴ εἶναι μακρὰ (φύσει ἢ θέσει): *δι-ώροφος*, *παν-*

ωλεθρία, ἀλλὰ χρῦσ-όροφος, ψῦχ-όλεθρος, ὑφ-όφορος (τὸ υ τῆς λέξεως ὕψος εἶναι θέσει μακρόν)· πρβλ. καὶ § 34, 1, β΄.

Α΄. Πρῶτον συνθετικὸν

1. Κλιτὸν

α΄) Ὄνομα οὐσιαστικὸν

§ 277. Τὸ θέμα οὐσιαστικοῦ, ὅταν τοῦτο λαμβάνεται ὡς α΄ συνθετικόν, κανονικῶς μένει ἀμετάβλητον, ἰδίᾳ ὅταν τὸ οὐσιαστικὸν τοῦτο εἶναι δευτερόκλιτον: (ἀγορά, θ. ἀγορα-) **ἀγορα**-*νόμος*, (σκιά, θ. σκια-) **σκια**-*μαχῶ*, (νίκη, θ. νικη-) **νικη**-*φόρος*, (δῆμος, θ. δημο-) **δημο**-*κρατία*, (λίθος, θ. λιθο-) **λιθό**-*στρωτος*, (βοῦς, θ. βου-) **βου**-*κέφαλος*, (ναῦς, θ. ναυ-) **ναυ**-*μάχος*, (τέλος, θ. τελεσ-) **τελεσ**-*φόρος* (βλ. § 46 κ.ἑ.). Ἀλλὰ

1) συνήθως τὸ θέμα πρωτοκλίτων καὶ τριτοκλίτων ὀνομάτων ὡς πρώτων συνθετικῶν μετασχηματίζεται κατὰ τὰ δευτερόκλιτα, ἤτοι λήγει εἰς **ο**: (θ. ἡμερα-) **ἡμερο**-*δρόμος*, (θ. ὕλη-) **ὑλο**-*τόμος*, (θ. ἁμαξα-) **ἁμαξο**-*πηγός*, (θ. παιδ-) **παιδ-ο**-*νόμος*, (θ. ἰχθυ-) **ἰχθυ-ο**-*πώλης*, (θ. κρεασ-) **κρε-ο**-*πώλης*, (θ. ἀνθεσ-) **ἀνθ-ο**-*πώλης*, (θ. ριν-) **ῥιν-ό**-*κερως*·

2) σπανίως καὶ τὸ θέμα τῶν δευτεροκλίτων καὶ τριτοκλίτων ὀνομάτων ὡς πρώτων συνθετικῶν, μετασχηματίζεται κατὰ τὰ πρωτόκλιτα, ἤτοι λήγει εἰς **η** ἢ **α**: (θ. ἐλαφο-) **ἐλαφη**-*βόλος*, (θ. θανατο) **θανατη**-*φόρος*, (θ. βιβλιο-) **βιβλια**-*γράφος*, (θ. λαμπαδ-) **λαμπαδ-η**-*φόρος*.

Σημείωσις 1. Τῶν εἰς **-μα** οὐδετέρων τριτοκλίτων ὀνομάτων ὡς πρώτων συνθετικῶν πολλάκις τὸ θέμα ἀποβάλλει τὴν τελικὴν συλλαβὴν **ατ**: (θ. ἁρ-ματ-) **ἁρματ**-*ηλάτης*, (θ. αἱματ-) **αἱματ-ο**-*σταγής*, (θ. σωματ-) **σωματ-ο**-*ειδής*, ἀλλὰ **σωμ**-*ασκῶ*, **αἱμ-ο**-*βαφής*.

Σημείωσις 2. Τῶν ὀνομάτων **γῆ, πῦρ, ὕδωρ** ὡς πρώτων συνθετικῶν θέμα εἶναι **γη-** ἢ **γεω-, πυρ-** ἢ **πυρι-** ἢ **πυρο, ὑδατο-** ἢ **ὑδρο-** ἢ **ὑδρ**: *γη- γενής, γεω-μέτρης, γεω-γράφος - πυρ-φόρος, περι-φλεγής, πυρο-ειδής - ὑδατο-ει-δής, ὑδρο-πότης, ὑδρ-αγωγός.*

β΄) Ἐπίθετον

§ 278. Τῶν ἐπιθέτων ὡς πρώτων συνθετικῶν, λαμβάνεται κανονικῶς τὸ θέμα τοῦ ἀρσενικοῦ, οἱουδήποτε γένους καὶ ἂν εἶναι τὸ ὄνομα, τὸ ὁποῖον λαμβάνεται ὡς β΄ συνθετικόν, ἢ τὸ ὅλον σύνθετον: (ἄ-κρα, πόλις) **ἀκρό**-*πολις*, (Μεγάλη, πόλις) **Μεγαλό**-*πολις*, (Θερμαί, πύλαι) **Θερμο**-*πύλαι*, (ἄξιος, νίκη) **ἀξιό**-*νικος*, (διακόσιοι, μέδιμνοι) **δι-ακασιο** - *μέδιμνος*, (χίλια, τάλαντα) **χιλιο**-*τάλαντος*.

Σημείωσις 1. Τοῦ ἐπιθέτου **καλὸς** ὡς πρώτου συνθετικοῦ θέμα εἶναι καλλι- (*καλλί-μορφος, καλλί-νικος*) καὶ τοῦ ἐπιθέτου **πᾶς** εἶναι **παντο-** ἢ **παν-** (*παντο-πόρος, παν-σέληνος*).

Σημείωσις 2. Τῶν τεσσάρων πρώτων κλιτῶν ἀπολύτων ἀριθμητικῶν **εἷς, δύο, τρεῖς, τέσσαρες,** ὅταν ταῦτα λαμβάνωνται ὡς πρῶτα συνθετικά, θέμα εἶναι **μονο-, δι-, τρι-, τετρα-**: (ἓν εἶδος) *μονο-ειδής, δί-δραχμον, τρί-πους, τετρά-πη-χυς.*

Τὰ δὲ ἄκλιτα ἀπόλυτα ἀριθμητικὰ ὡς πρῶτα συνθετικὰ ἢ μένουν ἀμετάβλητα ἢ μετασχηματίζονται καὶ λήγουν εἰς **α** (κατὰ τὸ **ἑπτά, ἐννέα, δέκα**): **πεντά**-*δραχμον*, **ἑξα**-*έτης*, **εἰκοσί**-*πηχυς*, **εἰκοσά**-*πηχυς*, **ἑκατόμ**-*πεδος*, **ἑκατοντα**-*έτης*.

γ΄) Ῥῆμα

§ 279. Τοῦ ῥήματος ὡς πρώτου συνθετικοῦ λαμβάνεται τὸ θέμα ἢ τὸ ῥηματικὸν ἢ τὸ χρονικὸν (κανονικῶς τοῦ **ἐνεργητικοῦ- ἀορίστου** ἢ τοῦ **μέλλοντος**)·

1) **ἀμετάβλητον**, ὅταν τὸ β΄ συνθετικὸν ἀρχίζῃ ἀπὸ φωνῆεν: (ἔχω, ἐγγύη) **ἐχ**-*έγγυον*, **φθιν**-*όπωρον*, **πειθ**-*αρχῶ*, **ῥίψ**-*ασπις*·

2) **μετεσχηματισμένον** διὰ τῆς προσλήψεως ἑνὸς **ε** ἢ **ι** ἢ **ο**, ὅταν τὸ β΄ συνθετικὸν ἀρχίζῃ ἀπὸ σύμφωνον: **ἐχ-έ**-*φρων*, **χαιρ-έ**-*κακος*, **ἀρχ-ι**-*τέκτων*, **κρυψ-ί**-*νους*, **φυγ-ό**-*δικος*, **στρεψ ό**-*δικος*, **δωσ-ί**-*δικος*, **εὑρησ-ί**-*λογος*.

Σημείωσις. Οὕτω καὶ ἐκ τῶν εἰς **-έω** συνῃρημένων ῥημάτων ὡς πρώτων συνθετικῶν πρὸ φωνήεντος μέν λαμβάνεται τὸ θέμα ἄνευ τοῦ χαρακτῆρος **ε**, πρὸ συμφώνου δὲ λαμβάνεται τὸ θέμα μὲ **ο** ἀντί, τοῦ χαρακτῆρος **ε**: (φιλέ-ω) **φιλ**-*άνθρωπος*, (μισέ-ω) **μισο**-*γύνης*.

2. Ἄκλιτον

§ 280. Ἐκ τῶν ἀκλίτων ὡς πρῶτα συνθετικὰ δύνανται νὰ λαμβάνωνται

1) **ἐπιρρήματα**· ταῦτα ἢ μένουν ἀπαθῆ ἢ πάσχουν φθογγικὰς παθήσεις ἢ ἀναλογικοὺς μετασχηματισμοὺς κατὰ τὸ τέλος αὐτῶν: **ἀεί**-*μνηστος*, **ἀγχί**-*νους*, **ἀνω**-*φερής*, **ἀρτι**-*μελής*, **εὐ**-*γενής*, **παλιν**-*ῳδία*, **παλιρ**-*ροια*, **χαμαί**-*ζηλος*, **ὑψι**-*πέτης* - (ἄγχι) **ἀγχέ**-*μαχος*, (χαμαὶ) **χαμ**-*ερπής*, (ὀψὲ) **ὀψι**-*μαθής*, (ἔνδον) **ἐνδό**-*μυχος*, (ὄπισθεν) **ὀπισθό**-*δομος*, **ὀπισθο**-*φύλαξ*·

2) **αἱ κύριαι προθέσεις**· αὗται

α΄) ὅταν τὸ β΄ συνθετικὸν εἶναι ῥῆμα, ἔχουν κανονικῶς ἐπιρρηματικὴν σημασίαν: **εἰσ**-*άγω* (= ἄγω **ἐντός**), **ἐπι**-*τίθημι* (= θέτω **ἐπάνω**), **συμ**-*μένω* (= μένω **μαζί**)·

β΄) ὅταν τὸ β΄ συνθετικὸν εἶναι ὄνομα, ἄλλοτε μὲν ἔχουν ἐπιρρηματικὴν σημασίαν, ὡς **ἀμφι**-*θάλασσος* (= ὁ ἔχων ἀμφοτέρωθεν θαλασσαν), **σύν**-*τροφος* (= ὁ τρεφόμενος μαζί), ἄλλοτε δὲ τὴν συνήθη προθετικὴν σημασίαν, ὡς **ἀνά**-*λογος* (= ὁ ἀνὰ λόγον), **παρά**-*λογος* (= ὁ παρὰ λόγον), **ἔν**-*τιμος* (= ὁ ἐν τιμῇ), **ὑπερ**-*άνθρωπος* (= ὁ ὑπὲρ ἄνθρωπον) βλ. § 28 κ.ἑ. καὶ § 33, 6, Σημ.

3) **ἀχώριστα μόρια**· οὕτω καλοῦνται μερικαὶ ἐπιρρηματικαὶ λέξεις, αἱ ὁποῖαι οὐδέποτε λαμβάνονται μεμονωμέναι, ἀλλὰ πάντοτε ἐν συνθέσει ὡς πρῶτα συνθετικὰ (πρβλ. νῦν: **ξε**, π.χ. γράφω - ξεγράφω, λέω - ξελέω).

Ἀχώριστα μόρια τῆς ἀρχαίας γλώσσης συνήθη εἶναι:

α΄) τὸ στερητικὸν **ἀ**- καὶ τὸ στερητικὸν **νη-**, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ **ἄνευ** ἢ **ὄχι**: *ἄ-καρπος* (= ἄνευ καρποῦ), *ἄ-γνωστος* (= ὄχι γνωστός), *ἀ-τυχὴς* (= ἄτυχος), *νη-ποινεὶ* (= ἀτιμωρητί), *νηνεμία* (= ἔλλειψις ἀνέμου), *νωδὸς* (ἐκ τοῦ νη-ὀδοὺς = ἄνευ ὀδόντων)·

Σημείωσις. Τὸ στερητικὸν **α-** πρὸ φωνήεντος συνήθως γίνεται **ἀν-**: ἀν-εύθυνος· ἀλλά: ἀ-ήττητος, ἄ-οπλος, ἄ-υπνος, ἄκων (ἐκ τοῦ ἀ-έκων), ἀργὸς (ἐκ τοῦ ἀ-εργός)· πρβλ. § 276, 2, Σημ, 1.

β΄) τὸ **δυσ-**, τὸ όποῖον ἔχει τὴν ἔννοιαν τοῦ **κακὸς** ἢ τοῦ **δύσκολος**: *δυσ-ώδης* (= κακῶς ὄζων), *δυσ-ειδὴς* (= ἔχων κακὴν μορφήν, ἄσχημος), *δυσ-άλωτος* (= δυσκόλως ἁλισκόμενος)·

γ΄) τὰ ἐπιτακτικὰ μόρια **ἀ-, ἀρι-, ἐρι-, ζα-**, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ **πολύ, πάρα πολύ**: *ἀ-τενὴς* (= λίαν τεταμένος), *ἀ-χανὴς* (= λίαν χαίνων, πολὺ ἐκτεταμένος), *ἀρι-ζήλωτος* (= λίαν ζηλωτός), *ἐρί-τι-*

μος (= πολύτιμος), *ζά-πλουτος* (= βαθύπλουτος)˙

δ΄) τὸ **ἡμι-** (ἐξ οὗ τὸ ἐπίθετον *ἥμισυς*): *ἡμί-θεος, ἡμι-τάλαντος.*

Β΄. Δεύτερον συνθετικὸν

1. Κλιτὸν

α΄) Ὄνομα οὐσιαστικὸν

§ 281. Σύνθετον ὄνομα μὲ οὐσιαστικὸν ὡς β΄ συνθετικὸν δυνατὸν νὰ εἶναι καὶ αὐτὸ οὐσιαστικόν, δυνατὸν ὅμως νὰ εἶναι ἐπίθετον.

1) Ὅταν ἕν σύνθετον ὄνομα μὲ οὐσιαστικὸν ὡς β΄ συνθετικὸν εἶναι καὶ αὐτὸ οὐσιαστικόν, τότε τὸ β΄ συνθετικὸν συνήθως μένει ἀμετάβλητον: (ἅρμα, ἅμαξα) *ἁρμ-***άμαξα**, (ξίφος, μάχαιρα) *ξιφο-***μάχαιρα**, (ἵππος, δρόμος) *ἱππό-***δρομος**, (ἀμφί, θέατρον) *ἀμφι-***θέατρον**, (ὄπισθεν, φύλαξ) *ὀπισθο-***φύλαξ**.

Σημείωσις. Εἰς μερικὰ τοιαῦτα σύνθετα τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ὁποῖον εἶναι β΄ συνθετικόν, μετασχηματίζεται εἰς **-ον** ἢ **-ιον**: (πρό, θύρα) **πρό-θυ-ρον**, (ἥμισυς, μέδιμνος) ἡμι-**μέδιμν-ον**, (ἥμισυς, ὀβολὸς) **ἡμι-ωβόλ-ιον** (πρβλ. ἡμι-τά-λαντ-ον), (πρό, ἄστυ) **προ-άστ-ιον**.

2) Ὅταν σύνθετον ὄνομα μὲ οὐσιαστικὸν ὡς β΄ συνθετικὸν εἶναι ἐπίθετον, τότε τὸ β΄ συνθετικόν

α΄) μένει ἀμετάβλητον, ἂν εἰς τὸ ὅλον σύνθετον παρέχεται μορφὴ ἐπιθέτου (δικαταλήκτου ἢ μονοκαταλήκτου): *ἄ-***ϋπνος**, *εὐ-***άριθμος,** *πάν-***δημος**, *ἄ-***τοπος**, *εὐ-***δαίμων**, *ἀ-***χίτων**, *εὔ-***χαρις**, *ῥίψ-***ασπις**, *εὔ-***παις**, *μακρό-***χειρ**˙

β΄) μετασχηματίζεται κατὰ τὰ ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα λήγουν εἰς **-ος, -ιος, -ης, -ων**: (μηχανὴ) *πολυ-***μήχαν-ος**, (σπονδὴ) *ὁμό-***σπον-δος**, (σῶμα) *ἀ-***σώματ-ος**, (αἷμα) *ὅμ-***αιμ-ος**, (ἀνὴρ) *ἄν-***ανδρ-ος** (θάλαττα) *ἐπι-***θαλάττ-ιος**, (πατήρ, μήτηρ, γαστὴρ) *ὁμο-***πάτρ-ιος**, *ὁμο-***μήτρ-ιος**, *ὁμο-***γάστρ-ιος**, (ἅλς) *ἐν-***άλ-ιος**, (τέλος) *εὐ-***τελ-ής**, (εἶδος) *εὐ-***ειδ-ής,** (μέγεθος) *ὑπερ-***μεγέθ-ης**, (φρὴν) *ἄ-***φρ-ων**, *σώ-***φρ-ων** (πρᾶγμα) *πολυ-***πράγμ-ων**, (κτῆμα) *ἀ-***κτημ-ων**.

Σημείωσις. Τὰ ὀνόματα **πατήρ, μήτηρ** καὶ **γαστὴρ** ὡς δεύτερα συνθετικὰ ἐπιθέτων μὲ α΄ συνθετικὸν ἄλλην λέξιν ἐκτὸς τῆς λέξεως **ὁμὸς** (= εἷς καὶ ὁ αὐτὸς)

μεταβάλλουν τὴν λήγουσαν **-ηρ** εἰς **-ωρ**: **ἀ-πάτωρ, ἀ-μήτωρ, προ-γάστωρ**.

Ἡ λέξις **γῆ** ὡς β´ συνθετικὸν ἐπιθέτων μετασχηματίζεται εἰς **-γεως** ἢ **-γαιος** (ἢ **-γειος**): *λεπτό-***γεως**, *μεσό-***γαιος**, (μεσό-**γειος**).

Αἱ λέξεις **ἀγορὰ** καὶ **ὄνομα** ὡς β´ συνθετικὰ μετασχηματίζονται εἰς **-ήγυρις, -ώνυμος**: *παν-***ήγυρις**, *ὁμ-***ήγυρις** - *εὐ-***ώνυμος**, *ἀν-***ώνυμος**.

β´) Ἐπίθετον

§ 282. Τὸ ἐπίθετον ὡς β´ συνθετικὸν μένει ἀμετάβλητον: (γνω-στὸς) *ἄ-γνωστος*, (ἴσος) *ἄν-ισος*, (ποικίλος) *πολυ-ποίκιλος*, (συν-ήθης) *ἀ-συνήθης* (πρβλ. νεοελλ.: μον-άκριβος, ῥοδο-κόκκινος).

γ´) Ῥῆμα

§ 283. Λέξις σύνθετος μὲ ῥῆμα ὡς β´ συνθετικὸν δυνατὸν νὰ εἶναι πάλιν ῥῆμα, δυνατὸν ὅμως νὰ εἶναι ὄνομα οὐσιαστικὸν ἢ ἐπίθετον: (γράφω) *ἀντι-γράφω, ζω-γράφος*, (ἀκούω) *ὑπ-ακούω, ὑπ-ήκοος*.

1) Τὸ ῥῆμα ὡς β´ συνθετικὸν κανονικῶς μένει ἀμετάβλητον, μόνον ὅταν τὸ α´ συνθετικὸν εἶναι πρόθεσις· ἄλλως σχηματίζεται **παρασύνθετον** ῥῆμα εἰς **-έω** ἀπὸ συγγενὲς σύνθετον ὄνομα, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ ἐνεργοῦν πρόσωπον: *συγ-γράφω*, ἀλλὰ *ζωγραφέ-ω, -ῶ* (ἐκ τοῦ ζωγράφος) - *ἐξ-εργάζομαι, κατ-εργάζομαι*, ἀλλὰ *εὐεργετ-έω, -ῶ* (ἐκ τοῦ εὐ-εργέτης)· βλ. § 286.

Σημείωσις. Σύνθετα ῥήματα ὡς τὰ τῆς νέας γλώσσης *βιοπαλαίω, χαρτοπαίζω, καλοτρώγω, κακογράφω* κτλ. κανονικῶς δὲν σχηματίζονται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν. Ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων ὅμως ἀρχίζουν νὰ σχηματίζωνται τοιαῦτα σύνθετα, ὡς *ἀμπελο-τέμνω, θυρο-κόπτω* κτλ.

2) Ὅταν μὲ ῥῆμα ὡς β´ συνθετικὸν σχηματίζεται ὄνομα οὐσιαστικὸν ἢ ἐπίθετον, τότε τὸ θέμα τοῦ ῥήματος, τὸ ὁποῖον λαμβάνεται ὡς β´ συνθετικόν, προσλαμβάνει τὰς καταλήξεις

α´) **-ς**: (θηρά-ω) *ὀρνιθο-θήρα-***ς** (νικά-ω) *ὀλυμπιο-νίκη-***ς**, (γιγνώ-σκ-ω) *ἀ-γνὼ-***ς** (= ἄγνωστος ἢ ἀγνοῶν), (ὠνέ-ομαι) *τελ-ώνη-***ς**, (πωλέ-ω) *βιβλιο-πώλη-***ς**, (θνῄσκω, θ. θνη-) *ἡμι-θνή-***ς**, (πλήττω, θ. πληγ-) *οἰστρο-πλὴξ* (ἐκ τοῦ οἰστροπλήγ-ς)·

β´) **-ης** (γεν. **-ου**), **-ος**: (ἄρχ-ω), *σχολάρχ-***ης**, (πέτ-ομαι) *ὑψι-πέτ-***ης**, (γράφ-ω) *ζω-γράφ-***ος**, (πήγ-νυ-μι) *ναυ-πηγ-***ός**·

γ´) **-ὴς** (γεν. **-οῦς**): (βλάπτω, θ. βλαβ-) *ἀ-βλαβ-***ής**, (μαν-θάνω, θ. μαθ-

) *εὐ-μαθ-***ής**, (σέβ-ομαι) *εὐ-σεβ-***ής**, (πίπτω, θ. πετ-) *προ-πετ-***ής**·

δ') **-της, -τωρ**: (ἵστημι, θ. στα-) *ἐπι-στά-***της**, (δίδωμι, θ. δο-) *προ-δό-***της**, (λαβμάνω, θ. ληβ-) *ἀντι-λήπ-***τωρ**.

2. Ἄκλιτον

§ 284. Λέξις ἄκλιτος ὡς β΄ συνθετικὸν μένει ἀμετάβλητος: *ἔκ-***παλαι**, *ὑπέρ-***ευ**, *ὑπερ-***άνω**, *σύν-***αμα**.

Νόθα σύνθετα καὶ παρασύνθετα

§ 285. Νόθη σύνθεσις. Μερικαὶ σύνθετοι λέξεις σχηματίζονται καὶ κατὰ τὸ α΄ καὶ κατὰ τὸ β΄ συνθετικόν, ἢ μόνον κατὰ τὸ α΄, οὐχὶ ἀπὸ θέματα ἁπλᾶ, ἀλλ' ἀπὸ ἀκεραίους τύπους λέξεων: (νέα, πόλις) **νεά**-*πολις*, (ἐνῷ: ἄκρα, πόλις - **ἀκρό**-πολις), (ναῦς, νεώς, οἶκος) **νεώσ**-*οικος*, (δορί, κτητὸς) **δορί**-*κτητος*, (πᾶσι, γνωστὸς) **πασί**-*γνωστος*, (νοῦν, ἔχω) **νουν**-*εχής*. Οὕτως ἐσχηματίσθη καὶ ἡ λέξις **Πελοπόννησος** (ἐκ τῶν λέξεων *Πέλοπος νῆσος*).

Τὰ τοιαῦτα σύνθετα καλοῦνται *νόθα*.

§ 286. 1) Αἱ παράγωγοι λέξεις, αἱ ὁποῖαι παράγονται ἀπὸ ἄλλας λέξεις (οὐχὶ ἁπλᾶς, ἀλλὰ) συνθέτους, λέγονται **παρασύνθετοι**: (στρατός, ἄγω - στρατ-ηγὸς) *στρατηγ-έω, -ῶ*, (σῦκον, φαίνω-συκοφάντης) *συκοφαντ-έω, -ῶ*, (πολύς, πρᾶγμα - πολυ-πράγμων) *πολυπραγμον-έω -ῶ*.

2) Παρασύνθετα παράγονται καὶ ἀπὸ δύο ἢ περισσοτέρας λέξεις, αἱ ὁποῖαι συνεκφέρονται μὲν κανονικῶς καὶ ἀποτελοῦν μίαν ἔννοιαν, ἀλλὰ δὲν ἑνοῦνται εἰς μίαν λέξιν σύνθετον: (Ἄρειος πάγος) *Ἀρεοπαγ-ίτης*, (καλὸς κἀγαθὸς) *καλοκαγαθ-ία*, (ἐν χειρὶ τίθημι) *ἐγχειρ-ίζω*, (κατὰ χώραν τίθημι) *καταχωρ-ίζω*, (ὁ ἀπὸ τῶν χειρῶν ἔχων τὸν βίοτον) *ἀποχειροβίοτος* (πρβλ. νῦν: Μαύρη θάλασσα - *Μαυροθαλασσ-ίτης*, Ἐρυθρὸς Σταυρὸς - *Ἐρυθροσταυρ-ίτης*, ἔξω φρενῶν - *ἐξωφρεν-ικός*).

Τονισμὸς καὶ σημασία τῶν συνθὲτων

α΄) Τονισμὸς

§ 287. Παρὰ τὸν κανόνα (§ 16, 11) δὲν ἀναβιβάζεται κατὰ τὴν σύνθεσιν ὁ τόνος, ὅταν β΄ συνθετικὸν εἶναι

1) οὐσιαστικόν, τὸ ὁποῖον λήγει εἰς **-ά, -ή, -μός, -εύς, -τής, -τὴρ**: (φορὰ) *μισθο-***φορά**, (βολὴ) *προσ-***βολή**, (σιτισμὸς) *ἐπι-***σιτισμός**, (γραφεὺς) *συγ-***γραφεύς**, (ἱερεὺς) *ἀρχ-***ιερεύς**, (ἀγωνιστὴς) *ἀντ-***αγωνιστής**, (πλωτὴρ) *συμ-***πλωτήρ**· (ἀλλὰ δεσμὸς - *σύνδεσμος*)·

2) ῥηματικὸν ἐπίθετον εἰς **-τέος** ἢ ἐπίθετον ἐν γένει, τὸ ὁποῖον λήγει εἰς **-ὴς** ἢ **-ικὸς**: (δοτέος) *ἀπο-δοτέος*, (σαφὴς) *ἀ-σαφής*, (ἐπιεικὴς) *ἀν-επιεικής*, (συμβουλεύω) *συμ-βουλευτικός*.

Σημείωσις. Τὰ ῥηματικὰ ἐπίθετα εἰς **-τος** ὡς β΄ συνθετικά, ὅταν μέν ἐν τῷ συνθέτῳ ὑπάρχῃ ἡ ἔννοια τοῦ δυνατοῦ, διατηροῦν τὸν τόνον ἐπὶ τῆς ληγούσης καὶ εἶναι τρικατάληκτα, ὅταν δὲ ἐν τῷ συνθέτῳ ὑπάρχῃ ἡ ἔννοια τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου, ἀναβιβάζουν τὸν τόνον καὶ εἶναι δικατάληκτα (§ 271, 1, α΄): *αἱρετὸς - ἐξαιρετός, -ή, -ὸν* (= δυνάμενος νὰ ἐξαιρεθῇ) - *ὁ, ἡ ἐξαίρετος, τὸ ἐξαίρετον* (= ἐξῃρημένος, ἐκλελεγμένος) *λυτὸς -διαλυτός, -ή, -ὸν* (= δυνάμενος νὰ διαλυθῇ) - *ὁ, ἡ διάλυτος, τὸ διάλυτον* (= διαλελυμένος). Οὕτως *ὁ, ἡ ἄγραπτος* (= μὴ γεγραμμένος), *ὁ, ἡ χειροποίητος* (= χειρὶ πεποιημένος), *ὁ, ἡ νεόδαρτος* (= νεωστὶ δεδαρμένος).

§ 288. Τὰ εἰς **-ος** σύνθετα, τῶν ὁποίων τὸ μὲν α΄ συνθετικὸν εἶναι θέμα ὀνομαστικόν, τὸ δὲ β΄ συνθετικὸν εἶναι θέμα ῥηματικόν, τονίζονται συνήθως, ὅταν μὲν ἔχουν ἐνεργητικὴν σημασίαν, εἰς τὸ β΄ συνθετικόν, ἤτοι εἰς τὴν παραλήγουσαν, ὅταν δὲ ἔχουν παθητικὴν ἢ ἀμετάβατον σημασίαν, εἰς τὸ α΄ συνθετικόν, ἤτοι εἰς τὴν προπαραλήγουσαν: *λογο-γράφος* (= ὁ γράφων λόγους) - *αὐτό-γραφος* (= ὁ ὑπ' αὐτοῦ γραφείς), *πρωτο-τόκος* (= ἡ τὸ πρῶτον τεκοῦσα) - *πρωτό-τοκος* (= ὁ τεχθεὶς πρῶτος), *αὐτό-μολος* (= ὁ αὐτὸς μολών, ἤτοι ἐλθών).

Ἐὰν ὅμως τὰ τοιαῦτα σύνθετα ἔχουν τὴν παραλήγουσαν φύσει ἢ θέσει μακράν, τότε τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης: *ναυ-***πηγός**, *ἀργυρ-***αμοιβός**, *κυν-***ηγός**, *ψυχο-***πομπός**.

Σημείωσις. Παρὰ τὸν ἀνωτέρω κανόνα ἀναβιβάζουν τὸν τόνον, ἂν καὶ ἔχουν ἐνεργητικὴν σημασίαν

α΄) τὰ εἰς **-ος** σύνθετα μὲ πρόθεσιν ἢ μὲ τὸ ἐπίρρημα εὖ ἢ μὲ τὰ ἀχώριστα μόρια **ἀ-** καὶ **δυσ-**: *πρό-μαχος, διά-δοχος, εὔ-φορος, ἄ-γονος, δύσ-τροπος*·

β΄) ὅσα λήγουν εἰς **-οχος, -αρχος** καὶ **-συλος** (ἐκ τῶν ῥ. ἔχω, ἄρχω, συλῶ): *ἡνί-οχος, ναύ-αρχος, ἱερό-συλος*·

γ΄) αἱ σύνθετοι λέξεις *ἐπίβουλος, κακοῦργος, πανοῦργος* (§ 276, 2, Σημ. 1).

β΄) Σημασία

§ 289. Τὰ σύνθετα κατὰ τὴν σημασίαν των διαιροῦνται εἰς

1) **ὁριστικά**· οὕτω καλοῦνται τὰ σύνθετα, εἰς τὰ ὁποῖα, ὅταν ἀναλύωνται κατὰ τὴν σημασίαν των, τὸ α΄ συνθετικὸν γίνεται προσδιορισμὸς τοῦ β΄ συνθετικοῦ, ἐπιθετικὸς ἢ ἐπιρρηματικὸς ἢ κατὰ πτῶσιν γενικήν: *ἀκρόπολις* (= ἄκρα πόλις), *παλαιγενὴς* (= πάλαι γενόμενος), *ὀψιμαθὴς* (= ὀψὲ μαθών), *δημογέρων* (= τοῦ δήμου γέρων), *ὀλιγαρχία* (= ὀλίγων ἀρχή), *πάμπρωτος* (= πάντων πρῶτος)·

2) **τὰ ἀντικειμενικὰ ἢ σύνθετα ἐξαρτὴσεως**· οὕτω καλοῦνται τὰ σύνθετα, εἰς τὰ ὁποῖα, ὅταν ἀναλύωνται κατὰ τὴν σημασίαν των, τὸ ἕν ἐκ τῶν συνθετικῶν μερῶν λαμβάνει θέσιν ἀντικειμένου τοῦ ἑτέρου: *λογογράφος* (= ὁ γράφων λόγους), *δεισιδαίμων* (= ὁ δεδιώς, ἤτοι φοβούμενος τοὺς δαίμονας), *ἀρχέκακος* (= ὁ ἄρχων, ἤτοι κάμνων ἀρχὴν τοῦ κακοῦ)·

3) **κτητικά**· οὕτω καλοῦνται τὰ σύνθετα, τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ ἀναλύωνται εἰς τὴν μετοχὴν *ἔχων* (φέρων, παράγων κτλ.) μὲ ἀντικείμενον αὐτῆς ἀμφότερα τὰ συνθετικὰ μέρη τοῦ συνθέτου, τὸ ἕν ὡς ἐπιθετικὸν προσδιορισμὸν τοῦ ἑτέρου: *ἀργυρότοξος* (= ὁ ἔχων ἀργυροῦν τόξον,), *σώφρων* (= ὁ ἔχων σώας τὰς φρένας), *πολύκαρπος* (= ὁ ἔχων ἢ φέρων ἢ παράγων πολλοὺς καρπούς· (πρβλ. ξανθομάλλης = ἐκεῖνος ποὺ ἔχει ξανθὰ μαλλιά, ἀνοιχτομάτης = ἐκεῖνος ποὺ ἔχει ἀνοιχτὰ τὰ μάτια του κτλ.)·

4) **συνδετικά**· οὕτω καλοῦνται τὰ σύνθετα, τὰ ὁποῖα δηλοῦν ἁπλῶς συνύπαρξιν ἐκείνων, τὰ ὁποῖα σημαίνουν τὰ δύο συνθετικὰ μέρη τοῦ συνθέτου, ἤτοι τὰ σύνθετα, τὰ ὁποῖα ἐκφράζουν ὅ,τι καὶ τὰ δύο συνθετικὰ μέρη αὐτῶν συνδεόμενα μὲ τὸ **καί**: *ἰατρόμαντις* (= ἰατρὸς συγχρόνως καὶ μάντις), *πλουθυγίεια* (= πλοῦτος καὶ ὑγίεια), *τραγέλαφος* (= τράγος συγχρόνως καὶ ἔλαφος), γλυκύπικρος (= γλυκὺς καὶ πικρός).

Σημείωσις. Συνθετικὰ σύνθετα πολὺ ὀλίγα ἔχει ἡ ἀρχαία γλῶσσα, πλεῖστα δὲ ἡ μεσαιωνικὴ καὶ ἰδίως ἡ νεωτέρα Ἑλληνική, ὡς *θεάνθρωπος, ἡμερονύκτιον, ἰατροφιλόσοφος, νυχθημερὸν - ἀμπελοχώραφα, γυναικόπαιδα, μαυροκίτρινος, στενόμακρος, ἀνοιγοκλείνω, μπαινοβγαίνω* κτλ. (βλ. καὶ § 280, 2).

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΝΩΜΑΛΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

Ἄγαμαι. Βλ. σελ. 141, § 251.

Ἄγνυμι. Βλ. *Κατάγνυμι*.

Ἀγορεύω. Βλ. σελ. 148, § 254, 3.

Ἄγω (= ὁδηγῶ, φέρω· θ. ἀγ-), παρατ. *ἦγον*, μελλ. *ἄξω*, ἀόρ. β´ *ἤγαγον* (§ 190, Σημ. 2), παρακμ. *ἦχα* ἢ *ἀγήοχα* (§ 33, 7). - *Ἄγομαι*, παρατ. *ἠγόμην*, μέσ. μέλλ. *ἄξομαι*, μέσ. ἀόρ, β´ *ἠγαγόμην*, παθ. μέλλ. *ἀχθήσομαι*, παθ. ἀόρ, *ἤχθην*, παρακμ.. *ἦγμαι*, ὑπερσ. *ἤγμην*.

ᾌδω (= τραγουδῶ, ψάλλω· θ. ἀειδ-, ᾀδ-), παρατ. *ᾖδον*, μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργητικὴν σημασίαν) *ᾄσομαι* (= θὰ τραγουδήσω ἢ θὰ τραγουδῶ), ἀόρ. *ᾖσα*. - *ᾌδομαι*, παθ. ἀόρ. *ᾔσθην*.

Αἰδοῦμαι. Βλ. σελ, 130, § 236, 3.

Αἱρέω-ῶ. Βλ. σελ. 130, § 236, 3, Βλ. καὶ *Ἁλίσκομαι*.

Αἴρω (= ὑψώνω, σηκώνω· θ. ἀρ-, ἐξ οὗ αἰρ-, § 216, 2) παρατ. *ἦρον*, μελλ. *ἀρῶ*, ἀόρ. *ἦρα* (ὑποτ. *ἄρω*, προστ. *ἆρον* κτλ. § 217, 2, Σημ. 2), παρακμ.. *ἦρκα*. - *Αἴρομαι*, παρατ. *ἠρόμην*, μέσ. μέλλ. *ἀροῦμαι*, μέσ. ἀόρ. *ἠράμην*, παθ. ἀόρ. *ἤρθην*, παρακμ.. *ἦρμαι*.

Αἰσθάνομαι (ἀποθετικόν, = καταλαβαίνω· θ. αἰσθ.-, ἐξ οὗ αἰσθαν-, § 254, 3, β´, αἰσθε-), παρατ. *ᾐσθανόμην*, μέσ. μέλλ. *αἰσθήσομαι*, μέσ - ἀόρ. β´ *ᾐσθόμην*, παρακμ.. *ᾔσθημαι*, ὑπερσυντ. *ᾐσθήμην*.

Ἀκοῦμαι (ἀποθετικόν, = θεραπεύω· θ. ἀκεσ-), μέλλ. (συνῃρημένος) *ἀκοῦμαι*, μέσ. ἀόρ. *ἠκεσάμην* (§ 236, 1).

Ἀκούω. Βλ. σελ. 131, § 236, 3.

Ἁλίσκομαι (ἀποθετικόν, παθητικὸν τοῦ αἱρέω -ῶ, = συλλαμβάνομαι, κυριεύομαι· θ. Fαλ-, ἁλ-, ἐξ οὗ ἁλισκ-, ἁλω-, § 188, 4, § 189, 3, § 252, 3), παρατ. *ἡλισκόμην*, μέσ. μέλλων (μὲ παθητικὴν σημασίαν) *ἁλώσομαι*, ἐνεργ. ἀόρ. β´ (μὲ παθ. σημασίαν) *ἑάλων*, ἐνεργ. παρακμ. (μὲ παθ. σημασίαν) *ἑάλωκα*, ὑπερσ. *ἡλώκειν*.

Ἁμαρτάνω (= ἀποτυγχάνω· θ. ἁμαρτ-, ἐξ οὗ ἁμαρταν-, § 254, 3, β´ ἁμαρτε-, § 254, 1), παρατ. *ἡμάρτανον*, μέσ. μέλλ, (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) *ἁμαρτήσομαι*, ἀόρ. β´ *ἥμαρτον*, παρακμ.. *ἡμάρτηκα*. - Παθ. (ἀπροσώπως) *ἁμαρτάνεται*, παρατ. *ἡμαρτάνετο*, παθ. ἀόρ. *ἡμαρτήθη*, παρακμ, *ἡμάρτηται*.

Ἀμφιέννυμι (ἀμφὶ - ἕννυμι = ἐνδύω· θ. Fεσ-, ἑσ-, ἐξ οὗ ἑννυ- ἐκ τοῦ ἑσνυ-, § 239, 2. Σημ.), παρατ. *ἠμφιέννυν*, μελλ. (συνῃρημένος) *ἀμφιῶ*, *-εῖς* κτλ. ἀόρ. *ἠμφίεσα*. - *Ἀμφιέννυμαι*, παρατ. *ἠμφιεννύμην*, μέσ. μέλλ. *ἀμφιέσομαι*, παρακμ. *ἠμφίεσμαι* (§ 186, 6).

Ἀναλίσκω ἢ *ἀναλόω -ῶ* (= ἐξοδεύω· θ. ἀν-αλ-, ἐξ οὗ ἀναλισκ-, § 254, 2, ἀν-αλο-), παρατ. *ἀνήλισκον* ἢ *ἀνήλουν*, μέλλ. *ἀναλώσω*, ἀόρ. *ἀνήλωσα*, παρακμ. *ἀνήλωκα*. - *Ἀναλίσκομαι*, παρατ. *ἀνηλισκόμην* ἢ *ἀνηλούμην*, παθ. μέλλ. *ἀναλωθήσομαι*, παθ. ἀόρ. *ἀνηλώθην*, παρακμ. *ἀνήλωμαι*.

Ἀνοίγω ἢ *ἀνοίγνυμι* (ἀνὰ - οἴγω· θ. Fοιγ-, οἰγ-, ἐξ οὗ οἰγνυ-, § 239, 2), παρατ. *ἀνέῳγον*, μέλλ. *ἀνοίξω*, ἀόρ. *ἀνέῳξα*, παρακμ. *ἀνέῳχα*. - *Ἀνοίγομαι*, παρατ. *ἀνεῳγόμην*, παθ. ἀόρ, *ἀνεώχθην*, παρακμ. *ἀνέῳγμαι*, τετελ. μέλλ. *ἀνεώξομαι* (= θὰ εἶμαι ἀνοικτός). Βλ. § 188, 4.

Ἀνύω ἢ *ἀνύτω* (= τελειώνω), Βλ. σελ. 130, § 236, 3.

Ἀπ-εχθάνομαι (ἀποθετικόν, = καθίσταμαι μισητός· θ. ἐχθ-, ἐξ οὗ ἐχθαν- § 254 3 β΄ ἐχθε-) παρατ. *ἀπηχθανόμην* μέσ. μέλλ. (μὲ παθ. σημασίαν) *ἀπεχθήσομαι*, μέσ. ἀόρ. β΄ (μὲ παθ. σημασίαν) *ἀπηχθόμην*, παρακμ. *ἀπήχθημαι*.

Ἀπο-διδράσκω (= δραπετεύω· θ. δρᾶ, ἐξ οὗ διδρασκ-, § 254, 2), παρατ. *ἀπ-εδίδρασκον*, μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) *ἀπο-δράσομαι*, ἀόρ. β΄ *ἀπ-έδραν* (§ 252, σελ. 143), παρακμ. *ἀπο-δέδρακα*.

Ἀπο-θνήσκω (θ. θαν-, θνη-, ἐξ οὗ θνησκ-, ἐκ τοῦ θνησκ-, § 254, 2) , παρατ. *ἀπ-έθνῃσκον*, μέσ. μέλλ. (συνῃρημένος) *ἀπο-θανοῦμαι*, ἀόρ. β΄ *ἀπ-έθανον*, παρακμ. *τέθνηκα*, ὑπερσυντ. *ἐτεθνήκειν*, τετελ. μέλλ. *τεθνήξω* (§ 253, 4).

Ἀπ-όλλυμι (= καταστρέφω, χάνω· θ. ὀλ-, ἐξ οὗ ὀλλυ-, ἐκ τοῦ ὀλνυ-, § 239 2, Σημ.) παρατ. *ἀπ-ώλλυν* μέλλ (συνῃρημένος) *ἀπ-ολῶ*, ἀόρ. *ἀπ-ώλεσα*, παρακμ. *ἀπ-ολώλεκα*. - *Ἀπ-όλλυμαι*, παρατ. *ἀπ-ωλλύμην*, μέσ. μέλλ. (συνῃρημένος) *ἀπ-ολοῦμαι*, ἀόρ. β΄ *ἀπ-ωλόμην*, ἐνεργ. παρακμ. β΄ (μὲ παθ. σημασίαν) *ἀπ-όλωλα* (= ἔχω καταστραφῆ, εἶμαι χαμένος), ὑπερσ. *ἀπ-ωλώλειν* (§ 190).

Ἀρέσκω (θ. ἀρ-, ἀρε-, ἐξ οὗ ἀρεσκ-, § 254, 2), παρατ. *ἤρεσκον*, μέλ. *ἀρέσω*, ἀόρ. *ἤρεσα*. - *Ἀρέσκομαι*, παρατ. *ἠρεσκόμην*, μέσ. ἀόρ. *ἠρεσάμην*.

Ἀρκέω -ῶ, ἀόρ. *ἤρκεσα* (§ 236, 1).

Ἀρόω -ῶ (= ἀροτριῶ· θ. ἀρο-), ἀόρ. *ἤροσα* (§ 236, 1).

Ἀφίημι. Βλ. *Ἵημι*.

Ἀφικνέομαι -οῦμαι (= φθάνω). Βλ. σελ. 148, § 254, 3, γ΄.

Ἄχθομαι (ἀποθετικόν, = δυσαρεστοῦμαι, ἀγανακτῶ· θ. ἀχθ-, ἀχθεσ-), παρατ. *ἠχθόμην*, μέσ. μέλλ. *ἀχθέσομαι*, παθ. ἀόρ. (μὲ μέσην σημασίαν) *ἠχθήσθην* (§ 236, 2).

Βαίνω (= βαδίζω). Βλ. σελ. 148 (§ 254, 3, δ΄).

Βάλλω (= ῥίπτω, κτυπῶ· θ. βαλ-, ἐξ οὗ βαλλ-, § 216, 1, βλη-), παρατ. *ἔβαλλον*, μέλλ. (συνῃρημένος) *βαλῶ*, ἀόρ. β΄ *ἔβαλον*, παρακμ. *βέβληκα*, ὑπερσ, *ἐβεβλήκειν*. -*Βάλλομαι*, παρατ. *ἐβαλλόμην*, μέσ. μέλλ. *(περι)βαλοῦμαι*, μέσ. ἀόρ. β΄ (περι)*εβαλόμην*, παθ. μέλλ. *βληθήσομαι*, παθ. ἀόρ. *ἐβλήθην*, παρακμ. *βέβλημαι*, ὑπερσ. *ἐβεβλήμην*.

Βιβάζω (εὔχρηστον σύνθετον: ἀναβιβάζω, διαβιβάζω κτλ.), παρατ. *ἐβίβαζον*, μέλλ. (συνῃρημένος) *βιβῶ*, -*ᾷς*, -*ᾷ* κτλ., ἀόρ. *ἐβίβασα*. *Βιβάζομαι*, μέσ. μέλλ. (συνῃρημένος) *βιβῶμαι*, -*ᾷ* -*ᾶται* κτλ., μέσ. ἀόρ. *ἐβιβασάμην*.

Βλαστάνω. Βλ. σελ. 148 (§ 254, 3, β΄).

Βούλομαι. Βλ. σελ. 147 (§ 254, 1, γ΄).

Γηράσκω (θ. γηρα-, ἐξ οὗ γηρασκ-, § 254, 2), παρατ. *ἐγήρασκον*, μέλλ. *γηράσω* καὶ μέσος (μὲ τὴν αὐτὴν σημασίαν) *γηράσομαι*, ἀόρ. *ἐγήρασα* καὶ ἀόρ. β΄ *ἐγήραν* (§ 252), παρακμ. *γεγήρακα*.

Γίγνομαι (ἀποθετικόν, θ. γεν-, ἐξ οὗ γι-, γεν-, γι- γν-, § 32, 6, γενε-), παρατ. *ἐγιγνόμην*, μέσ. μέλλ. *γενήσομαι*, μέσ. ἀόρ. β΄ *ἐγενόμην*, παρακμ. *γεγένημαι* καὶ ἐνεργ. παρακμ. β΄ (μὲ τὴν αὐτὴν σημασίαν) *γέγονα*, ὑπερσ. *ἐγεγόνειν* (πρβλ. § 239, 1).

Γιγνώσκω (= γνωρίζω, φρονῶ, ἀποφασίζω). Βλ. σελ. 147, § 254, 2, α΄.

Δάκνω (= δαγκάνω· θ. δηκ-, δακ-, ἐξ οὗ δακν-, § 254, 3, α΄), παρατ. *ἔδακνον* μέσ, μέλλ, (μὲ ἐνεργητικὴν σημασίαν) *δήξομαι* (= θὰ δαγκάνω ἢ θὰ δαγκάσω), ἀόρ. β΄ *ἔδακον*. - *Δάκνομαι*, παρατ. *ἐδακνόμην*, παθ. ἀόρ. (καὶ ὡς μέσος) *ἐδήχθην*, παρακμ. *δέδηγμαι*.

Δέω, -*ῶ* (= δένω). Βλ. σελ. 130 καὶ § 232, Σημ.

Δέω (= ἔχω ἀνάγκην· θ. δε-, ἐξ οὗ δεε-, § 254, 1), παρατ. *ἔδεον*, μέλλ. *δεήσω*, ἀόρ. *ἐδέησα*· (συνήθως ὡς ἀπρόσωπον ῥῆμα: *δεῖ*, *ἔδει*, *δεήσει*, *ἐδέησε*, *δεδέηκε*). - *Δέομαι* (= ἔχω ἀνάγκην ἢ παρακαλῶ), παρατ. *ἐδεόμην*, μέσ. μέλλ. *δεήσομαι*, παθ. ἀόρ. (μὲ μέσην σημασίαν) *ἐδεήθην* (= ἔλαβον ἀνάγκην ἢ παρεκάλεσα), παρακμ. *δεδέημαι* (§ 235).

Διαλέγομαι (ἀποθετικόν, = συνομιλῶ, συζητῶ), παρατ. *διελεγόμην*, μέσ. μέλλ. *διαλέξομαι*, παθ. ἀόρ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) *διελέχθην*, πα-

ρακμ. *διείλεγμαι*. Βλ. Λέγω.

Δίδωμι. Βλ. σελ. 134, § 242 κ.ἑ.

Δοκέω, -ῶ. Βλ. σελ. 147, § 254, 1, α΄.

Δράω, -ῶ, Βλ. σελ. 131, § 236, 3.

Δύναμαι. Βλ. σελ. 141, § 251.

Δύω. Βλ. σελ. 130, § 236, 3 καὶ § 252.

Ἐγείρω (= σηκώνω· θ. ἐγερ-, ἐξ οὗ ἐγειρ-, § 216, 2 καὶ ἐγρ-, § 32, 1), παρατ. *ἤγειρον*, μέλλ. (συνῃρημένος) *ἐγερῶ*, ἀόρ. *ἤγειρα*. - *Ἐγείρομαι*, παρατ. *ἠγειρόμην*, μέσ. ἀόρ. β΄ *ἠγρόμην*, παθ. ἀόρ. (καὶ ὡς μέσος) *ἠγέρθην*, παρακμ. *ἐγήγερμαι* (= ἔχω σηκωθῆ, εἶμαι σηκωμένος) καὶ ἐνεργ. παρακμ. β΄ (μὲ ἀμετάβατον σημασίαν) *ἐγρήγορα*, (= εἶμαι ξύπνιος, ἀγρυπνῶ, § 190).

Ἐθέλω ἢ (σπανιώτερον) *θέλω* (θ. ἐθελ-, ἐξ οὗ ἐθελε-, § 254, 1), παρατ. *ἤθελον*, μελλ. *ἐθελήσω*, ἀόρ. *ἠθέλησα*, παρακμ. *ἠθέληκα*, ὑπερσ. *ἠθελήκειν* (§ 235).

Εἶμι (ἐνεστὼς μὲ σημασίαν μέλλοντος = θὰ πορευθῶ, θὰ πάω)· βλ. σελ. 144, § 253, 2.

Εἰμί. Βλ. σελ. 100, § 192.

Εἴωθα (παρακείμενος μὲ σημασίαν ἐνεστῶτος συνηθίζω θ. Fηθ-, Fωθ-, ὠθ-), ὑπερσ. (μὲ σημασίαν παρατατικοῦ) *εἰώθειν* (συνήθιζον, § 189, 4).

Ἐκ-πλήττω (= προξενῶ ἔκπληξιν), παρατ. *ἐξ-έπλητον*, μέλλ. *ἐκ-πλήξω*, ἀόρ. *ἐξ-έπληξα*. - *Ἐκ-πλήττομαι*, παρατ. *ἐξ-επληττόμην*, παθ. μέλλ. (μὲ μέσ. σημασίαν) *ἐκ-πλαγήσομαι*, παθ. ἀόρ. β΄ (καὶ ὡς μέσος) *ἐξ-επλάγην*, παρακμ. *ἐκ-πέπληγμαι*, ὑπερσ. *ἐξ-επεπλήγμην*. Ὁμοίως σχηματίζονται οἱ χρόνοι τοῦ *καταπλήττω*· βλ. καὶ *πλήττω*.

Ἐλαύνω (= κτυπῶ νὰ πάῃ ἐμπρός). Βλ. σελ. 148, § 254, 3, δ΄.

Ἕλκω (= σύρω, τραβῶ· θ. Fελκ-, ἑλκυ-), παρατ. *εἷλκον*, μέλλ. *ἕλξω*, ἀόρ. *εἵλκυσα*, παρακμ, *εἵλκυκα*. - *Ἕλκομαι*, παρατ. *εἱλκόμην*, μέσ. ἀόρ. *εἱλκυσάμην*, παθ. ἀόρ. *εἱλκύσθην*, παρακμ. *εἵλκυσμαι* (§ 188, 3).

Ἐμέω, -ῶ (= κάμνω ἔμετον· θ. ἐμεσ-), ἀόρ. *ἤμεσα* (§ 236, 1).

Ἔοικα. Βλ. σελ. 145, § 253, 5.

Ἐπαινῶ. Βλ. σελ. 130, § 236, 3.

Ἐπιλανθάνομαι (ἀποθετικόν, = λησμονῶ), παρατ. *ἐπελανθανόμην*, μέσ. μέλλ. *ἐπιλήσομαι*, μέσ. ἀόρ. β΄ *ἐπελαθόμην*, παρακμ. *ἐπιλέλησμαι*, ὑπερσ. *ἐπελελήσμην*. Βλ. *Λανθάνω*.

Ἐπιμελέομαι, -οῦμαι ἢ *ἐπιμέλομαι* (ἀποθετικόν, = φροντίζω· θ. ἐπι-

μελ-, ἐπι-μελε-), παρατ. *ἐπεμελούμην*, μέσ. μέλλ. *ἐπιμελήσομαι*, παθ. ἀόρ. (ὡς μέσος) *ἐπεμελέθην*, παρακμ.. *ἐπιμεμέλημαι.*

Ἐπίσταμαι (= γνωρίζω καλῶς). Βλ. σελ. 141, § 251.

Ἕπομαι (ἀποθετικόν, = ἀκολουθῶ· θ. σεπ-, ἑπ-, σπ-), παρατ. *εἱπόμην*, μέσ. μέλλ. *ἕψομαι*, μέσ. ἀόρ. β΄ *ἑσπόμην*. (Βλ. § 32, 1, § 33, 3, § 188, 3 καὶ § 211, Σημ. 2).

Ἔρχομαι (ἀποθετικόν· ἐκ τοῦ θ. ἐρχ- σχηματίζεται μόνον ἡ ὁριστικὴ τοῦ ἐνεστῶτος, οἱ δὲ ἄλλοι τύποι ἐκ τοῦ θέματος εἰ-, ι-, ἐλυθ-, ἐλθ-), παρατ. *ἦα*, μέλλ. *εἶμι* (= θὰ ἔλθω ἢ θὰ πάω, § 253, 2, Σημ.

2), ἀόρ. β΄ *ἦλθον*, παρακμ. *ἐλήλυθα*, ὑπερσ. *ἐληλύθειν* (§ 190).

Ἐρωτῶ (θ. ἐρωτα-, ἐρ-, ἐρε-), παρατ. *ἠρώτων*, μέλλ. *ἐρωτήσω* καὶ μέσος (μέ τὴν αὐτὴν σημασίαν) *ἐρήσομαι*, ἀόρ. *ἠρώτησα* καὶ μέσ. ἀόρ, β΄ (μὲ ἐνεργ. σημασ.) *ἠρόμην*, παρακμ. *ἠρώτηκα*. -*Ἐρωτῶμαι*, παρατ. *ἠρωτώμην*, παθ. ἀόρ. *ἠρωτήθην*, παρακμ. *ἠρώτημαι.*

Ἐσθίω (= τρώγω· θ. ἐδ-, ἐδε-, ἐσθι-, φαγ-), παρατ. *ἤσθιον*, μέσ. μέλλ. (ἄσιγμος, μὲ ἐνεργ. σημασίαν) *ἔδομαι* (= θὰ φάγω ἢ θὰ τρώγω), ἀόρ. β΄ *ἔφαγον*, παρακμ.. *ἐδήδοκα*, παθ. παρακμ. *ἐδήδεσμαι* (§ 190).

Εὑρίσκω. Βλ. σελ. 147, § 254, 2.

Ἔχω (θ. σεχ-, ἑχ-, ἐχ-, σχ-, σχε-), παρατ. *εἶχον*, μέλλ. *ἕξω* καὶ *σχήσω*, ἀόρ. β΄ *ἔσχον* (ὑποτ. *σχῶ, σχῇς, σχῇ* κτλ., εὐκτ. σχοίην, σχοίης, σχοίη, σχοῖμεν, κτλ., ἀλλὰ *παράσχοιμι, παράσχοις* κτλ., προστ. *σχές, σχέτω* κτλ., ἀπαρμφ. *σχεῖν*, μετχ. *σχών*), παρακμ.. *ἔσχηκα*. - *Ἔχομαι*, παρατ. *εἰχόμην*, μέσ. μέλλ. *ἕξομαι* καὶ *σχήσομαι*, μέσ. ἀόρ, β΄ *ἐσχόμην* (ὑποτ. *σχῶμαι, σχῇ, σχῆται* κτλ.), παρακμ.. *ἔσχημαι* (§ 32, 1, § 33, 3, § 188, 3).

Ἕψω (= βράζω· θ. ἑψ-, ἑψε-), παρατ. *ἧψον*, μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) *ἑψήσομαι* (= θὰ βράζω ἢ θὰ βράσω), ἀόρ. *ἥψησα*.-*Ἕψομαι*

Ζεύγνυμι (= ζευγνύω, ζεύω· θ. ζευγ-, ἐξ οὗ ζευγνυ-, § 239, 2, καὶ ζυγ-), παρατ. *ἐζεύγνυν*, ἀόρ. *ἔζευξα*.- *Ζεύγνυμαι*, μέσ. ἀόρ. *ἐζευξάμην*, παθ. ἀόρ. α΄ *ἐζεύχθην* καὶ β΄ *ἐζύγην*, παρακμ.. *ἔζευγμαι.*

Ζῶ (θ. ζη-, βιω-, βιο-), παρατ. *ἔζων*, μέλλων *ζήσω* καὶ μέσ. (μὲ τὴν ἰδίαν σημασίαν) *βιώσομαι*, ἀόρ. β΄ *ἐβίων*, παρακμ.. *βεβίωκα*. Παθ. παρακμ. *βεβίωται*, μετχ. *τὰ βεβιωμένα* (§ 252).

Ζώννυμι (= ζωννύω, ζώνω, θ. ζωσ-, ἐξ οὗ ζωννυ-, ἐκ τοῦ ζωσνυ-, § 239, 2, Σημ.), ἀόρ. *ἔζωσα*, παθ. παρακμ.. *ἔζωσμαι* ἢ *ἔζωμαι* (§ 236, 2).

Ἥδομαι (ἀποθετικόν, = εὐχαριστοῦμαι· θ. ἡδ-), παθ. μέλλ. (ὡς μέσος)

ἡσθήσομαι, παθ. ἀόρ. (ὡς μέσος) *ἥσθην* (§ 37, 4).

Θέω (= τρέχω, θ. θευ-, ἐξ οὗ θεF-, θε-), παρατ. *ἔθεον*, μέσος μέλλων (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) *θεύσομαι* (= θὰ τρέχω ἢ θὰ τρέξω).- *Θέομαι* (§ 33, 3). Βλ. *καὶ Τρέχω*.

Θιγγάνω (= ἐγγίζω, ψαύω· θ. θιγ-, ἐξ οὗ θιγγαν-), ἀόρ. β′ *ἔθιγον* (§ 254, 3, β′).

Θνήσκω. Βλ. *Ἀποθνήσκω*.

Θραύω. Βλ. σελ. 131, § 236, 3.

Θύω (= θυσιάζω). Βλ. σελ. 130, § 236, 3.

Ἵζω. Βλ. *Καθίζω*.

Ἵημι. Βλ. σελ. 134, § 242 κ. ἑ.

Ἱκνέομαι, -οῦμαι. Βλ. *Ἀφικνοῦμαι*.

Ἱλάσκομαι (ἀποθετικόν,= ἐξιλεώνω· θ. ἱλα-, ἐξ οὗ ἱλασκ-, § 254, 2), παρατ. *ἱλασκόμην*, μέσ. μέλλ. *ἱλάσομαι*, μέσ, ἀόρ. *ἱλασάμην*, παθ. ἀόρ. *ἱλάσθην*.

Ἵστημι. Βλ. σελ. 134, § 242 κ. ἑ.

Καθέζομαι (ἀποθετικόν, = πηγαίνω νὰ καθίσω· θ. σεδ-, ἑδ-, ἐξ οὗ ἑζ- ἐκ τοῦ ἑδj-, § 210, 2, β′, καὶ ἑδε-), παρατ. (μὲ σημασίαν ἀορίστου) *ἐκαθεζόμην* (= ἐκάθισα), μέσ. μέλλ. (συνῃρημένος) *καθεδοῦμαι*.

Καθεύδω (= κοιμῶμαι κατὰ + εὕδω, θ. εὑδ-), παρατ. *ἐκάθευδον* ἢ *καθηῦδον*, μέλλ. *καθευδήσω* (§ 188, 6, β′).

Κάθημαι. Βλ. σελ. 146, § 253, 7.

Καθίζω (κατὰ + ἵζω = βάζω ἄλλον νὰ καθίσῃ· θ. σιδ-, ἱδ-, ἐξ οὗ ἱζ- ἐκ τοῦ ἱδj-, § 210, 2, β′), παρατ. *ἐκάθιζον*, μέλλων (συνῃρημένος) *καθιῶ*, *-εῖς* κτλ., ἀόρ, *ἐκάθισα* ἢ *καθῖσα*. - *Καθίζομαι*, παρατ. *ἐκαθιζόμην*, μέσ. μέλλ. *καθιζήσομαι*, μέσ. ἀόρ. *ἐκαθισάμην* (§ 188, 6, β′ καὶ 211, 1).

Καλέω, -ῶ. Βλ. σελ. 131, § 236, 3.

Κάμνω. Βλ. σελ. 147, § 254, 3.

Κατάγνυμι (κατὰ + ἄγνυμι = συντρίβω, τσακίζω·θ8. Fαγ-, ἀγ-, ἐξ οὗ ἀγνυ- § 239, 2), μέλλων *κατ-άξω*, ἀόρ. *κατ-έαξα*. - *Κατάγνυμαι* μέσ, ἀόρ. β′ *κατ-εάγην*, ἐνεργ. παρακμ. β′ (μὲ παθητικὴν σημασίαν) *κατ-έαγα* (= εἶμαι τσακισμένος).

Κεῖμαι. Βλ. σελ. 146, § 253, 6.

Κελεύω. Βλ. σελ. 131, § 236.3.

Κεράννυμι (= ἀνακατεύω, ἐπὶ ὑγρῶν θ. κερασ-, ἐξ οὗ κεραννυ-, ἐκ

τοῦ κερασνυ-, § 239, 2, Σημ., κρα-,), ἀόρ. *ἐκέρασα*. - *Κεράννυμαι*, μέσ. ἀόρ, *ἐκερασάμην*, παθ. μέλλ. *κραθήσομαι*, παθ. ἀόρ. *ἐκράθην*, παρακμ, *κέκραμαι*, ὑπερσ, *ἐκεκράμην*.

Κλαίω ἢ *κλάω* (θ. κλαυ-, κλαϜ-, ἐξ οὗ κλαϜj- = κλαι-, κλαε-). παρατ. *ἔκλαιον* ἢ *ἔκλαον*, μέλλ. *κλαήσω* ἢ (μέσος μὲ τὴν ἰδίαν σημασίαν) *κλαύσομαι*, ἀόρ. *ἔκλαυσα*. -*Κλαίομαι*, μέσ. ἀόρ. *ἐκλαυσάμην*.

Κλείω. Βλ. σελ. 131, § 236, 3.

Κράζω (θ. κραυγ-, κραγ-, ἐξ οὗ κραζ-, ἐκ τοῦ κραγj-, § 210, 2β′, Σημ.), ἀόρ. β′ *ἔκραγον*, παρακμ. (μὲ σημασίαν ἐνεστῶτος) *κέκραγα* (= φωνάζω δυνατά), ὑπερσ. (μὲ σημασίαν παρατ.) *ἐκεκράγειν* (§ 222).

Κρεμάννυμι (= κρεμῶ, θ. κρεμασ-, ἐξ οὗ κρεμαννυ-, ἐκ τοῦ κρεμασνυ-, § 239, 2, Σημ.), ἀόρ. *ἐκρέμασα*. -*Κρεμάννυμαι*, παθ. ἀόρ, *ἐκρεμάσθην*, παρακμ, *κρέμαμαι* (ἐνεστὼς μὲ σημασίαν παρακμ.).

Λαγχάνω (= λαμβάνω διὰ κλήρου, θ. ληχ-, λαχ-, ἐξ οὗ λαγχαν-, § 254, 3, β′), παρατ. *ἐλάγχανον*, μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) *λήξομαι* (= θὰ λάβω διὰ κλήρου), ἀόρ, β′ *ἔλαχον*, παρακμ. *εἴληχα*.-*Λαγχάνομαι*, παθ. ἀόρ. *ἐλήχθην*, παρακμ. *εἴληγμαι* (§ 189, 4).

Λαμβάνω (θ. ληβ-, λαβ-, ἐξ οὗ λαμβαν-, § 254, 3, β′), παρατ. *ἐλάμβανον*, μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) *λήψομαι* (= θὰ λαμβάνω ἢ θὰ λάβω), ἀόρ. β′ *ἔλαβον*, παρακμ. *εἴληφα*, ὑπερσ. *εἰλήφειν*.- *Λαμβάνομαι*, παρατ. *ἐλαμβανόμην*, μέσ. ἀόρ. *ἐλαβόμην*, παθ. μέλλ. *ληφθήσομαι*, παθ. ἀόρ. *ἐλήφθην*, παρακμ. *εἴλημμαι*, ὑπερσ. *εἰλήμμην* (§ 189, 4).

Λανθάνω (= μένω ἀπαρατήρητος, διαφεύγω τὴν προσοχήν, θ. ληθ-, λαθ-, ἐξ οὗ λανθαν-, § 254, 3, β′), παρατ. *ἐλάνθανον*, μέλλ. *λήσω*, ἀόρ. β′ *ἔλαθον*, παρακμ, *λέληθα*, ὑπερσ. *ἐλελήθειν*. Βλ. καὶ *Ἐπιλανθάνομαι*.

Λέγω (θ. λεγ-, Ϝερε-, ἐρε-, ῥε-, εἰπ-), παρατ. *ἔλεγον*, μέλλ. *λέξω* ἢ *ἐρῶ* (συνῃρημένος), ἀόρ. α′ *ἔλεξα* ἢ *εἶπα*, ἀόρ. β′ *εἶπον*, παρακμ. *εἴρηκα*, ὑπερσ. *εἰρήκειν*. -*Λέγομαι*, παρατ. *ἐλεγόμην*, παθ. μέλλ. *λεχθήσομαι* ἢ *ῥηθήσομαι*, παθ. ἀόρ. *ἐλέχθην* ἡ *ἐρρήθην*, παρακμ. *λέλεγμαι* ἢ *εἴρημαι*, ὑπερσ. *εἰρήμην*, τετελ. μέλλ. *εἰρήσομαι* (§ 189, 4). Βλ. καὶ *διαλέγομαι* καὶ *συλλέγω*.

Λείπω (= ἀφήνω, θ. λειπ- λιπ-, λοιπ-), παρατ. *ἔλειπον*, μελλ. *λείψω*, ἀόρ. β′ *ἔλῐπον*, παρακμ. *λέλοιπα*, ὑπερσ. *ἐλελοίπειν* (§ 222). -*Λείπομαι*, παρατ. *ἐλειπόμην*, μέσ. μέλλ. *λείψομαι*, μέσ. ἀόρ′ β′ *ἐλιπόμην*, παθ. μέλλ. *λειφθήσομαι*, παθ. ἀόρ. *ἐλείφθην*, παρακμ. *λέλειμμαι*, ὑπερσ. *ἐλελείμμην*, τετελ. μέλλ. *λελείψομαι*.

Λεύω (θ. λευ- εὔχρηστον τὸ σύνθετον καταλεύω = λιθοβολῶ, φονεύω

διὰ λιθοβολισμοῦ), παρατ. *κατ-έλευον*, ἀόρ. *κατ-έλευσα*. παθητ. μέλλ. *κατα-λευσθήσομαι*, παθ. ἀόρ. *κατ-ελεύσθην* (§ 236, 3).

Μανθάνω. Βλ. σελ. 148, § 254, 2, β΄.

Μάχομαι (ἀποθετικόν, θ. μαχ-, μαχε-), παρατ. *ἐμαχόμην*, μέσ. μέλλ. (συνῃρημένος) *μαχοῦμαι*, μεσ. ἀόρ. *ἐμαχεσάμην*, παρακμ. *μεμάχημαι*.

Μείγνυμι (= σμίγω, θ. μειγ-, ἐξ οὗ μειγνυ-, § 239, 2, καὶ μιγ-), παρατ. *ἐμείγνυν*, μέλλ. *μείξω*, ἀόρ, *ἔμειξα*. -*Μείγνυμαι*, παρατ. *ἐμειγνύμην*, μέσ. ἀόρ. *ἐμειξάμην*, παθ. μέλλ. *μειχθήσομαι*, παθ. ἀόρ, *ἐμείχθην* (καὶ β΄ ἐμίγην), παρακμ. *μέμειγμαι*, ὑπερσ. *ἐμεμείγμην*.

Μέλει (ἀπρόσωπον, = ὑπάρχει φροντίς, θ. μελ-, μελε-), παρατ. ἔμελε, μελ. *μελήσει*, ἀόρ. *ἐμέλησε*, παρακμ. *μεμέληκε*, ὑπερσ. ἐμεμελήκει.

Μέλλω (= σκοπεύω, ἀναβάλλω, θ. μέλλ-, μελλε-), παρατ. *ἔμελλον* ἢ ἤμελλον (§ 188, 1), μέλλ. *μελλήσω*, ἀόρ. *ἐμέλλησα*. - *Μέλλεται*.

Μένω (θ. μεν-, μενε-), παρατ. *ἔμενον*, μέλλ. (συνῃρημένος) *μενῶ*, ἀόρ. *ἔμεινα*, παρακ. *μεμένηκα* (§ 254, 1).

Μιμνήσκω (εὔχρηστα τὰ σύνθετα ἀναμιμνῄσκω = θυμίζω, ὑπομιμνῄσκω - ὑπενθυμίζω· θ. μνη-, ἐξ οὗ, μιμνῃσκ-, ἐκ τοῦ μιμνηισκ-, § 254, 2, γ΄), παρατ. *ἐμίμνῃσκον*, μέλλ. *μνήσω*, ἀόρ. *ἔμνησα*,- *Ἀναμιμνῄσκομαι*, παρατ. *ἐμιμνησκόμην*, μέσ. μέλλ. *μνήσομαι*, παθ. μέλλ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν, ἁπλοῦς) *μνησθήσομαι*, παθ. ἀόρ. (μὲ μέσην σημασίαν, καὶ ἁπλοῦς) *ἐμνήσθην*, παρακμ. (μὲ σημασίαν ἐνεστῶτος) *μέμνημαι* (= ἐνθυμοῦμαι), ὑπερσ. (μὲ σημασίαν παρατ.) *ἐμεμνήμην* (= ἐνεθυμούμην), τετελ, μέλλ. *μεμνήσομαι*.

Νέμω. Βλ. σελ. 147, § 254, 1.

Νέω (= πλέω, κολυμβῶ, θ. νευ-, νεϜ-, νε-), παρατ. *ἔνεον*, μέσ, μέλλ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) *νεύσομαι* (= θὰ πλέω ἢ θὰ πλεύσω) ἀόρ. *ἔνευσα*, παρακμ. *νένευκα* (§ 33, 3).

Ξέω (= ξύνω, θ. ξεσ-), ἀόρ. *ἔξεσα* (§ 236, 1).

Οἶδα. Βλ. σελ. 145, § 253, 3.

Οἴομαι ἢ *οἶμαι* (ἀποθετικόν, = νομίζω, θ. οἰ-, οἰε-), παρατ. *ᾠόμην* ἢ *ᾤμην*, μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργητικὴν σημασίαν) *οἰήσομαι* (= θὰ νομίζω ἢ θὰ νομίσω), παθ. ἀόρ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) *ᾠήθην* (= ἐνόμισα).

Οἴχομαι (ἀποθετικόν· ἐνεστὼς μέ σημασίαν παρακειμένου = ἔχω ἀπέλθει θ. οἰχ-, οἰχε-), παρατ. (μὲ σημασίαν ἀορίστου) *ᾠχόμην* (=

ἀπῆλθον), μέσ. μέλλ. *οἰχήσομαι.*

Ὄλλυμι. Βλ. Ἀπόλλυμι.

Ὄμνυμι (= ὀμνύω, ὀμόνω· θ. ὀμ-, ἐξ οὗ ὀμνυ-, § 239, 2, ὀμο-), παρατ. *ὤμνυν*, μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) *ὀμοῦμαι* (= θὰ ὀμνύω ἢ θὰ ὀμόσω), ἀόρ. *ὤμοσα*, παρακμ. *ὀμώμοκα*, ὑπερσ. *ὠμωμόκειν*. *Ὄμνυμαι*, παρατ. *ὠμνύμην*, μέσ. ἀόρ. *ὠμσάμην*, παθ. μέλλ. *ὀμοσθήσομαι*, παθ. ἀόρ, *ὠμόσθην*, παρακμ. *ὀμώμοται*, ὑπερσ. *ὠμώμοτο*, μετχ. *ὀμωμοσμένος*. (Βλ. § 190 καὶ 236, 1.).

Ὀνίνημι. Βλ. σελ. 141, § 251.

Ὁράω-ῶ (= βλέπω· θ. Fορα-, ὁρα-, ὀπ-, Fειδ-, Fιδ-, ἰδ-), παρατ. *ἑώρων*, μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) *ὄψομαι* (= θὰ βλέπω ἢ θὰ ἴδω), ἀόρ. β′ *εἶδον* (ὑποτ, ἴδω, εὐκτ. ἴδοιμι, προστ. ἰδέ, ἀπαρμφ. ἰδεῖν, μτχ. ἰδών), παρακμ, *ἑόρακα* ἢ *ἑώρακα*, ὑπερσ. *ἑωράκειν*. - *Ὁρῶμαι*, παρατ. *ἑωρώμην*, μέσ, ἀόρ, β′ *εἰδόμην* (ὑποτ. ἴδωμαι κτλ.), παθ. μέλλ. *ὀφθήσομαι*, παθ. ἀόρ. *ὤφθην*, παρακμ. *ἑόραμαι* καὶ *ὦμμαι* (§ 188, 5, Σημ.).

Ὀφείλω (= χρεωστῶ· θ. ὀφελ-, ἐξ οὗ ὀφειλ-, ἐκ τοῦ ὀφελν-, § 216, 2, Σημ., καὶ ὀφειλε-), παρατ. *ὤφειλον*, μέλλ. *ὀφειλήσω*, ἀόρ. *ὠφείλησα* καὶ ἀόρ. β′ *ὤφελον*, παρακμ. *ὠφείληκα*, ὑπερσ. *ὠφειλήκειν*. - *Ὀφείλομαι*, παρατ. *ὠφειλόμην*, παθ. ἀόρ. (ὠφειλήθην), μτχ. *ὀφειληθεῖσα*.

Ὀφλισκανω (= καταδικάζομαι νὰ πληρώσω πρόστιμον· θ. ὀφλ-, ἐξ οὗ ὀφλισκαν-, § 254, 3, β′, καὶ ὀφλε-), παρατ. *ὠφλίσκανον*, μέλλ. *ὀφλήσω*, (ἀόρ. α′ μτγν. ὤφλησα καὶ) ἀόρ. β′ *ὦφλον*, παρακμ. *ὤφληκα*, ὑπερσ. *ὠφλήκειν*.

Παίζω (θ. παιδ-, ἐξ οὗ παιζ-, ἐκ τοῦ παιδj-, § 210, 2, β′, καὶ παιγ-), παρατ. *ἔπαιζον*, μέσ. μέλλ. (δωρικὸς μὲ ἐνεργ. σημασίαν) *παιξοῦμαι* (= θὰ παίξω ἢ θὰ παίζω) ἀόρ. *ἔπαιξα*. Παθ. παρακμ. *πέπαισμαι*.

Παίω (= κτυπῶ, θ. παι-), παρατ. *ἔπαιον*, μέλλ. *παίσω*, ἀόρ. *ἔπαισα*, παρακμ. *πέπαικα*. - Παθ. ἀόρ. *ἐπαίσθην*. Βλ. καὶ τὰ συνώνυμα *πατάσσω*, *πλήττω* καὶ *τύπτω*.

Πάσχω (θ. πενθ-, παθ-, πασχ-, ἐκ τοῦ παθ-σκ-, § 254, 2), παρατ. *ἔπασχον*, μέσ. μέλλ. *πείσομαι* (ἐκ τοῦ πένθ-σομαι), ἀόρ. β′ *ἔπαθον*, παρακμ. *πέπονθα*, ὑπερσ. *ἐπεπόνθειν*.

Πατάσσω (= κτυπῶ· θ. παταγ-), ἀόρ. *ἐπάταξα*. Βλ. καὶ τὰ συνώνυμα *παίω*, *πλήττω*, *τύπτω*.

Παύω. Βλ. σελ. 131, § 236, 3.

Πείθω (θ. πειθ-, πιθ-), παρατ. *ἔπειθον*, μέλλ. *πείσω*, ἀόρ. *ἔπεισα*, παρακμ. *πέπεικα*, ὑπερσ. *ἐπεπείκειν*. - *Πείθομαι*, παρατ. *ἐπειθόμην*,

μέσ. μέλλ. *πείσομαι*, ἀόρ. β΄ *ἐπιθόμην*, παθ. μέλλ. *πεισθήσομαι*, παθ. ἀόρ. *ἐπείσθην*, παρακμ. *πέπεισμαι*, ἐνεργ. παρακμ. β΄ (μὲ μέσ. σήμασίαν) *πέποιθα* (= ἔχω πεποίθησιν, θαρρῶ), ὑπερσ. *ἐπεποίθειν*.

Πετάννυμι (= ἀνοίγω· εὔχρηστον σύνθετον ἀνα-πετάννυμι κτλ., θ. πετασ-, ἐξ οὗ πεταννυ-, ἐκ τοῦ πετασνυ-, § 239, 3, Σημ., καὶ πτα-), παρατ, *ἐπετάννυν*, ἀόρ. *ἐπέτασα*. - *Πετάννυμαι*, παρατ. *ἐπεταννύμην*, παρακμ. *πέπταμαι*.

Πέτομαι (ἀποθετικόν, = πετῶ· θ. πετ-, πτε-, πτ-), μέσ, μέλλ. *πτήσομαι*, μέσ. ἀόρ, β΄ ἐπτόμην.

Πήγνυμι ἢ *πηγνύω* (= ἐμπήγω· θ. πηγ-, ἐξ οὗ πηγνυ-, § 239, 2, καὶ παγ-), ἀόρ. *ἔπηξα*. -*Πήγνυμαι*, παρατ. *ἐπηγνύμην*, μέσ. ἀόρ. *ἐπηξάμην*, παθ. μέλλ. β΄ *παγήσομαι*, παθ. ἀόρ. β΄ *ἐπάγην*, ἐνεργ. παρακμ. β΄ (μὲ μέσην σημασίαν) *πέπηγα* (= εἶμαι πεπηγμένος), ὑπερσ. *ἐπεπήγειν*.

Πίμπλημι. Βλ. σελ. 141, § 251.

Πίμπρημι. Βλ. σελ. 141, § 251.

Πίνω (θ. πῖ-, πῖν-, πο-, πω-), παρατ. *ἔπινον*, μέσ. μέλλ. (ἄσιγμος, μὲ ἐνεργ. σημασίαν) *πίομαι* (= θὰ πίνω ἢ θὰ πίω), ἀόρ. β΄ *ἔπιον*, παρακμ. *πέπωκα*. - *Πίνομαι*, παρατ. *ἐπινόμην*, παθ. ἀόρ. *ἐπόθην*, παρακμ. *πέπομαι*.

Πιπράσκω (= πωλῶ· θ. πρα-, ἐξ οὗ πιπράσκ-, § 254, 2), παρακμ.*πέπρακα*, ὑπερσ. *ἐπεπράκειν*. *Πιπράσκομαι*, παθ. ἀόρ. *ἐπράθην*, παρακμ. *πέπραμαι*, ὑπερσυντ. *ἐπεπράμην*, τετελ. μέλλ. *πεπράσομαι*. Βλ. καὶ *Πωλῶ*.

Πίπτω (θ. πέτ-, ἐξ οὗ πῖπτ-, ἐκ τοῦ πιπετ-, § 32, 1, καὶ πτω-), παρατ. *ἔπιπτον*, μέσ. μέλλ. (δωρικὸς) *πεσοῦμαι*, ἀόρ. β΄ *ἔπεσον*, παρακμ. *πέπτωκα*, ὑπερσ. *ἐπεπτώκειν*.

Πλέκω. Βλ. σελ. 123, § 224, 2.

Πλέω. Βλ. σελ. 131, § 236, 3.

Πλήττω (= κτυπῶ· θ. πληγ-, πλαγ-), παρακμ. β΄ (μὲ σημασίαν ἐνεργ.) *πέπληγα*. - Παθ. μέλλ. β΄ *πληγήσομαι*, παθ. ἀόρ. β΄ *ἐπλήγην*, παρακμ- *πέπληγμαι*, τετελ. μέλλ. *πεπλήξομαι*. (Μόνον οὗτοι οἱ χρόνοι τοῦ ἁπλοῦ *πλήττω* μὲ τὴν σημασίαν τοῦ κτυπῶ εἶναι εὔχρηστοι, καὶ ἀντ' αὐτῶν δὲ καὶ ἀντ' ἄλλων χρησιμοποιοῦνται οἱ ἀντίστοιχοι χρόνοι τῶν συνωνύμων ρημάτων *παίω*, *πατάσσω* καὶ *τύπτω* ἢ συνώνυμοι ἐκφράσεις, ὡς *πληγὰς δίδωμι*, *πληγὰς ἐμβάλλω* κ.ἄ.). Βλ. καὶ *ἐκπλήττω*.

Πνέω. Βλ. σελ. 131, § 236, 3.

Πράττω (θ. πρᾶγ-), παρατ. *ἔπραττον*, μέλλ. *πράξω*, ἀόρ. *ἔπραξα*, παρακμ. *πέπραχα* καὶ ἀμετάβ. *πέπραγα*, ὑπερσ. *ἐπεπράχειν* καὶ ἀμετάβ.

ἐπεπράγειν. - *Πράττομαι* κτλ.

Πρίω (= πριονίζω, θ. πρῑ-), ἀόρ. *ἔπρῑσα*, παθ. παρακμ. *πέπρῑσμαι* (§ 236, 2.).

Πτύω, ἀόρ. *ἔπτῠσα* (§ 236, 1).

Πτάρνυμαι (ἀποθετικόν, = φτερνίζομαι· θ. πταρ-, ἐξ οὗ πταρνυ-, § 239, 2), ἐνεργ. ἀόρ. β΄ *ἔπταρον*.

Πυνθάνομαι (ἀποθετικόν, = πληροφοροῦμαι· θ. πευθ-, πυθ-, ἐξ οὗ πυνθαν-, § 254, 3, β΄), παρατ. *ἐπυνθανόμην*, μέσ. μέλλ. *πεύσομαι*, μέσ. ἀόρ, β΄ *ἐπυθόμην*, παρακμ. *πέπυσμαι*, ὑπερσ. *ἐπεπύσμην*.

Πωλέω, -ῶ ἢ *ἀποδίδομαι*, παρατ. *ἐπώλουν* ἢ *ἀπεδιδόμην*, μέλλ. *πωλήσω* ἢ *ἀποδώσομαι*, ἀόρ. *ἀπεδόμην*, παρακμ. *πέπρακα*, ὑπερσ. *ἐπεπράκειν*. *Πωλοῦμαι* ἢ *πιπράσκομαι*, παρατ. *ἐπωλούμην*, παθ. ἀόρ. *ἐπωλήθην* ἢ *ἐπράθην*, παρακμ. *πέπραμαι*, ὑπερσ. *ἐπεπράμην*, τετελ. μέλλ. *πεπράσομαι*.

Ῥέω (θ. ῥε-, ῥεF-, ῥευ- ῥυ-, ῥυε-), παρατ. *ἔρρεον*, μέσ. μέλλ.(μὲ ἐνεργ. σημασίαν) *ῥυήσομαι*, ἀόρ. *ἐρρύην*, παρακμ. *ἐρρύηκα* (§ 33, 3 *καὶ* § 252, 2).

Ῥήγνυμι (= σχίζω· θ. ῥηγ-, ἐξ οὗ ῥηγνυ-, § 239, 2, ῥωγ-, ῥαγ-, § 32, 5 *καὶ* 6), παρατ. *ἐρρήγνυν*, μέλλ. *ῥήξω*, ἀόρ, *ἔρρηξα*. - *Ῥήγνυμαι*, παρατ. *ἐρρηγνύμην*, μέσ, ἀόρ. *ἐρρηξάμην*, παθ. ἀόρ. β΄ *ἐρράγην*, ἐνεργ. παρακμ. (μὲ μέσην ἢ παθητ. σημασίαν) *ἔρρωγα*, ὑπερσ. *ἐρρώγειν*.

Ῥιγῶ. Βλ. σελ. 127, § 233.

Ῥώννυμι (= δυναμώνω· θ. ῥωσ-, ἐξ οὗ ῥωννυ-, ἐκ τοῦ ῥωσνυ-, § 239, 2, Σημ.,), μέλλ. *ῥώσω*, ἀόρ. *ἔρρωσα*. - Παθ. ἀόρ. (καὶ μὲ μέσην σημασίαν) *ἐρρώσθην*, παρακμ. *ἔρρωμαι* (μτχ. ἐρρωμένος, ὡς ἐπίθετον = γερός, δυνατός, § 140, 1).

Σβέννυμι (= σβήνω· θ. σβεσ-, ἐξ οὗ σβέννυ-, ἐκ τοῦ σβεσνυ-, § 239, 2, Σημ., σβη-· συνήθ. σύνθετον: ἀπο-, κατα-σβέννυμι), παρατ. *ἐσβέννυν*, μέλλ. *σβέσω*, ἀόρ. *ἔσβεσα*. - *Σβέννυμαι*, παρατ. *ἐσβεννύμην*, μέσ. μέλλ. *σβήσομαι*, παθ. ἀόρ. *ἐσβέσθην*, ἐνεργ. ἀόρ. β΄ (μὲ παθητ. σημασίαν) *ἔσβην* (πρβλ. § 252), ἐνεργ. παρακμ. (μὲ παθ. σημασίαν) *ἔσβηκα* (= ἔχω σβησθῆ).

Σείω. Βλ. σελ. 131, § 236, 3.

Σήπω (= σαπίζω· θ. σηπ-, σᾰπ-, § 32, 5 καὶ 6). - *Σήπομαι*, παθ. μέλλ. β΄ *σαπήσομαι*, παθ. ἀόρ. β΄ *ἐσάπην*, ἐνεργ. παρακμ. β΄ (μὲ παθ. σημασίαν) *σέσηπα*.

Σκοπέω, -ῶ ἢ *σκοπέομαι,-οῦμαι* (= παρατηρῶ, ἐξετάζω, σκέπτομαι· θ. σκεπ-, σκοπε-), παρατ. *ἐσκόπουν* ἢ *ἐσκοπούμην*, μέσ. μέλλ. *σκέψομαι*, μεσ, ἀόρ. *ἐσκεψάμην*, παρακμ. *ἔσκεμμαι*, τετελ. μέλλ. *ἐσκέψομαι.*

Σπάω, -ῶ. Βλ. σελ, 130, § 236, 3.

Στρώννυμι (= στρώνω· θ. στρω-, ἐξ οὗ στρωννυ-, § 239, 2, Σημ., καὶ στορ-, ἐξ οὗ στορνυ-, στορεσ-), παρατ. *ἐστρώννυν*, ἀόρ. *ἐστόρεσα.* - *Στόρνυμαι*, παρακμ. *ἔστρωμαι.*

Συλ-λέγω, παρατ. *συν-έλεγον*, μέλλ. *συλ-λέξω*, ἀόρ. *συν-έλεξα*, παρακμ. *συν-είλοχα.* - *Συλλέγομαι*, μέσ. μέλλ. *συλλέξομαι*, μέσ, ἀόρ. *συνελεξάμην*, παθ. μέλλ. β′ *συλ-λεγήσομαι*, παθ. ἀόρ, α′ (μὲ μέσην σημασίαν) *συν-ελέχθην* καὶ β′ *συν-ελέγην*, παρακμ. *συν-είλεγμαι.* Βλ. καὶ *λέγω* καὶ *διαλέγομαι* καὶ § 189, 4.

Τείνω. Βλ. σελ. 120, § 220.

Τελέω -ῶ. Βλ. σελ. 130, § 236, 3.

Τέμνω (= κόπτω· θ. τεμ-, ἐξ οὗ τεμν-, § 254, 3, α′, καὶ τμε-), παρατ. *ἔτεμνον*, μέλλ. (συνῃρημένος) *τεμῶ*, ἀόρ. β′ *ἔτεμον*, παρακμ. *τέτμηκα.* - *Τέμνομαι*, παρατ. *ἐτεμνόμην*, μέσ. μέλλ. (συνῃρ.) τεμοῦμαι, μέσ. ἀόρ. β′ *ἐτεμόμην*, παθ. μέλλ. *τμηθήσομαι*, παθ. ἀόρ. *ἐτμήθην*, παρακμ. *τέτμημαι*, ὑπερσ. *ἐτετμήμην*, τετελ. μέλλ. *τετμήσομαι.*

Τήκω (= λειώνω· θ. τηκ-, τᾰκ-, § 32, 5 καὶ 6), παρατ. *ἔτηκον*, ἀόρ. *ἔτηξα*, - *Τήκομαι*, παθ. ἀόρ. α′ *ἐτήχθην* καὶ β′ *ἐτάκην*, ἐνεργητ. παρακμ. β′ (μὲ μέσην ἢ παθ. σημασίαν) *τέτηκα*, ὑπερσ. *ἐτετήκειν.*

Τίθημι. Βλ. σελ. 134, § 242 κ.ἑ.

Τίκτω (= γεννῶ· θ. τεκ-, τικτ-, ἐκ τοῦ τι-τκ-, τι-τεκ-, § 32, 1, τοκ-), παρατ. *ἔτικτον*, μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) *τέξομαι* (= θὰ γεννήσω ἢ θὰ γεννῶ), ἀόρ. β′ *ἔτεκον*, παρακμ. *τέτοκα.*

Τίνω (= πληρώνω· θ, τει-, τῑ-, τῐ-, τῐν-), παρατ. *ἔτεινον*, μέλλων *τείσω*, ἀόρ. *ἔτεισα*, παρακμ. *τέτεικα.* - *Τίνομαι*, μέσ. μέλλων *τείσομαι*, μέσ. ἀόρ, *ἐτεισάμην*, παθ. ἀόρ. *ἐτείσθην*, παρακμ. *τέτεισμαι.*

Τιτρώσκω (= πληγώνω· θ. τρωϜ-, τραυ-, τρω-, ἐξ οὗ τιτρωσκ-, § 268, 2), παρατ. *ἐτίτρωσκον*, μέλλ. *τρώσω*, ἀόρ. *ἔτρωσα.* - *Τιτρώσκομαι*, παρατ. *ἐτιτρωσκόμην*, παθ. μέλλων *τρωθήσομαι*, παθ. ἀόρ. *ἐτρώθην*, παρακμ. *τέτρωμαι*, ὑπερσ. *ἐτετρώμην.*

Τρέπω. Βλ. σελ. 123, § 224, 2.

Τρέφω. Βλ. σελ. 123, § 224, 2.

Τρέχω (θ. θρεχ-, τρεχ-, § 37, 7, δραμ-, δραμε-), παρατ. *ἔτρεχον*, μέσος μέλλων (συνῃρημένος μὲ ἐνεργ. σημασίαν) *δραμοῦμαι*, ἀόρ. β′ *ἔδραμον*,

παρακμ. *δεδράμηκα*, ὑπερσ. *ἐδεδραμήκειν*. Βλ. καὶ *θέω*.

Τυγχάνω (= ἐπιτυγχάνω, εὑρίσκω, τυχαίνω· θ. τευχ-, τυχ-, ἐξ οὗ τυγχαν-, § 254, 3, ϐ', τυχε-), παρατ. *ἐτύγχανον*, μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) *τεύξομαι* (= θὰ ἐπιτύχω), ἀόρ. ϐ' *ἔτυχον*, παρακμ. *τετύχηκα*.

Τύπτω (= κτυπῶ· θ. τυπ-, τυπτ-, § 210, 1, τυπτε-), παρατ. *ἔτυπτον*, μέλλ. *τυπτήσω*, (ἀόρ. *ἐπάταξα* ἢ *ἔπαισα* ἢ *πληγὰς ἔδωκα*, παρακμ. *πέπληγα* ἢ *πληγὰς δέδωκα*). - *Τύπτομαι* (ἢ *πληγὰς λαμβάνω*, παρατ. *πληγὰς ἐλάμβανον*, παθητ. μέλλ. *πληγὰς λήψομαι*, παθ. ἀόρ, *πληγὰς ἔλαβον*), παρακμ. *τέτυμμαι* (ἢ *πέπληγμαι* ἢ *πληγὰς εἴληφα*). Βλ. καὶ *παίω*, *πατάσσω*, *πλήττω*.

Ὑπ-ισχνέομαι, -οῦμαι (ἀποθετικόν, = ὑπόσχομαι θ. σεχ-, σχε-, σχ-, ἐξ οὗ ἰσχ-, ἐκ τοῦ σισχ-, § 239, 1, καὶ ἰσχνε-, § 254, 3, γ'), παρατ. *ὑπισχνούμην*, μέσ. μέλλ. *ὑποσχήσομαι*, μέσ. ἀόρ. ϐ' *ὑπεσχόμην* (ὑποτ. *ὑπόσχωμαι*, εὐκτ. *ὑποσχοίμην*, *ὑπόσχοιο* κτλ.), παρακμ. *ὑπέσχημαι*, ὑπερσ, *ὑπεσχήμην*.

Φέρω (φερ-, οἰ-, ἐνεκ-, ἐγκ-, § 32, 1), παρατ. *ἔφερον*, μέλλων *οἴσω*, ἀόρ. α' (ἄσιγμος) *ἤνεγκα* καὶ ϐ' *ἤνεγκον*, παρακμ. *ἐνήνοχα*, ὑπερσ. *ἐνηνόχειν*. - *Φέρομαι*, παρατ. *ἐφερόμην*, μέσος μέλλ. *οἴσομαι*, μέσ. ἀόρ. (ἄσιγμος) *ἠνεγκάμην*, παθ. μέλλ. *οἰσθήσομαι* καὶ *ἐνεχθήσομαι*, παθ. ἀόρ. *ἠνέχθην*, παρακμ. *ἐνήνεγμαι*, ὑπερσ. *ἐνηνέγμην* (§ 190).

Φεύγω (= τρέπομαι εἰς φυγήν, καταδιώκομαι, εἶμαι ἐξόριστος· θ. φευγ-, φυγ-), παρατ. *ἔφευγον*, μέσ. μέλλων (μὲ ἐνεργητ. σημασίαν) *φεύξομαι* καὶ (δωρικὸς) *φευξοῦμαι*, ἀόρ. ϐ' *ἔφυγον*, παρακμ. *πέφευγα*, ὑπερσ. *ἐπεφεύγειν*.

Φημί. Βλ. σελ. 144, § 253, 1.

Φθάνω (= προφθάνω, προλαμβάνω· θ. φθη-, φθα-, φθᾰν-), παρατ. *ἔφθανον*, μέσος μέλλων (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) *φθήσομαι*, ἀόρ. α' *ἔφθασα* καὶ ϐ' *ἔφθην* (§ 252), παρακμ. *ἔφθακα*.

Φθείρω. Βλ. σελ. 120, § 220.

Φύω. Βλ. σελ. 142, § 252.

Χαίρω (= χαίρομαι· θ. χαρ-, ἐξ οὗ χαιρ-, § 216, 2, χαιρε-), παρατ. *ἔχαιρον*, μέλλ. *χαιρήσω*, ἀόρ. ϐ' *ἐχάρην* (§ 252), παρακμ. *γέγηθα*.

Χαλάω, -ῶ. Βλ. σελ. 129, § 236, 3.

Χέω. Βλ. σελ, 129, § 236, 3.

Χόω ἢ *χώννυμι*. Βλ. σελ. 131, § 236, 3

Χράω, -ῶ (= χρησμοδοτῶ· θ. χρη-, χρα-), ἀόρ. *ἔχρησα*. - *Χρῶμαι* (= ἐρωτῶ τὸ μαντεῖον, ζητῶ χρησμόν), μέσος ἀόρ. *ἐχρησάμην*, παθ. ἀόρ. *ἐχρήσθην*.

Χρή. Βλ. σελ. 146, § 253, 8.

Χρίω. Βλ. σελ. 131, § 236, 3.

Χρῶμαι (= μεταχειρίζομαι). Βλ. σελ. 127, § 231.

Ὠθέω, -ῶ (= σπρώχνω θ. Ϝωθ-, ὠθ-, ὠθε-), παρατ. *ἐώθουν*, μέλλ. *ὤσω*, ἀόρ. *ἔωσα*. - *Ὠθοῦμαι*, παρατ. *ἐωθούμην*, μέσος μέλλων *ὤσομαι*, μέσ. ἀόρ. *ἐωσάμην*, παθ. μέλλ. *ὠσθήσομαι*, παθ. ἀόρ. *ἐώσθην*, παρακμ. *ἔωσμαι* (§ 188, 2).

Ὠνέομαι, -οῦμαι (ἀποθετικόν, = ἀγοράζω· θ. Ϝωνε-, ὠνε-, πρια-), παρατ. *ἐωνούμην*, μέσ. μέλλ. *ὠνήσομαι*, μέσ. ἀόρ. α΄ (ἄσιγμος) *ἐπριάμην* (= ἠγόρασα), παθ. ἀόρ. *ἐωνήθην*, παρακμ. *ἐώνυμαι*, ὑπερσ. *ἐωνήμην* (§ 188, 2 καὶ 251).

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΚΑΤ ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΗΝ ΣΕΙΡΑΝ

Τὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουσι τὸ κάτωθι βιβλιόσημον εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αὐτῶν.

Ἀντίτυπον στερούμενον τοῦ βιβλιοσήμου τούτου θεωρεῖται κλεψίτυπον, Ὁ διαθέτων, πωλῶν ἢ χρησιμοποιῶν αὐτὸ διώκεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 7 τοῦ νόμου 1129 τῆς 15/21 Μαρτίου 1946 (Ἐφ. Κυβ. 1946, Α΄ 108).

ΕΚΔΟΣΙΣ ΙΣΤ΄ 1967 (VII) - ΑΝΤΙΤ. 241.000 - ΑΠ. ΥΠ. ΠΑΙΔ. 86.360/22-6-67
ΕΚΤΥΠΩΣΙΣ: Ι. ΔΙΚΑΙΟΣ: ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ Ι. ΚΑΜΠΑΝΑ Ο.Ε.